

Vergaderjaar 2001–2002

28 380

Financiële verantwoordingen over het jaar 2001

Nr. 22

**FINANCIËLE VERANTWOORDING VAN HET MINISTERIE VAN
DEFENSIE (X) OVER HET JAAR 2001**

Deze financiële verantwoording van het ministerie bestaat uit:

- de rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten, voorzien van een toelichting;
- de op deze rekening aansluitende saldibalans per 31 december 2001, voorzien van een toelichting.

De financiële verantwoordingen van de baten-lastendiensten

- Defensie Telematica Organisatie en
- Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen.

bestaan uit:

- de rekening van baten en lasten, voorzien van een toelichting;
- de rekening van kapitaaluitgaven en -ontvangsten, voorzien van een toelichting en
- de balans per 31 december 2001, voorzien van een toelichting.

Den Haag, 5 juni 2002

De Minister van Defensie,

F. H. G. de Grave

Staat behorende bij de Financiële verantwoording over het jaar 2001

Rekening 2001
Ministerie van Defensie (X)
Onderdeel uitgaven en verplichtingen

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
		EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000
	TOTAAL		6 616 661		7 192 191		575 530
01	Algemeen		545 858		395 167		- 150 691
20	Personeel en materieel	141 922	136 956	184 842	176 417	42 920	39 461
21	Subsidies en bijdragen	70 761	70 761	81 701	73 595	10 940	2 834
22	Geheime uitgaven	499	499	908	908	409	409
23	Internationale verplichtingen	65 605	69 825	62 827	62 442	- 2 778	- 7 383
24	Garanties	0	0	0	0	0	0
25	Milieumaatregelen	6 321	6 321	5 553	2 669	- 768	- 3 652
26	Technologie-ontwikkeling	10 181	12 727	7 479	14 244	- 2 702	1 517
27	Loonbijstelling	142 009	142 009	0	0	- 142 009	- 142 009
28	Prijsbijstelling	62 574	62 574	0	0	- 62 574	- 62 574
29	Overige departementale uitgaven	43 857	44 185	62 663	64 892	18 806	20 707
02	Pensioenen en uitkeringen		797 650		860 894		63 244
01	Wachtgeld en burgerpersoneel en inactiviteitswedden militair personeel	0	0	0	0	0	0
02	Militaire pensioenen en uitkeringen	797 650	797 650	860 862	860 894	63 212	63 244
03	Koninklijke marine		1 289 508		1 449 626		160 118
20	Personeel en materieel	906 905	911 748	1 038 862	1 041 182	131 957	129 434
21	Subsidies en bijdragen	219	219	220	220	1	1
22	Investerings groot materieel en infrastructuur	366 813	377 541	319 928	408 224	- 46 885	30 683
04	Koninklijke landmacht		2 017 843		2 268 494		250 651
20	Personeel en materieel	1 624 569	1 639 109	2 097 207	1 829 007	472 638	189 898
21	Subsidies en bijdragen	866	866	878	878	12	12
22	Investerings groot materieel en infrastructuur	980 965	377 868	1 035 783	438 609	54 818	60 741
05	Koninklijke luchtmacht		1 139 779		1 236 291		96 512
20	Personeel en materieel	935 297	890 871	1 229 864	1 002 312	294 567	111 441
22	Investerings groot materieel en infrastructuur	597 694	248 908	346 106	233 979	- 251 588	- 14 929
06	Koninklijke marechaussee		274 823		285 971		11 148
20	Personeel en materieel	235 609	235 308	277 264	265 834	41 655	30 526
22	Investerings groot materieel en infrastructuur	40 474	39 515	23 369	20 137	- 17 105	- 19 378
08	Multi-service projecten en activiteiten		326 297		426 020		99 723
01	Luchtmobiele brigade	26 775	147 754	32 438	138 022	5 663	- 9 732
02	Vredesoperaties	154 299	154 299	199 158	198 290	44 859	43 991
04	Overige uitgaven Internationale Samenwerking	42 965	42 965	44 364	44 329	1 399	1 364
05	Efficiencybesparing/kwaliteitsverbetering	- 18 721	- 18 721	0	0	18 721	18 721

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
		EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000	EUR1000
06	EVDB-fonds	0	0	53 670	45 379	53 670	45 379
09	Defensie Interservice Commando		224 903		269 728		44 825
02	Personeel en materieel	207 277	207 277	274 249	253 242	66 972	45 965
03	Investerings groot materieel en infrastructuur	15 826	17 626	16 079	16 486	253	- 1 140

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Staat behorende bij de Financiële verantwoording over het jaar 2001

**Rekening 2001
Ministerie van Defensie (X)**

Onderdeel ontvangsten

Art.	Omschrijving	(1)	(2)	(3) =(2)-(1)
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting
		Ontvangsten	Ontvangsten	Ontvangsten
		EUR1000	EUR1000	EUR1000
TOTAAL		192 312	281 818	89 506
01	Algemeen	19 914	9 981	- 9 933
20	Verrekenbare ontvangsten	19 596	6 626	- 12 970
21	Niet-verrekenbare ontvangsten	318	3 355	3 037
02	Pensioenen en uitkeringen	1 860	2 069	209
01	Verrekenbare ontvangsten	681	1 509	828
02	Niet-verrekenbare ontvangsten	1 180	560	- 620
03	Koninklijke Marine	47 115	50 107	2 992
20	Verrekenbare ontvangsten	46 162	47 447	1 285
21	Niet-verrekenbare ontvangsten	953	2 660	1 707
04	Koninklijke Landmacht	55 928	82 462	26 534
20	Verrekenbare ontvangsten	52 575	77 068	24 493
21	Niet-verrekenbare ontvangsten	3 353	5 394	2 041
05	Koninklijke Luchtmacht	35 032	43 104	8 072
20	Verrekenbare ontvangsten	31 538	37 683	6 145
21	Niet-verrekenbare ontvangsten	3 494	5 421	1 927
06	Koninklijke Marechaussee	4 588	5 362	774
20	Verrekenbare ontvangsten	4 315	4 405	90
21	Niet-verrekenbare ontvangsten	272	957	685
08	Multi-service projecten en activiteiten	6 716	61 858	55 142
02	Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties	1 407	54 953	53 546
03	Overige ontvangsten Internationale Samenwerking	5 309	6 905	1 596
09	Defensie Interservice Commando	21 159	26 875	5 716
02	Verrekenbare ontvangsten	21 159	26 741	5 582
03	Niet-verrekenbare ontvangsten	0	134	134

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

Staat behorende bij de financiële verantwoording over het jaar 2001

Rekening 2001 Ministerie van Defensie (X)

Onderdeel baten-lastendiensten (in EUR1000)

Art.	Omschrijving	(1) Oorspronkelijk vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3) =(2)-(1) Verschil realisatie en oorspronkelijk vastge- stelde begroting
01	Baten-lastendienst Defensie Telematica			
	Organisatie			
	Totale baten	221 263	270 517	49 254
	Totale lasten	218 268	261 079	42 811
	Saldo van baten en lasten	2 995	9 438	6 443
	Totale kapitaalontvangsten	18 151	19 353	1 202
	Totaal kapitaaluitgaven	33 035	32 607	- 428
02	Baten-lastendienst Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen			
	Totale baten	72 559	84 482	11 923
	Totale lasten	72 287	86 838	14 551
	Saldo van baten en lasten	272	- 2 356	- 2 628
	Totale kapitaalontvangsten	3 630	7 389	3 759
	Totaal kapitaaluitgaven	10 255	11 079	824

¹ De gerealiseerde bedragen zijn steeds afgerond naar boven (op 1000 Euro)

Mij bekend,

De Minister van Defensie,

INHOUDSOPGAVE VAN DE FINANCIËLE VERANTWOORDING 2001

	Blz.:		Blz.:
Algemene toelichting		Artikelsgewijze toelichting	
1. Inleiding	7		
2. Leeswijzer	7	Verplichtingen en uitgaven	
a. Euroconversie	7	– Beleidsterrein Algemeen	31
b. Norm bij het verklaren van verschillen	7	– Beleidsterrein Pensioenen en uitkeringen	44
c. Verwijzing naar suppletore begrotingen 2001	8	– Beleidsterrein Koninklijke Marine	45
3. Beleidsprioriteiten	8	– Beleidsterrein Koninklijke Landmacht	64
a. Versterking van de Europese militaire capaciteiten in 2001 (EVDB)	8	– Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht	80
b. Investeren in personeel: prioriteiten van het personeelsbeleid	8	– Beleidsterrein Koninklijke Marechaussee	93
c. Uitvoering Defensienota 2000: wat heeft Defensie gedaan in 2001?	9	– Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten	98
		– Beleidsterrein Defensie Interservice Commando	105
4. Motie Melkert/Werkgroep van Zijl	14	Ontvangsten	
a. Gevechtskracht/overhead	16	– Beleidsterrein Algemeen	123
b. Vredesoperaties	16	– Beleidsterrein Pensioenen en uitkeringen	124
5. Aanbevelingen Werkgroep Financiële Verantwoordingen	17	– Beleidsterrein Koninklijke Marine	124
a. Werving en selectie	18	– Beleidsterrein Koninklijke Landmacht	126
b. Investeringscyclus	18	– Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht	127
c. Brandstof en energiegebruik	20	– Beleidsterrein Koninklijke Marechaussee	128
6. Defense Capabilities Initiative	21	– Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten	129
7. Het totale realisatiebeeld	21	– Beleidsterrein Defensie Interservice Commando	130
8. Bedrijfsvoering	22	Baten-lastendiensten	
a. Informatievoorziening	23	– Defensie Telematica Organisatie	131
b. Evaluaties en audits	23	– Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen	143
c. Financieel beheer	23		
d. Stand van zaken Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR)	24	Saldibalans per 31 december 2001	159
e. Rechtigheidsonderzoek 2000 van de Algemene Rekenkamer	26	Bijlagen	
f. Financiële informatiesystemen	26	– Voorbeeldmededeling over de bedrijfsvoering	178
9. Invoering Euro	27	– De wijze en de mate van inzet bij de vredesoperaties	181
10. Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)	27	– Ramingskengetallen	191
11. Actieplan professioneel inkopen en uitbesteden	27	– Defensie Capabilities Initiative (DCI)	208
12. Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording	28	– Afkortingenlijst	220
	29		
	29		

1. INLEIDING

Met deze financiële verantwoording wordt verantwoording afgelegd over de besteding van de begrotingsgelden in 2001. In totaal gaat het om een bedrag van € 7,2 miljard aan uitgaven, € 8,2 miljard aan verplichtingen en € 0,3 miljard aan ontvangsten. De financiële verantwoording van Defensie is opgebouwd uit twee delen: de rekening met een algemene en een artikelsgewijze toelichting inclusief de verantwoording van de baten-lastendiensten en de saldbalans met een toelichting.

In deze algemene toelichting wordt, na de leeswijzer, samenvattend en in hoofdlijnen ingegaan op de beleidsprioriteiten zoals opgenomen in de beleidsagenda van de begroting 2001, de in de Motie Melkert/Werkgroep van Zijl genoemde onderwerpen gevechtskracht/overhead en vredesoperaties, de aanbeveling van de werkgroep «Financiële verantwoordingen», het totale realisatiebeeld, een aantal bedrijfsvoeringsaspecten en voorts, naast Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O), het actieplan «Professioneel inkopen en uitbesteden» en VBTB.

In de artikelsgewijze toelichting worden de realisatiecijfers vergeleken met de begrotingsramingen. Dit gebeurt op het niveau van beleidsterrein, begrotingsartikel en begrotingsressort. Hierna volgen de rekeningcijfers van de baten-lastendiensten. De financiële verantwoording sluit af met een vijftal bijlagen: een «Voorbeeldmededeling over de Bedrijfsvoering», een nadere toelichting bij de wijze en de mate van inzet bij de vredesoperaties, Defence Capabilities Initiative (DCI), geraamde en gerealiseerde ramingskengetallen en tenslotte een afkortingenlijst.

2. LEESWIJZER

a. Euroconversie

Hoewel de ontwerpbegroting in guldens is opgesteld en de realisatie in guldens heeft plaatsgevonden, is de verantwoording over het begrotingsjaar 2001 in euro's opgesteld. Dit kan betekenen dat als gevolg van de omrekening van de guldensbedragen naar euro's afrondingsverschillen voor kunnen komen.

b. Norm bij het verklaren van verschillen

Voor het toelichten van verschillen tussen begroting en realisatie op het niveau van de artikelonderdelen zijn de volgende normen gehanteerd:

Norm bij het verklaren van verschillen	
Voor begrotingsbedragen	Verschillen
Tot € 10 miljoen vanaf € 10 miljoen	> 20% en minimaal € 0,5 miljoen > € 2,5 miljoen

De normkeuze houdt in dat alleen verschillen die de aangegeven (absolute of relatieve) omvang te boven gaan worden toegelicht. Om redenen van politieke of beleidsrelevantie zijn in enkele gevallen ook kleinere verschillen toegelicht.

c. Verwijzingen naar suppletore begrotingen 2001

Tijdens de uitvoering van de begroting 2001 is de Tweede Kamer al over het merendeel van de mutaties geïnformeerd door middel van een tweetal suppletore begrotingen. Voor een meer uitvoerige toelichting op het betrokken deel van de gerealiseerde verschillen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij deze begrotingen:

- eerste suppletore begrotingswijziging (samenhangende met de Voorjaarsnota): Wet van 27 september 2001, Stb. 497;
- tweede suppletore begrotingswijziging (samenhangende met de Najaarsnota): Wet van 31 januari 2002, Stb. 151.

3. BELEIDSPRIORITEITEN

a. Versterking van de Europese militaire capaciteiten in 2001 (EVDB)

De versterking van de Europese militaire capaciteiten is de eerste speerpunt van het defensiebeleid. Tegen die achtergrond heeft Defensie in 2000 en 2001 ruimte gecreëerd op het artikel 08.06 EVDB-fonds. Met de ter beschikking staande gelden, initieel € 136,1 miljoen is de uitvoering van een aantal projecten voorzien. Naast deze voorziening is door een herschikking van fondsen binnen de begroting nog een bedrag, verdeeld over een aantal jaren, van € 181,5 miljoen vrijgemaakt voor dit doel. De Kamer is zowel in zijn algemeenheid (brief D2001001952 dd 25 juni 2001) als specifiek over de voortgang van een aantal EVDB-projecten ingelicht.

Met Duitsland is een overeenkomst getekend over de Nederlandse bijdrage aan de versterking van de Duitse luchttransportcapaciteit in ruil voor trekkingsrechten. De overeenkomst met het Verenigd Koninkrijk over de samenwerking inzake het «role 3» veldhospitaal is eveneens ondertekend. De Koninklijke Landmacht werkt sinds december jl. aan de versterking van het hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse legerkorps. Met de uitvoering van de plannen voor de omvorming van het hoofdkwartier van het Duits-Nederlandse legerkorps in een High Readiness Forces Land Headquarters (HRF (L)HQ 1(GE/NL)Corps) is in 2001 begonnen; de eerste contracten voor het Titaan-project zijn afgesloten. De Nederlandse deelneming aan het Sostar-ontwikkelingsprogramma ligt op schema.

Conform de motie Van den Doel-Zijlstra-Van 't Riet worden de commandofaciliteiten op het tweede amfibische transportschip volledig gefinancierd; de gesprekken over internationale co-financiering gaan intussen door. Voor het tweede project dat de motie noemt, de versterking van de KMAR-capaciteit voor internationale politiemissies, is een maatregel met meerjarige budgettaire effecten getroffen. Het EVDB-fonds wordt verder gebruikt voor de versnelde invoering van een defensiebreed «tracking&tracing»-systeem en voor een eenmalige investering in de «European Air Transport Co-ordination Cell. Deze coördinatiecel is inmiddels gevestigd op vliegbasis Eindhoven.

De toetsing van de nationale defensieplannen aan de Headline Goal en het DCI heeft geleid tot heroverweging van de verwerving van de «Light Utility Helicopters» en uitstel van het SHORAD-project. Met de herschikking van de desbetreffende fondsen zal worden voorzien in een aanvul-

lende transporthelikoptercapaciteit. Hiermee wordt bijgedragen aan de Europese behoefte aan transporthelikopters.

Het streven naar intensivering van de internationale militaire samenwerking ter vergroting van de internationale militaire effectiviteit en doelmatigheid heeft in 2001 gestalte gekregen in de ondertekening van multinationale overeenkomsten over de oprichting van de «Multinational Sealift Group» en in verband met het «European Amphibious Initiative». Nederland en Frankrijk hebben een intentieverklaring ondertekend over samenwerking op het terrein van onbemande vliegtuigen («Unmanned Aerial Vehicles» – UAV).

De samenwerking met landen in Midden- en Oost-Europa is in 2001 geïntensiveerd. De nadruk in de samenwerking met deze landen lag vooral op het opleiden van militairen en het vergroten van de interoperabiliteit met deze landen ten behoeve van het gezamenlijk optreden in vredesoperaties. De opleidingen aan Midden- en Oost-Europese militairen waren onder meer gericht op de plaats van de krijgsmacht in een democratische samenleving. De opleidingen zijn in 2001 verder uitgebreid en verdiept. Het aanbod is uitgebreid met een opleiding voor, onder meer, landen in Oost-Europa, op de Kaukasus en in Centraal-Azië. Daarnaast heeft een algemene officiersopleiding plaatsgemaakt voor een intensieve opleiding aan officieren uit een viertal landen waarmee Nederland het meest samenwerkt, namelijk Roemenië, Bulgarije, Slowakije en Slovenië.

Ook heeft de verbetering van de interoperabiliteit met Midden- en Oost-Europese landen verder gestalte gekregen. Naast Bulgaarse eenheden zijn vanaf eind 2000 Roemeense eenheden opgenomen in het Nederlandse contingent van Sfor. Deze eenheden ontvangen voorafgaand aan hun inzet training en opleiding in Nederland. De bijdrage van Bulgaarse en Roemeense detachementen vermindert de uitzenddruk voor Nederlandse eenheden. De betrokkenheid van deze landen bij het bevorderen van de veiligheid in de regio wordt hiermee eveneens vergroot. Deze samenwerking zal zeker worden voortgezet.

b. Investeren in personeel: prioriteiten van het personeelsbeleid

A. Wijziging personeelsstructuur door verjonging en flexibilisering van het personeelsbestand.

1. Opheffen verschil BOT/BBT

In de beleidsagenda bij de ontwerpbegroting 2001 is, als uitwerking van de Defensienota 2000, aangegeven dat het militair personeelsbestand moet worden verjongd en geflexibiliseerd. Als nadere uitwerking van dit voornemen is aangegeven dat hiertoe een herschikking van het personeelsbestand noodzakelijk is, naar een groter BBT-bestand (uiteindelijk stijgend naar 60% van het totale militaire personeelsbestand) en een kleiner BOT-bestand (uiteindelijk dalend tot 40%).

Defensie overweegt inmiddels in de toekomst al het personeel aan te stellen als BOT en voorzieningen te treffen in het beheer en de rechtspositie van personeel om tussentijds het dienstverband te beëindigen. Overigens blijft de verjonging en flexibilisering van de krijgsmacht als doelstelling gehandhaafd.

Dit voornemen is onderwerp van gesprek geweest in de discussie met de centrales voor defensiepersoneel over de in de loop van het jaar 2000 geconstateerde sterke gevoelens van onvrede onder het personeel. Daarbij is overeengekomen het personeelssysteem te veranderen, het onderscheid BOT/BBT daadwerkelijk op te gaan heffen en alle militairen aan te gaan stellen voor onbepaalde tijd. In de «agenda voor de toekomst» is dit ook als zodanig verwoord.

Voordat de afschaffing van het onderscheid tussen BOT en BBT evenwel kan worden doorgevoerd, is het noodzakelijk dat de gevolgen daarvan goed in kaart zijn gebracht en dat eventuele aanpassingen in regelgeving, informatievoorziening etc. zijn doorgevoerd. Een werkverband is thans bezig deze consequenties te inventariseren en waar nodig aanpassingen voor te bereiden.

Wat betreft de in de Defensienota 2000 verwoorde doelstelling van verjonging en flexibilisering van het personeelsbestand geldt, dat deze onverkort van kracht blijft. Wel zal het tot nu toe gehanteerde stuurgetal, de BOT/BBT-verhouding, moeten worden vervangen door een meer op de nieuwe situatie toegesneden stuurgetal. Ook het ontwikkelen van dit stuurgetal maakt onderdeel uit van de activiteiten van genoemd werkverband.

2. Trainees Interservice Projectenpool (TRIP)

In 2001 is aan de beide hoofddoelstellingen van TRIP op voortvarende wijze invulling gegeven. Het gaat om verjonging en flexibilisering van het personeelsbestand, met speciale aandacht voor de knelpuntcategorieën. Van drie pools zijn trainees op functies in de organisatie gekomen en twee nieuwe pools zijn van start gegaan. Voor de werving is in 2001 ervaren dat andere methoden dan adverteren goedkoper en effectiever zijn. De aanwezigheid op de Carrière Beurs Overheid leverde veel positieve reacties op. Nog meer reacties kwamen er naar aanleiding van de site op internet. Bij de aanname van de trainees worden naast de specifieke eisen met betrekking tot het functiegebied ook algemene eisen gesteld. Er wordt gelet op competenties voor Algemeen Manager of Beleidsmedewerker, maar bovenal moeten kandidaten flexibel zijn en heel breed inzetbaar. Het eerste initiatief dat in 2001 is ontplooid, betreft de pool voor projectmanagers. Binnen de Defensie-organisatie zijn velen werkzaam als projectleider c.q. projectmanager. Als gevolg van nieuwe regelgeving en krapte in geld en tijd moeten er steeds hogere eisen gesteld worden aan de projectleider waarbij projectmanagement een vak is geworden! Deze pool van 13 trainees kan als proeftuin gezien worden voor dit nieuwe functiegebied. Het tweede initiatief betreft de pool voor financieel-economische zaken op het niveau van middelbaar beroeps onderwijs (MBO/FEZ). Voor goede krachten binnen het FEZ-gebied moet het aantrekkelijker gemaakt worden bij Defensie te blijven, ook voor het middenkader. Daarom is het besluit genomen een nieuwe pool voor FEZ te starten waarbij trainees volgens het TRIP-concept opgeleid worden. Als speciaal onderdeel wordt de mogelijkheid geboden een officieel HEAO-diploma te behalen. Hiertoe wordt een contract gesloten met de Haagse Hogeschool.

TRIP				
Pool	Startdatum	aantal cursisten	uitval	op functie/of einddatum
Financieel Economische zaken (WO/HBO)	29 maart 1999	10	4	6
idem	1 maart 2001	12	2	1 november 2003
Financieel Economische zaken (MBO)	1 september 1999	8	4	4
Materieel Verwerving (WO/HBO)	18 oktober 1999	12	4	8
Organisatie & Informatie (WO/HBO)	1 februari 2000	14	2	1 april 2002
Projectmanagement (WO/HBO)	1 november 2001	13	–	1 november 2003
Totaal		69	16	18

B. Behoud, loopbaan en zorg op basis van goed werkgeverschap

1. Het vernieuwen en aantrekkelijk maken van arbeidsvoorwaarden

In de beleidsagenda 2001 is een reeks van maatregelen aangekondigd ter bevordering van de arbeidsmarktpositie van Defensie. Over een aantal van deze maatregelen diende nadere overeenstemming met de Centrales van Overheidspersoneel te worden bereikt. Het in dit kader in de beleidsagenda aangegeven onderhandelingsresultaat voor de periode 2000–2001 is in februari 2001 omgezet in een definitief akkoord. De wijzigingen ten opzichte van het onderhandelingsresultaat betroffen met name de vormgeving van het vernieuwde diensteindestelsel. De overige maatregelen ter verbetering van de arbeidsmarktpositie, waaronder de verhoging van de aanvangssalarissen en de uitbreiding van het bindings- en beloningsinstrumentarium, zijn onverkort neergeslagen in het uiteindelijke akkoord. Hiermede is invulling geven aan de in dit kader in de Defensienota beschikbaar gestelde additionele middelen.

Daarenboven is in het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003 met gebruikmaking van de zogenaamde «Van Rijn»-gelden een verdere verbetering van de bezoldiging van de soldaten en een uitbreiding van het beloningsinstrumentarium, onder andere aan te wenden voor de verbetering van de positie van de instructeur in het loopbaanbeleid, opgenomen. In het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003 zijn verder afspraken gemaakt over de vormgeving van een kapitaalgedekt prépensioen per 1 januari 2003 en is een onderzoek overeengekomen naar een verbreding van de keuzemogelijkheden in arbeidsvoorwaarden. De voorbereiding van het militair prépensioen verloopt conform planning. In dit kader is onder andere een aan het Parlement voor te leggen wijziging van de Uitkeringswet Gewezen Militairen en van de Kadervet Militaire Pensioenen voorzien.

Het onderzoek naar de verbreding van keuzemogelijkheden zal conform de in de arbeidsvoorwaardenovereenkomst 2001–2003 gemaakte afspraken in mei leiden tot een eerste inventarisatie van mogelijkheden. Dit vormt een eerste stap in de richting van de in de Defensienota aangekondigde «CAO à la carte». Door middel van een uitbreiding van maatwerk in de arbeidsvoorwaarden wordt beoogd de positie van Defensie als modern en aantrekkelijk werkgever verder te bevorderen.

Dit betekent overigens niet dat de arbeidsvoorwaarden van Defensie op dit moment ontoereikend zouden zijn. Uit onder andere een recent door Intermediair uitgevoerde vergelijking van de arbeidsvoorwaarden met werkgevers elders binnen en buiten de overheid komt naar voren dat de arbeidsvoorwaarden over het algemeen voldoende concurrerend zijn.

2. Loopbaanperspectieven

Burgerpersoneel: in arbeidsvoorwaardenakkoorden 1997–1999 en 1999–2000 en in de Defensienota 2000 is aandacht besteed aan de mobiliteit van burgerpersoneel (in hoofdgroep IV en hoger). Uit inventarisaties is gebleken dat binnen die doelgroep een redelijke mobiliteit aanwezig is. Het betreft evenwel een reactieve vorm van mobiliteit die vooral wordt ingegeven door planmatige en niet-planmatige uitstroom dan wel de gevolgen van reorganisaties. Het gevolg hiervan is dat vele sollicitanten afwijzingen ontvangen en/of verkeerde keuzes maken in de loopbaanontwikkeling. Deze kunnen leiden tot ontevredenheid en daardoor ongewenste uitstroom in de hand werken. Daarom zijn in 2001 initiatieven genomen en maatregelen getroffen om een pro-actief mobiliteitsbeleid voor deze categorie in te voeren. In dit beleid blijft vooropstaan dat de medewerker de architect blijft van zijn eigen loopbaan en derhalve zelf de initiatieven neemt voor zijn/haar ontwikkeling. Defensie draagt zorg voor de loopbaanbegeleiding van het personeel dat behoort tot deze doelgroep. Een belangrijke rol is in deze weggelegd voor de leidinggevendenden en de personeelsdiensten. Tijdens functioneringsgesprekken wordt aandacht besteed aan de verdere invulling van de loopbaan, de capaciteiten en de wensen. Voorzien wordt in de mogelijkheden om capaciteiten te identificeren en tot ontwikkeling te brengen. In voorkomend geval wordt een ontwikkelingsplan opgesteld.

Verder wordt gestimuleerd dat de beoogde mobiliteit zich met name voltrekt over de grenzen van de beleidsterreinen heen. Dit geldt in het bijzonder voor personeel vanaf schaal 11 en hoger. Daar waar mogelijk zullen beleidsterreinoverschrijdende loopbaanpaden worden ontwikkeld. Voor de coördinatie en de uitvoering van deze mobiliteit is een Management Development (MD)/Mobiliteitsplatform ingesteld. De implementatie van het mobiliteitsbeleid heeft een gestage voortgang.

Mobiliteit militairen tussen de krijgsmachtdelen onderling: in het kader van het veranderingsproces binnen Defensie is door een werkverband verder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden tot uitwisseling van militair personeel tussen de krijgsmachtdelen onderling. Deze mobiliteit zal bijdragen aan een doeltreffender optreden van de krijgsmacht doordat meer kennis en inzicht ontstaat in elkaars organisatie en functioneren. In het kader hiervan zijn functies geïdentificeerd (op het niveau KAPT/LTZ2OC, MAJ/LTZ1 en Lt-kol/KLTZ) bij de krijgsmachtdelen (vooral nog met uitzondering van de Koninklijke Marechaussee) op basis waarvan deze vrijwillige mobiliteit gestalte kan gaan krijgen. Het gaat hierbij om functies die passen in de bestendige loopbaanpatronen van de krijgsmachtdelen en die voorts passen in de gewenste cultuuromslag. In algemene zin gaat het hierbij om staffuncties. Deze functies zullen met een eerste prioriteit gevuld worden door militairen van een ander krijgsmachtdeel. De bevelhebbers hebben de overtuiging dat deze mobiliteit een positieve bijdrage zal leveren aan de verdere ontplooiing en loopbaanontwikkeling van de individuele militair. De functies zijn inmiddels gepubliceerd.

Competentiemanagement: in het kader van de verbetering van het personeelsbeleid is een eerste oriëntatie uitgevoerd betreffende een integrale invoering van competentie management. Gekozen is om de integrale invoering stapsgewijs te laten geschieden. In dit kader zal aangevraagd

worden met een aantal pilots. De gedachten gaan hierbij uit naar een pilot bij de Koninklijke Marechaussee en een pilot voor de topfunctionarissen Defensie.

3. Intensivering kinderopvang

Er is in 2001 een aantal initiatieven genomen om een intensivering van in pandige kinderopvang te realiseren. Het pilotproject in pandige kinderopvang van de Koninklijke Luchtmacht op de vliegbasis Twente wordt gecontinueerd. De Koninklijke Marine heeft in 2001 in Den Helder op basis van de in de Defensienota 2000 aangekondigde maatregelen voor kinderopvang € 193 000 uitgegeven. In 2002 zal de Koninklijke Landmacht een pilotproject starten op de kazerne bij Oirschot.

4. Family support

In december 2001 is het beleidskader Family Support gereedgekomen. In januari 2002 is aangevangen met de implementatie van de aanbevelingen. Hierin is de volgende tweedeling aangebracht: thuisfrontzorg enerzijds en internationale mobiliteit anderzijds. Bij het onderwerp thuisfrontzorg gaat het primair om de ondersteuning van het thuisfront tijdens uitzendingen. Bij het onderwerp internationale mobiliteit gaat het om het ondersteunen van in het buitenland geplaatst defensiepersoneel en hun gezinsleden.

5. Employability

Het employabilitybeleid richt zich thans met name op BBT'ers die onvoldoende zijn toegerust om aan het einde van hun contract bij Defensie verzekerd te zijn van een goede terugkeermogelijkheid naar de civiele arbeidsmarkt. Defensie investeert hiervoor in opleidingsfaciliteiten ter bevordering van de maatschappelijke meerwaarde. Zoals in de ontwerp-begroting 2002 al is aangegeven wordt overwogen het onderscheid tussen BOT en BBT op te heffen. Gevolg hiervan zal zijn, dat het employabilitybeleid dan zal gaan gelden voor al het Defensiepersoneel.

De employabilityplannen van de krijgsmachtdelen zijn in 2001 goedgekeurd. Zoals onder andere aangegeven in de voortgangsrapportages personeelsvoorziening krijgsmacht geven de krijgsmachtdelen daarmee elk een eigen invulling aan onder andere de studiefaciliteiten (inclusief studieverlof) en de bemiddelings- en begeleidingsorganisaties. De implementatie van deze plannen is momenteel in volle gang. Concreet heeft de Koninklijke Marine in 2001 twee Centra voor Employability en Externe bemiddeling geopend, heeft de Koninklijke Landmacht eind 2001 besloten loopbaancentra met dependances in te richten en worden bij de Koninklijke Luchtmacht op onderdeelniveau de Bureaus Personeelsvoorziening in de P&O-diensten geschikt gemaakt om de employability-activiteiten te kunnen uitvoeren. Ook de uitwerking van het eind 2001 goedgekeurde employabilityplan van de Koninklijke Marechaussee is inmiddels ter hand genomen.

Voor de uitvoering van het employabilitybeleid is in de Defensienota 2000 voor de periode van 2000 t/m 2009 € 250 miljoen beschikbaar, beginnend met € 4,5 miljoen in 2000 en jaarlijks stijgend tot € 45 miljoen structureel vanaf 2009. De voor 2001 beschikbare € 9 miljoen zijn door de krijgsmachtdelen als volgt gerealiseerd: Koninklijke Marine € 2,1 miljoen; Koninklijke Landmacht € 4,9 miljoen, Koninklijke Luchtmacht € 1,5 miljoen en Koninklijke Marechaussee € 0,5 miljoen.

Personele sterkte

In de onderstaande tabel is overzicht van de personele sterkte opgenomen.

		2001			2002	
		MTBS	BS	WS	MTBS	BS
KM	BP	4 093	4 170	4 242	4 123	4 138
	BOT	7 368	7 318	7 584	7 011	7 346
	BBT	4 952	4 811	4 123	5 267	4 364
KL	BP	8 735	8 890	8 573	8 305	8 401
	BOT	10 664	10 747	10 310	10 480	10 306
	BBT	14 875	12 352	11 080	15 101	11 636
Klu	BP	1 669	1 669	1 750	1 656	1 656
	BOT	7 287	7 320	7 160	6 709	6 994
	BBT	4 313	4 313	3 728	4 808	3 692
Kmar	BP	312	312	301	343	343
	BOT	3 102	3 095	3 117	3 050	3 001
	BBT	2 138	2 138	2 095	2 327	2 340
Dico (exclusief Baten- lastendiensten)	BP	1 196	1 203	1 250	1 181	1 203
	BOT	909	994	958	875	969
	BBT	501	417	376	527	449
CO (in 2001 inclusief MID)	BP	977	1 009	982	604	615
	BOT	589	590	477	210	210
	BBT	26	26	37	12	12
MID	BP				386	386
	BOT				351	351
	BBT				–	–
Civiele taken (in 2001 bij krijgsmacht delen)	BP				70	70
	BOT				130	130
	BBT				14	14
Totaal		73 706	71 374	68 143	73 540	68 626

MTBS = Maximaal Toegestane Begrotingssterkte

BS = Begrotingssterkte (= geraamde gemiddelde sterkte gedurende het begrotingsjaar)

WS = Werkelijke Sterkte (= gerealiseerde begrotingssterkte)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de werkelijke sterkte, oftewel de gerealiseerde begrotingssterkte Defensiebreed is achtergebleven. Dit geldt in het bijzonder voor BBT-personeel. Voor een deel is de onderschrijding in de sterkte van BBT-personeel gecompenseerd door inzet van BOT- en burgerpersoneel.

c. Uitvoering Defensienota 2000: wat heeft Defensie gedaan in 2001?

Kerndepartement

Op 17 oktober 2001 heeft het Parlement een brief ontvangen over de voortgang van het veranderingsproces bij Defensie. In 1998 constateerden de bewindslieden dat de interne informatievoorziening en de afbakening van verantwoordelijkheden verbeterd diende te worden. Defensie diende meer transparant en meer doelgericht te functioneren. Sindsdien is er veel veranderd en zijn er duidelijke verbeteringen bereikt. De top rapportages van de lijnverantwoordelijken voorzien in een gestructureerde informatievoorziening over de uitvoering, de bedrijfsvoering en de financiën. De positie van de Chef Defensie Staf (CDS) is versterkt door onder andere het beëindigen van de mandatering van vredesoperaties en de uitbreiding

van het Defensie Crisis Beheersings Centum (DCBC). Defensie heeft ook geleerd opener om te gaan met bijzondere voorvallen die zich voordoen in de organisatie. De interactie met de maatschappij is opener geworden. In de genoemde brief bent u geïnformeerd over het besluit, onder de noemer *zichtbaar doeltreffend*, om door middel van een aantal aanvullende maatregelen deze fase van verandering in 2002 af te ronden. Het gaat hierbij, onder andere, om de reorganisatie van de topstructuur van het kerndepartement met als doel de versterking van de ondersteuning van de bewindslieden in zowel beleidsmatig opzicht als wat betreft de controlfunctie. Vanaf 1 maart 2002 is sprake van twee directoren-generaal, één voor Financiën en Control en één voor Personeel en Materieel. Daarnaast richt de aandacht zich thans vooral op de werking van de genomen maatregelen en het gebruik van de instrumenten. Deze zullen in de organisatie blijvend moeten zijn geborgd. De externe Commissie Franssen heeft in april 2002 over de positie van de CDS gerapporteerd.

Koninklijke Marine

In 2001 is het moderniseringsproject van de Maritieme patrouille-vliegtuigen van start gegaan. De drie mijnenbestrijdingsvaartuigen en drie Maritieme patrouille-vliegtuigen zijn beschikbaar voor afstoting. Er zijn in 2001 nog geen gegadigden gevonden voor dit materieel. In augustus is het derde mariniersbataljon geactiveerd en een begin gemaakt met de aanname en opleiding van het personeel.

Voor de infrastructuur van de marinierskazerne Buitenveld in Den Helder is het DMP-A document uitgewerkt.

Het eerste fregat van de Zeven Provinciën klasse heeft in het najaar zijn proefvaart afgerond en van het vierde fregat is de kiel gelegd. Voor de modernisering van de mijnenjaagcapaciteit is op 6 december 2001 tussen de Koninklijke Marine en de Belgische zeemacht een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Het contract met de industrie is op 10 december getekend.

Met de opening op 12 december 2001 van het gezamenlijk Maritiem Hoofdkwartier en Kustwachtcentrum op de Nieuwe Haven te Den Helder is de huisvesting in één complex gerealiseerd.

Het fregat Hr.Ms. Pieter Florisz is 14 december 2001 overgedragen aan Griekenland.

Koninklijke Landmacht

Om het expeditionair vermogen te kunnen ondersteunen is een aantal grote materieelprojecten in 2001 afgerond. Het nieuwe anti-tankwapen GILL en het Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig (Fennek) vormen belangrijke steunpilaren voor de operationele toekomst. Ook wordt een deel van de verouderde YPR (infanteriegevechtsvoertuig) vervangen door een klein pantserwielvoertuig (eveneens Fennek). Om de gevechtswaarde van de Leopard II up-to-date te houden is een modificatie van de schietbuis doorgevoerd. Om in de toekomst een deel van de verouderde YPR te kunnen vervangen is in internationaal verband een ontwikkelingsopdracht geplaatst voor de Gepantzerde Transport Kraftfahrzeug (GTK).

Koninklijke Luchtmacht

Om het operationeel concept van de «Main Operating Base», dat wil zeggen het opereren met F-16 jachtvliegtuigen vanaf de drie Nederlandse vliegbases Leeuwarden, Twente en Volkel, te kunnen verbeteren is de verkenningcapaciteit van het 306 squadron van de vliegbasis Volkel

verdeeld over de drie vliegbases en wordt 313 squadron, het huidige opleidingssquadron van de vliegbasis Twente, in 2002 opgewaardeerd tot volwaardig «Main Defence Force» squadron. De opleidingstaken van het 313 squadron zijn inmiddels overgedragen aan 306 squadron. Uiteindelijk ontstaan hierdoor drie gelijkwaardige eenheden die, zonder ondersteuning van andere eenheden, jachtvliegtuigen kunnen inzetten voor crisis-beheersingsoperaties.

De Tactische Helikoptergroep heeft haar vizier gericht op het bereiken van de Operationele Gereedheidsstatus in 2003. De uitrusting van de transporthelikopters met elektronische zelfbeschermingsmiddelen en de personele uitbreiding van de Tactische Helikoptergroep met 300 functies maken daar deel van uit en verlopen conform planning.

De overige beleidsvoornemens die voortvloeien uit de Defensienota 2000 en die waren voorzien in 2001 zijn uitgevoerd. Zo zijn de Object Luchtverdedigingsquadrons van de vliegbases Leeuwarden en Twente opgeheven en is het opleidingssquadron van de Groep Geleide Wapens op De Peel geïntegreerd in één van de vier operationele squadrons.

Koninklijke Marechaussee

Met de invoering van de integrale bedrijfsvoering bij de Koninklijke Marechaussee zijn vorderingen gemaakt. Dit zal echter in 2002 verder moeten worden uitgebouwd. Dit hangt onder andere samen met de reorganisatie en versterking van de staf. De vereiste zorgvuldigheid maakt van een dergelijke reorganisatie een meerjarig traject. In 2002 zal hieraan verder invulling moeten worden gegeven.

De versnelde opleiding van 270 marechaussees is in 2001 grotendeels voltooid. Door nieuwe intensiveringen – onder andere de bij nota van wijziging op de ontwerpbegroting 2002 doorgevoerde beleidsintensivering in het kader van de terrorismebestrijding – leidt ertoe dat de dependance te Vught voor de te leveren extra opleidingsinspanning in stand wordt gehouden.

De renovatie en de gedeeltelijke nieuwbouw van het Opleidingscentrum Koninklijke Marechaussee (OCKMar) is gestart. Wel heeft er een herfasering van het project en de daarmee samenhangende budgetten plaatsgevonden.

De Koninklijke Marechaussee heeft in 2001 het «stappenplan uitzendingen KMar» geïmplementeerd. Daarmee is een verbeterde systematiek voor de uitzending van marechaussees in het kader van internationale crisis-beheersingsoperaties doorgevoerd.

4. MOTIE MELKERT/WERKGROEP VAN ZIJL

a. Gevechtskracht (prestatie-indicatoren en kengetallen)

In 2001 is voor het tweede achtereenvolgende jaar ervaring opgedaan met de systematiek waarmee gevechtskracht wordt vertaald naar «doelstellingen voor operationele gereedheid». Het doel is deze systematiek met ingang van de begroting 2003 volledig te hebben ingevoerd. In samenhang met het project Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording (VBTB) zijn in de beleidsbegroting 2002 de gemaakte vorderingen op dit gebied zichtbaar. Dit betreft met name de toepassing van de gereedheids-

matrices bij de drie grootste krijgsmachtdelen. In 2001 is gezocht naar krijgsmachtbrede mogelijkheden voor het verder verbeteren van de aansluiting in de drie-eenheid: doelstelling, realisatie en verantwoording. De stand van zaken is als volgt. Voor de uitvoering van de taken van Defensie volgens het in de Defensienota 2000 vastgelegde ambitieniveau, wordt in een doelstelling vastgelegd wat de gewenste beschikbaarheid van operationele eenheden is. Deze gewenste beschikbaarheid wordt in de begroting van een jaar opgenomen en uitgedrukt in zogenaamde gereedheidsmatrices. Een operationele eenheid is beschikbaar wanneer aan een aantal minimum eisen wordt voldaan (op het gebied van personeel en materieel en voor wat betreft de mate van geoefendheid). In de verantwoording over een begrotingsjaar wordt verklaard of de opgedragen beschikbaarheid ook is gehaald, en zo niet, welke oorzaken daaraan ten grondslag hebben gelegen of welke problemen zich daarbij hebben voorgedaan en hoe deze worden of zijn opgelost. Ook zijn voorde- ringen gemaakt bij het formuleren van doelstellingen en kengetallen voor de ondersteunende eenheden van de krijgsmachtdelen, het formuleren van prestatie-indicatoren voor de Koninklijke Marechaussee en de presentatie van kengetallen bij de Dico-ressorts. Voor de overige beleidsartikelen (Militaire Inlichtingen Dienst (MID), Vredesoperaties, Internationale samenwerking, Civiele taken en Wetenschappelijk Onderzoek en Ontwik- keling) was het proces om kengetallen te ontwikkelen gaande in de aanloop naar de begroting. Een verder verbeterde en geconcretiseerde opzet van doelstellingen en prestatiegegevens zal in 2002 worden afge- rond en gepresenteerd in de begroting 2003.

b. Vredesoperaties

Ten laste van het artikel 08.02 zijn de uitgaven ten behoeve van vredeso- peraties verantwoord. Deze uitgaven betreffen het Nederlandse aandeel (1,62% tot juli 2001 en daarna 1,74 %) in de kosten van VN-operaties (contributies) en de additionele uitgaven die het gevolg zijn van de deel- name van de Nederlandse krijgsmacht aan vredesoperaties. Bij de opstelling van de ontwerpbegroting 2001 is rekening gehouden met geïntensiveerde Nederlandse inzet op de Balkan en deelname tot medio 2001 aan UNMEE. De totale voorziening voor additionele uitgaven ten behoeve van vredesoperaties en de VN-contributies bedroeg op dat moment € 154,1 miljoen. Door hogere verrekenbare ontvangsten en noodzakelijke toevoegingen uit het HGIS-budget voor met name de verho- ging van de VN-contributies door toename van het aantal VN-operaties en de hogere uitgaven voor met name UNMEE, werd het niveau van de voor- zieningen voor vredesoperaties in 2001 bij tweede suppletoor op € 201,8 miljoen gebracht. Uiteindelijk is totaal € 198,3 miljoen uitgegeven. Het overzicht over 2001 van de integrale kosten van in het begrotingsjaar uitgevoerde vredesoperaties zal ten tijde van het aanbieden van de finan- ciële verantwoording eveneens aan het Parlement worden aangeboden.

In de bijlage «De wijze en de mate van inzet bij de vredesoperaties», wordt nader ingegaan op de diverse operaties.

5. AANBEVELINGEN WERKGROEP FINANCIËLE VERANTWOORDINGEN

a. Werving en selectie

Algemeen

Sinds mei 2000 is het parlement vier keer schriftelijk geïnformeerd over de voortgang van de verbetering personeelsvoorziening krijgsmacht.

Defensie beoogt nadrukkelijk een integrale benadering van alle aspecten van in-, door- en uitstroom. Het gaat hierbij zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin om de vulling en bezetting van functies. Onderstaand is in hoofdlijnen de ontwikkelingen in 2001 vermeld.

In de tegelijkertijd met deze financiële verantwoording in mei aan het parlement aan te bieden «Integrale Monitor Personeelsvoorziening Defensie» (IMPD) wordt meer in detail ingegaan op de personeelsvoorziening. Deze monitor bestaat uit vier delen: arbeidsmarkt, werving en selectie, instroom en doorstroom plus uitstroom.

Arbeidsmarkt

De omvang van de doelgroep voor een aanstelling als militair is ongeveer 2,4 miljoen. Hiervan zijn volgens onderzoek naar verwachting ruim 1,4 miljoen jongeren beschikbaar. Belangstellingsonderzoek heeft uitgewezen dat desgevraagd ongeveer 10% van deze jongeren belangstelling heeft voor een baan als militair. Voorts is een aanzienlijk deel van de jongeren nog onbekend met de mogelijkheden om aangesteld te worden als militair.

Werving en selectie

In 2001 is gestart met de ontvlechting van de hoofdprocessen werving en keuring en selectie. De Defensie Werving en Selectie (DWS) is in november 2001 omgevormd tot de werkorganisatie Instituut voor Keuring en Selectie (IKS) Defensie onder gelijktijdige ontvlechting van de wervingsonderdelen naar de krijgsmachtdelen. De krijgsmachtdelen hebben ketenregisseurs benoemd ten behoeve van de integrale sturing en beheersing van de gehele keten van personeelsvoorziening. Het IKS Defensie is inmiddels geopend. Een in 2001 goedgekeurd eindrapport van de Werkgroep Optimalisatie Keurings- en Selectieproces (WOKS), waarin sprake is van een verdere harmonisatie van keuringseisen, zal moeten leiden tot een hoger rendement van de bestaande keurings- en selectiecapaciteit. Het door processtroomlijning en procesherinrichting verder verkorten van de doorlooptijd naar minder dan twee weken heeft een hoge prioriteit. Om enerzijds de wens om kennis en ervaring te bundelen en anderzijds te voorkomen dat als gevolg van de ontvlechting van DWS kennis en ervaring verloren zou gaan, is een Kennis- en Expertisecentrum (KEC) ingericht bij het Directoraat-Generaal Personeel en Materieel. Het tegelijk met het IKS Defensie geopende KEC zal door onderzoek en rapportage de aanwezige deskundigheid en informatie op het terrein van de personeelsvoorziening bijeenbrengen en ter beschikking stellen aan de krijgsmachtdelen.

In 2001 hebben ongeveer 19 000 personen gesolliciteerd voor een baan als militair, dit is 15% meer dan in 2000. In de Integrale Monitor Personeelsvoorziening Defensie (IMPD) wordt nader ingegaan op verbijzonderingen voor wat betreft de uitval in het keurings- en selectieproces (admi-

nistratieve voorselectie, psychologisch onderzoek, geneeskundig onderzoek, veiligheidsonderzoek en terugtrekkers, het selectieresultaat van DWS, het resterende externe selectieresultaat van Defensie, het uiteindelijke aanstellingsresultaat bij de krijgsmacht, het opkomstverloop en de kostprijzen van het wervings- en selectieproces.

De periode tussen aanmelding en afronding is verder verkort. De duur van het selectieproces in 2001 bedroeg gemiddeld 6 weken (in 2000 was dit nog 10 weken). In de tweede helft van 2001 is de beoogde doorlooptijd van vier weken wel bereikt.

Instream en doorstroom

Het aanstellingsresultaat (intern en extern) was in 2001 totaal 7 961 militairen. De neerwaartse trend van de laatste jaren lijkt te zijn omgebogen. De aanzienlijke verhoging met ongeveer 1 100 externe instroom kan deels worden toegeschreven aan alle inspanningen om de personeelsvoorziening van de krijgsmacht te verbeteren. Dat betreft niet alleen verbeteringen op het gebied van werving en selectie en arbeidsvoorwaarden (bijvoorbeeld verhoging soldatensalarissen). Ook de geringere economische groei zal een positief effect hebben gehad. Een groot deel van de instroom vindt echter aan het einde van het jaar plaats, terwijl de uitstroom meer gelijkmatig over het jaar heeft plaatsgevonden. Een gevolg hiervan is dat ondanks de hogere instroom ten opzichte van de uitstroom, de in 2001 gerealiseerde begrotingssterkte (een gemiddelde over het totale begrotingsjaar) ten opzichte van 2000 is gedaald.

Met de harmonisatie van keuring- en selectie-eisen in 2002 ontstaat er meer inzicht in de mogelijkheden om een sollicitant op basis van zijn testresultaten te plaatsen zowel binnen het krijgsmachtdeel van de eerste voorkeur als naar een ander krijgsmachtdeel.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat bij de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht de aanstellingsopdracht voor met name het BBT-personeel aanzienlijk lager is gesteld dan de gepresenteerde behoefte. De reden hiervoor is dat bij de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht in de aanstellingsopdracht rekening wordt gehouden met factoren als de arbeidsmarktsituatie, de opleidingscapaciteit en het opkomstverloop. Daarnaast wordt rekening gehouden met de beschikbare financiële middelen. Bij de Koninklijke Marechaussee is met die factoren ook rekening gehouden, maar was een neerwaartse bijstelling van de opdracht ten opzichte van de behoefte niet noodzakelijk. Door de Koninklijke Marine daarentegen is in 2001 bij de aanstellingsopdracht in mindere mate rekening gehouden met de factoren arbeidsmarkt, opleidingscapaciteit en financiële middelen. Het aanstellingsresultaat bij de Koninklijke Marine is daardoor, in vergelijking met de andere twee grote krijgsmachtdelen Koninklijke Landmacht en Luchtmacht lager uitgevallen voor het BBT-personeel. In de IMPD wordt op de factoren die van invloed zijn op het bereikte aanstellingsresultaat meer in detail ingegaan.

Aanstellingsbehoefte, -opdracht en -resultaat (intern en extern)										
	Behoeftte 2001		Opdracht 2001		Resultaat 2001		Resultaat/Opdracht		Bijgestelde AO2002	
	BOT	BBT	BOT	BBT	BOT	BBT	BOT	BBT	BOT	BBT
KM	209	1 831	324	1 823	247	1 097	76%	60%	150	1 200
KL	500	6 500	377	4 200	388	3 854	103%	92%	370	4 260
Klu	290	1 849	313	1 210	245	1 209	78%	100%	286	1 331
Kmar	330	758	330	758	230	691	70%	91%	333	890
Totaal	1 329	10 938	1 344	7 991	1 110	6 851	83%	86%	1 139	7 681

Uitstroom

Als laatste onderdeel van het personeelslogistieke proces wordt bij de uitstroom onderscheid gemaakt tussen reguliere uitstroom en niet-reguliere uitstroom. De cijfers met betrekking tot de uitstroom geven op het eerste gezicht een bemoedigend resultaat.

Een bijzondere vorm van niet-regulier verloop is het opleidingsverloop dat zich bij alle krijgsmacht delen in 2001 positief heeft ontwikkeld ten opzichte van 2000. In 2001 is het opleidingsverloop van de Koninklijke Marine 19%, bij de Koninklijke Landmacht 24%, bij de Koninklijke Luchtmacht 9% en bij de Koninklijke Marechaussee 14%. Doelstelling blijft om het opleidingsverloop in 2004 terug te brengen tot maximaal 10%.

Uitstroom				
	BOT		BBT	
	Regulier	Niet-Regulier	Regulier	Niet-Regulier
KM	245	373	482	382
KL	383	480	1 588	1 281
Klu	379	178	349	212
Kmar	70	141	167	140
Totaal	1 077	1 172	2 586	2 015

Procesgegevens en doelmatigheidsindicatoren DWS

Deze gegevens (het verloop in het selectieproces en de kostprijzen van het selectieproces) zijn opgenomen in de Integrale Monitor Personeelsvoorziening, welk gelijktijdig met deze verantwoording aan het Parlement zal worden aangeboden.

b. Investeringscyclus

In de verantwoording over de begroting 2000 is als bijlage een tabel «investeringscyclus» opgenomen. Aangezien de hierin opgenomen informatie niet wezenlijk is gewijzigd, is dit jaar afgezien om deze tabel weer integraal op te nemen in de verantwoording. Uit de vorig jaar in de verantwoording opgenomen tabel «investeringscyclus» met de ontwikke-

ling in de lengte van operationele levensduur van hoofdwapensystemen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De exacte gevolgen van deze inzet bij vredesoperaties voor de levensduur van de wapensystemen en/of het noodzakelijke onderhoud zijn moeilijk te kwantificeren;
- Voor de meeste hoofdwapensystemen is de thans voorziene datum van uitfasering van de hoofdwapensystemen in lijn met de bij de aanschaf van deze systemen geprognoseerde datum;
- Bij enkele wapensystemen dient, teneinde de geplande levensduur te behalen dan wel deze incidenteel te verlengen, rekening te worden gehouden met aanvullende maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van een levensduurverlengend onderhoudsprogramma (Zuiderkruis), een aanvullend investeringsproject (PAM) of van een verhoogd reserve-delenverbruik en extra onderhoudsuren (Mercedes Benz).

Het afgelopen jaar zijn geen significante wijzingen opgetreden in de voorziene uitfaseringstijdstippen van de vermelde hoofdwapensystemen. Met de in de komende jaren onder het programma «materieellogistieke informatievoorziening (matlog IV)» te verwerven en in te voeren materieel-logistieke informatiesystemen dient ook het inzicht in de kwantitatieve gevolgen van de inzet van het materieel te worden verbeterd.

Uitgaven vredesoperaties

Inzet van groot materieel voor vredesoperaties leidt tot additionele materiële exploitatiekosten in verband met verbruik van brandstof, verbruiksartikelen, munitie en uitgaven voor gebruiksgereed maken, onderhoud en herstel van materieel. De additionele exploitatie-uitgaven welke aantoonbaar verband houden met deelname aan vredesoperaties, worden ten laste van begrotingsartikel 08.02 Vredesoperaties gebracht. Indien voor wapensystemen investeringen zijn gepleegd, welke verband hielden met de inzet voor een vredesoperatie, komen deze investeringsuitgaven ten laste van de reguliere begrotingsartikelen. Slechts indien aanpassingen nodig zijn in verband met bijzondere klimatologische omstandigheden, terreinomstandigheden of specifieke dreigingen dan komen investeringen in aanmerking voor verantwoording op artikel 08.02.

c. Brandstof- en energiegebruik

De door de Werkgroep Financiële Verantwoording gevraagde informatie met betrekking tot energie- en brandstofgebruik zal worden opgenomen in het Milieu Jaarverslag 2001 dat ten tijde van het aanbieden van deze verantwoording tevens aan het parlement zal worden aangeboden.

6. DEFENSE CAPABILITIES INITIATIVE

De regeringsleiders van de Navo besloten tijdens de Top van Washington in april 1999 tot het «Defence Capabilities Initiative» (DCI), omdat de Navo-strijdkrachten ook in de veranderende veiligheidssituatie doeltreffend moeten kunnen blijven optreden. In het DCI zijn 58 doelstellingen voor de Navo-lidstaten geïdentificeerd, die in de komende jaren moeten worden uitgevoerd. Het betreft hier maatregelen ter bevordering van de flexibiliteit en het aanpassingsvermogen, alsmede van de paraatheid, de mobiliteit, de interoperabiliteit en het voortzettingsvermogen van de eenheden. Nederland hecht daarom belang aan dit initiatief.

De DCI-doelstellingen hebben belangrijk richting gegeven aan de in de Defensienota 2000 opgenomen maatregelen. Ook de EU heeft in het kader van de «Headline Goal» tekortkomingen vastgesteld en streeft ernaar de paraatheid en de interoperabiliteit van de Europese krijgsmachten te vergroten.

Zoals toegezegd bij de beantwoording van de vragen bij de vaststelling van de begroting voor het jaar 2002 (vergaderjaar 2001–2002, 28 000 X, nr. 4) is een overzicht van de Nederlandse bijdrage aan het DCI opgenomen (bijlage 4 bij deze verantwoording, «Defense Capabilities Initiative»).

7. HET TOTALE REALISATIEBEELD

In de onderstaande tabel, naar beleidsterreinen ingedeeld, is de realisatie 2001 (inclusief HGIS) afgezet tegen de geautoriseerde begroting 2001. Voor een goed vergelijk zijn ook de realisatiecijfers van 1999 en 2000 opgenomen:

Uitgaven (bedragen x € 1000,-)		Realisatie 1999	Realisatie 2000	Autorisatiebegroting 2001	Realisatie 2001	Verschil tussen autorisatiebegroting 2001 en realisatie 2001	
		(1)	(2)	(3)	(4)	Abso-luut(5)	Relatief
01	Algemeen	345 034	362 271	545 858	395 167	- 150 691	- 28%
02	Pensioenen en uitkeringen	821 102	816 062	797 650	860 894	63 244	8%
03	Koninklijke Marine	1 382 251	1 394 187	1 289 508	1 449 626	160 118	12%
04	Koninklijke Landmacht	2 150 366	2 114 321	2 017 843	2 268 494	250 651	12%
05	Koninklijke Luchtmacht	1 224 024	1 159 388	1 139 779	1 236 291	96 512	9%
06	Koninklijke Marechaussee	232 609	250 288	274 823	285 971	11 148	4%
08	Multi-service projecten en activiteiten	422 937	393 259	326 297	426 020	99 723	31%
09	Defensie Interservice Commando	226 179	240 105	224 903	269 728	44 825	20%
Totaal		6 804 502	6 729 881	6 616 661	7 192 191	575 530	9%

Ten opzichte van de autorisatiebegroting 2001 is per saldo € 575,5 miljoen aan het Defensiebudget toegevoegd. Dit is opgebouwd uit een aantal verhogingen zoals: € 308,4 miljoen voor loon- en prijsbijstelling 2001, € 125,4 miljoen zijnde de doorgeschoven loonbijstelling 2000 omdat in dat jaar geen arbeidsvoorwaardenakkoord bereikt kon worden, bij Voorjaarsnota toegekende gelden voor intensiveringen (€ 97,6 miljoen; zie ook de eerste suppletore begroting 2001) waaronder € 45,3 miljoen ten behoeve van het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB), € 48,9 miljoen doorschuiving EVDB-gelden 2000 en voorts € 90,0 miljoen met betrekking tot hogere (met de uitgaven verrekenbare) ontvangsten. Daarnaast is het budget voor vredesoperaties verhoogd met € 44,0 miljoen. Hier tegenover staan als belangrijkste budgetverlagingen het doorschuiven van € 79,0 miljoen voor EVDB naar 2002 en een resterend bedrag aan eindejaarsmarge van € 35,1 miljoen.

Naast de hiervoor aangegeven meer- en mindere uitgaven op het totale Defensieniveau zijn budgetten tussen de beleidsterreinen herschikt die een neutraal effect hebben op de hoogte van het Defensiebudget en die vooral verband houden met onderlinge dienstverleningen, overhevelingen van functies en kasgeldaanpassingen van diverse groot materieel-

projecten waarbij noodzakelijke meeruitgaven op projecten worden gecompenseerd door (autonome) projectonderschrijvingen.

De grootste afwijkingen kunnen als volgt worden verklaard:

Algemeen: de bij dit beleidsterrein geraamde loonbijstelling, welke als gevolg van het niet in 2000 afsluiten van het arbeidsvoorwaardencontract, eerst in 2001 tot betaling is gekomen, is verantwoord ten laste van de overige beleidsterreinen;

Multiservice projecten en activiteiten: ten laste van dit beleidsterrein zijn niet geraamde bedragen ten behoeve van de inzet in Eritrea (UNMEE) en EVDB (versterking Duits luchttransport) verantwoord en Defensie Interservice projecten: extra uitgaven voor de invoering van LAN2000 waren niet voorzien in de ontwerpbegroting.

Een nadere toelichting op de verschillen tussen de autorisatie en de realisatie op begrotingsartikel-, ressort- en/of artikelonderdeelniveau, is in de artikelsgewijze toelichting opgenomen.

8. BEDRIJFSVOERING

a. Informatievoorziening (IV)

In 2001 is verder vormgegeven aan de inspanningen om, in lijn met het beleid bedrijfsvoering en op basis van de uitgangspunten «gezamenlijk, gemeenschappelijk en commercieel van de plank, tenzij...» maatregelen te nemen teneinde zeker te stellen dat de IV binnen Defensie transparant, doelgericht en doelmatig wordt ingericht. Het resultaat zal een geïntegreerde en samenhangende IV zijn, waarmee tevens de voorwaarde wordt ingevuld om de juiste managementinformatie te verkrijgen, die essentieel is voor een adequate sturing door commandanten en politieke leiding. Daartoe is medio 2001 het IV-beleidsplan vastgesteld, waarmee de ingezette koers is vastgelegd. Het Parlement is hierover geïnformeerd.

Als concrete uitwerking van dit beleidsplan is in 2001 een aantal projecten gestart waarmee de defensiebrede IV-voorzieningen wordt vormgegeven. Vermeldenswaard is voorts het feit dat een verdere voortgang is gemaakt inzake de verbetering van de samenhang tussen de plannen van de functionele gebieden (personeel, materieel en financiën).

Vanwege de complexiteit van het onderwerp, de soms ingrijpende gevolgen voor de defensie-onderdelen, de noodzakelijke samenhang en de te bereiken doelmatigheid, is in 2001 de Directie Informatievoorziening en Organisatie opgericht, waarin het ICT-beleidspersoneel van het kerndepartement is samengevoegd en ondergebracht. Deze directie is onder meer belast met de regie inzake de realisatie van het IV-beleidsplan en ressorteert onder het Directoraat-Generaal Financiën en Control (DGFC).

b. Evaluaties en audits

Binnen Defensie beschikken de managers op zowel centraal als decentraal niveau over auditcapaciteit die zij kunnen inzetten om de kwaliteit van de bedrijfsvoering te toetsen en aanbevelingen te doen ter verbetering.

Onderdeel van deze structurele benadering is het jaarlijks uitvoeren van risico-analyse als startpunt voor directe verbetermaatregelen en de auditplanning. De resultaten van de in 2001 uitgevoerde audits zijn verwerkt in de verbeterplannen 2002 en zijn daarnaast gebruikt bij het opstellen en onderbouwen van de voorbeeldmededeling over de bedrijfsvoering 2001.

In 2001 is de organisatie van de auditfunctie verbeterd, zijn de aanbevelingen uit het rapport van de werkgroep IBO-CDV-Accountancy verwerkt en is de relevante regelgeving aangepast. In nieuwe regelgeving is de toezichthoudende rol van het Audit Comité vastgelegd en verder uitgewerkt. Het Audit Comité krijgt een versterkte en actievere rol binnen de Auditfunctie Defensie.

In de nieuwe regelgeving inzake de Auditfunctie binnen Defensie is een defensiespecifieke invulling van het rapport IBO-CDV Accountancy vastgelegd. De regie van het auditbeleid en -uitvoering is in handen van het DGFC, waarbij de Defensie Accountantsdienst een eigen verantwoordelijkheid houdt ten aanzien van de uitvoering van de accountantscontrole. De defensiebrede audits worden, in opdracht van de directeur-generaal Financiën en Control, in beginsel uitgevoerd met de onderzoekscapaciteit van de Defensie Accountantsdienst.

In 2001 is een aanvang gemaakt met de versterking van de evaluatiefunctie binnen Defensie, de verbetering van uitvoering van de beleids-evaluaties en de implementatie van de Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid. Binnen Defensie wordt gestreefd naar een volledige afdekking van het defensiebrede beleid met behulp van beleidsevaluaties. Hierbij zullen de ex-ante evaluaties worden uitgevoerd door de beleidsmakers als onderdeel van het proces van beleidsvoorbereiding en zullen de ex-post beleidsevaluaties door zorg van DGFC worden uitgevoerd.

Op het decentrale niveau zal, door zorg van verantwoordelijke managers, de eigen evaluatiefunctie en de kwaliteit van de evaluatie van het afgeleide beleid verder worden verbeterd.

c. Financieel beheer

Betalingsverkeer

Aangezien de banken de dienstverlening inzake het verwerken van betaalbestanden via een extern medium (cartridge) hebben stopgezet, is in samenspraak met de huisbankier van Defensie, RABO-Bank Nederland, een data-communicatiesysteem tot stand gebracht. Via dit systeem worden de betalingen vanuit het begrotingsadministratiesysteem in enkele stappen on-line naar de RABO-bank verzonden. Verzending van cartridges via transport met een militaire ordonnans behoort daarmee tot het verleden. Het datacommunicatiesysteem is vanaf 1 februari 2002 volledig operationeel. Acties worden thans ondernomen om ook de betalingen van militaire salarissen via het datacommunicatiesysteem te laten verlopen. Naar verwachting wordt het gedeelte binnenlandse betalingen medio 2002 gerealiseerd. Daarna wordt aangevangen met het via datacommunicatie betalen van salarissen van militairen die in het buitenland zijn geplaatst.

In het jaar 2001 zijn de procedures en regels van het betalingsverkeer nog verder gestroomlijnd. Verschillende aanwijzingen zijn samengevoegd tot één aanwijzing voor alle kasbeheerders van Defensie. Zo zijn de bevoegdheden en verantwoordelijkheden inzake het gebruik van creditkaarten aangescherpt, de verantwoording van kosten betalingsverkeer vereenvoudigd, regels gesteld bij geldtransporten, regels opgenomen voor verrekeningen met derden en is een procedure opgenomen hoe te handelen in het geval van in surséance van betaling gestelde bedrijven respectievelijk failliet verklaarde bedrijven.

Om te bereiken dat geldelijke aanspraken op derden ook daadwerkelijk worden omgezet in geldelijke ontvangsten zijn in 2001 nadere richtlijnen gesteld bij het beheer van vorderingen. Naast de kaders voor het instellen van vorderingen gelden thans stringentere regels en afgebakende bevoegdheden voor het aanmanen bij debiteuren, schuldvereffening, buiten invordering stellen en kwijtschelden. De nieuwe aanwijzing voor het vorderingenbeheer is vanaf 6 augustus 2001 van kracht geworden en geldt voor alle beleidsterreinen van Defensie, alsmede de baten-lastendiensten.

In het kader van snelle en correcte afhandeling van geldelijke ontvangsten is in het jaar 2001 een pilot gestart om de periode tussen daadwerkelijke ontvangst en verantwoording in de financiële administratie te verkorten. De pilot voorziet in een min of meer geautomatiseerde kennisgeving van de ontvangsten aan de vorderingbeheerders. De evaluatieresultaten van de pilot laten zien dat ook in 2002 onverminderde aandacht nodig is voor het ontvangstenbeheer. Een defensiebreed werkverband is belast met het nog verder stroomlijnen van de processen. Naar verwachting zal de pilot medio 2002 kunnen worden omgezet in definitieve afspraken en maatregelen.

Financieel en materieelbeheer

Een daartoe ingestelde Task Force heeft in 2001 alle tekortkomingen met de daarbij behorende verbeterpunten in het financieel en materieelbeheer in kaart gebracht. De verbeteracties zijn door de lijnmanagers in verbeterplannen opgenomen. De plannen van de lijnmanagers voldoen qua opzet, format en begeleidende appreciaties van de lijnmanagers aan de door de Task Force, Algemene Rekenkamer en de Defensie Accountantsdienst gestelde criteria en aan de eisen die gelden voor een goede aansturing, uitvoering en monitoring van het gehele verbeterproces.

Ter uitwerking van de toezegging aan de Tweede Kamer om het verbeterproces intensiever te monitoren zijn de (vrijwel maandelijkse) verbeterplannen en voortgangsrapportages in eerste instantie beoordeeld door de directeur FEZ. In separate bijeenkomsten heeft hij zijn bevindingen met de projectverantwoordelijken van de beleidsterreinen besproken. In deze gesprekken hebben ook de betreffende auditmanagers van de Defensie Accountantsdienst geparticipeerd. Voor de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marechaussee geldt voorts dat ook vertegenwoordigers van de Algemene Rekenkamer (bureau Defensie) en de Directie Accountancy Rijksoverheid van het ministerie van Financiën deze maandelijkse vergaderingen hebben bijgewoond.

De directeur FEZ heeft de Task Force geïnformeerd over de resultaten van zijn besprekingen met de projectverantwoordelijken van de beleidsterreinen. Waar nodig heeft de Task Force in een achttal bijeenkomsten maatregelen genomen om te bereiken dat inderdaad over het jaar 2001 gesproken kan worden van een (naar de werking) ordelijk financieel en materieelbeheer.

Ten aanzien van het normenkader is overleg met de Algemene Rekenkamer gevoerd over de vraag wat Defensie moet doen ter verbetering van het financieel beheer en het materieelbeheer. Voor de betreffende beleidsterreinen zijn de punten in het financieel en materieelbeheer vastgesteld die in ieder geval, ook volgens de Algemene Rekenkamer, moeten zijn opgelost. In samenspraak met de Algemene Rekenkamer en de Defensie

Accountantsdienst zijn een zogenoemde shortlist financieel beheer (voor de Koninklijke Luchtmacht en Koninklijke Marechaussee) en een shortlist materieelbeheer (voor alle beleidsterreinen) vastgesteld. Met de in de shortlists opgenomen normen is aan lijnmanagers duidelijk gemaakt welke aspecten in het financieel en materieelbeheer minimaal in opzet, bestaan en werking ultimo 2001 op orde moeten zijn.

De lijnmanagers en hun mensen hebben veel werk verzet om de tekortkomingen in het financieel en materieelbeheer weg te nemen. Met daadkracht en commitment zijn de zaken in 2001 aangepakt. De resultaten mogen er zijn.

Ten aanzien van het door de Task Force FIMAB gestelde normenkader (shortlists) zijn ultimo 2001 nog niet alle verbeteracties afgerond. Vooral bij de KL (materieelbeheer) en bij de KMar (financieel beheer) zullen alle tekortkomingen eerst in 2002 volledig kunnen worden weggenomen. Zonder afbreuk te doen aan het in 2001 verbeterde beheer ten opzichte van 2000, kunnen de resterende tekortkomingen per 31 december 2001 met de daarbij behorende risico's als aanvaardbaar worden beschouwd. Tot het moment waarop ook deze laatste tekortkomingen zijn weggenomen wordt de in 2001 geïntensiveerde monitoring gehandhaafd en waar nodig aangescherpt.

Vorenstaande stand van zaken van de ultimo 2001 bereikte resultaten in het financieel en materieelbeheer geldt mede als toelichting op het gestelde in de voorbeeldmededeling over de bedrijfsvoering.

d. Stand van zaken Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR)

De wijze waarop defensie haar informatiebeveiliging moet realiseren is vastgelegd in het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR). Per 1 januari 2002 moest 75 % van de informatiebeveiligingsplannen zijn vastgesteld en per 1 juli 2002 geldt dat voor alle plannen. Dan moeten ook de belangrijkste maatregelen uit de plannen zijn geïmplementeerd. Een jaar later moet het totale VIR-programma zijn afgerond.

De norm om per 1 januari 2002 te beschikken over 75% van de informatiebeveiligingsplannen is gehaald. Van de afzonderlijke beleidsterreinen heeft het Defensie Interservice Commando de norm niet gehaald. Te verwachten is dat op 1 juli 2002, ook bij de Defensie Interservice Commando, alle beveiligingsplannen zijn opgesteld. Met voldoende commitment, budget, deskundigheid en een strakke voortgangsbewaking zullen ook de mijlpalen ten aanzien van het implementeren van de uit de plannen voortvloeiende maatregelen worden gehaald.

e. Rechtmatigheidsonderzoek 2000 van de Algemene Rekenkamer

De AR heeft ten aanzien van de financiële verantwoording van het Ministerie van Defensie over 2000 vastgesteld dat deze een deugdelijke weergave is van de uitkomsten van het financieel beheer en dat deze is opgesteld volgens de voorschriften. Voorts stelde zij vast dat de financiële verantwoordingen van de baten-lastendiensten Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) en de Defensie Telematica Organisatie (DTO) aan de eisen voldeden.

De AR constateerde in het jaar 2000 een aantal positieve ontwikkelingen, maar vroeg tevens nadrukkelijk de aandacht voor de resterende tekortkomingen.

Defensiebreed werd aandacht gevraagd voor het materieelbeheer en de enkele aspecten van het financieel beheer (de verificatiefunctie, het verplichtingenbeheer, contractvorming en het verwervingsproces). Bij de Koninklijke Landmacht werd het vervolg bezwaaronderzoek naar het financieel beheer afgerond omdat de resterende «oude» tekortkomingen inmiddels waren weggenomen.

Ten aanzien van het uitgevoerde bezwaaronderzoek naar het financieel beheer bij de Koninklijke Luchtmacht werd besloten dit voort te zetten, omdat nog niet alle tekortkomingen volledig waren weggenomen. Bij de Koninklijke Marechaussee stelde de AR dat eerder geconstateerde tekortkomingen in het financieel beheer nog steeds aanwezig waren en werd aangemerkt als een potentieel bezwaargeval. De AR zag evenwel af van een bezwaaronderzoek omdat door Defensie voldoende verbeteracties en versterking van de monitorsysteem werden toegezegd.

f. Financiële informatiesystemen

Om aan de structurele informatiebehoefte, welke voldoet aan de eisen die onder andere de Kamer er aan stelt, veilig en tijdig te kunnen voldoen, wordt binnen Defensie het concept van geïntegreerde bestuurlijke informatievoorziening geïmplementeerd.

Dit impliceert een Defensiebrede integratie van de bestuurlijke informatiesystemen op het gebied van operatiën, personeel en organisatie, gezondheid en welzijn, materieel en logistiek, opleidingen, economie en financiën, documentaire informatievoorziening en beveiliging. Hiertoe is het Defensie IV-beleidsplan 2002/2011 opgesteld, waarin de marsroute wordt uitgezet om de gewenste Defensiebrede integratie te bereiken.

9. INVOERING EURO

De invoering van de euro heeft plaatsgevonden conform het in 1999 vastgestelde Draaiboek Euro Ministerie van Defensie, opgesteld door de Projectgroep Euro Defensie. Dit draaiboek ondersteunt de coördinatie van aanpassingen in de door het ministerie van Financiën gedefinieerde aandachtsgebieden (domeinen), te weten automatisering, juridische zaken (wet- en regelgeving), administratie en organisatie, treasury en voorlichting.

Defensie heeft gekozen voor een centrale regie vanuit het functiegebied DGFC en een decentrale uitvoering door de zes beleidsterreinen.

Medio 2001 werd de fase «aanpassen en testen» afgerond. Per 1 december 2001 is gestart met de fase «converteren» («implementatie») van ± 140 eurogevoelige informatiesystemen, het merendeel in de vorm van een gezamenlijke big bang gegevensconversie gedurende de periode 22 – 31 december 2001. Het converteren van alle informatiesystemen binnen Defensie is inmiddels succesvol en binnen het budget afgerond. Het merendeel van de uitgaven betreft de inhuur van specifieke kwaliteit ten behoeve van het europroject, onder andere uitgevoerde audits (in 2001 zijn twee audits uitgevoerd ten behoeve van de fase «aanpassen en testen» en de fase «converteren») – ondersteuning door ingehuurde expertise voor de beleidsterreinen om de uitvoering te begeleiden en aanpassingen, testen en converteren van geautomatiseerde systemen

Bedragen x € 1000,-			
	Totale raming*	Realisatie in 2001	Realisatie t/m 2001
1. Personele en materiële uitgaven	4 508	2 645	3 931
2. Wet- en regelgeving	170	–	–
3. Automatisering	7 206	4 436	6 757
4. Voorlichting	127	141	174
5. Overige kosten	379	362	542
Totaal	12 390	7 584	11 404

* conform raming Draaiboek Euro Defensie

Toelichting

1. **Personele en materiële uitgaven**
Het betreft hier uitgaven voor inhuur van ondersteunende capaciteit ten behoeve van het europrojectmanagement bij de beleidsterreinen, alsmede ten behoeve van door externen uitgevoerde audits.
2. **Wet- en regelgeving**
De wijziging van wetgeving waarvoor Defensie verantwoordelijk is brengt geen extra uitgaven met zich mee.
3. **Automatisering**
De meeste extra uitgaven hebben betrekking op inhuur van automatiseringsdeskundigen van de baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie voor het aanpassen van geautomatiseerde systemen en het opzetten van handboeken.
4. **Voorlichting**
Defensie heeft een voorlichtingsplan opgesteld ten behoeve van de invoering van de euro. De uitgaven hebben betrekking op voorlichting aan het personeel, zoals brochures en publicaties, intranetsites en workshops.
5. **Overige kosten**
Hieronder zijn met name uitgaven opgenomen die met de wijzigingen in het elektronisch betalingsverkeer (treasury) te maken hebben, zoals aanpassen en vervangen van kassa's en oplaadapparatuur ten behoeve van chippen.

10. MISBRUIK EN ONEIGENLIJK GEBRUIK (M&O)

Van gevoeligheid voor misbruik en oneigenlijk gebruik is sprake indien de aanspraak op een uitkering of subsidie afhankelijk is van gegevens die door een derde, of andere belanghebbenden, zelf moeten worden verstrekt. Het beleid ter voorkoming van M&O is een onderdeel van het bij Defensie gevoerde financieel beheer. Per 2 oktober 2001 is een daartoe strekkende aanwijzing Secretaris-Generaal in werking getreden. Daarin is onder meer bepaald dat de hoofden van dienst verantwoordelijk zijn voor de bekendstelling, de naleving en het toezicht op de uitvoering van deze aanwijzing en dat een adequate verwerking in de administratieve organi-

satie plaatsvindt. De Defensie-onderdelen dienen jaarlijks, ten tijde van de eindverantwoording, inzicht te geven in de problematiek van betrokken regelingen. Evaluatie vindt elke drie jaar plaats. Bij Defensie bestaat geen materieel gebrek aan zekerheid met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven van de M&O-problematiek.

11. ACTIEPLAN PROFESSIONEEL INKOPEN EN AANBESTEDEN (PIA)

In 2001 heeft Defensie in het kader van PIA een inkoopdiagnose opgesteld. In deze inkoopdiagnose wordt onder meer ingegaan op het inkooppakket van Defensie, de inkooporganisatie en de inkoopprocedures. Zoals in de afgelopen jaren is ook in het onderhavige jaar in het kader van het reguliere verwervingsproces per project gezien in hoeverre verdergaande uitbesteding tot de mogelijkheden behoorde. De in het kader van Competitieve Dienstverlening ondernomen activiteiten hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld.

Hoewel de ontwikkelingen op het gebied van Europese aanbestedingen nauwlettend worden gevolgd en de te hanteren procedures zonedig daarop worden aangepast, hebben zich in 2001 geen situaties voorgedaan die Defensie ertoe noopten het dienaangaande vigerende beleid bij te stellen. Evaluatie van het beleid is een vast onderdeel van een min of meer continu proces van verbetering. In 2001 zijn diverse evaluaties uitgevoerd waaronder die van het Defensie Materieelkeuze Proces.

Teneinde de ondersteuning met nieuwe informatie en communicatie technologie te vergroten zijn lopende proefprojecten voortgezet en nieuwe onderzoeken verricht op het gebied van elektronisch zaken doen en naar de realisatie van een defensiebreed inkoop ondersteunend systeem. Opleiding en ontwikkeling blijft een voortdurend punt van aandacht, de activiteiten in het kader van de Trainees Interservices Projectenpool werpen ook op dit terrein hun vruchten af.

Op zowel departementaal, interdepartementaal en internationaal niveau zijn in 2001 waar doelmatig en doeltreffend diverse samenwerkingsprojecten gerealiseerd.

Ook door middel van deelname aan diverse deelprojecten in het kader van PIA wordt door Defensie een bijdrage geleverd aan de realisatie van dit project.

12. VAN BELEIDSBEGROTING TOT BELEIDSVERANTWOORDING (VBTB)

Met het afronden van de Defensiebegroting 2002 is een belangrijke stap voorwaarts gemaakt met het project VBTB bij Defensie. Door het formuleren en operationaliseren van doelstellingen en prestatiegegevens voor de beleidsartikelen is het VBTB-gedachtengoed breed in de organisatie uitgedragen. Het succes van implementatie van VBTB wordt echter mede bepaald door de wijze waarop de Tweede Kamer het VBTB-instrumentarium benut. Vanwege het vermeend gevoel van aantasting van het budgetrecht is op verzoek van de Kamer de begroting 2002 gebaseerd op de organisatiestructuur waardoor de VBTB uitgangspunten niet volledig in de begroting 2002 konden worden geïmplementeerd. Daarom wordt in overleg met de Kamer de begroting 2003 opgezet in lijn met de algemene doelstellingen van Defensie zoals deze in de Grondwet en de

Defensienota zijn vastgelegd. De overige werkzaamheden van het onder DFEZ ressorterende projectbureau VBTB, zoals vastgelegd in het Masterplan VBTB voor Defensie, liggen op schema. Het streven is om de werkzaamheden van het projectbureau VBTB ultimo 2003 af te ronden waarna de verdere doorontwikkeling van VBTB in de lijn wordt ingebed.

Mede naar aanleiding van de verbetervoorstellen van Financiën bij de begroting 2002 zal de begroting voor 2003 op de volgende punten verder worden verbeterd:

- opnemen van een evaluatieprogramma voor alle beleidsartikelen;
- een indeling hanteren die meer recht doet aan de uitgangspunten van een beleidsbegroting en die tevens voorziet in voldoende inzichtelijkheid en mogelijkheid tot amendering zoals gewenst door de Kamer;
- meer structuur in de beleidsagenda, zodat de beleidsprioriteiten en de daarop betrekking hebbende WWW-vragen beter tot hun recht komen;
- beperken van het aantal bijlagen.

Naast de totstandkoming van de beleidsbegroting zijn in 2001 conform het Masterplan VBTB intern Defensie diverse ontwikkelingen in gang gezet:

- aansluiting van de interne planning en control documenten van het departement (ActiviteitenPlan en Begroting en Toprapportages) op de externe begroting en verantwoording;
- actualisering van het planning- en controlproces in samenhang met invoering VBTB en het veranderingsproces Defensie;
- vaststellen verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden in aansluiting op de begrotingsindeling Defensie (interne beleidsverantwoordelijkheid en resultaatverantwoordelijkheid);
- borging van de evaluatiefunctie en de kwaliteit van de beleidsinformatie in begroting en jaarverslag in lijn met de Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid;
- opzet, inrichting en totstandkoming van het jaarverslag nieuwe stijl door middel van een voorbeeldjaarverslag 2001;
- ontwikkeling van een managementinformatiesysteem dat op flexibele, gestructureerde en betrouwbare wijze informatie bijeen moet brengen als ondersteuning voor het planning- en controlproces en de interne sturing en beheersing;
- structurele aandacht voor verbetering van de bedrijfsvoering en inbedding van de Mededeling over de bedrijfsvoering in de planning- en controlcyclus in aansluiting op de totstandkoming van de voorbeeldmededeling 2000 en 2001 (zie bijlage 1) alsmede het referentiekader.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

01. Beleidsterrein Algemeen

Algemeen

Het beleidsterrein Algemeen omvat de Centrale Organisatie (CO) welke bestaat uit het Kerndepartement (KD) en de Militaire Inlichtingendienst (MID)

Doelstellingen Kerndepartement

- het politiek en ambtelijk ondersteunen van de bewindslieden in hun contacten met het parlement, hun rol als lid van het kabinet en bij het onderhouden van interdepartementale en internationale relaties;
- het op hoofdlijnen integraal aansturen van de krijgsmachtdelen;
- het controleren op de realisatie van het geformuleerde beleid.

Doelstellingen MID

- het leveren van kwalitatief hoogwaardige inlichtingen- en veiligheidsinformatie waarmee een onmisbare bijdrage wordt geleverd aan het formeren, in stand houden en het inzetten van de Nederlandse krijgsmacht.

Bedrijfsvoering CO

Personeelsbeheer

In 2001 een vervolg gegeven aan het in 2000 ingezette ARBO-beleid. Veel aandacht is besteed aan preventieve voorlichting op het gebied van beeldscherm-ergonomie en RSI.

Evaluaties en Audits

In 2001 zijn de audits naar het financieel beheer bij de MID en het verificatieproces bij de CO door de DEFAC uitgevoerd. Het auditrapport betreffende het verificatieproces bij de CO moet echter nog worden vastgesteld. De audit naar het verwervingsproces bij DFZ is in het kader van de opleiding Operational Auditing uitgevoerd door een multidisciplinair audit-team. De audit naar het materieelbeheer is komen te vervallen, omdat het Verbeterplan Materieel Beheer is uitgevoerd. De audit aangaande beleidsterrein 02. Militaire pensioenen en uitkeringen, naar de militaire diensttijd-pensioenen is doorgeschoven van 2001 naar de eerste helft van 2002 in verband met capaciteitsproblemen.

Grondslag beleidsterrein 01 Algemeen

Onder dit beleidsterrein worden naast de uitgaven voor het Kerndepartement en de Militaire Inlichtingendienst, de gemeenschappelijke uitgaven geraamd en verantwoord die niet specifiek aan enig krijgsmachtdeel zijn toe te wijzen.

Realisatie

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Algemeen voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Uitgaven (x € 1000,-)				
Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In%
01.20 Personeel en materieel				
– Ressort Kerndepartement	79 057	124 946	45 889	58%
– Ressort Militaire Inlichtingendienst	54 371	47 298	– 7 073	– 13%
– Wachtgelden en inactiviteitswedden	3 528	4 173	645	18%
Totaal Personeel en materieel	136 956	176 417	39 461	– 29%
01.21 Subsidies en bijdragen	70 761	73 595	2 834	4%
01.22 Geheime uitgaven	499	908	409	82%
01.23 Internationale verplichtingen	69 825	62 442	– 7 383	– 11%
01.24 Garanties	0	0	0	0%
01.25 Milieumaatregelen	6 321	2 669	– 3 652	– 58%
01.26 Technologie-ontwikkeling	12 727	14 244	1 517	12%
01.27 Loonbijstelling	142 009		– 142 009	– 100%
01.28 Prijsbijstelling	62 574		– 62 574	– 100%
01.29 Overige departementale uitgaven	44 185	64 892	20 707	47%
Totaal uitgaven Algemeen	545 858	395 167	– 150 691	– 28%

Toelichting

Toelichting op de verschillen beleidsterrein Algemeen

Het relatief grote verschil tussen de begroting 2001 en de uiteindelijk realisatie vindt zijn oorzaak in twee ontwikkelingen. Intern onderzoek heeft bevestigd dat de uitgaven voor materiële uitgaven structureel hoger liggen dan geraamd. Hiertoe zijn inmiddels budgettaire maatregelen genomen. Daarnaast is artikel 01.29 Overige departementale uitgaven belast met € 20,8 miljoen als gevolg van een naheffingsaanslag loonbelastingpremie volksverzekering (lumpsum betaling voor in verband met fiscaal belast zijn van de van Rijkswegge verstrekte voeding en huisvesting, dit als uitvloeisel van de nieuwe belastingwetgeving) en het intensiever gebruik van de Ziektenkostenvoorziening Defensiepersoneel.

01.20 Personeel en materieel

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In dit artikel zijn de verplichtingen en uitgaven opgenomen die nodig zijn voor het functioneren van het ambtelijk apparaat van het Kerndepartement en de Militaire Inlichtingendienst (MID), samen vormend de Centrale Organisatie (CO), welke ieder als een afzonderlijk ressort zijn opgenomen.

Deze ressorts zijn opgebouwd uit de volgende artikelonderdelen:

- ambtelijk burgerpersoneel, waarin begrepen de loonkosten en overige tot het loon te rekenen kosten van de bewindslieden;
- militair personeel;
- overige personele uitgaven;
- materiële uitgaven.

Daarnaast worden nog bedragen voor wachtgelden voor het burgerpersoneel en het aandeel van het Kerndepartement in de uitvoeringskosten USZO op dit artikel geraamd.

Omschrijving (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.20 Personeel en materieel								
– Ressort Kerndepartement	84 007	125 740	41 733	50%	79 057	124 946	45 889	58%
– Ressort Militaire Inlichtingendienst	54 386	54 928	542	1%	54 371	47 298	- 7 073	- 13%
– Wachtgeld en inactiviteitswedden	3 529	4 174	645	18%	3 528	4 173	645	18%
Totaal	141 922	184 842	42 920	30%	136 956	176 417	39 461	29%

Het ressort Kerndepartement (KD)

Algemeen

Het ressort Kerndepartement bestond in 2001, naast de algemene leiding (minister, staatssecretaris, secretaris-generaal en plaatsvervangend secretaris-generaal, inclusief enkele onder hem ressorterende diensten) uit de Defensiestaf, de directoraten-generaal Personeel, Materieel en Economie en Financiën alsmede de zelfstandige directies juridische zaken, algemene beleidszaken, voorlichting en de Defensie accountantsdienst. Voorts is nog een aantal bijzondere organisatie-eenheden toegevoegd, zoals de staf Inspecteur-Generaal Krijgsmacht en defensiepersoneel werkzaam bij de permanente vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Navo en de Weu.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel	30 204	33 153	2 949	10%	30 204	33 151	2 947	10%
01.20.02 Militair personeel	11 573	13 794	2 221	19%	11 573	13 795	2 222	19%
01.20.03 Overige personele uitgaven	7 781	10 407	2 626	34%	7 781	10 434	2 653	34%
01.20.04 Materiële uitgaven	34 449	68 386	33 937	99%	29 499	67 566	38 067	129%
Totaal	84 007	125 740	41 733	50%	79 057	124 946	45 889	58%

Toelichting op de verschillen

01.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het KD verantwoord.

Naast een reguliere stijging van de uitgaven als gevolg van aanpassing van de uitgaven aan het loonpeil 2001, heeft in 2001 een nabetaling plaatsgevonden over 2000, als gevolg van het eerst in 2001 in plaats van ultimo 2000 afsluiten van het arbeidsvoorwaardenakkoord.

Zowel de sterkte van het KD als het gemiddeld salaris zijn gewijzigd. Dit heeft ertoe geleid dat de uitgaven voor het actief en niet-actief burger-

personeel van het KD ruim € 2,4 miljoen hoger uitvallen. Deze stijging is wat betreft het actief-reguliere personeel toe te schrijven aan een bijstelling van de begrotingssterkte in 2001 waaronder uitgaven voor 4 VUIT-medewerkers (Veteranen UITvoerings-organisatie) en een stijging van de bezetting.

Daarnaast zijn er meer uitgaven benodigd geweest voor de Trainee pool economie en financiën als gevolg van meer deelnemers aan deze pool.

Bij de categorie niet-actief personeel is de raming van zowel aantal als gemiddeld bedrag vooraf slechts bij benadering voorspelbaar. In deze categorie niet-actief personeel zijn ondergebracht: het langdurig ziek personeel, personeel met ouderschapsverlof en personen die gebruik maken van de PAS-regeling (partiële arbeidsparticipatie senioren).

01.20.02 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het KD verantwoord.

01.20.03 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben zowel betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte. De uitgaven hebben onder meer betrekking op reizen, verplaatsen, representatie, persoonsgebonden toelagen en uitkeringen, onderwijs en opleidingen en inhuur van tijdelijk personeel.

Inhuur tijdelijk personeel

De stijging van de realisatie van dit artikelonderdeel wordt veroorzaakt door inhuur van duurder, niet voorzien, hoger gekwalificeerd personeel dan gebruikelijk.

Overige personele zaken

De stijging van de realisatie van dit artikelonderdeel wordt veroorzaakt door blijvend hogere uitgaven voor de ARBO in verband met de ARBO-wet en daarvan afgeleide zaken, als gevolg van intensivering van de wetgeving op dit gebied.

Employee benefits

De stijging van de realisatie van dit artikelonderdeel wordt veroorzaakt door vertraging bij het fietsproject in 2000. Hierdoor vond een verschuiving plaats naar 2001.

01.20.04 Materiële uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord. Het betreft hier uitgaven voor onder meer kleine bedrijfsmatige investeringen, huisvesting, bureauzaken, informatiesystemen, zaken van operationele aard, inventarisgoederen en klein materieel, data- en telecommunicatie-apparatuur, voertuigen en O-, I- en A-deskundigheid.

Toelichting op de verschillen

Intern onderzoek heeft tot de conclusie geleid dat, op basis van het huidige activiteitsniveau meer uitgaven zullen worden gerealiseerd dan oorspronkelijk (meerjarig) geraamd. Inmiddels zijn meerjarig budgettaire maatregelen genomen.

Inhuur O-, I- & A-deskundigheid

Met name hierop is een groot aantal incidentele posten geboekt. Dit wordt vooral veroorzaakt door activiteiten ten behoeve van het Defensie-brede IV-programma, de voorbereiding tot uitbesteding van de Defensie Telema-tica Organisatie (DTO), de overgang naar de Euro en de hoge beheers-kosten voor het netwerk in verband met de overgang naar LAN 2000 en de gelijktijdige instandhouding van het oude netwerk.

Informatiesystemen

De verdergaande digitalisering en informatisering van informatie-voorziening hebben geleid tot aanzienlijke meeruitgaven

Het ressort Militaire Inlichtingen Dienst (MID)

De MID voert zijn werkzaamheden uit op basis van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV).

De uitgaven voor de bedrijfsvoering van de MID worden verantwoord onder artikel 01.20 Personeel en materieel op de artikelonderdelen 05 tot en met 08. Daarnaast is voor de MID een aanvullend bedrag geraamd op het artikel 01.22 Geheime uitgaven.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel	16 566	16 075	- 491	- 3%	16 566	16 075	- 491	- 3%
01.20.06 Militair personeel	15 369	13 514	- 1 855	- 12%	15 369	13 514	- 1 855	- 12%
01.20.07 Overige personele uitgaven	2 686	3 652	966	36%	2 686	3 619	933	35%
01.20.08 Materiële uitgaven	19 766	21 688	1 922	10%	19 751	14 090	- 5 661	- 29%
Totaal	54 387	54 929	542	1%	54 371	47 298	- 7 073	- 13%

01.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de MID verantwoord.

01.20.06 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van de MID verantwoord.

Toelichting op de verschillen

Het lagere aantal BOT-ers (beroeps onbepaalde tijd) wordt veroorzaakt door een overheveling van 28 vte'n (€ 1,078 miljoen) naar de krijgsmacht-delen als uitvloeisel van de reorganisatie MID en 77 openstaande vacatures.

01.20.07 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben zowel betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte. De uitgaven hebben onder meer betrekking op reizen, verplaatsen,

representatie, persoonsgebonden toelagen en uitkeringen, onderwijs en opleidingen en inhuur van tijdelijk personeel.

Toelichting op de verschillen

Inhuur tijdelijk personeel

Op het onderdeel inhuur tijdelijk personeel is meer gerealiseerd vanwege het feit dat er een groot aantal openstaande vacatures bestaat (met name voor wat betreft de militaire functies) en derhalve meer capaciteit wordt ingehuurd dan begroot.

01.20.08 Materiële uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord. Het betreft hier uitgaven voor onder meer kleine bedrijfsmatige investeringen, huisvesting, bureauzaken, informatiesystemen, zaken van operationele aard, inventarisgoederen en klein materieel, data- en telecommunicatie-apparatuur en voertuigen.

Toelichting op de verschillen

O-, I- en A-deskundigheid

De projectkosten met betrekking tot kleine bedrijfsmatige investeringen betreffende de inhuur O-, I-, en A-deskundigheid zijn met ingang van 2001, verantwoord op het algemene subartikelonderdeel O-, I- en A-deskundigheid en niet meer ten laste van de bedrijfsmatige investeringen

Overige persoonsgebonden materiële uitgaven

Voornamelijk als gevolg van het afsluiten van meer onderhoudscontracten dan verwacht vindt op dit onderdeel een hogere realisatie plaats.

Kleine bedrijfsmatige investeringen

Voor de materiële uitgaven is een onderrealisatie ontstaan door capaciteitsgebrek in het verwervingstraject en vertraging welke wordt veroorzaakt door onder andere de complexiteit van de nieuwe technologie.

In de begroting 2001 is een aantal beleidsintensiveringen voor de MID voorzien, welke ten dele in 2001 zijn gerealiseerd. Een deel van de intensiveringen zal in 2002 worden uitgevoerd.

Voor de beleidsintensivering Stabilisering Informatievoorziening MID geldt dit met name voor de projecten binnen het beveiligingsplan. Uitvoering van het beveiligingsplan zal zijn aanvang in 2002 krijgen, dit in tegenstelling tot de voorgenomen planning. Het niet kunnen uitwerken van het beveiligingsplan is veroorzaakt door capaciteitsproblemen binnen de MID. De uitlevering van 2Mb crypto-apparatuur is verlaat door het uitblijven van de goedkeuring (om veiligheidsredenen) van de BeveiligingsAutoriteit (BA).

Voor de beleidsintensivering Afdeling Verbindings Inlichtingen (AVI) geldt met name de temporisering van een aantal projecten naar aanleiding van de gebeurtenissen op 11 september in relatie tot de discussie van de satellietcommunicatie. Een kapitaalintensief project als INMARSAT is naar 2002 doorgeschoven.

Voor diverse andere grote materieelprojecten zijn reeds verplichtingen in 2001 aangegaan, echter deze komen pas in 2002 tot uitlevering en betaling. Deze projecten waren gepland en begroot in 2001 en geven mede nu een onderrealisatie op materiële uitgaven.

Artikelonderdeel 01.20.09 Wachtgelden en inactiviteitswedden

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor de burgerambtenaren van het KD en de MID. Separaat zichtbaar zijn de uitgaven voor wachtgelden in verband met het Sociaal Beleidskader (SBK) en de Uitstroom Bevorderende Maatregel Ouderen (UBMO).

Het beleid blijft er op gericht de instroom in de wachtgeldregelingen zoveel mogelijk te beperken door middel van een actieve herplaatsingsinspanning en het gebruik van SBK-instrumenten waaronder om-, her- en bijscholing. Sinds 1996 omvat dit artikel ook de uitgaven die betrekking hebben op de uitvoeringskosten van de Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs (USZO).

01.21 Subsidies en bijdragen

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven geraamd en verantwoord voor:

- subsidies aan verschillende instellingen;
- bijdragen aan andere ministeries, ten behoeve van verenigingen, stichtingen en comités.

Subsidies worden verleend aan instellingen die voor Defensie een zeker nut hebben en mede afhankelijk zijn van financiële hulp van Defensie.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
I. Subsidies				
- het Comité international de médecine et de pharmacie Militaires	2	2	0	0%
- de Koninklijke vereniging ter beoefening van de krijgswetenschap ten behoeve van de buitengewone leerstoel militair recht aan de Universiteit van Amsterdam	24	29	5	23%
- Veteranenplatform	139	141	2	2%
- Defensie Vrouwenetwerk	5	5	0	0%
- Stichting Dienstverlening Veteranen	5 017	5 190	173	3%
- Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	238	247	9	4%
- Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	25	25	0	0%
- Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht	45	45	0	0%
- Stichting Koepelorganisatie militaire tehuizen	901	1 114	213	24%
- Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront	23	23	0	0%
- Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	11	11	0	0%
- «Verzakelijking» TNO	9 847	10 754	907	9%
Totaal Subsidies	16 277	17 586	1 309	8%

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
II. Bijdragen aan:				
– Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VII):				
* Doelfinanciering TNO-DO	46 458	50 283	3 826	8%
* Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag (STOAG)	3 999	4 233	234	6%
* Collectie Visser	908	0	– 908	– 100%
– Ministerie van Buitenlandse Zaken (V):				
* Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	1 701	0	– 1 701	– 100%
* Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingendael»	798	798	0	0%
* Het internationale Comité van het Rode Kruis	32	32	0	0%
* Stichting Atlantische Commissie	135	135	0	0%
* Adviesraad Internationale Vraagstukken	0	74	74	–
– Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII):				
* Het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium	454	454	0	0%
Totaal bijdragen	54 484	56 009	1 525	3%
Totaal subsidies en bijdragen	70 761	73 595	2 834	4%

Toelichting op de verschillen

Het verschil van per saldo € 2,834 miljoen heeft de volgende oorzaken:

- de uitgaven zijn aangepast voor loonbijstelling naar het niveau 2001
- de betaling aan de Adviesraad Internationale Vraagstukken welke was geraamd ten laste van artikel 01.20;
- extra uitgaven ten behoeve van TNO als gevolg van de verzakelijking TNO;
- de verhoging van de bijdrage aan de Stichting Dienstverlening Veteranen betreffende personele lasten verbonden aan de wetenschappelijk onderzoeker die tewerk wordt gesteld bij deze stichting;
- een verhoging van de uitgaven ten behoeve van de Stichting Koepelorganisatie militaire tehuizen en de Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag.

Naast deze extra uitgaven zijn er ook enkele mindere uitgaven:

- door het onderbrengen van het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn de geraamde uitgaven niet tot betaling gekomen;
- omdat nog geen overeenstemming is bereikt met de eigenaar van de Collectie Visser zijn de hiervoor geraamde uitgaven niet gerealiseerd.

De in de staat vermelde verplichtingenmutatie van € 10,940 miljoen op dit artikel is het gevolg van het aangaan van een meerjarige verplichting in verband met de verzakelijking van TNO.

01.22 Geheime uitgaven

Overeenkomstig artikel 19 van de Comptabiliteitswet 1976 en de regeling Rijksbegrotingsvoorschriften, is dit artikel bij Defensie aangewezen als het artikel waarop de geheime uitgaven zijn verantwoord.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen en uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Geheime uitgaven	499	908	409	82%

Toelichting op de verschillen

De verhoging van de verplichtingen en uitgaven betreft een intensivering en uitbreiding van taken voortvloeiend uit de invoering van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV).

De geheime uitgaven die worden verantwoord door de MID, worden gecontroleerd door de President van de Algemene Rekenkamer en een daartoe aangewezen accountant van de departementale accountantsdienst. Het beleid is erop gericht de onder dit artikel verantwoorde uitgaven tot het strikt noodzakelijke te beperken.

01.23 Internationale verplichtingen

De gemeenschappelijk gefinancierde Navo-programma's, waaraan Nederland deelneemt, betreft hier met name het Navo Veiligheids Investeringsprogramma, de bijdrage aan de Militaire Begroting van de Navo en de investeringen en exploitatie van het Airborne Early Warning en Control System (Awacs).

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Navo Veiligheids Investeringsprojecten in Nederland	14 802	8 293	- 6 509	- 44%	14 802	4 940	- 9 862	- 67%
Bijdrage aan Navo Veiligheids Investeringsprogramma	29 203	30 092	889	3%	29 203	30 092	889	3%
Investerings AWACS	91	770	679	748%	4 311	3 453	- 858	- 20%
Exploitatie AWACS	6 716	9 109	2 393	36%	6 716	9 109	2 393	36%
Bijdrage aan de militaire begroting van de Navo	12 751	12 847	96	1%	12 751	13 132	381	3%
Overige bijdragen	2 042	1 716	- 326	- 16%	2 042	1 716	- 326	- 16%
Totaal	65 605	62 827	- 2 778	- 4%	69 825	62 442	- 7 383	- 11%

Toelichting op de verschillen

Navo Veiligheids Investeringsprojecten in Nederland

De lagere realisatie van de verplichtingen met € 6,509 miljoen en de uitgaven met € 9,862 miljoen is veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van Navo-infrastructuurprojecten. Met name architect- en engineering werkzaamheden nemen meer tijd en capaciteit in beslag dan aanvankelijk voorzien.

Exploitatie AWACS

De hogere exploitatie-uitgaven en verplichtingen zijn toe te schrijven aan de verhoogde inzet van de middelen als gevolg van «vredesoperaties» en de activiteiten naar aanleiding van het «11 september» incident. Het verhoogde brandstofverbruik en daarbij gerelateerde hoge dollarkoers is hier mede debet aan.

01.24 Garanties

De in de begroting 2001 opgenomen garanties zijn reeds in voorgaande jaren aangegaan en hebben in 2001 niet geleid tot uitgaven. Bij de toelichting op de Saldibalans is een garantiebijlage opgenomen.

01.25 Milieumaatregelen

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven verantwoord voor aan milieumaatregelen gerelateerd wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast worden hier ook contributies aan milieu-organisaties en de inhuur van externe deskundigen op milieugebied verantwoord.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Milieumaatregelen	6 321	5 553	- 768	- 12%	6 321	2 669	- 3 652	- 58%

Toelichting op de verschillen

De lagere realisatie van de uitgaven op dit artikel met € 3,652 miljoen wordt veroorzaakt door:

- het ten laste van het beleidsterrein Koninklijke Marine verantwoord van € 1,997 miljoen in verband met het asbest-veilig maken van de Zuiderkruis;
- een toename van onderzoeken naar onder andere schietactiviteiten in het Waddengebied en een onvoorzien asbestonderzoek op Volkell, dat in 2000 is uitgevoerd en waarvan de betaling in 2001 heeft plaatsgevonden.

01.26 Technologie-ontwikkeling

Algemeen

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven geraamd en verantwoord voor de ontwikkeling en toepassing van (technologische) kennis ten behoeve van Defensie. Deze activiteiten worden – vaak in internationaal verband – uitgevoerd door Nederlandse bedrijven, (onderzoeks)instellingen en universiteiten. Incidenteel wordt uit dit artikel ook bijgedragen aan een materieelontwikkelingsproject voor een krijgsmachtdeel, indien de ontwikkeling van nieuwe technologische kennis een belangrijk deel van een dergelijk project uitmaakt. Het ministerie van Economische Zaken neemt financieel deel aan technologie- en materieelontwikkelingsprojecten indien hierdoor de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse industrie wordt verbeterd. Het overleg aangaande de financiële bijdrage van het ministerie van Economische Zaken vindt plaats in de commissie ontwikkeling defensiematerieel (Codema).

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Onderzoek en technologie	8 801	6 283	- 2 518	- 29%	12 182	13 521	1 339	11%
Gebruik kennis en kunde	1 380	1 196	- 185	- 13%	545	722	178	33%
Totaal	10 181	7 479	- 2 702	- 27%	12 727	14 244	1 517	12%

Toelichting op de verschillen

De hogere uitgaven op dit artikel met € 1,517 miljoen worden verklaard door extra uitgaven voor een groot aantal kleine projecten welke gefinancierd worden door de krijgsmacht delen. Dit betreft ondermeer:

- de afsluitende werkzaamheden Humanitair Ontmijnen 2000;
- het project «Small Parafoil Autonomous Delivery System» en
- epidemiologisch- en literatuuronderzoek.

Daarnaast is het project «Stress gerelateerde aandoeningen bij militairen na uitzending», waarvoor gelden waren geraamd, ten laste van het Dico-budget verantwoord.

Artikel 01.27 Loonbijstelling

Via dit artikel worden de ontvangsten bedragen voor de loonbijstelling over de beleidsterreinen verdeeld.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen en uitgaven		
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil
Loonbijstelling	142 009	0	- 142 009 - 100%

Toelichting

Aan het bedrag van de ontwerpbegroting 2001, waarin met name de gelden voor het nog niet in 2000 afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord 2000-2001 zijn begrepen, is voor een bedrag van € 60,8 miljoen geld voor nieuw P-beleid toegevoegd en is het geld voor eerder genoemd akkoord dat betrekking had op 2000, via de eindejaarsmarge eveneens aan 2001 toegevoegd (€ 125,4 miljoen). Na afsluiting van het akkoord 2000-2001, zijn de gelden betrekking hebbend op zowel 2000 als de doorwerking daarvan in 2001, aan de beleidsterreinen uitgedeeld.

Bij eerste suppletore begroting 2001 is voor een bedrag van € 190,6 miljoen toegevoegd ten behoeve de loonbijstelling 2001 en de uit de Voorjaarsnotabesluitvormig voortvloeiende budgettoevoegingen. In dit kader kan de € 20,8 miljoen genoemd worden voor de afkoopsom met de belastingdienst voor loon in natura voor de militairen.

In combinatie met het afsluiten in 2001 van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001-2003, is vervolgens totaal € 166,7 miljoen aan de beleids-

terreinen uitgedeeld. Bij de slotwet 2001 is het op dit artikel resterende bedrag (€ 18,8 miljoen) aan het arbeidsvoorwaardengeld voor 2002 toegevoegd.

De verdeling over de beleidsterreinen van de loonbijstelling 2000 en 2001 in 2001 is als volgt (x € 1000):

Beleids- terrein	Omschrijving	Bedragen
	Artikel	Totaal
01	Algemeen	
	20 Personeel en materieel	14 002
	21 Subsidies en bijdragen	3 413
	23 Internationale verplichtingen	1 369
	29 Overige departementale uitgaven	1 956
02	Pensioenen en uitkeringen	
	02 Militaire pensioenen en uitkeringen	56 858
03	Koninklijke marine	
	20 Personeel en materieel	84 221
04	Koninklijke landmacht	
	20 Personeel en materieel	161 296
05	Koninklijke luchtmacht	
	20 Personeel en materieel	66 390
06	Koninklijke marechaussee	
	20 Personeel en materieel	24 701
09	Defensie Interservice Commando	
	02 Personeel en materieel	13 789
	Totaal	427 995

Artikel 01.28 Prijsbijstelling

Via dit artikel worden de ontvangen bedragen voor de prijsbijstelling over de beleidsterreinen verdeeld.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen en uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Prijsbijstelling	62 574	0	- 62 574	- 100%

Toelichting

Het op dit artikel initieel geraamde bedrag is grotendeels aangewend via het artikel 01.27 Loonbijstelling voor de al tijdens de opstelling van de Defensienota ontwikkelde maatregelen voor P-beleid. Tijdens de begrotingsuitvoering 2001 is voor een bedrag van € 116,8 miljoen prijsbijstelling aan de Defensiebegroting toegevoegd en over de daartoe in aanmerking komende artikelen van de beleidsterreinen verdeeld.

Verdeling over de beleidsterreinen van de toegekende prijsbijstellingsbedragen voor 2001			
Beleids- terrein	Arti- kel	Omschrijving	Bedragen x € 1000
01		Algemeen	
	20	Personeel en materieel	4 674
	21	Subsidies en bijdragen	937
	23	Internationale verplichtingen	1 142
	26	Technologie-ontwikkeling	600
02		Militaire pensioenen en uitkeringen	20
03		Koninklijke marine	
	20	Personeel en materieel	26 740
04		Koninklijke landmacht	
	20	Personeel en materieel	20 179
	21	Subsidies	11
	22	Investerings groot materieel en infrastructuur	15 420
05		Koninklijke luchtmacht	
	20	Personeel en materieel	16 179
	22	Investerings groot materieel en infrastructuur	8 185
06		Koninklijke marechaussee	
	20	Personeel en materieel	2 205
	22	Investerings groot materieel en infrastructuur	2 166
08		Multi-service projecten en activiteiten	
	01	Luchtmobiele brigade	11 975
	04	Overige uitgaven Internationale Samenwerking	886
	05	Efficiencybesparing/kwaliteitsverbetering	569
09		Defensie Interservice Commando	
	02	Personeel en materieel	4 878
Totaal			116 766

01.29 Overige interdepartementale uitgaven

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven verantwoord ten behoeve van het gehele ministerie van Defensie. Het betreft uitgaven voor:

- voorlichting;
- schadevergoedingen;
- hulpprogramma's aan Navo-lidstaten, zoals steun aan landen met «developing defence Industries» (DDI);
- samenwerkingsprogramma's met de Midden- en Oost-Europese landen waaronder uitgaven voor wapenbeheersing;
- exploitatiekosten van het Weu-satellietcentrum;
- overige uitgaven, zoals drukwerk en publicatiekosten en de uitgaven in het kader van de wettelijke bepalingen omtrent telecommunicatie en frequentiebeheer;
- uitgaven met betrekking tot bouwactiviteiten (artikelonderdeel 05. Infrastructuur). Op dit artikelonderdeel worden momenteel de uitgaven verantwoord die betrekking hebben op kosten van renovaties en onderhoud van de defensiegebouwen in gebruik bij TNO/DO;
- uitgaven met betrekking tot de Ziektekostenvoorziening Defensiepersoneel (ZVD-regeling);
- de rentebedragen in het kader van de vermogensconversie agent-schappen.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.29.01 Voorlichting	2 571	2 076	- 495	- 19%	2 571	3 011	440	17%
01.29.02 Schadevergoedingen	5 849	4 882	- 967	- 17%	5 849	4 695	- 1 154	- 20%
01.29.03 Samenwerkingsprogramma's	1 389	706	- 683	-49%	1 490	1 722	232	16%
01.29.04 Overige uitgaven	10 082	24 595	14 513	144%	10 082	25 061	14 979	149%
01.29.05 Infrastructuur	1 111	2 140	1 029	93%	1 338	2 140	802	60%
01.29.06 ZVD-regeling	22 855	28 264	5 409	24%	22 855	28 263	5 408	24%
Totaal	43 857	62 663	18 806	43%	44 185	64 892	20 707	47%

Toelichting op de verschillen

Overige uitgaven

De extra uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door de betaling aan de belastingdienst van een lumpsum van € 20,807 miljoen. Dit betreft, als uitvloeisel van het nieuwe belastingstelsel, een betaling voor de fiscalisering van de van Rijkswegge verstrekte voeding en huisvesting aan daarvoor in aanmerking komende militairen.

ZVD-regeling

De hogere realisatie bij de Ziektekostenvoorziening Defensiepersoneel wordt grotendeels veroorzaakt doordat een groter aantal werknemers gebruikt gemaakt heeft van deze regeling.

02. Beleidsterrein Pensioenen en uitkeringen

02.02 Militaire pensioenen en uitkeringen

Per 1 juni 2001 zijn als gevolg van het contract «Kapitaaldekking militaire pensioenen» de diensttijdpensioenen, nabestaandenpensioenen en invaliditeitspensioenen (65+) in beheer bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De uitkeringen in verband met de Uitkeringswet gewezen militairen (UKW), de invaliditeitspensioenen en arbeidsongeschiktheid (65-) waren in 2001 in handen van de Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs (USZO).

De leeftijdsopbouw van het bestand gewezen militair personeel is niet altijd evenwichtig. Dit werkt door in de uitgaven voor pensioenen en uitkeringen.

Daarnaast worden op dit artikel ook de uitgaven geraamd en verantwoord die betrekking hebben op uitkeringen in het kader van het veteranenbeleid.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1 000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Militaire nabestaandenpensioenen	27 227	30 272	3 045	11%
Militaire diensttijdpensoenen	287 164	312 460	25 296	9%
Kapitaaldekking nominale bijdrage	31 499	35 622	4 123	13%
Militaire invaliditeitspensioenen	80 660	82 350	1 689	2%
Uitkeringswet gewezen militairen	350 036	378 962	28 926	8%
Sociale zorg	5 720	5 978	258	5%
Overige uitkeringen	7 201	6 099	- 1 102	- 15%
Reserve-overdracht	7 624	8 778	1 155	15%
Veteranenbeleid	519	373	- 146	- 28%
Totaal	797 650	860 894	63 244	8%

Toelichting op de verschillen per artikelonderdeel

De overrealisatie van het budget vindt zijn oorzaak voornamelijk in mutaties met een technisch karakter. Het uitgavenniveau is aangepast aan het loonpeil 2001, terwijl tevens een nabetaling heeft plaatsgevonden als gevolg van het eerst in februari 2001 afsluiten van het arbeidsvoorwaardencontract voor het jaar 2000. Voor wat betreft de UKW-regeling blijkt dat er een hogere instroom dan geraamd heeft plaatsgevonden.

Topprioriteiten

Voor 2001 zijn naar aanleiding van de respectievelijke rapporten van de Defensie Accountantsdienst (DEFAC) alsmede de door de CO zelf onderkende knelpunten in de financiële en materiële processen, de volgende topprioriteiten ter verbetering van het financieel en materieel beheer geformuleerd:

- opzet en werking financieel beheer;
- stimulering verbetermaatregelen 2000 en 2001;
- ondersteuning planning en control-taken bij beschikkende functionarissen;
- actualisering onderhoudsorganisatie AO (financiële processen);
- borging interne controle en Audit functie;
- opzet en werking monitor materieel beheer.

Opzet, bestaan en werking van de topprioriteiten financieel en materieel beheer zijn gerealiseerd. Onverminderde aandacht van het lijnmanagement blijft nodig voor de werking van het financieel en materieel beheer.

03. Beleidsterrein Koninklijke Marine

Algemene beleidsdoelstelling

De Koninklijke Marine draagt met de zeestrijdkrachten bij aan de hoofddoelstelling van de krijgsmacht:

- de bescherming van de integriteit van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba;
- de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit;

- ondersteuning van de civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp.

Bijzonderheden betreffende de inzet

UNMEE

De aanwezigheid van de UNMEE-vredesmacht in het grensgebied tussen Ethiopië en Eritrea gedurende het voorjaar heeft, gelet op de normalisering van de lokale situatie, het beoogde doel bereikt. Met de terugkeer van de Hr.Ms. Rotterdam uit Massawa op 15 juli 2001 is de operatie UNMEE afgesloten.

Bijdrage aan de strijd tegen het terrorisme

De terroristische aanval op de Verenigde Staten van 11 september jl. heeft gevolgen gehad bij de invulling van elk van de drie hoofdtaken van de Koninklijke Marine en een grote invloed uitgeoefend op de activiteiten in de laatste helft van 2001.

Kort na 11 september 2001 is door de Verenigde Staten een beroep gedaan op de Koninklijke Marine voor extra inzet in het Caribisch gebied; deze «Backfill» bestaat uit een fregat met maritieme helikopter en een extra Orion patrouillevliegtuig (Kamerstuk 27 925, nr 26).

Vanaf begin oktober zijn twee fregatten als onderdeel van de Immediate Reaction Forces ingezet in de Middellandse Zee, al spoedig aangevuld met als eerste stap de extra inzet van het bevoorradingsschip Hr.Ms. Amsterdam. De voorbereidingen voor de operatie Enduring Freedom zijn in de maanden oktober en november uitgevoerd, met het vertrek op 10 december van Hr.Ms. Philips van Almonde naar het gebied rond het Arabische schiereiland als eerste stap.

Valutakoersen en brandstofprijzen

Het begrotingsjaar 2001 wordt voorts gekenmerkt door een grote druk op de exploitatie als gevolg van de hoge koers van de dollar, het Britse pond en de Antilliaanse gulden en de hoge brandstofprijzen. Bij de tweede suppletore begroting is ter gedeeltelijke compensatie van de hoge dollar-koers budget toegevoegd waardoor de geplande activiteiten voor het overgrote deel doorgang hebben kunnen vinden.

Realisatie

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Koninklijke Marine voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1 000,-	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Artikel 03.20 Personeel en Materieel				
– Commandant der Zeemacht in Nederland	307 428	340 348	32 920	11%
– Commandant der Zeemacht CARIB	54 526	66 007	11 481	21%
– Commandant van het Korps Mariniers	96 457	115 085	18 628	19%
– Ondersteunende eenheden	240 821	288 074	47 253	20%
– Admiraliteit	195 310	214 715	19 405	10%
– Wachtgelden en inactiviteitswedden	17 206	16 953	– 253	– 2%
Totaal Personeel en materieel	911 748	1 041 182	129 434	14%
03.21 Subsidies	219	220	1	0%
03.22 Investerings groot materieel en infrastructuur	377 541	408 224	30 683	8%
Totaal Koninklijke Marine	1 289 508	1 449 626	160 118	12%

Toelichting op de realisatiecijfers

De toename van de totale uitgaven is met name bepaald door loon- en prijsbijstellingen, onder andere als gevolg van de BTW stijging van 17,5% naar 19% en aan de CAO-gerelateerde overige personele uitgaven voor verplaatsen en reiskosten.

Ondanks de lagere realisatie van de begrotingssterkte militair personeel is in het artikel personeel en materieel de realisatie, per saldo, toegenomen door de aanzienlijk hogere valutakoersen (de dollar, gemiddeld € 1,125 ten opzichte van begroot € 0,88; het Britse pond; de Antilliaanse gulden) en de hoge brandstofprijzen.

In de uitwerking van de verschillen per artikelonderdeel bij de ressorts worden andere specifieke factoren van invloed op de realisatie bruto toegelicht.

De realisatie van groot materieel en infrastructuur is ondanks de toevoeging van de prijsbijstelling als gevolg van een groot aantal salderende mutaties, die bij de onderscheiden artikelonderdelen worden toegelicht, per saldo minder toegenomen.

03.20 Personeel en materieel

Grondslag

De uitgaven binnen dit artikel zijn bij de Koninklijke Marine verdeeld over vijf ressorts, te weten: Commandant der Zeemacht in Nederland, Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied, Commandant Korps Mariniers, Ondersteunende eenheden en Admiraliteit. De uitgaven voor wachtgelden en inactiviteitswedden worden eveneens op dit artikel geraamd en verantwoord.

Het beleid is georiënteerd op een resultaat gerichte bedrijfsvoering, waarbij budgetten en beheersbevoegdheden zoveel als mogelijk decentraal worden neergelegd. Daarmee wordt beoogd de doelmatigheid van opereren te verhogen. De decentrale manager, in casu de commandant of

directeur van de Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (RVE), wordt daarmee in staat gesteld de middelen (personeel, materieel en financiën) optimaal in te zetten.

Operationele doelstellingen

De operationele doelstellingen van de ressorts CZMNED, CZMCARIB en CKMARNNS geven een overzicht van de inzetbaarheid van de eenheden in aantal en verdeeld naar reactietijd. Bijzonderheden worden onder de respectievelijke tabellen en overzichten toegelicht.

Onderverdeling naar artikelonderdeel

De personele en materiële uitgaven worden per ressort onderverdeeld in vier artikelonderdelen. Deze artikelonderdelen zijn:

- ambtelijk burgerpersoneel waarop de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel worden verantwoord;
- militair personeel met de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel;
- overige personele uitgaven waarop de personele uitgaven anders dan salarissen worden verantwoord. Deze uitgaven hebben betrekking op burger- en militair personeel, zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte en de activiteitenplanning en betreffen onder meer kleding en uitrusting, voeding, reizen, verplaatsen, onderwijs en opleidingen, voorziening woonruimte en de inhuur van tijdelijk personeel;
- materiële uitgaven waarop de uitgaven voor materiële exploitatie worden verantwoord. Het betreft hier uitgaven voor onder meer huisvesting, kleine bedrijfsmatige investeringen, bureauzaken, informatiesystemen, data- en telecommunicatie, uitbesteding aan O-, I- en A-deskundigen, zaken van operationele aard, inventarisgoederen en klein materieel, onderhoud en herstel van het materieel, onderhoud van gebouwen en terreinen, brandstoffen olie en smeermiddelen, bedrijfsstoffen en bevoorrading.

Ressort Commandant der Zeemacht in Nederland

Grondslag

Het ressort Commandant der Zeemacht in Nederland (CZMNED) bestaat uit de Groep Escorte Schepen, de Groep Maritieme Helikopters, de Groep Maritieme Patrouillevliegtuigen, de Onderzeedienst, de Mijndienst en de overige eenheden van CZMNED, zoals het Maritiem Hoofdkwartier Nederland, het commandement, kazernes en walinrichtingen.

Operationele doelstellingen

Gereedheidstermijn	Direct inzetbaar		Korte termijn inzetbaar		Lange termijn inzetbaar	
	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie
Type eenheid						
Fregatten	4	4 ¹	7	7 ^{2,3}	2	2
Bevoorradingsschepen			2	2 ¹		
Amfibisch transportschip			1	1		
Onderzeeboten	1	1	2	2	1	1
Mijnenbestrijdingsvaartuigen	5	5 ⁴	6	6 ⁵	3	3 ^{4,5}
Hydrografische vaartuigen			2	2		
Maritieme patrouillevliegtuigen	2	2 ⁶	3	3	2	2

Noten

- ¹ Twee direct inzetbare fregatten zijn permanent ingedeeld als Immediate Reaction Forces (IRF) eenheid. In het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde en de strijd tegen het terrorisme zijn de IRF eenheden daadwerkelijk ingezet voor de operatie Active Endeavour. Bij deze operatie is één korte termijn inzetbaar bevoorradingsschip additioneel ingezet. Vanaf 10 december 2001 is één extra fregat ingezet voor de operatie Enduring Freedom (Brief van de Minister D2001003863 dd 30-11-2001).
- ² Het trainings- en oefenprogramma van de korte termijn inzetbare fregatten is in het najaar aangepast in verband met de internationale ontwikkelingen.
- ³ Als gevolg van de beperkte beschikbaarheid van personeel van de wapentechnische dienst vliegtuigmaker en in mindere mate vliegers en waarnemers is voor drie van de zeven korte termijn inzetbare fregatten een volledige boordvluchteenheid met Maritieme helikopter beschikbaar.
- ⁴ Aan het eind van 2001 is het aantal direct inzetbare mijnenbestrijdingsvaartuigen vier en het aantal lange termijn inzetbare eenheden twee waarmee de doelstelling uit de Defensienota (met als eindtotaal twaalf eenheden) is gerealiseerd.
- ⁵ Als gevolg van problemen met de huidige sonarinstallaties voldoet één mijnenbestrijdingsvaartuig aan de vereiste korte termijn inzetbaarheid en zijn de drie lange termijn inzetbare eenheden niet-materieel gereed. Na de modernisering van de Sonar C-2 in het kader van het PAM-project zullen de mijnenbestrijdingsvaartuigen weer voldoen aan hun materiële gereedheid op dit gebied. Voor de direct inzetbare mijnenbestrijdingsvaartuigen zijn nog werkende installaties beschikbaar.
- ⁶ Gedurende 2001 zijn diverse malen Maritieme patrouillevliegtuigen ingezet ten behoeve van verificatiemissies boven Kosovo. In het kader van Enduring Freedom zijn twee Maritieme patrouillevliegtuigen op afroep beschikbaar (Brief van de Minister D200 100 3863 dd 30-11-2001).

Gerealiseerde activiteiten

Het ressort CZMNED heeft als hoofdactiviteiten het inzetbaar maken en houden van de operationele eenheden van de vloot en het inzetten van die operationele eenheden.

De permanente deelname van een fregat in de Standing Naval Forces Atlantic (STANAVFORLANT), een tweede fregat in de Standing Naval Forces Mediterranean (STANAVFORMED) en een mijnenbestrijdingsvaartuigen aan de Mine Counter Measure Force North (MCMFORNORTH), de inzet van vaardagen en vliegreuen ten behoeve van de Kustwacht Nederland en de deelname aan grotere oefeningen geven invulling aan de hoofdactiviteiten inzetbaar maken en houden van operationele eenheden.

In 2001 zijn Maritieme patrouillevliegtuigen ingezet als bijdrage aan de KFOR verificatiemissie boven Kosovo en is in juni en juli 2001 de Hr.Ms. Rotterdam ingezet ter ondersteuning van de terugkeer van de uitgezonden eenheden in het kader van de United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE).

Naar aanleiding van de gebeurtenissen op 11 september zijn ter bevordering van de internationale rechtsorde en de strijd tegen het terrorisme twee fregatten ingezet als onderdeel van de Immediate Reaction Forces (IRF) voor de operatie Active Endeavour. Op verzoek van Supreme Allied Commander Atlantic is additioneel één bevoorrader aan deze operatie

toegevoegd. In december is het fregat Hr.Ms. Philips van Almonde vertrokken naar het gebied rond het Arabisch schiereiland in het kader van de operatie Enduring Freedom.

Prestatie-indicatoren

	Meeteenheid	Begroot	Realisatie	Verschil	In %
Groep escorteschepen (*1)	vaardagen	1 341	1 368	27	2%
Groep maritieme helikopters (*1)	vlieguren	4 475	4 847	372	8%
Groep maritieme patrouillevliegtuigen	vlieguren	3 000	2 722	- 278	- 9%
Onderzeedienst	vaardagen	480	465	- 15	- 3%
Mijnendienst	vaardagen	1 340	1 292	48	- 4%

Noot

*1: Als gevolg van de inzet in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde zijn meer vaardagen Groep escorteschepen en vlieguren Groep Maritieme helikopters gemaakt dan begroot. De toename van het aantal vaardagen Groep escorteschepen is getemperd als gevolg van de aanpassing van het vaarschema voor de korte termijn inzetbare eenheden.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel	32 085	36 395	4 310	13%	32 085	36 395	4 310	13%
03.20.02 Militair personeel	207 692	222 529	14 837	7%	207 692	222 529	14 837	7%
03.20.03 Overige personele uitgaven	18 701	21 874	3 173	17%	18 701	23 821	5 120	27%
03.20.04 Materiële uitgaven	48 443	52 426	3 983	8%	48 950	57 603	8 653	18%
Totaal	306 921	333 224	26 303	9%	307 428	340 348	32 920	11%

Toelichting op verschillen

03.20.02 Militair personeel

Ondanks de toevoeging van de loonbijstelling is de toename van de realisatie minder hoog omdat de gerealiseerde sterkte als gevolg van vacatures achterblijft bij de begrote sterkte.

03.20.03 Overige personele uitgaven

De aanhoudende vacatureproblematiek binnen het ressort CZMNED maakt het noodzakelijk extra personeel in te huren teneinde de continuïteit in de uitvoering van de taken zeker te stellen. Hierdoor is de realisatie van verplichtingen en uitgaven hoger dan geraamd.

03.20.04 Materiële uitgaven

De hogere realisatie van de verplichtingen en de uitgaven is naast de hoge dollarkoers en brandstofprijzen veroorzaakt door de afgesloten service level agreements (SLA's) met de Defensie Telematica Organisatie, de hogere uitgaven voor groot en klein onderhoud en de bijstellingen van de contracten voor de instandhouding van Maritieme helikopters en Maritieme patrouillevliegtuigen.

Ressort Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied

Grondslag

Het ressort Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied (CZMCARIB) bestaat uit het Commandement der Zeemacht in het Caribisch gebied, de Marinebasis Parera en de Marinekazerne Suffisant te Curaçao en de Marinierskazerne Savaneta te Aruba, de Antilliaanse en Arubaanse militie, Hr.Ms. Pelikaan en de radiostations in het Caribisch gebied. Voorts heeft CZMCARIB de beschikking over twee infanteriecompagnieën en een ondersteuningspeloton die tot juli 2001 deel uit hebben gemaakt van het gedeeltelijk mobilisabele Vierde Mariniersbataljon en na deze datum van het operationele Derde Mariniersbataljon.

Tevens beschikt CZMCARIB over het stationschip met aan boord een Maritieme helikopter en over drie Maritieme patrouillevliegtuigen die zijn opgenomen bij het ressort CZMNED en de overige eenheden van de Nederlandse strijdkrachten indien zij opereren in het Caribisch gebied, twee helikopters voor helikoptervliegopleiding (HVO) en (resterende capaciteit) voor de kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba.

Operationele doelstellingen

Gereedheidstermijn	Direct inzetbaar		Korte termijn inzetbaar		Lange termijn inzetbaar	
	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie
Type eenheid						
Fregatten	1	1				
Ondersteuningsvaartuigen			1	1		
Maritieme patrouillevliegtuigen	3	3				
Marinierspeloton met gevechtsondersteuning	2	2	4	4		
Marinierspeloton Antilliaanse militie			2	2 ¹		
Marinierspeloton Arubaanse militie			1	1 ¹		

Noot

¹ De Antilliaanse en Arubaanse militie zijn gedurende 2001 niet volledig gevuld geweest.

Gerealiseerde activiteiten

De Koninklijke Marine is belast met de verdediging van de Nederlandse Antillen en Aruba. De eenheden worden daarnaast ingezet voor de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba. De inzet van de eenheden resulteerde in een groot aantal drugsvangsten, naast de onderschepping van verdovende middelen door eigen eenheden van de Kustwacht. Na 11 september jl. hebben de Verenigde Staten hun militaire middelen in het Caribisch gebied sterk verminderd ten behoeve van hun «homeland defence». Nederland heeft op verzoek van de Verenigde Staten de counter drugs operaties geïntensiveerd met de aanwezige eenheden.

De gerealiseerde operationele oefenactiviteiten stonden in het licht van amfibische trainingen en oefeningen ter versterking van de territoriale integriteit van de Nederlandse Antillen en Aruba. De oefeningen zijn uitgevoerd in een breed internationaal kader.

Het orkaanseizoen was betrekkelijk rustig, wel is in samenwerking met de civiele autoriteiten een oefening gehouden op de Bovenwindse eilanden. Tevens is gedurende het jaar civiele bijstand verleend bij respectievelijk de bewaking en het verbeteren van de beveiligingsinfrastructuur van de Bon Futuro gevangenis op Curaçao.

Prestatie-indicatoren

	Meeteenheid	Begroot	Realisatie	Verschil	In %
Schepen	Vaardagen	239	256	17	7%
Maritieme patrouillevliegtuigen	Vliegreuren	2 000	2 004	4	0%
Helikopters	Vliegreuren	525	554	29	6%
Marinierspelotons ¹	Mensoefendagen	16 000	8 747	- 7 253	- 45%
AntMil/AruMil ²	Mensoefendagen	3 685	660	- 3 025	- 82%

Noten

- ¹ De onderrealisatie marinierspelotons is onder andere ontstaan door het uitvallen van oefeningen met de Franse eenheden op Martinique en in Frans Guyana en oefeningen met de Verenigde Staten alsmede door het verlenen van de technische bijstand bij de Bon Futuro gevangenis te Curaçao.
- ² De Antilliaanse en Arubaanse militie heeft in 2001 minder mensoefendagen gerealiseerd dan begroot als gevolg van de gewijzigde taakstelling, de niet volledig gevulde regelnummers en de vervallen gezamenlijke oefeningen met de mariniers.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel	2 898	4 430	1 532	53%	2 898	4 430	1 532	53%
03.20.06 Militair personeel	37 063	40 497	3 434	9%	37 063	40 497	3 434	9%
03.20.07 Overige personele uitgaven	6 015	8 144	2 129	35%	6 015	9 880	3 865	64%
03.20.08 Materiële uitgaven	8 550	12 034	3 484	37%	8 550	11 200	2 650	31%
Totaal	54 526	65 105	10 579	19%	54 526	66 007	11 481	21%

Toelichting op de verschillen

03.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel

De salarissen van het lokale burgerpersoneel worden betaald door tussenkomst van de Landsregering op basis van inningsopdrachten. De achterstand in verzending van deze opdrachten is gedurende het jaar ingelopen waardoor de uitgaven en verplichtingen hoger zijn dan oorspronkelijk begroot.

03.20.06 Militair personeel

De toename in de realisatie van de uitgaven en verplichtingen is getemperd omdat in de maanden augustus en september de salarissen van de mariniers in het ressort zijn doorbelast op de begroting van het ressort commandant Korps Mariniers als gevolg van het operationeel stellen van het derde mariniersbataljon.

03.20.07 Overige personele uitgaven

Uit oogpunt van adequate personeelszorg kunnen gezinsleden van uitgezonden militairen passend (middelbaar) onderwijs genieten. Om deze zorg te kunnen continueren zijn overeenkomsten gesloten met Nederlandse scholen op Curaçao en Aruba. Tevens is de boekingsystematiek voor voorschotten onderwijskosten aangepast waardoor de verplichtingen en uitgaven totaal hoger zijn dan begroot.

Ressort Commandant van het Korps Mariniers

Grondslag

Het ressort Commandant van het Korps Mariniers (CKMARNS) bestaat uit het hoofdkwartier van CKMARNS, de Groep Operationele Eenheden Mariniers (GOEM), de marinierskazernes te Doorn, Rotterdam en Texel, het Mariniersopleidingscentrum, de gevechtsveldreserve en de bewakingsdetachementen en de Marinierskapel van de Koninklijke Marine.

In de GOEM zijn de operationele eenheden ondergebracht. In vreedstijd bestaat de GOEM uit het eerste en tweede mariniersbataljon, het gevechtssteunbataljon, het amfibisch ondersteuningsbataljon en het logistiek bataljon. De Bijzondere Bijstands Eenheid (BBE-M) is een onderdeel van het gevechtssteunbataljon. Het derde mariniersbataljon is in augustus 2001 geactiveerd en gestart is met vulling van het stafelement van het bataljon. De eenheden van het derde mariniers bataljon, geplaatst in het Caribisch gebied, vallen onder het operationeel gezag van CZMCARIB.

Operationele doelstellingen

Gereedheidstermijn	Direct inzetbaar		Korte termijn inzetbaar		Lange termijn inzetbaar	
	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie
Type eenheid						
Mariniersbataljon met gevechts- en logistieke ondersteuning*	1	1 ¹	3	3 ¹		
Bijzondere Bijstandseenheid (BBE)	1	1				

Noot

¹ Het direct inzetbare bataljon heeft ondersteund door eenheden van onder andere het logistiek bataljon en het gevechtssteunbataljon in de eerste helft van 2001 de operatie UNMEE uitgevoerd. Na terugkeer is een intensief trainingsprogramma opgezet dat doorloopt tot medio 2002 waarna het direct inzetbare bataljon weer volledig beschikbaar is. De gereedheid van de korte termijn inzetbare eenheden die door UNMEE en de inzet voor de mond- en klauwzeer-(MKZ)-crisis was teruggelopen, is in het najaar van 2001 weer op peil gebracht.

Gerealiseerde activiteiten

Gedurende het eerste half jaar zijn eenheden van het Korps Mariniers, ondersteund door vlootpersoneel en personeel van andere krijgsmacht-delen, uitgezonden in het kader van de United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE). Hier is tevens de ondersteuning bijgekomen in het kader van de MKZ-crisis. In de tweede helft van 2001 zijn de reguliere activiteiten in het kader van oefenen- en opwerken weer ter hand genomen. Ook heeft de BBE-M, als onmiddellijk inzetbare eenheid, militaire bijstand verleend bij de bewaking van de tunnels nabij Rotterdam en Amsterdam op 27 september 2001.

Prestatie-indicatoren

	Meeteenheid	Begroot	Realisatie	Verschil	In %
Operationele marinierseenheden ¹	Mensoefendagen	139 681	74 121	- 65 560	- 47%

Noot

¹ Als gevolg van de operatie UNMEE en de MKZ-crisis is het overgrote deel van de Groep Operationele Eenheden Mariniers gedurende de eerste acht maanden van het jaar daadwerkelijk ingezet waardoor een groot aantal oorspronkelijk geplande oefeningen is komen te vervallen.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.09 Ambtelijk burgerpersoneel	1 330	1 415	85	6%	1 330	1 415	85	6%
03.20.10 Militair personeel	74 548	91 837	17 289	23%	74 548	91 837	17 289	23%
03.20.11 Overige personele uitgaven	7 254	9 776	2 522	35%	7 254	9 611	2 357	33%
03.20.12 Materiële uitgaven	13 325	10 937	- 2 388	- 18%	13 325	12 222	- 1 103	- 8%
Totaal	96 457	113 965	17 508	18%	96 457	115 085	18 628	19%

Toelichting op de verschillen

03.20.10 Militair personeel en 03.20.11 Overige personele uitgaven

Door de uitbreiding van de begrotingssterkte als gevolg van de instroom van personeel voor het derde mariniersbataljon en het doorbelasten van mariniers binnen het ressort CZMCARIB in de maanden augustus en september is de realisatietoename hoger dan verwacht.

03.20.12 Materiële uitgaven

In het jaar 2001 is het Korps Mariniers ingezet bij de vredesoperatie UNMEE. De uitgavenreductie als gevolg van het wegvallen van activiteiten is ingezet ten behoeve van de uitgaven van deze operatie. Een deel hiervan heeft betrekking op de voorraad specifieke mariniersartikelen. In verband met de levertijden die over de jaargrens lopen is de realisatie per saldo lager dan begroot.

Ressort Ondersteunende Eenheden

Grondslag

Het ressort Ondersteunende eenheden bestaat uit het Marinebedrijf (MB), het Centrum voor Automatisering Wapen- en Commando Systemen (CAWCS), de Opleidingseenheden van de Koninklijke Marine (OKM) en het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM).

Gerealiseerde activiteiten

De activiteiten van het ressort Ondersteunende Eenheden zijn er op gericht voorwaarden te scheppen zodat de eenheden van de Koninklijke Marine in materieel en in personeel opzicht kunnen voldoen aan de vereiste operationele doelstellingen.

Prestatie-indicatoren

Marinebedrijf

Benoemd onderhoud	Begroot	Realisatie	Vershil	In %
Aantal MJO's ¹	3	2	- 1	- 33%
Aantal TTO's ¹	6	7	1	17%

Incidenteel onderhoud	Begroot	Realisatie	Vershil	In %
Aantal reparatieorders	10 900	10 081	- 819	- 8%

Engineering	Begroot	Realisatie	Vershil	In %
Aantal uren ²	131 700	208 111	76 411	58%

Noten

- ¹ In het kader van het optimaliseren van het onderhoudsproces is als proef het meerjarig onderhoud (MJO) van één multipurposefregat omgezet in een tussentijds onderhoud (TTO).
- ² De uren engineering betreffen het ontwerpen en ontwikkelen van kleine verbeteringen die voortkomen uit materieelgebruik; tevens valt het configuratiebeheer hieronder. De overrealisatie wordt veroorzaakt door bijstelling van de engineering-activiteiten.

Opleidingseenheden

Opleidingen	Begroot	Realisatie	Vershil	In %
Initiële opleidingen ¹	1 300	1 095	- 205	- 16%
Loopbaanfase-opleidingen	700	642	- 58	- 8%
Functie-opleidingen ¹	17 000	14 440	- 2 560	- 15%
Totaal opleidingen	19 000	16 177	- 2 823	- 15%
KIM-publicaties ²	81	79	- 2	- 2%

Noten

- ¹ De realisatie van de initiële opleidingen en functie-opleidingen is achtergebleven omdat het resultaat van de werving minder is dan begroot waardoor minder personen gestart zijn met deze opleidingen.
- ² Het aantal gepubliceerde artikelen en algemene publicaties is hoger dan begroot en het aantal rapporten is kleiner dan geprognoseerd. Hierdoor zijn per saldo minder publicaties gerealiseerd dan begroot.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.13 Ambtelijk burger- personeel	86 873	97 858	10 985	13%	86 873	97 858	10 985	13%
03.20.14 Militair personeel	58 816	65 088	6 272	11%	58 816	65 088	6 272	11%
03.20.15 Overige personele uitgaven	17 702	18 313	611	4%	17 702	22 950	5 248	30%
03.20.16 Materiële uitgaven	76 295	108 226	31 931	42%	77 430	102 178	24 748	32%
Totaal	239 686	289 485	49 799	21%	240 821	288 074	47 253	20%

Toelichting op de verschillen

03.20.13 Ambtelijk burgerpersoneel

Toevoeging van de loonbijstellingen en een hogere gerealiseerde sterkte binnen het totale ressort Ondersteunende eenheden leidt tot een hogere realisatie op dit artikelonderdeel.

03.20.14 Militair personeel

De toename van de realisatie als gevolg van de loonbijstelling in dit budget is getemperd door vacatures binnen het ressort Ondersteunende eenheden.

03.20.15 Overige personele uitgaven

Als gevolg van vacatures is meer personeel ingehuurd bij het Marinebedrijf en het CAWCS. De geplande opleidingen zijn niet geheel gerealiseerd, zoals de vakopleiding matroos technische dienst vliegtuigmaker, bedrijfshulpverleningsopleidingen, leerovereenkomst ROC (instroom technisch personeel), vlieg instructeur opleiding en de opleiding Mountain Flying. Voorts is een aantal cursussen in de Verenigde Staten niet tot realisatie gekomen waardoor minder uitgaven en verplichtingen zijn gerealiseerd dan begroot. Per saldo is de realisatie hoger dan begroot.

03.20.16 Materiële uitgaven

Door vertraging in de realisatie van trainingssystemen is de realisatie lager. Per saldo is door een overheveling van budgetten voor intendantie-artikelen als gevolg van verdere decentralisatie van taken en bevoegdheden in het kader van het Verbeterd Economisch Beheer (VEB), door de afgesloten service level agreements (SLA's) met de Defensie Telematica Organisatie en het eerder verwerven van LCD-projectoren voor de opleidingseenheden, de realisatie hoger dan begroot.

Ressort Admiraliteit

Grondslag

Het ressort Admiraliteit bestaat uit de Marinestaf, de Directie Materieel der Koninklijke Marine, de Directie Personeel der Koninklijke Marine en de Directie Economisch Beheer der Koninklijke Marine.

Activiteiten

De Admiraliteit draagt zorg voor het voeren van het operationele beleid van de Koninklijke Marine, het functioneren van de militaire eenheden van de Koninklijke Marine voor zover deze onder de Admiraliteit zijn gesteld, in onderlinge samenhang en elk afzonderlijk ter uitvoering van de opgedragen taken in vreedstijd en in geval van oorlogsvoorbereiding, het voeren van een personeelsbeleid dat er op is gericht de organisatie van de Koninklijke Marine, te allen tijde en in alle omstandigheden te doen beschikken over de gewenste hoeveelheid voor zijn taak berekend personeel, het voeren van materieelsbeleid gericht op de materieel-logistieke processen «voorzien-in», «instandhouden» en «afvoeren», het bevorderen en bewaken van doelmatigheid van de Koninklijke Marine door het vormgeven aan en het uitvoeren van het financieel-economische beleid en het toetsen van de rechtmatigheid van de bestedingen en tot slot het voeren van een bedrijfsvoerings- en automatiseringsbeleid.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.17 Ambtelijk burgerpersoneel	28 396	32 017	3 621	13%	28 396	32 017	3 621	13%
03.20.18 Militair personeel	45 646	59 977	14 331	31%	45 646	59 977	14 331	31%
03.20.19 Overige personele uitgaven	20 976	23 089	2 113	10%	20 296	23 537	3 241	16%
03.20.20 Materiële uitgaven	97 090	105 048	7 958	8%	100 972	99 184	- 1 788	- 2%
Totaal	192 108	220 131	28 023	15%	195 310	214 715	19 405	10%

Toelichting op de verschillen

03.20.17 Ambtelijk burgerpersoneel

Toevoeging van de loonbijstelling en een hogere sterkte dan begroot, draagt bij aan een hogere realisatie op dit artikelonderdeel.

03.20.18 Militair personeel

Omdat de begrotingssterkte lager was dan de gerealiseerde sterkte en door een wijziging in de boekingsystematiek in het salarissysteem voor de voorschotten van onderwijskosten van gezinsleden van in het buitenland geplaatst militair personeel is de realisatie hoger dan begroot.

03.20.19 Overige personele uitgaven

Door loon- en prijsbijstellingen is de realisatie hoger dan begroot.

03.20.20 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel zijn tevens de uitgaven voor milieu en B.T.W., invoerrechten en accijnzen verantwoord. De hogere realisatie van de verplichtingen is met name ontstaan door de afgesloten service level agreements (SLA's) met de Defensie Telematica Organisatie.

03.20.21 Wachtgelden en inactiviteitswedden

Grondslag

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor het burger- en militair personeel van de Koninklijke Marine. Naast het reguliere wachtgeld worden op dit artikelonderdeel ook de uitgaven voor wachtgelden en uitstroombevorderende maatregelen geraamd die voor de Koninklijke Marine uit het Sociaal Beleidskader (SBK) voortvloeien.

De realisatie van de wachtgelden en inactiviteitswedden zijn één op één gerelateerd aan het aantal uitkeringsjaren. De verschillen zijn naast de loonbijstelling ontstaan doordat minder respectievelijk meer uitkeringsjaren zijn gerealiseerd dan begroot.

De hogere uitvoeringskosten zijn een gevolg van de doorbelasting van kosten van incidentele projecten. Voorbeelden hiervan zijn het Europroject en de overgang van militaire pensioenen naar kapitaaldekking.

03.21 Subsidies en bijdragen

Grondslag

Ten laste van dit artikel worden uitgaven geraamd voor subsidies. De subsidies worden verleend aan instanties die activiteiten uitvoeren, waardoor het belang van de Koninklijke Marine direct of indirect wordt gediend. De doelstellingen van deze instanties worden uiteengezet in de subsidiebijlage van de begroting.

Realisatiecijfers

Bedragen x € 1 000,-	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.21.01 Koninklijke Marine Jachtclub	53	53	0	0%
03.21.02 Marine Watersportvereniging	32	32	0	0%
03.21.03 Marine Sanatoriumfonds	2	2	0	0%
03.21.04 Koninklijke Vereniging Marine Officieren	34	34	0	0%
03.21.05 Zeekadetkorps Nederland	23	23	0	0%
03.21.06 Stichting Militaire Tehuizen Overzee	7	7	0	0%
03.21.07 Bijdrage aan het ministerie van Economische zaken ten behoeve van het Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikkeling	68	69	1	1%
Totaal	219	220	1	1%

03.22 Investerings groot materieel en infrastructuur

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten laste van dit artikel worden uitgaven geraamd voor investeringen in groot materieel en infrastructuur. Het beleid is gericht op verbetering van het bestaande materieel, opheffing van tekortkomingen en vervanging van verouderd materieel. De nadruk ligt op investeringen ten behoeve van luchtverdediging, maritieme operaties in kustwateren en vergroting van de strategische mobiliteit. Belangrijkste projecten in 2001 zijn de aanbouw

van de Luchtverdedigings- en commandofregatten (LCF) van de De Zeven Provinciën-klasse, het Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit, het project Capability Upkeep Program (CUP) van de Maritieme patrouille-vliegtuigen en het project NH-90-helikopters.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.01 Schepen	198 302	157 871	- 40 431	- 26%	221 182	238 346	17 164	8%
03.22.02 Vliegtuigen	7 533	31 660	24 127	320%	40 892	38 764	- 2 128	- 5%
03.22.04 Elektronisch materieel	38 027	9 189	- 28 838	- 76%	14 533	21 363	6 830	47%
03.22.06 Munitie	58 991	51 100	- 7 891	- 13%	25 875	24 245	- 1 630	- 6%
03.22.07 Overig materieel	19 308	30 237	10 929	57%	33 774	42 815	9 041	27%
03.22.08 Infrastructuur	44 652	39 871	- 4 781	- 11%	41 285	42 691	1 406	3%
Totaal	366 813	319 928	- 46 885	- 16%	377 541	408 224	30 683	8%

Toelichting op de mutaties

Artikelonderdeel schepen

Grondslag

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven gedaan voor investeringen in het varend materieel van de Koninklijke Marine. Het betreft onder andere de projecten: het Project fregatten van de De Zeven Provinciën-klasse (LCF), het Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit (PAM), Modifieren van de vuurleidingsradar en het Project Hydrografische opnemingsvaartuigen (HOV).

De mutaties op de verplichtingen en de uitgaven worden aan de hand van de projecten toegelicht en salderen tot de onderscheidelijke verschillen.

Bedragen x € 1 000,-	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.01 Schepen	198 302	157 871	- 40 431	- 20%	221 182	238 346	17 164	8%

Project fregatten van de De Zeven Provinciën-klasse (LCF)

De verplichtingen en uitgaven in dit project zijn per saldo hoger uitgevallen dan geraamd. De oorzaken zijn, naast de effecten van de prijsindex en de hoge dollarkoers, het goedkeuren van de wijzigingen in het Anti Air Warfare contract, de eerdere aanbesteding van de tweede bestelling «Quad Pack canisters» ten behoeve van het Evolved Sea Sparrow Missile, het noodzakelijke meerwerk als gevolg van aanpassingen aan de Sensor Wapen en Commandosystemen (SEWACO) en accommodatiewijzigingen.

Daarnaast is de kiellegging in de bouw van het vierde LCF gerealiseerd. Hierdoor is een aantal kapitale installaties, zoals voortstuwing en energievoorziening, verworven en opgenomen in de stand onderhanden werk waardoor de realisatie hoger uitkomt dan begroot.

Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit (PAM)

In het gezamenlijke contract van de Koninklijke Marine en de Belgische Marine, dat na goedkeuring van de Tweede Kamer in december 2001 is gesloten, zijn de verplichtingen per saldo lager uitgekomen dan begroot als gevolg van actualisering van de planning en inhoud van het project. In plaats van de geplande twaalf sonar/C2 systemen zullen er tien systemen worden afgenomen, met een optie op twee. De voor 2001 begrote uitgaven konden door het moment van ondertekening niet meer worden gerealiseerd.

Modificeren van de vuurleidingsradar

Op verzoek van de Canadese Marine is het afsluiten van het contract voor het modificeren van de vuurleidingsradarsystemen (STIR) aan boord van de luchtverdedigings- en multipurposefregatten van de Koninklijke Marine en fregatten van de Canadese Marine vervroegd van 2003 naar 2001 waardoor de verplichting hoger is dan begroot.

Hydrografische opnemingsvaartuigen (HOV)

Het in de begroting verwachte tijdstip van ondertekening van het contract is doorgeschoven naar 2002 waardoor de verplichting niet is aangegaan in 2001. Het gerelateerde begrote bedrag voor de eerste termijnbetaling is daarmee ook niet gerealiseerd.

Artikelonderdeel vliegtuigen

Grondslag

Op dit artikel worden de uitgaven gedaan voor het vliegend materieel van de Koninklijke Marine. Het betreft hier voornamelijk de vervanging van de Lynx Maritieme helikopters door de NH-90 en het Capability Upkeep Program (CUP) van de Maritieme patrouillevliegtuigen alsmede een aantal kleinere projecten zoals de Bolted Mainrotor Head (BMRH) ten behoeve van de Lynx Maritieme helikopters en zelfbeschermingsmiddelen ten behoeve van de Maritieme patrouillevliegtuigen.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.02 Vliegtuigen	7 533	31 660	24 127	320%	40 892	38 764	- 2 128	- 5%

Project NH-90

Door een overloop van risicovoorzieningen uit 2000 alsmede de prijscompensatie zijn de gerealiseerde verplichtingen hoger dan begroot.

Project Capability Upkeep Program van de Maritieme patrouillevliegtuigen (CUP Orion)

De verplichting is hoger dan begroot door aanpassing van het BTW-deel in verband met de hogere dollarkoers. Echter door het in 2000 afsluiten van de voor 2001 begrote verplichting voor de verwerving van de radar en het uitrusten van drie patrouillevliegtuigen voor de kustwacht taken met satellietcommunicatie, is de verplichtingenrealisatie voor het project CUP per saldo lager dan begroot.

Artikelonderdeel Elektronisch Materieel

Grondslag

Op dit artikel worden de uitgaven gedaan voor het elektronisch materieel van de Koninklijke Marine, voor zover die niet in een projectbudget onder een ander artikelonderdeel zijn opgenomen. Het betreft met name het project Theatre Missile Defence (TMD), de vervanging van verbindingssparatuur voor de mariniers (NIMCIS), het project satellietcommunicatie voor militair gebruik (MILSATCOM), het project Local Area Missile System (LAMS) en het project Universele trainer voor elektronische oorlogvoering (UNET).

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.04 Elektronisch materieel	38 027	9 189	- 28 838	- 76%	14 533	21 363	6 830	47%

Project Satelliet communicatie voor militair gebruik (MILSATCOM)

Door vertraging in de verwervingsvoorbereiding van de ICT-infrastructuur ten behoeve van het grondstation zijn de verplichtingen en uitgaven lager dan begroot. Daarnaast zijn voor dit project de uitgaven lager door vertraging in de aanbesteding van de bouw van het ankerstation te Lauwersmeer.

Universele trainer voor elektronische oorlogvoering (UNET; voorheen EO V trainer)

Met name door vertraging in de verwerving door bijstelling van de behoeftestellingen en het verloop van de onderhandelingen is het in 2000 geplande contract pas in 2001 getekend waardoor de verplichtingen en uitgaven hoger uitvallen dan begroot.

Artikelonderdeel munitie

Grondslag

Op dit artikelonderdeel worden de uitgaven geraamd voor de aanschaf van kapitale munitie zoals onder andere Standard-Missiles (SM), NATO Sea Sparrow Missiles (NSSM), Evolved Sea Sparrow Missiles (ESSM), Harpoon-missiles en torpedo's. Tevens wordt rekening gehouden met de aanschaf van conventionele munitie, zoals die voor de klein-kaliberwapens en de Oto Melara-kanons, voor zover deze munitie als aanvulling op de oorlogsvoorraden wordt verworven.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.06 Munitie	58 991	51 100	- 7 891	- 13%	25 875	24 245	- 1 630	- 6%

Toelichting op de mutaties

Door vertraging in de verwerving van de korte afstands anti-tank munitie (SRAT) voor het Korps Mariniers en de sonoboeien voor de Maritieme patrouillevliegtuigen zijn niet alle begrote verplichtingen gerealiseerd.

Per saldo zijn de uitgaven lager dan begroot als gevolg van herfasering in het leverings- en betalingsschema van kapitale munitie en de CHAFF-munitie (ten behoeve van luchtafweer), naast de hogere uitgaven in verband met voorraadvorming sonoboeien voor de Maritieme patrouillevliegtuigen.

Artikelonderdeel Overig groot materieel

Grondslag

Dit artikelonderdeel betreft projecten die naar hun aard niet in één van de andere artikelonderdelen van het groot materieel kunnen worden ondergebracht, waaronder automatisering van de bestuurlijke informatiesystemen en projecten die over het algemeen niet groter zijn dan € 2,5 miljoen.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.07 Overig groot materieel	19 308	30 237	10 929	57%	33 774	42 815	9 041	27%

Toelichting op de mutaties

De verplichtingen zijn hoger dan begroot doordat de communicatie-apparatuur ten behoeve van het Kustwachtcentrum Nederland geactualiseerd moest worden om te voldoen aan de huidige eisen en door de bijstelling van de raming voor de inrichting van het Marine Hoofdkwartier en Kustwachtcentrum Nederland te Den Helder alsmede meerwerk voor de nieuwbouw Marinebedrijf.

De uitgaven zijn per saldo hoger dan begroot als gevolg van een vertraging in de aanschaf communicatie-apparatuur en de versnelde aanschaf van transportmaterieel ten behoeve van het Korps Mariniers.

Artikelonderdeel Infrastructuur

Grondslag

Op dit artikel wordt het (nieuw-)bouwprogramma voor gebouwen, werken en terreinen voor de Koninklijke Marine geraamd.

Realisatiecijfers

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.22.08 Infrastructuur	44 652	39 871	- 4 781	- 11%	41 285	42 691	1 406	3%

Toelichting op de mutaties

Door vertraging in de nieuwbouw Marinierskazerne Buitenveld te Den Helder ten behoeve van het derde mariniersbataljon en de noodzakelijke vervanging van de hoofdplatform-toplaag op het Marine Vliegveld Valkenburg (brief van de Minister, nr. D200 100 2525 dd. 14-08-2001) is de realisatie van de verplichtingen lager dan begroot.

Door de realisatie van de in 2000 vertraagde nieuwbouw legering officieren in Den Helder zijn de uitgaven hoger. De totale uitgavenstijging is echter uiteindelijk als gevolg van vertraging in de aanbesteding van de nieuwbouw dienstencomplex Marinekazerne Amsterdam beperkt.

04. Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

Algemeen

Inzet

Het jaar 2001 stond in het teken van nationale steunverlening en internationale missies. De missie in Bosnië is gecontinueerd. De missies UNFICYP in Cyprus, UNMEE in Eritrea en Essential Harvest in Macedonië zijn afgesloten. De missie ISAF in Afghanistan is opgestart.

In het kader van de steunverlening is een belangrijke bijdrage geleverd aan de MKZ-crisis en is naar aanleiding van de aanslagen van 11 september 2001 bijgedragen aan de extra beveiliging van militaire installaties, civiele communicatie-installaties en Amerikaanse infrastructuur. De internationale samenwerking komt onder meer tot uitdrukking tijdens de missie in Bosnië. In september 2001 is de leiding over MND-SW aan Nederland overgedragen. Met ingang van SFOR-11 is een Bulgaars Gemotoriseerd Infanteriepeloton toegevoegd aan het Mechbat. Tevens heeft een Roemeens EOD- en transportdetachement deel uitgemaakt van het Nederlandse contingent van SFOR.

Versterking Europese militaire capaciteiten en de Defensienota

In het kader van de versterking van de Europese militaire capaciteiten is de Koninklijke Landmacht voortvarend van start gegaan met de omvorming van het hoofdkwartier van het 1e Duits-Nederlandse Legerkorps naar een «High Readiness Forces (Land) Headquarters (HRF(L)HQ). De overige beleidsvoornemens in het kader van de Defensienota die in de begroting 2001 staan genoemd zijn gerealiseerd, met dien verstande dat de paraatstelling van de compagnie bij het 17e Painfbat is uitgesteld naar medio 2002 en dat van de 136 af te stoten Leopard II A4 er in 2001 52 zijn verkocht.

Financiën

In de artikelsgewijze toelichting is zichtbaar hoe de uitgaven zijn verdeeld over de ressorts. In 2001 heeft een sterke stijging plaatsgevonden van de uitgaven voor met name materiële exploitatie. Dit kon binnen het budget geacommodeerd worden vanwege de tegenvallende personele vulling en herverdelingen van budgetten binnen Defensie.

Bij het opstellen van de begroting 2001 was het nog niet duidelijk of deze stijging structureel of incidenteel van aard zou zijn. Derhalve is in 2001 gestart met een grondige analyse van de exploitatie-uitgaven voor de komende jaren, waaruit de conclusie is getrokken dat deze stijging structureel van aard blijkt te zijn. In de loop van 2002 zullen maatregelen worden uitgewerkt om deze trend te stoppen en, indien mogelijk, om te buigen.

Het budget voor de investeringen is naast de prijsbijstelling verhoogd teneinde het voorschot voor het anti-tankwapen GILL te kunnen betalen. Dit betreft echter geen overschrijding van het projectbudget, maar een herfasering van het budget.

Realisatie

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Koninklijke Landmacht voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Artikelonderdelen (x € 1000)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20 Personeel en Materieel				
1 (GE/NL) Legerkorps	538 770	547 312	8 542	2%
Nationaal Commando (NATCO)	543 651	623 713	80 062	15%
Commando Opleidingen (COKL)	195 923	214 055	18 132	9%
Overige eenheden Bevelhebber der Landstrijdkrachten (BLS)	239 525	287 494	47 969	20%
Landmachtstaf (LAS)	84 383	107 464	23 081	27%
Wachtgelden en inactiviteitwedden	36 857	48 969	12 112	33%
Totaal Personeel en Materieel	1 639 109	1 829 007	189 898	12%
Artikel 04.21 Subsidies	866	878	12	1%
Artikel 04.22 Investerings groot materieel en infrastructuur	377 868	438 609	60 741	16%
Totaal Koninklijke Landmacht	2 017 843	2 268 494	250 651	12%

Voor bovengenoemde ressorts geldt dat de bijstelling ten opzichte van de begroting 2001 voor een belangrijk deel is veroorzaakt door de aanpassing aan het loon- en prijspeil 2001.

Toelichting op de verschillen

De verschillen worden naar oorzaak bij de realisatiecijfers van de uitgavenbegrotingsartikelen toegelicht.

04.20 Personeel en materieel

De uitgaven binnen dit artikel zijn bij de Koninklijke Landmacht verdeeld over vijf ressorts: 1 (GE/NL) Legerkorps, Nationaal Commando, Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht, Overige eenheden Bevelhebber der Landstrijdkrachten en de Landmachtstaf. Ook de uitgaven voor wachtgelden en inactiviteitswedden worden op dit artikel geraamd en verantwoord.

Het ressort 1 (GE/NL) Legerkorps

Dit ressort betreft het Nederlandse deel van 1 (GE/NL) Legerkorps. Dit Nederlandse deel bestaat uit 1 (NL) Divisie «7 December», 11 Luchtmobiele brigade en het Nederlandse deel van de binationale legerkorps-troepen (Command Support Brigade).

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel	50 633	51 089	457	1%	50 633	51 089	457	1%
04.20.02. Militair personeel	420 143	422 801	2 657	1%	420 143	422 801	2 657	1%
04.20.03 Overige personele uitgaven	30 369	33 449	3 080	10%	30 369	33 270	2 901	10%
04.20.04 Materiële uitgaven	37 625	35 782	- 1 843	-5%	37 625	40 152	2 527	7%
Totaal	538 770	543 121	4 350	1%	538 770	547 312	8 542	2%

Operationele doelstellingen en activiteiten

	Meeteenheden	Raming 2001	Realisatie 2001
Inzet	Mensjaren	1 700	1 380

Opbouw realisatie 2001:

- 145 mensjaren UNMEE/TFH,
- 10 mensjaren individueel,
- 1225 mensjaren SFOR en SFOR-gerelateerde individueel.

De afwijking van de raming heeft te maken met de afbouw van de missie KFOR. Dit was in de raming 2001 niet voorzien

Overzicht gereedheidstermijnen						
Eenheid	Direct inzetbaar		Op korte termijn inzetbaar		Op lange termijn inzetbaar	
	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie
1 (GE/NL) Corps					1	1
Bijdrage staf 1 (GE/NL) Corps			1	1		
Command Support Brigade						
Staf Command Support Brigade			1	1		
Verbindingsdienst bataljon	1	1	2	2	1	1
Korps Commando Troepen						
Staf Special Operations	1	1				
Commando Troepen Compagnie	2	2	1	1		
Luchtmobiele Brigade	1			1		
Gevechts- en logistieke ondersteuning						
Luchtmobiele Brigade	3	3				
Divisie					1	1
Divisie Gevechtssteun Commando (DGC)	1	1	1	1	7	7
Divisie Logistiek Commando (DLC)	4	3*			1	2
Gemechaniseerde brigade					3	3
Pantser infanterie Bataljon	1	1	2	2	3	3
Tankbataljon	1	1	2	2		
Afdeling Veld Artillerie	1	1	2	2		

* De gereedheidstermijn bij het DLC wijkt in de realisatie af van de begroting. Dit heeft te maken met het mobilisabel stellen van 300 Matdbat. Hierdoor zijn drie eenheden direct inzetbaar en twee op lange termijn in plaats van vier eenheden op korte termijn en één op lange termijn.

04.20.02 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het ressort 1 (GE/NL) Legerkorps verantwoord.

De stijging van de uitgaven is een saldomutatie als gevolg van de onderschrijving van de begrotingssterkte, aanpassing aan het loonniveau 2001 en hogere uitgaven in verband met personele inzet bij de MKZ-crisis. De gemiddelde sterkte is lager uitgekomen door meer uitstroom van beroepspersoneel in dienst voor onbepaalde als gevolg van concurrentie op de arbeidsmarkt. Bij het beroepspersoneel in dienst voor bepaalde tijd (BBT-ers) zijn de wervingsresultaten in het eerste helft van dit jaar tegengevallen en werden minder contracten verlengd dan waarmee rekening werd gehouden.

04.20.03 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. De uitgaven zijn in sterke mate afhankelijk van de burger- en de militaire personeelssterkte en de gerealiseerde activiteiten en hebben onder meer betrekking op reizen, onderwijs en opleidingen en de inhuur van tijdelijk personeel.

De stijging van uitgaven en verplichtingen bij de overige personele uitgaven is met name het gevolg van inhuur ten behoeve van de CIS-beheersorganisatie.

04.20.04 Materiële uitgaven

Ten laste van dit onderdeel zijn de materiële exploitatie-uitgaven van het Legerkorps verantwoord. Dit betreffen voornamelijk de kosten verband houdende met oefeningen en inhuur van oefenterreinen, de inhuur van O-, I- en A-deskundigen en overige materiële uitgaven zoals binationale uitgaven, uitgaven internationale staven, zelfstandige aanschaf en uitbesteding. De uitgaven van de gehele Koninklijke Landmacht voor huisvesting, inventarisgoederen en klein materiaal, onderhoud gebouwen en terreinen, data- en telecommunicatie worden bij het ressort NATCO geraamd en verantwoord.

De stijging van de uitgaven is met name het gevolg van aanschaffingen in het kader van snelle inzet van materieel ten behoeve van ondersteuning vredesoperaties. Deze extra uitgaven worden op basis van nacalculatie verrekend ten laste van het artikel Vredesoperaties.

Het ressort Nationaal Commando (NATCO)

Het ondersteunend ressort Nationaal Commando (NATCO) is ingericht op basis van resultaat verantwoordelijke eenheden, De organisatie bestaat uit de volgende eenheden: de Staf, de vijf Regionaal Militair Commando's (RMC), het Nederlands Armed Forces Support Agency Germany (NASAG), het Landelijk Bevoorradingsbedrijf KL, het Hoger Onderhoudsbedrijf KL, het Explosieven Opruimingscommando KL en de Prepositioned Organizational Material Sites (POMS).

Artikel onderdelen (x € 1000)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel	167 973	167 554	- 420	0%	167 973	167 522	- 451	0%
04.20.06 Militair personeel	64 867	66 977	2 110	3%	64 867	66 977	2 110	3%
04.20.07 Overige personele uitgaven	73 449	83 347	9 898	13%	77 681	81 835	4 154	5%
04.20.08 Materiële uitgaven	247 171	556 746	309 575	125%	233 130	307 379	74 249	32%
Totaal	553 460	874 624	321 163	58%	543 651	623 713	80 062	15%

Activiteitentoeelichting en prestatie-indicatoren

In het begrotingsjaar 2001 zijn diverse reorganisatieprojecten afgerond dan wel voortgezet. Uitgangspunt daarbij was onder andere het reduceren van ongeveer 800 functies, éénvormigheid aanbrengen in structuren en procedures en het implementeren van het gewijzigde beleid ten aanzien van voeding- en kantinediensten (VOKA).

Daartoe:

- zijn garnizoenen gereorganiseerd in 5 RMC's; opgeheven 15 garnizoenen
- zijn het Nationaal Verzorgings Commando (NVC) en de Regionale Geneeskundige Diensten (de RGD'n) per 1 januari 2001 overgedragen aan het 1(GE/NL)Legerkorps;
- is de ARBO-Dienst KL overgedragen aan de Dienst Personeel en Organisatie (DPO);
- is het grootste deel van de telematica-organisatie overgedragen aan Dico/DTO;
- is het KTOMM Bronbeek per 1-1-2001 overgedragen aan het Dico;
- wordt de reorganisatie van NASAG, de NATRES en de ressortstaf nog voortgezet (verkeert in een gevorderd stadium);
- bevinden de onderzoeken in het kader van de Competatieve Dienstverlening (CDV) ten aanzien van hoger onderhoud, voeding- en kantinediensten en munitierenovatie zich in verschillende fasen.

De dienstverlening van NATCO heeft zich gericht op de volgende activiteiten:

- facilitaire diensten: klein onderhoud infrastructuur, integrale veiligheidszorg, telematica, voedings- en kantinediensten;
- operationele diensten: alle steunverleningen;
- specifieke diensten: gedetineerdzorg, explosievenopruiming;
- logistieke diensten: onderhoud, bevoorrading, beheer en opleg.

Ten opzichte van de begroting is de volgende capaciteitsinzet gerealiseerd:

	Meeteenheden	Raming 2001	Realisatie 2001
Facilitaire diensten	Mensuren	3 990 000	4 338 700
Operationele diensten	Mensuren	180 000	173 000
Specifieke diensten	Mensuren	490 000	145 000
Logistieke diensten	Mensuren	1 520 000	1 436 400

De afwijking bij de gespecificeerde diensten is vooral het gevolg van een gewijzigde indeling tussen de diensten onderling. Zo is de militaire muziek van specifieke- naar facilitaire diensten overgegaan.

Toelichting per artikelonderdeel

04.20.07 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. De uitgaven hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de gerealiseerde activiteiten en hebben onder meer betrekking op reizen, verplaatsen, onderwijs en opleidingen, inhuur van tijdelijk personeel en de uitgaven voor kleding en voeding voor de gehele Koninklijke Landmacht.

Enerzijds dalen de uitgaven door vertraging van de afleveringen van onder meer NBC-kleding, gevechtslaarzen en out-of-area gevechtskleding en door hogere verrekeningen («ontvangst») door meer onttrekkingen van kleding aan de landsvoorraden door met name de Koninklijke Luchtmacht.

Anderzijds zijn de uitgaven gestegen door meer verstrekkingen van voeding tijdens ondersteuningsactiviteiten in het kader van de MKZ-crisis en door meer (tijdelijke) inhuur van bewakingspersoneel (via de Nederlandse Veiligheidsdienst) vanwege een vertraging van het investeringsproject Integrale Veiligheidszorg (IVZ) en het langzamer afstoten van militaire complexen dan gepland. Per saldo stijgen de verplichtingen en de uitgaven.

04.20.08 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel worden de materiële uitgaven verantwoord ten behoeve van de gehele Koninklijke Landmacht. Het betreft hier onder meer de uitgaven voor kleine bedrijfsmatige investeringen, huisvesting, bureauzaken, informatiesystemen, data- en telecommunicatie, inventarisgoederen en klein materieel, onderhoud en herstel van het materieel, munitie, klein onderhoud van gebouwen en terreinen en brandstoffen, olie, smeermiddelen en bedrijfsstoffen.

De stijging van de uitgaven is met name veroorzaakt door het onderbrengen van de Defensie-brede taken inzake telematicavoorzieningen (Uitbesteding Telematica Diensten, UTD) bij Dico/DTO waardoor de uitgaven vanuit de bezoldiging, overige personele uitgaven en binnen de materiële uitgaven verschoven zijn.

Voorts is sprake van een meerbehoefte aan onderhoudsvoorzieningen ten behoeve van diverse typen wiel- en rupsvoertuigen (waaronder rupsbandschakels YPR en het herstel van directe ruilcomponenten Leopard-2) en hogere uitgaven voor brandstoffen (onder andere veroorzaakt door hogere dollarkoersen).

Tevens stijgen de uitgaven voor huisvesting en het (klein) onderhoud aan infrastructurele voorzieningen door de vertraging in de afstoting van militaire complexen.

De toename van de verplichtingen is voornamelijk het gevolg van het vastleggen van de verplichting met betrekking tot de jaarlijks te leveren telematica diensten en beheer door DTO. De telematicagroepen van de Koninklijke Landmacht zijn overgegaan naar DTO. De hieruit voortvloeiende verplichtingen dienden voor een periode van acht jaar te worden vastgelegd.

Het ressort Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht (COKL)

Het ressort Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht (COKL) bestaat uit twaalf resultaatverantwoordelijke eenheden. Dit betreft naast de Staf negen opleidingscentra – Manoeuvre, Vuursteun, Genie, Logistiek, Rijden, Ede, Initiële Opleidingen, de Koninklijke Militaire School en het Instituut voor Leiderschap, Media en Opleidingskunde – en twee bijzondere organisatie-eenheden: de Begeleidings Organisatie Civiel Onderwijs en de Lichamelijke Oefening en Sportorganisatie.

Artikel onderdelen (x € 1000)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20.09 Ambtelijk burgerpersoneel	29 271	32 090	2 819	10%	29 271	32 090	2 819	10%
04.20.10 Militair personeel	134 271	146 767	12 495	9%	134 271	146 766	12 495	9%
04.20.11 Overige personele uitgaven	20 717	23 882	3 165	15%	20 717	22 991	2 274	11%
04.20.12 Materiële uitgaven	11 664	12 393	729	6%	11 664	12 208	544	5%
Totaal	195 923	215 132	19 209	10%	195 923	214 055	18 132	9%

Activiteitentoeelichting en prestatie-indicatoren

De missie van het COKL is het leveren van een bijdrage aan de vorming van operationele inzetgerede eenheden, door het verzorgen van opleidingen en het ondersteunen van de onderdeelstraining. Het COKL fungeert binnen de Koninklijke Landmacht als autoriteit op het gebied van opleiding, trainingen en militair optreden. De genoemde missie staat onder druk als gevolg van de tekorten in met name de instructeursfuncties. Er zijn inmiddels diverse maatregelen genomen ter verbetering van de kwalitatieve en kwantitatieve vulling van het instructeursbestand. De effecten van een langere opleidingsduur (AMO), verbeterde arbeidsvoorwaarden en certificering instructeurs moeten op termijn de gewenste resultaten opleveren.

In 2001 zijn de volgende aantallen gerealiseerd:

	Meeteenheden	Raming 2001	Realisatie 2001
Primaire producten:			
Initiële opleidingsproducten	Opleidingsplaatsen	13 000	8 125
Vervolgopleidingsproducten	Opleidingsplaatsen	44 500	34 590
Trainingsproducten	Aantal mensdagen	16 600	18 500
LO/Sport opleidingen en training	Mensuren	206 000	187 642
Secundaire producten			
Kennisproducten	Aantal mensuren	64 000	118 000
Steunverlening	Mensdagen	5 500	4 942
Maatschappelijke meerwaarde	Aantal	1 700	1 627

Initiële opleidingsproducten

De realisatie 2001 is lager uitgevallen dan verwacht. De oorzaken hiervoor zijn: het opleidingsverloop is nog steeds (te) hoog is, de werving ligt nog steeds niet in lijn met de planning en de beperkte instructeurscapaciteit. Naast de eerdere maatregelen heeft COKL ook extern capaciteit ingehuurd (civiele rij-instructeurs) om het instructeurstekort hiermee voor een deel op te vangen.

Vervolgopleidingsproducten

De onderrealisatie is een gevolg van een niet in evenwicht zijnde vraag en aanbod. De klantvraag gaat vaak de geringe instructiecapaciteit te boven, dit terwijl er ook periodes zijn waarin de klantvraag zelf lager is dan de beschikbare capaciteit. In 2001 heeft COKL een reguliere afstemmings-overleg ingevoerd teneinde een juiste afstemming te krijgen in de vraag en aanbod van de opleidingsproducten. Dit zal ertoe moeten leiden dan op termijn de planning en realisatie beter op elkaar aansluiten.

Trainingsproducten

De trainingsproducten omvatten onder meer het gebruik van specifieke onderwijsleermiddelen, simulatoren, het opstellen van trainings-scenario's, het beschikbaar stellen van observers/trainers en het gebruik van schietkampen. COKL bevindt zich in de aanvangsfase naar de omzetting tot Opleidings en Trainings Commando (OTC). De omzetting leidt tot een concentratie van de schaarse kennis en middelen ter ondersteuning van opleiding en training. Dit jaar heeft dit al geleid tot een stijging in het opleveren van het aantal producten.

LO/Sport opleidingen en trainingen

Door gebrek aan beschikbaar personeel bij het LO/sport kon minder trainingsondersteuning worden aangeboden. De realisatie van de trainingsproducten valt hierdoor lager uit dan verwacht.

Secundaire producten

Door het aantal vacatures in de instructieve functies wordt door COKL de hoogste prioriteit gegeven aan leveren van initiële en vervolgopleidingen. Dit heeft met name gevolgen voor de secundaire producten. De stijging

van het aantal uren aan kennisproducten is onder meer een gevolg dat in de ontwerpbegroting de overheveling van de ILMO-taken naar staf COKL niet in het productieoverzicht waren opgenomen.

Maatschappelijke meerwaarde

Weergegeven wordt het aantal BBT-ers die succesvol hun studietraject hebben afgesloten. In de begeleiding wordt gestreefd naar zoveel mogelijk afronden van de studie. Maar toch zijn het de individuele omstandigheden van de BBT-er en zijn eigen verantwoordelijkheid om zijn studie tot een goed einde te volbrengen. Dit resulteert in een geringe afwijking van de planning.

Toelichting per artikelonderdeel

04.20.09 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het ressort COKL verantwoord.

De stijging van de uitgaven is met name het gevolg van de loonbijstelling naar aanleiding van de overeengekomen arbeidsvoorwaarden voor 2001.

04.20.10 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het ressort COKL verantwoord.

De bijstelling is grotendeels het gevolg van loonbijstelling naar aanleiding van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000 en 2001/2003.

Het ressort Overige eenheden Bevelhebber der Landstrijdkrachten (OVBS)

Het ressort Overige eenheden BLS bestaat uit de Koninklijke Militaire Academie (KMA), de Topografische Dienst Nederland (TDN), de Directie Personeel en Organisatie (DPO) en de Directie Materieel (DM). Daarnaast zijn er nog enkele kleine organisatie-elementen ondergebracht bij dit ressort zoals het personeel van de Koninklijke Landmacht bij de Navo-staven.

Artikel onderdelen (€ x 1000)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20.13 Ambtelijk burgerpersoneel	51 779	64 699	12 920	25%	51 779	64 677	12 898	25%
04.20.14 Militair personeel	76 452	94 326	17 874	23%	76 452	94 326	17 874	23%
04.20.15 Overige personele uitgaven	33 172	40 470	7 298	22%	41 852	36 655	- 5 197	- 12%
04.20.16 Materiële uitgaven	53 772	82 517	28 745	53%	69 442	91 836	22 394	32%
Totaal	215 175	282 012	66 837	31%	239 525	287 494	47 969	20%

04.20.13 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het ressort Overige eenheden BLS (OVBL) verantwoord.

De stijging van de verplichtingen en uitgaven is enerzijds het gevolg van de loonbijstelling in 2001 en anderzijds door een gemiddeld hogere jaarsterkte. De sterkte is toegenomen door het POMS-personeel dat na sluiting van de Sites bij de Koninklijke Landmacht is geplaatst en de oprichting van het C2-Support Centre waardoor functies vanuit het NATCO zijn overgekomen.

04.20.14 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het ressort OVBLS verantwoord. De stijging van de verplichtingen en uitgaven is enerzijds het gevolg van de loonbijstelling in 2001 en anderzijds door een toename van de gemiddelde jaarsterkte. Deze toename betreft met name het sterk toegenomen aantal leerlingen bij de KMA en uitbreiding van taken bij de DPO (Arbodienst en gezondheidszorg).

04.20.15 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze uitgaven hebben betrekking op zowel burger- als militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte en de gerealiseerde activiteiten en betreffen onder meer reizen, verplaatsen, opleidingen en inhuur van tijdelijk personeel.

De daling van de uitgaven is voornamelijk het gevolg van de vertraging bij de plaatsing van de bestelorder «Nieuw Dagelijks Tenue» met ruim een jaar. De vertraging is veroorzaakt door een langer keuzetraject dan voorzien, waarin meer modellen zijn getest door de gebruikers.

04.20.16 Materiële uitgaven

Ten laste van dit onderdeel zijn de materiële uitgaven van dit ressort verantwoord en betreffen ondermeer grotere onderhoudsprojecten onder de Directie Materieel (Sensor-, wapen-, commando- en communicatiesystemen en wiel- en rupsvoertuigen) en de inhuur van O-, I- en A-deskundigen. Alle uitgaven van de Koninklijke Landmacht voor huisvesting, inventarisgoederen en klein materiaal, onderhoud gebouwen en terreinen, data en telecommunicatie zijn bij het ressort NATCO geraamd en verantwoord.

De stijging van de verplichtingen en uitgaven voor materiële exploitatie is met name veroorzaakt door de volgende aanvullende onderhoudsbehoeften:

- manoeuvre-materieel, met name het achterstallig onderhoud aan pantserrupsvoertuigen (YPR), dat vanwege de vertraging van het investeringsproject Vervanging Pantservoertuigen (Infanterie Gevechtsvoertuig) in het licht van de inzet bij VN-acties noodzakelijk bleek;
- wielvoertuigen, met name door aanpassingen aan vigerende arbo- en milieuwet- en regelgeving;

- simulatiesystemen, zoals de Stingertrainer, de video-oefenuitrusting (VOU), de trainer Vuursteun Informatie Systeem (VUIST-1) en YPR-voertuigen;
- sensor-, wapen- en commandosystemen (SEWACO), waaronder de Remotely Piloted Vehicle (RPV).

Het ressort Landmachtstaf (LAS)

Tot het ressort Landmachtstaf worden de volgende eenheden gerekend: de Beleidsstaf, waaronder de Directeur Beleid en Planning, de Directeur Control en de Directeur Personeel, de Operationele Staf BLS en een ondersteunend element met daarin het kabinet van de BLS en een stafgroep met een aantal kleine eenheden. De Landmachtstaf ondersteunt de bevelhebber bij de aansturing van de Koninklijke Landmacht en schept de beleidsmatige voorwaarden om de eenheden en/of het individuele (reserve)-personeel van de Koninklijke Landmacht gereed te hebben en beschikbaar te stellen voor alle taken in het gehele crisisbeheersingsspectrum.

Artikel onderdelen (€ x 1000)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20.17 Ambtelijk burgerpersoneel	12 004	14 866	2 862	24%	12 004	14 866	2 862	24%
04.20.18 Militair personeel	14 739	17 785	3 046	21%	14 739	17 785	3 046	21%
04.20.19 Overige personele uitgaven	2 807	7 997	5 190	185%	2 807	7 262	4 455	159%
04.20.20 Materiële uitgaven	54 833	93 418	38 585	70%	54 833	67 551	12 718	23%
Totaal	84 383	134 066	49 683	59%	84 383	107 464	23 081	27%

Toelichting per artikelonderdeel

04.20.17 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het ressort Landmachtstaf (LAS) verantwoord.

De stijging van de verplichtingen en uitgaven is enerzijds het gevolg van de loonbijstelling in 2001 en anderzijds door een gemiddeld hogere jaarsterkte. De hogere begrotingssterkte is grotendeels het gevolg van overdracht van taken en bevoegdheden vanuit het NATCO.

04.20.18 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten die betrekking hebben op het militair personeel van het ressort Landmachtstaf (LAS) verantwoord.

De stijging van de verplichtingen en uitgaven is enerzijds het gevolg van de loonbijstelling in 2001 en anderzijds door een gemiddeld hogere jaarsterkte. De hogere begrotingssterkte is grotendeels het gevolg van overdracht van taken en bevoegdheden vanuit het NATCO.

04.20.19 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze uitgaven betreffen zowel burger- als militair personeel, zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte en de gerealiseerde activiteiten en hebben onder meer betrekking op reizen en verplaatsen, opleidingen en inhuur van tijdelijk personeel.

De stijging van de verplichtingen en uitgaven bij de overige personele uitgaven is met name veroorzaakt door de extra bijdrage van de Koninklijke Landmacht aan het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum (KNLWM) ter voorbereiding op de komende verzelfstandiging van het KNLWM.

04.20.20 Materiële uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn materiële uitgaven van het ressort LAS verantwoord. Deze uitgaven betreffen onder meer het inhuren van O-, I- en A-deskundigen, bureauzaken informatiesystemen en overige materiële zaken. Daarnaast zijn de KL-brede uitgaven voor groot onderhoud en beheerskosten van de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen ten laste van dit artikelonderdeel verantwoord. Alle uitgaven van de Koninklijke Landmacht voor huisvesting, inventarisgoederen en klein materiaal, onderhoud gebouwen en terreinen, data- en telecommunicatie zijn bij het ressort NATCO verantwoord.

De bijstelling van de verplichtingen betreft voornamelijk het vastleggen van de meerjarige verplichting met betrekking tot de instandhouding LAN-2000.

De stijging van de uitgaven is voornamelijk veroorzaakt door hogere beheerskosten (DGWT) en instandhoudingskosten LAN-2000. De stijging van beheerskosten houdt verband met hogere tarieven en toename bouwvolume. De uitgaven voor de instandhouding van LAN-2000 betreft met name de jaarlijks te betalen licenties voor het gebruik van de software. Deze uitgaven waren niet geheel in de begroting opgenomen aangezien het definitieve besluit over de uitrol van LAN-2000 pas na de totstandkoming van de begroting werd genomen.

Artikelonderdeel 04.20.21 Wachtgelden en inactiviteitswedden

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor het burger- en militair personeel van de Koninklijke Landmacht. Naast het reguliere wachtgeld worden op dit artikelonderdeel ook de uitgaven voor wachtgelden en uitstroombevorderende maatregelen geraamd en verantwoord die uit het Sociaal Beleidskader (SBK) voortvloeien.

De uitgaven en verplichtingen voor wachtgelden, WAO eigen risico en uitvoeringskosten voor het USZO zijn in 2001 behoorlijk gestegen. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een door de USZO ingediende claim over 2000 en eerdere jaren met betrekking tot het dragen van het eigen risico deel van de WAO-uitgaven.

Wachtgelden SBK

Voor het personeel, dat als gevolg van de invoering van het nieuwe personeelsstructuur, overtollig raakt worden de instrumenten van het SBK toegepast. Het overtollig raken van personeel doet zich met name voor onder het burgerpersoneel. Bij militair personeel daarentegen is de instroom lager dan voorzien. Voor een deel heeft dit te maken met het

verschil in de leeftijdsopbouw in de personeelscategorieën (burger/militair) en door de noodzakelijke afbouw van het burgerpersoneel (de werkelijke sterkte ligt boven de maximaal toegekende begrotingssterkte). De tussentijdse uitstroom onder het BOT personeel ligt ook veel hoger dan bij de burgers, waardoor herplaatsing van het «overtollig» militair personeel eenvoudiger verloopt.

WAO eigen risico

Defensie draagt als werkgever zelf het WAO-risico. De regeling is sedert een jaar van kracht. De stijging van de uitgaven en verplichtingen wordt veroorzaakt door onvoldoende ervaringscijfers, waardoor het aantal uitkeringsgerechtigden te laag gepland is en door het niet tijdig factureren van de eindafrekeningen uit 2000 door het uitvoeringsorgaan USZO, waardoor deze ten laste zijn gekomen van 2001.

Uitvoeringskosten USZO

Jaarlijks wordt aan de USZO een basisvergoeding overgemaakt voor het uitvoeren van de naast- en bovenwettelijke regelingen. Voorts vinden vergoedingen plaats voor het verrichten en uitvoeren van projecten zoals de kaderwet militaire pensioenen, invoering euro en het volumebeleid BBT. De vergoedingen geschieden veelal op basis van verstrekte voorschotten. Na beëindiging van het project vindt op basis van nacalculatie een eindafrekening plaats. Met name door een aantal eindafrekeningen uit de periode 1998/1999 zijn de uitgaven in 2001 gestegen.

04.21 Subsidies en bijdragen

Grondslag

Ten laste van dit artikel worden uitgaven geraamd voor subsidies. De subsidies worden verleend aan instanties die activiteiten uitvoeren, waardoor het belang van de Koninklijke Landmacht direct of indirect wordt gediend. De doelstellingen van deze instanties worden uiteengezet in de subsidiebijlage van de begroting.

Realisatiecijfers

Bedragen x € 1 000,-	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil	In %
04.21.01 Stichting Jeugdwerk Duitsland	147	159	12	8%
04.21.02 Stichting KNLWM «Generaal Hoefer»	719	719	0	0%
Totale uitgaven	866	878	12	1%

De stijging van de verplichtingen en de uitgaven met € 12000 hangt samen met de toepassing van de voor Defensie geldende arbeidsvoorwaarden op het personeel van de Stichting Jeugdwerk Duitsland. De uitgaven van deze stichting stijgen door de verhoging van de buitenland-toelage en de toelage voor studerende kinderen.

04.22 Investerings groot materieel en infrastructuur

Ten laste van dit artikel zijn de uitgaven voor investeringen in groot materieel en infrastructuur verantwoord.

Artikel onderdelen (€ x 1000)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Automatisering	20 039	45 832	25 793	129%	23 819	49 053	25 234	106%
Logistiek	232 222	30 154	- 202 068	- 87%	32 305	18 986	- 13 319	- 41%
Commandovoering, verbindingen en gevechtsinlichtingen	122 248	26 588	- 95 660	- 78%	44 770	56 958	12 188	27%
Elektronisch materieel	14 521	15 429	908	6%	8 132	6 883	- 1 248	- 15%
Nucleair, biologisch en chemisch materieel	4 719	4 674	- 45	- 1%	9 030	1 449	- 7 581	- 84%
Luchtverdediging	9 529	1 452	- 8 077	- 85%	12 502	19 748	7 247	58%
Manoeuvre	355 348	777 643	422 295	119%	88 894	136 895	48 001	54%
Vuursteun	30 857	4 084	- 26 773	- 87%	12 338	5 641	- 6 697	- 54%
Gevechtssteun	10 210	454	- 9 756	- 96%	20 171	8 198	- 11 973	- 59%
Infrastructuur	181 272	129 473	- 51 799	- 29%	125 908	134 797	8 889	7%
Totaal	980 965	1 035 783	54 818	6%	377 868	438 609	60 741	16%

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Artikelonderdeel automatisering

De stijging van de aan te gane verplichtingen en uitgaven is het gevolg van in 2000 niet gerealiseerde behoeften voor het project LAN 2000 en extra verplichtingen voor licenties en ontwikkelingskosten, alsmede diverse kleinschalige projecten die in 2001 terugkomen.

Voor het project Bedrijfsbesturingssysteem (BBS) zijn aanvullende aanpassingen getroffen voor het geschikt maken van het systeem ten behoeve van de operationele logistiek van de 1e Divisie.

Artikelonderdeel logistiek

De daling van de aan te gane verplichtingen is ontstaan doordat projecten verschoven c.q. vertraagd zijn naar latere jaren, als gevolg van vertraging in de behoeftestelling/studiefase van het project POON (polyvalente onderkomens voor de geneeskundige dienst), voorzieningen MCW en vertraging in verwervingsvoorbereiding bij projecten Uitbreiding Waterzuiveringsinstallatie, Vervanging Motorrijwielen, Vervanging Vrachtauto Gewonden Transport en Wissellaadsysteem.

Artikelonderdeel commandovoering, verbindingen en gevechtsinlichtingen

De uitgavenstijging vindt zijn oorzaak hoofdzakelijk in het feit dat een deel van het project RPV vertraagd is naar 2001 omdat niet alle leveringen in 2000 werden gerealiseerd. Door aanvullende behoefte en het oprichten van het C2 Support Centre zijn de verplichtingen en de daaraan gerelateerde uitgaven eveneens gestegen.

In 2000 werd de realisatie van de projecten EZB (complementaire voorzieningen) en ISIS (C2 implementatie 1GNC) voorzien; door vertraging in de verwervingsfase is een deel van deze projecten overgekomen naar 2001.

De verplichtingen bij de projecten Afstandsbedieningsapparatuur, Milsatcom en Condor zijn door vertraging in de verwervingsfase doorgeschoven naar 2002. Het project Titaan is als gevolg van vertraging in de

behoeftestelling en het project Battle Field Management Systeem is door vertraging in de voorstudiefase doorgeschoven naar 2002. Door de relatie van de projecten vervanging straalzender en mobiel telefonie systeem met TITAAN zijn deze projecten eveneens verschoven. Hierdoor zijn ook de uitgavenramingen van de projecten doorgeschoven.

Artikelonderdeel elektronisch materieel

De stijging van de verplichtingen hangt samen met het project KWS Hummel dat eerder is gerealiseerd door versnelling in de besluitvorming over de voortzetting van het project in Duitsland. Hier tegen over staat een daling door het versneld realiseren in 2000 van het project KWS Hornisse en kleine mutaties voor de complementaire voorzieningen van EOv-fase1.

Artikelonderdeel nucleair, biologisch en chemisch materieel

Bij dit onderdeel is vertraging opgetreden door herziening van de functionele eisen met betrekking tot de vervanging van gasverkenning-uitrusting. Hierdoor is dit project doorgeschoven naar 2002. Dit vindt ook z'n weerslag in de daling van de uitgaven. In de projecten noodontsmetting en vervanging ontsmettingsapparatuur zijn geen leveringen meer voorzien in 2001. Hierdoor schuiven de uitgaven door naar 2002.

Artikelonderdeel luchtverdediging

De daling van de verplichtingenomvang wordt met name veroorzaakt door het project vervanging Stingerbol 1 en 2, aangezien de realisatie van dit project bevroren is omdat het meegenomen wordt in de studie naar het Joint Air Defence Centre (JADC).

De stijging van de uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt doordat voor het project GWI PRTL minder leveringen en daardoor minder betalingen hebben plaatsgevonden in 2000 waardoor deze nu in 2001 zijn gerealiseerd.

Artikelonderdeel manoeuvre

De uitgaven stijgen doordat met name voor de Antitank Middelbare Dracht (MRAT) een hoger voorschot was verschuldigd, dit op basis van het met de leverancier afgesloten contract. Door vertraging in de besluitvorming omtrent de deelname aan de ontwikkeling in het kader van het project Vervanging Pantservoertuigen zijn de uitgaven welke waren voorzien in 2000, nu gerealiseerd in 2001. De uitgaven dalen door vertraging in de verwervingsfase waardoor voor het project Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig (LVB) geen uitgaven meer zijn gedaan in 2001.

De stijging van de verplichtingen is voornamelijk ontstaan door de projecten:

- Vervanging Pantservoertuigen (ontwikkeling), Antitank middelbare dracht (MRAT), de onderdelen verlengde schietbuis en verbeterde munitie uit het project Verbetering Leopard 2 zijn in verband met vertragingen in de verwervingsfase overgekomen uit 2000,
- Vervanging Pantservoertuigen (MRAT/AD) dat naar voren is gehaald en in combinatie met het project Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig is gerealiseerd.

Tegen over de stijging van de verplichtingen staat een daling doordat bij de projecten:

- Tactical Air Control Party, Granaatwerper Infanterie, Tactische Indoor Simulatie, Vervanging Video Uitrusting, Midlife Update Klein Kaliber Wapen Simulator en Richtkijker SLA-wapen vertraging bij de behoeftestelling is opgetreden, waardoor deze projecten zijn doorgeschoven naar latere jaren,
- Short Range Antitank (SRAT), vertraging is ontstaan omdat meer tijd nodig is geweest bij de evaluatie van alternatieven, waardoor de verwerving thans is voorzien in 2002.

Artikelonderdeel vuursteun

Er vindt een verlaging van verplichtingen en uitgaven plaats doordat de projecten Waarnemingsopbouw en Vuist-2 door vertraging in de verwervingsvoorbereidingsfase verschoven zijn naar 2002.

Artikelonderdeel gevechtssteun

Het project Mijnenveegsysteem is door vertraging in de studiefase verschoven naar 2002. Dit heeft tevens een verlaging van de uitgaven tot gevolg.

Artikelonderdeel infrastructuur

De verplichtingen zijn bijgesteld als gevolg van vertraging bij de voorbereiding en besluitvormingsproces. Het betreft met name de volgende projecten: BBT-legering, Strijpse Kampen, verbetering luchtdoelartillerie schietkamp, Legering officieren in Den Haag en JADC-De Peel. De mutatie bij de uitgaven is ontstaan door prijsstijgingen en de grondaankoop Mobilisatie Complex Rucphen.

05. Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht

Algemeen

Financieel beleid

Naast de reguliere vergoedingen voor loon- en prijsontwikkelingen (ruim € 96 miljoen) zijn geen bedragen voor beleidsintensivering aan de luchtmachtbegroting toegevoegd. Binnen de luchtmachtbegroting hebben verschuivingen plaatsgevonden naar aanleiding van de verdere decentralisatie van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Daarnaast zijn op grond van voortschrijdende inzichten verschillende investeringsprojecten in omvang en/of in tijd aangepast, waardoor verschuivingen in de verplichtingen en uitgaven hebben plaatsgevonden. Binnen de exploitatie-uitgaven is het effect van de loon- en prijsontwikkeling merkbaar, als ook de ontwikkeling van de dollarkoers en de brandstofprijzen.

Overzicht van de totale uitgaven

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Artikel 05.20 Personeel en materieel				
– Ressort Tactische Luchtmacht	399 396	431 516	32 120	8%
– Ressort Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht	53 858	104 362	50 504	94%
– Ressort Koninklijke Militaire School Luchtmacht	68 011	73 334	5 323	8%
– Staf Bevelhebber	358 747	380 050	21 303	6%
– Wachtgelden en inactiviteitswedden	10 859	13 050	2 191	20%
– Totaal Personeel en materieel	890 871	1 002 312	111 441	13%
Artikel 05.22 Investerings groot materieel en infrastructuur	248 908	233 979	– 14 929	– 6%
Totaal Koninklijke Luchtmacht	1 139 779	1 236 291	96 512	8%

De verschillen worden naar oorzaak bij de realisatiecijfers van de uitgavenbegrotingsartikelen toegelicht.

05.20 Personeel en materieel

De grondslag van het artikel

Binnen dit artikel worden de uitgaven van de drie ressorts, de Tactische Luchtmacht, het Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Militaire School Luchtmacht, alsook van de Staf Bevelhebber (het vroegere Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht) geraamd en verantwoord. Hierbij wordt telkens onderscheid gemaakt in vier vaste artikelonderdelen: burgerpersoneel, militair personeel, overige personele uitgaven en materiële uitgaven. Het verschil tussen de begroting en realisatie van het artikel personeel en materieel bedraagt ruim € 111 miljoen en wordt met name veroorzaakt door de loon- en prijsontwikkeling (ongeveer € 88 miljoen), de vermindering van de salarisuitgaven door het toepassen van de realistische personeelssterkte (€ 31 miljoen) en de

verwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord. Daarnaast is sprake van hogere exploitatie-uitgaven (ruim € 54 miljoen) voor onder andere de inhuur van personeel en het vliegtuigonderhoud.

Door de verdere decentralisatie van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben (technische) verschuivingen van aantallen personeel en de daarbij behorende budgetten plaatsgevonden. Bij deze herschikking is een verbeterd inzicht ontstaan in de opbouw en samenstelling van de werkelijke personeelsaantallen per ressort. Op grond hiervan zijn in 2001 zowel de ramingen van de personeelsaantallen als de middensommen gewijzigd. Daarnaast zijn budgetten voor het onderhoud van (wapen-) systemen overgeheveld van de Staf Bevelhebber naar het Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht.

Ressort Tactische Luchtmacht

Samenstelling

Het ressort Tactische Luchtmacht (TL) bestaat uit de Staf Tactische Luchtmacht en de operationele onderdelen van de Koninklijke Luchtmacht. Voor operaties met de F-16 beschikt het ressort over de vliegbases Leeuwarden, Twente en Volkel. De Tactische Helikoptergroep is gestationeerd op de vliegbases Soesterberg en Gilze-Rijen. De transportvliegtuigen zijn gestationeerd op vliegbasis Eindhoven. Naast de vliegende eenheden beschikt de Tactische Luchtmacht over grondgebonden luchtverdedigingsmiddelen. Deze zijn ingedeeld bij de Groep Geleide Wapens op luchtmachtbasis De Peel. De luchtverkeersleiding en de gevechtsleiding zijn in handen van Air Operations Control Station in Nieuw-Milligen.

Realisatiecijfers

De totaal geraamde en gerealiseerde verplichtingen en uitgaven van het ressort TL voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000,-	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting	Realisatie	Verschil	In %	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
05.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel	15 370	19 769	4 399	29 %	15 370	19 769	4 399	29 %
05.20.02 Militair personeel	263 789	274 394	10 605	4 %	263 789	274 394	10 605	4 %
05.20.03 Overige personele uitgaven	51 885	128 063	76 178	147 %	59 804	57 121	- 2 683	- 4 %
05.20.04 Materiële uitgaven	60 433	88 428	27 995	46 %	60 433	80 232	19 799	33 %
Totaal	391 477	510 654	119 117	30 %	399 396	431 516	32 120	8 %

Toelichting op verschillen

05.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbend op het burgerpersoneel van het ressort TL verantwoord. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000-2001 en de eerste tranche van

het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Ook de aanpassing van de begrotingssterkte is van invloed geweest.

05.20.02 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbend op het militair personeel van het ressort TL verantwoord. Ook hier worden de hogere uitgaven veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Tevens zijn de uitgaven aangepast voor nieuw personeelsbeleid (van Rijn gelden en maatregelen voor het oplossen van arbeidsmarktknelpunten).

05.20.03 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan de salarisuitgaven van het ressort TL verantwoord. Deze hebben zowel betrekking op het burgerpersoneel als op het militair personeel. De uitgaven betreffen onder meer kleding, voeding, reizen, (vlieg)opleidingen en geneeskundige verzorging. Het verschil tussen de begroting en de realisatie bedraagt per saldo € 2,7 miljoen als gevolg van:

- een verlaging van de uitgaven voor vliegopleidingen vanwege nieuwe contracten waarin zowel een aanpassing van het opleidingsprogramma is opgenomen als vanwege een lager aantal leerling-vliegers in opleiding;
- een verhoging van de uitgaven voor de inhuur van tijdelijk personeel waarmee pieken in de werklust zijn opgevangen en vacatures binnen specifieke categorieën zijn opgevangen;
- een verschuiving in tijd van betalingen voor de vliegopleidingen in Tucson (Verenigde Staten) en
- een verhoging van de uitgaven voor verplaatsingskosten naar aanleiding van de verwerking met terugwerkende kracht van eerdere arbeidsvoorwaarden, betrekking hebbend op het reiskostenbesluit woon-werkverkeer.

Verplichtingen

De bovengenoemde oorzaken hebben tevens geleid tot aanpassing van het geraamde verplichtingenbudget. Tevens is een meerjarige verplichting van € 49,7 miljoen voor de inhuur van helikoptersimulators vastgelegd. Met deze simulators kunnen noodprocedures onder alle omstandigheden worden beoefend. De vereiste simulatorcapaciteit is met dit contract voor een langere periode zeker gesteld. Daarnaast is een (meerjarig) contract van € 22,7 miljoen afgesloten om in de behoefte aan helikopteropleidingen (ENHPT) te kunnen voorzien.

05.20.04 Materiële uitgaven

Op dit artikelonderdeel zijn onder meer de uitgaven voor huisvesting, telecommunicatie, het onderhoud van (wapen)systemen en infrastructuur en de inhuur van deskundigheid door het ressort TL verantwoord. Het verschil tussen de begroting en realisatie is een gevolg van:

- de aanpassing van onderhoudsprogramma's voor infrastructuur naar aanleiding van nieuwe voorschriften op het gebied van ARBO en milieu;
- verdere decentralisatie van de budgetten voor voertuigbrandstof naar het ressort TL. Deze uitgaven werden voorheen geraamd en gereali-

- seerd door de Staf Bevelhebber. Daarnaast zijn de uitgaven voor vliegtuigbrandstof door de vliegbasis Eindhoven aangepast op grond van prijs en verbruik;
- hogere uitgaven voor trainingsfaciliteiten op Goose Bay en de Britse trainingsfaciliteiten boven de Noordzee vanwege koersaanpassingen;
  - hogere uitgaven op MOU Goose Bay door gestegen kosten van vliegtuigbrandstof en het gebruik van infrastructurele voorzieningen.

Verplichtingen

De bovengenoemde oorzaken hebben tevens geleid tot aanpassing van het geraamde verplichtingenbudget. De genoemde aanpassing van onderhoudsprogramma's voor infrastructuur heeft een meerjarig karakter, waardoor de verplichtingen hoger zijn dan de uitgaven.

Prestatie-indicatoren

Het uiteindelijke product van de Koninklijke Luchtmacht bestaat uit het leveren van slagkracht. De slagkracht komt tot uiting in de operationele doelstellingen waaraan de Koninklijke Luchtmacht dient te voldoen. Deze operationele doelstellingen betreffen vooral inzet en gereedheid ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties. De operationele doelstellingen zijn als volgt samen te vatten:

Gereedheidstermijn	Direct inzetbaar		Op korte termijn Inzetbaar		Op lange termijn inzetbaar	
	Begroot (1)	Realisatie	Begroot (1)	Realisatie	Begroot (1)	realisatie
Squadron jachtvliegtuigen	5 (2)	3	1(2)	3(3)		
Squadron gevechtshelikopters			2	1(4)		
Squadron luchttransport en tankervliegtuigen	1	1				
Squadron Transporthelikopters			2	2		
Squadron Light Utility Helicopters			1	1		
TRIAD Squadron	2	2	2	0(5)		
Air Operations Control Station	1	1				

Toelichting

- (1) De opzet van deze tabel wijkt af van de ingediende begroting. De aantallen in de kolom «begroot» betreffen de «eisen» zoals deze zijn opgenomen in de begroting. In een aantal gevallen was reeds van tevoren bekend dat deze «eisen» niet haalbaar waren. Met betrekking tot de THG in het algemeen en de gevechtshelikopters in het bijzonder is aangegeven dat deze pas vanaf 2003 volledig inzetbaar zijn. Ook bij de TRIAD squadrons was reeds van tevoren bekend dat twee van de vier squadrons in 2001/2002 een grote modificatie ondergaan en daarmee niet inzetbaar zijn.
- (2) De «eisen» in de begroting 2001 bedroegen 5 respectievelijk 1 squadron(s) voor «direct inzetbaar» respectievelijk «op korte termijn inzetbaar». De definitie van «direct inzetbaar» en «op korte termijn inzetbaar» is na uitgifte van de begroting 2001 intern Defensie aangepast. De uitwerking van deze nieuwe definitie is verwerkt in de begroting 2002. Tevens is in 2001 reeds gewerkt met deze nieuwe definitie. Bij de KLu heeft dit tot gevolg gehad dat twee squadrons jachtvliegtuigen zijn

verschoven van «direct inzetbaar» naar «op korte termijn inzetbaar». Deze wijziging veroorzaakt derhalve het verschil tussen »begroot« en »realisatie».

- (3) Het 306 squadron heeft haar operationele taken per 31 december 2000 beëindigd om gevolg te kunnen geven aan de conversie tot opleidings-eenheid (conform DN2000). Het opwerken van de voormalige opleidingseenheid (313 sqn) naar operationeel inzetbaar squadron is gestart op 1 november 2001. Daarnaast is de gereedheid van de squadrons jachtvliegtuigen voor de algemene verdedigingstaak en het voortzettingsvermogen bij daadwerkelijke inzet in 2001 beperkt geweest omdat de voorraad precisiewapens nog niet op het vereiste niveau is gebracht. Tot slot blijft de beschikbaarheid van reservedelen, met name de motoren, een aandachtspunt.
- (4) Eén squadron gevechtshelikopters is beschikbaar met beperkingen, het tweede is nog niet compleet en derhalve nog niet inzetbaar. De Tactische Helikoptergroep werkt op naar operationele gereedheid die conform DN2000 in 2003 vereist is. De uitzending van verschillende vluchten helikopters beperkten de oefenmogelijkheden met de 11e Luchtmobiele Brigade.
- (5) Twee van de vier TRIAD squadrons zijn direct inzetbaar. De overige twee TRIAD squadrons zijn niet beschikbaar voor uitvoering van de hoofdtaken in verband met een modificatieprogramma. Deze status-release duurt voort tot april 2003.

Ressort Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht

Samenstelling

Het ressort Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht (LCKLu) is verantwoordelijk voor de ondersteuning op het gebied van instandhouding en bevoorrading. Het LCKLu bestaat naast de staf uit een drietal divisies, de Logistieke Divisie Woensdrecht, de Logistieke Divisie Rhenen en de Divisie Wapensysteem Ondersteuning.

Realisatiecijfers

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het ressort LCKLu voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000,-	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting	Realisatie	Verschil	In %	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
05.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel	17 465	18 806	1 341	8 %	17 465	18 806	1 341	8 %
05.20.06 Militair personeel	15 991	18 474	2 483	16 %	15 991	18 474	2 483	16 %
05.20.07 Overige personele uitgaven	3 222	8 406	5 184	161 %	3 222	7 049	3 827	119 %
05.20.08 Materiële uitgaven	17 180	124 575	107 395	625 %	17 180	60 033	42 853	249 %
Totaal	53 858	170 261	116 403	216 %	53 858	104 362	50 504	94 %

Toelichting op verschillen

05.20.05 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbend op het burgerpersoneel van het ressort LCKLu verantwoord. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Ook de aanpassing van de begrotingssterkte is van invloed geweest.

05.20.06 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbend op het militair personeel van het ressort LCKLu verantwoord. Ook hier worden de hogere uitgaven veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Tevens zijn de uitgaven aangepast voor nieuw personeelsbeleid (van Rijn gelden en maatregelen voor het oplossen van arbeidsmarkt knelpunten).

05.20.07 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan de salarisuitgaven van het ressort LCKLu verantwoord. Deze hebben zowel betrekking op het burgerpersoneel als op het militair personeel. De uitgaven betreffen onder meer kleding, voeding, reizen, opleidingen en geneeskundige verzorging. Het verschil tussen begroting en realisatie bedraagt € 3,8 miljoen en is een gevolg van:

- hogere uitgaven voor de aanschaf van kleding en uitrusting door verdere decentralisatie van budgetten naar het ressort LCKLu;
- hogere uitgaven voor inhuur van personeel om vacatures te vullen en piekbelasting op te vangen;
- hogere uitgaven voor verplaatsingskosten naar aanleiding van de verwerking met terugwerkende kracht van eerdere arbeidsvoorwaarden, betrekking hebbend op het reiskostenbesluit woonwerkverkeer, alsmede hogere uitgaven voor onderwijs en opleidingen.

Verplichtingen

De bovengenoemde oorzaken hebben tevens geleid tot aanpassing van het geraamde verplichtingenbudget. Daarbij hebben de contracten voor kleding en uitrusting, inhuur van personeel en opleidingen een doorwerking naar de uitgaven in 2002.

05.20.08 Materiële uitgaven

Op dit artikelonderdeel zijn onder meer de uitgaven voor huisvesting, telecommunicatie, het onderhoud van (wapen)systemen en infrastructuur en de inhuur van deskundigheid door het ressort LCKLu verantwoord. De hogere uitgaven zijn met name te verklaren door de in 2001 uitgevoerde decentralisatie van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden op het gebied van (wapen)stroomonderhoud.

Verplichtingen

De bovengenoemde oorzaken hebben tevens geleid tot aanpassing van het geraamde verplichtingenbudget. Het gerealiseerde verplichtingen-

niveau is met name het gevolg van het afsluiten van contracten voor de aanschaf van reservedelen voor het (wapen)systeemonderhoud.

Prestatie-indicatoren

De activiteiten van het LCKLu moeten er voor zorgen dat de eenheden van de Koninklijke Luchtmacht op materieel gebied kunnen voldoen aan de operationele doelstellingen. De taken van het LCKLu omvatten het vernieuwen, instandhouden en verbeteren van de (wapen)systemen van de Koninklijke Luchtmacht. De raming en realisatie van de hiervoor beschikbare capaciteit in directe uren zijn als volgt.

Omschrijving (in uren)	Raming 2001	Realisatie 2001	Vershil
Logistieke Divisie Woensdrecht (LDW)			
– planmatig en preventief onderhoud en modificatie	234 000	99 400	– 134 600
– incidenteel en correctief onderhoud	161 000	87 200	– 73 800
– overig		245 000	245 000
Logistieke Divisie Rhenen (LDR)			
– planmatig en preventief onderhoud en modificatie	118 000	131 000	13 000
– incidenteel en correctief onderhoud	66 000	53 000	– 13 000
Divisie Wapensysteem Ondersteuning (DWO)			
– Engineering	119 000	131 800	12 800
Totaal aantal uren	698 000	747 400	49 400

Toelichting

Onder de noemer «overig» zijn de uren voor kalibratie, bedrijfsbureau, bureau product engineering en een deel van de EOD verzameld. Het LCKLu is opgericht in 2000. De initiële decentralisatie van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met bijbehorende budgetten voor het (wapen)systeemonderhoud werd gebaseerd op een volledig operationele onderhoudsorganisatie. Bij de bouw van deze organisatie zijn stagnaties ontstaan in de bedrijfsvoering, waardoor het voor 2001 beoogde ambitie-niveau op het gebied van (wapen)systeemonderhoud niet waargemaakt kon worden. De beschikbaarheid van technisch personeel en verstoring in de levering van vliegtuigonderdelen door de industrie zijn hier eveneens debet aan. Door flexibele inzet van personeel en materieel, inhuur en uitbesteding van werkzaamheden zijn de gevolgen voor de uitvoering van algemene en operationele doelstellingen tot een minimum beperkt.

Ressort Koninklijke Militaire School Luchtmacht

Samenstelling

Het ressort Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) verzorgt de initiële en niveau-opleidingen van onderofficieren, korporaals en manschappen, alsmede de technische opleidingen en de coördinatie van alle opleidingen van de Koninklijke Luchtmacht. Daarnaast verzorgt de KMSL de Elementaire Militaire Vliegeropleiding voor alle vliegers van de Nederlandse krijgsmacht. De KMSL is gevestigd op de vliegbasis Woensdrecht.

Realisatiecijfers

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het ressort KMSL voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000,-	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting	Realisatie	Verschil	In %	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
05.20.09 Ambtelijk burgerpersoneel	4 394	4 556	162	4 %	4 394	4 556	162	4 %
05.20.10 Militair personeel	45 919	43 231	- 2 688	- 6 %	45 919	43 231	- 2 688	- 6 %
05.20.11 Overige personele uitgaven	7 918	16 444	8 526	108 %	7 918	14 566	6 648	84 %
05.20.12 Materiële uitgaven	9 780	12 504	2 724	28 %	9 780	10 981	1 201	12 %
Totaal	68 011	76 735	8 724	13 %	68 011	73 334	5 323	8 %

Toelichting op verschillen

05.20.09 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbend op het burgerpersoneel van het ressort KMSL verantwoord. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Ook de aanpassing van de begrotingssterkte is van invloed geweest.

05.20.10 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op militair personeel van het ressort KMSL verantwoord. Ook hier worden de hogere uitgaven veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Tevens is sprake van een gewijzigde opbouw van rangen en leeftijden.

05.20.11 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen van het ressort KMSL verantwoord en hebben zowel betrekking op burgerpersoneel en militair personeel. De uitgaven hebben onder meer betrekking op kleding, voeding, reizen en opleidingen. De overige personele uitgaven zijn grotendeels afhankelijk van de personele sterkte en de uitgevoerde activiteiten. Het verschil tussen de begroting en uitgaven bedraagt € 6,6 miljoen en is een gevolg van:

- een hogere instroom van initiële leerlingen;
- hogere uitgaven voor de ontwikkeling van ondersteunend onderwijs;
- hogere uitgaven voor de uitbesteding van rijopleidingen door een capaciteitsgebrek bij het Opleidingscentrum Rijopleidingen;
- hogere uitgaven voor tijdelijke inhuur van docenten, examinatoren en kantine medewerkers en
- hogere uitgaven voor verplaatsingskosten naar aanleiding van de verwerking met terugwerkende kracht van eerdere arbeidsvoorwaarden, betrekking hebbend op het reiskostenbesluit woonwerkverkeer.

05.20.12 Materiële uitgaven

Dit artikelonderdeel omvat onder meer de uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, inventarisgoederen en klein materieel, het onderhoud van infrastructuur en de inhuur van specialisten door het ressort KMSL. De hogere uitgaven zijn met name veroorzaakt door de aanpassing van onderhoudsprogramma's voor infrastructuur naar aanleiding van nieuwe voorschriften op het gebied van ARBO en milieu.

Prestatie-indicatoren

De activiteiten van de KMSL zorgen er voor dat de eenheden van de Koninklijke Luchtmacht in personeel opzicht voldoen aan de eisen om de operationele doelstellingen te kunnen realiseren. Voor het jaar 2001 zijn de, op nieuwe basis gemeten, gerealiseerde, activiteiten als volgt:

Omschrijving	Meeteenheid	Realisatie 2001
Initiële opleidingen	Leerlingcursusweken	13 500
Initiële vliegopleidingen	Leerlingvliegunen	3 800
Overige opleidingen	Leerlingcursusweken	9 000

Toelichting

In de begroting 2001 zijn de activiteiten van het ressort KMSL voor de laatste maal in aantallen cursisten weergegeven. Omdat een opleiding uit verschillende cursussen kan bestaan, worden de activiteiten van het ressort KMSL met thans gemeten in leerlingcursusweken en leerlingvliegunen. In 2001 zijn de activiteiten reeds op deze wijze geregistreerd. Opgemerkt wordt dat het aantal gerealiseerde leerlingvliegunen inclusief de opleiding en training van vlieginstructeurs is.

Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten

Samenstelling

De Staf Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten bestaat uit de Bevelhebber, de Plaatsvervangend Bevelhebber, de Directie Materieel, de Directie Personeel, de Directie Control en het Korps Luchtmachtstaf. De activiteiten van de Staf Bevelhebber beogen zodanige richtlijnen voor het beleid te creëren dat de eenheden van de Koninklijke Luchtmacht in materieel en personeel opzicht voldoen aan eisen om de operationele doelstellingen te realiseren.

Bedragen x € 1000,-	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting	Realisatie	Verschil	In %	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
05.20.13 Ambtelijk burgerpersoneel	17 927	20 883	2 956	16 %	17 927	20 883	2 956	16 %
05.20.14 Militair personeel	71 956	88 196	16 240	23 %	71 956	88 196	16 240	23 %
05.20.15 Overige personele uitgaven	26 329	41 450	15 121	57 %	32 924	44 471	11 547	35 %
05.20.16 Materiële uitgaven	294 880	308 635	13 755	5 %	235 940	226 500	- 9 440	- 4 %
Totaal	411 092	459 164	48 072	12%	358 747	380 050	21 303	6 %

Toelichting op verschillen

05.20.13 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op burgerpersoneel van de Staf Bevelhebber verantwoord. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Ook de aanpassing van de begrotingssterkte is van invloed geweest.

05.20.14 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op militair personeel van de Staf Bevelhebber verantwoord. Ook hier worden de hogere uitgaven veroorzaakt door de loonaanpassing als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2000–2001 en de eerste tranche van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2001–2003. Tevens zijn de uitgaven aangepast voor nieuw personeelsbeleid (van Rijn gelden en maatregelen voor het oplossen van arbeidsmarktknelpunten).

05.20.15 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de personele uitgaven anders dan salarissen. De overige personele uitgaven zijn grotendeels afhankelijk van de personele sterkte en de uit te voeren activiteiten. De uitgaven hebben onder meer betrekking op dienstreizen, verplaatsingskosten, onderwijs en opleiding en inhuur van personeel. De hogere uitgaven worden met name veroorzaakt door:

- meer inhuur van tijdelijk personeel voor de vulling van vacatures en voor het opvangen van pieken in de werklust;
- het deel van de uitgaven voor *Employee Benefits*, dat vanwege vertraging in de uitvoering van het project niet in het begrotingsjaar 2000 kon worden gerealiseerd;
- hogere uitgaven voor verplaatsingskosten naar aanleiding van de verwerking met terugwerkende kracht van eerdere arbeidsvoorwaarden, betrekking hebbend op het reiskostenbesluit woonwerkverkeer;
- het deel van de uitgaven voor kleding en uitrusting dat vanwege vertragingen in de verwerving niet in het begrotingsjaar 2000 kon worden gerealiseerd.

Verplichtingen

De bij de uitgaven genoemde wijzigingen hebben eveneens geleid tot aanpassing van het hogere verplichtingenbudget.

05.20.16 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel worden de materiële uitgaven geraamd en verantwoord anders dan investeringen. Het betreft hier uitgaven van algemene en specifieke aard, waaronder de aanschaf van inventarisgoederen en klein materieel, het onderhoud van infrastructuur, vliegtuigbrandstof, de inhuur van specialisten en de aanschaf van reservedelen voor verschillende vliegtuigtypes. Naast de overheveling van budgetten voor het (wapen)systeemonderhoud naar het ressort LCKLu wordt het verschil tussen begroting en realisatie met name veroorzaakt door:

- hogere uitgaven voor vliegtuigbrandstof door prijsontwikkelingen en aanvulling van de voorraad;
- hogere uitgaven voor de inhuur van specialisten ten behoeve van verschillende automatiseringsprojecten;
- hogere uitgaven voor het onderhoud van infrastructuur naar aanleiding van nieuwe voorschriften op het gebied van ARBO en milieu en
- een verschuiving in tijd van FMS-betalingen voor de aanschaf van reservedelen.

Verplichtingen

De bovengenoemde oorzaken hebben tevens geleid tot aanpassing van het geraamde verplichtingenbudget. Het gerealiseerde verplichtingen-niveau is met name het gevolg van het afsluiten van meerjarige contracten ten behoeve van het onderhoud aan en de aanschaf van reservedelen voor vliegtuigen en helikopters. Daarnaast is een correctie van € 20,1 miljoen uitgevoerd vanwege het omzetten van een eenjarig contract naar een meerjarig contract voor de ontwikkeling en instandhouding van LAN 2000.

05.20.17. Wachtgelden en inactiviteitswedden

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor burgerpersoneel en militair personeel van de Koninklijke Luchtmacht. Naast het reguliere wachtgeld worden op dit artikelonderdeel ook de uitgaven voor wachtgelden en uitstroombevorderende maatregelen geraamd en verantwoord die uit het sociaal beleidskader (SBK) voortvloeien.

De gewijzigde uitgaven hebben met name betrekking op de uitvoeringskosten USZO. Op grond van realisatiecijfers en de gehanteerde (gewijzigde) verdeelsleutel, dienden afrekeningen uit voorgaande jaren in 2001 te worden verantwoord. Dit heeft geleid tot een verhoging van € 2,2 miljoen.

05.22 Investerings groot materieel en infrastructuur

Grondslag

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven geraamd en verantwoord voor investeringen in groot materieel en infrastructuur. Het beleid is gericht op verbetering van het bestaande materieel, opheffing van tekortkomingen, zowel kwantitatief als kwalitatief en vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel. Onderstaand wordt per artikelonderdeel inzicht gegeven in de belangrijkste wijzigingen.

Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting	Realisatie	Verschil	In %	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
Bedragen x € 1000,-								
Vliegtuigmaterieel	292 635	91 103	- 201 532	- 69%	62 783	62 172	- 611	- 1%
Vervoermiddelen	16 973	40 476	23 503	138%	11 013	18 020	7 007	64%
Elektrisch en elektronisch materieel	104 798	123 977	19 179	18%	65 166	51 893	- 13 273	- 20%
Bewapeningsmaterieel	124 608	2 063	- 122 545	- 98%	19 989	14 196	- 5 793	- 29%
Springstoffen en munitie	862	738	- 124	- 14%	1 955	543	- 1 412	- 72%
Overig materieel	7 388	7 676	288	4%	14 799	12 146	- 2 653	- 18%
Infrastructuur	50 430	80 073	29 643	59%	73 203	75 009	1 806	2%
Totaal	597 694	346 106	- 251 588	- 42%	248 908	233 979	- 14 929	- 6%

Toelichting op de verschillen

Vliegtuigmaterieel

In aanvulling op het MLU programma wordt nachtzichtapparatuur en laserdoelbaarstralingsapparatuur aangeschaft. De levering van de laserdoelbaarstralingsapparatuur is inmiddels voltooid. Het leverschema van de nachtzichtapparatuur is gewijzigd, waardoor het betalingsschema is aangepast. Voorts is op grond van besluitvorming alsnog een BTW betaling gedaan voor de in 2000 geleverde MLU pakketten. Deze betaling was niet in de begroting voorzien.

Met de Defensienota 2000 is het besluit genomen om de transporthelikopters te voorzien van zelfbeschermingsmiddelen. De wijziging van de verplichtingen en uitgaven zijn onder andere het gevolg van uitgelopen onderhandelingstrajecten met de industrie, waardoor contracten later zijn afgesloten. Daarnaast zijn de fondsen voor de vervanging van de F-16 verschoven in afwachting van politieke besluitvorming hierover.

Vervoermiddelen

De geplande uitgaven voor vervoermiddelen betrof de aanschaf en bedrijfsmatige vervanging van voertuigen naar aanleiding van het aangepaste voertuigenplan (inclusief vliegtuigbrandbestrijdingsvoertuigen). Vertraging in de besluitvorming heeft geleid tot het later opstarten van de verwerving in 2000. Dit heeft geleid tot herfasering van de budgetten waardoor de verplichtingen en uitgaven voor dit jaar zijn verhoogd.

Elektrisch en elektronisch materieel

Het project Naderingsapparatuur betreft de vervanging van de verouderde rondzoekradars van de vliegbases. De aanschaf van nieuwe, geavanceerde radars met bijbehorend radarnetwerk verbetert de bewaking van het (militaire) luchtruim. Het projectvolume is als gevolg van prijsbijstelling gestegen. Daarnaast zijn op grond van de huidige projectplanning fondsen verschoven van 2001 naar 2003. Het project Nafin realiseert een geïntegreerd telecommunicatienetwerk ten behoeve van de gehele Defensie-organisatie. Besloten is om een andere invulling te geven aan de ATM schakellaag en transmissielaag waardoor minder fondsen benodigd zijn.

Een belangrijk aandeel in het hogere verplichtingenbudget wordt verklaard door het project KLulM (de aanleg van ICT architectuur). Oorspronkelijk zou het project KLulM in 2000 verplicht worden, maar

vanwege de complexiteit in de uitvoering van dit project heeft dit pas in 2001 plaatsgevonden. Daarnaast is een aantal kleine wijzigingen doorgevoerd binnen diverse projecten die eveneens invloed hebben gehad op het verplichtingenniveau.

Bewapeningsmaterieel

De uitgaven voor de projecten Actieve Grondverdediging en Stinger Modificatie zijn op grond van vertraging en bijstelling in de behoefte voor een deel niet gerealiseerd. De verlaging van het verplichtingenniveau wordt volledig veroorzaakt door het project Patriot PAC-III. In de begroting was voorzien om de Patriot systemen aan te vullen met PAC-III raketten en extra lanceerinrichtingen om de bescherming tegen tactisch ballistische raketten, kruisraketten en laagvliegende doelen te verbeteren. Door de prijsontwikkeling van de PAC-III raketten is vertraging in de geplande verwerving ontstaan. Nu wordt voorzien dat de verplichting hiervoor pas in 2002 zal worden aangegaan.

Munitie

In de loop van 2001 ontstond de mogelijkheid om het bestaande contract voor de aanschaf van AMRAAM-raketten op te heffen en aan te sluiten bij een contract waar ook andere landen in participeren. Deze gezamenlijke aanschaf heeft geleid tot een lagere prijs per stuk. Hierdoor zijn de uitgaven eveneens lager uitgevallen.

Infrastructuur

De uitgaven voor de reconstructie van het banenstelsel van de vliegbasis Twente zijn hoger dan verwacht. Om deze meeruitgaven te kunnen accommoderen is het bouwprogramma herzien en aangepast.

06. Beleidsterrein Koninklijke Marechaussee

Algemeen

Met de Voorjaarsnota 2001 zijn structureel gelden vrijgemaakt voor een drietal beleidsintensiveringen op de taakuitvoering van de Koninklijke Marechaussee. Het betreft een versterking van de bestaande personele capaciteit voor de uitvoering van de bestaande taken op de luchthaven Schiphol in verband met onder andere de groei van het reizigersverkeer. Daarnaast zijn maatregelen genomen in het kader van de specifieke asielproblematiek rond minderjarige asielzoekers en is het beleid geïntensiveerd rond de aanpak van synthetische drugs. Deze intensiveringsgelden zijn gefaseerd toegekend in verband met het late moment waarop de gelden beschikbaar kwamen en rekening houdend met de mogelijkheden van de Koninklijke Marechaussee om daar invulling aan te geven. In totaal betreft het een naar 2004 oplopende reeks van € 9,2 miljoen. In 2001 betrof het een budget van € 2,5 miljoen. In 2001 zijn daarvan voorbereidingen getroffen voor de instroom van personeel dat vanaf 2002 wordt geëffectueerd. Onderdeel daarvan is ook de versterking van de informatievoorziening in het vreemdelingenveld. Ook in 2002 zal hier op projectbasis verder invulling aan worden gegeven.

Realisatie

De totaal geraamde en gerealiseerde verplichtingen en uitgaven van het beleidsterrein Koninklijke Marechaussee zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000,-								
Omschrijving	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	%	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	%
06.20 Personeel en materieel								
Ambtelijk burgerpersoneel	10 200	11 846	1 646	16	10 200	11 846	1 646	16
Militair personeel	156 374	179 321	22 947	15	156 374	179 320	22 946	15
Overige personele uitgaven	21 820	27 087	5 267	24	21 820	27 193	5 373	25
Materiële uitgaven	46 403	58 038	11 635	25	46 102	46 502	400	1
Wachtgelden en inactiviteitsweden	812	972	160	20	812	973	161	20
Totaal artikel Personeel en Materieel	235 609	277 264	41 655	18	235 308	265 834	30 526	13
Artikel 06.22 Investeringsgroot materieel en infrastructuur	40 474	23 369	- 17 105	- 42	39 515	20 137	- 19 378	- 49
Totaal Koninklijke Marechaussee	276 083	300 633	24 550	9	274 823	285 971	11 148	4

Toelichting op de verschillen

De verschillen worden naar oorzaak bij de realisatiecijfers van de uitgavenbegrotingsartikelen toegelicht.

Artikel 06.20 Personeel en materieel

De bedrijfsvoeringsuitgaven van de Koninklijke Marechaussee worden in vijf vaste artikelonderdelen gepresenteerd: ambtelijk burgerpersoneel, militair personeel, overige personele uitgaven, materiële uitgaven en wachtgelden en inactiviteitswedden.

06.20.01 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het beleidsterrein Koninklijke Marechaussee.

De uitgaven voor het burgerpersoneel zijn ten opzichte van de begroting 2001 gestegen met € 1,646 miljoen. Deze hogere realisatie is met name het gevolg van een verhoging van het gemiddelde salaris en een onvoorziene toename in het aantal niet-actief burgerpersoneel (+ 4 vte'n). De verhoging van het salaris is te verklaren aan de hand van de gestegen loonkosten als gevolg van de (met terugwerkende kracht) uitbetaalde CAO 2000 en de CAO 2001. Naast de CAO-maatregelen is er een aantal salarismaatregelen geëffectueerd in het kader van de Defensienota (nieuw P-beleid) hetgeen een verhogend effect heeft gehad op de salarisuitgaven.

De realisatie van de begrotingssterkte blijft iets achter. De gerealiseerde begrotingssterkte van het actief burgerpersoneel is uiteindelijk 11 vte'n lager uitgevallen.

06.20.02 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen, alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het beleidsterrein Koninklijke Marechaussee.

De uitgaven van het militair personeel zijn ten opzichte van de ontwerp-begroting 2001 met € 22,946 miljoen verhoogd. Deze hogere realisatie is met name het gevolg van een verhoging van het gemiddelde salaris. De verhoging van het salaris is te verklaren aan de hand van de gestegen loonkosten als gevolg van de (met terugwerkende kracht) uitbetaalde CAO 2000 en de CAO 2001. De hieronder vallende maatregel van flexibilisering van de arbeidsduur valt daarnaast voor de Koninklijke Marechaussee een stuk duurder uit dan voorzien. Naast de CAO-maatregelen is er, net als bij het burgerpersoneel, nog een aantal salarismaatregelen geëffectueerd in het kader van het nieuwe P-beleid uit de Defensienota. Deze hebben eveneens een verhogend effect gehad op de salarisuitgaven.

Ook in de ontwikkeling van de begrotingssterkte hebben zich aanzienlijke wijzigingen voorgedaan. Ten behoeve van de eerste suppletore begroting 2001 is uitgegaan van een flinke daling in het BOT-bestand als gevolg van niet-reguliere uitstroom. Daarna moest hierop een tegengestelde correctie worden aangebracht als gevolg van de nog niet meegenomen gevolgen van een massale overgang van BBT-ers naar het BOT-bestand. Gevolg hiervan is onder andere dat de begrotingssterkte BOT uiteindelijk hoger is komen te liggen en begrotingssterkte BBT lager. Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn er uiteindelijk gemiddeld 22 vte'n meer BOT'ers en 43 vte'n minder BBT-ers betaald. Omdat BBT-ers die overstappen naar de

BOT-categorie over het algemeen vroegtijdig hun BBT-contract beëindigen, betekent dit tevens dat er meer aanstellingspremies moesten worden uitbetaald dan voorzien.

De verhoogde inname van BOT'ers heeft niet alleen consequenties voor de begrotingsrealisatie van 2001 maar ook voor volgende jaren. Ten eerste omdat in de begroting van 2001 en komende jaren is uitgegaan van een lagere begrotingssterkte BOT-personeel. Ten tweede ligt de salarismiddensom van BOT-personeel hoger dan dat van BBT-personeel.

Een andere extra uitgavenpost betreft de verdere uitwerking van de flexibilisering van de arbeidsduur. Net als in 2001 heeft een groot deel van het personeel gekozen om in 2002 gemiddeld 40 uur per week te gaan werken. Vanwege de extra taken die aan de Koninklijke Marechaussee zijn opgedragen en de personele vulling die daarbij achter loopt, is dit verzoek bijna volledig ingewilligd. Voor 2002 wordt hiervoor een extra uitgavenpost van € 3 miljoen verwacht.

06.20.03 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de personele uitgaven anders dan salarissen. De uitgaven hebben betrekking op het burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van de personeelssterkte. De uitgaven hebben ondermeer betrekking op reis- en verblijfskosten, verplaatsingskosten, onderwijs en opleiding en de inhuur van personeel (uitzendkrachten op formatieve- en bovenformatieve arbeidsplaatsen).

De toename van de verplichtingen en uitgaven voor de overige personele uitgaven met € 5,267 miljoen cq. € 5,373 miljoen is met name een gevolg van de hogere uitgaven voor een viertal posten. Deze posten zijn achtereenvolgens: verplaatsingskosten, opleidingen, inhuur personeel en employee benefits. Ten aanzien van verplaatsingskosten is de realisatie met € 1,452 miljoen gestegen omdat voornamelijk de beoogde doelmatigheidswinst van legering op het complex Badhoevedorp, in verband met vertraging in de oplevering, niet gehaald is.

Met betrekking tot opleidingen zijn ten opzichte van de begroting de uitgaven met € 0,731 miljoen gestegen als gevolg van verrekeningen met DWS en extra vormingswerk.

Ten aanzien van inhuur personeel zijn ten opzichte van de begroting de uitgaven met € 1,132 miljoen gestegen door het tekort aan regulier personeel op formatieplaatsen.

Bij employee benefits is er een overschrijding van de uitgaven van € 1,215 miljoen als gevolg van het verlengen van de mogelijkheid om gebruik te maken van de regeling. Vertraging van de te leveren fietsen in 2000 heeft tevens geresulteerd in extra uitgaven in 2001.

De stijging van het verplichtingenbudget ten opzichte van de raming is het gevolg van de mutaties zoals genoemd bij de uitgaven.

06.20.04 Materiële uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de materiële uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor onder meer huisvesting, bureauzaken, informatiesystemen, zaken van operationele aard, inventarisgoederen en klein materieel, onderhoud en herstel van het materieel, onderhoud van gebouwen en terreinen en bevoorrading.

Het budget uit de begroting is volledig gerealiseerd. In 2001 is meer gebruik gemaakt van de inhuur van O-, I- en A-deskundigheid. Dit wordt

onder andere veroorzaakt doordat externe deskundigen moesten worden ingehuurd op plaatsen waar de Koninklijke Marechaussee niet over voldoende eigen stafcapaciteit beschikt. Ook in 2002 zal hiervan sprake zijn. Daarnaast zijn de exploitatie-uitgaven ten behoeve van telecommunicatie sterk gestegen. Extra kostenveroorzakers zijn de huren van analoge en digitale datalijnen ten behoeve van beveiligde en open verbindingen.

06.20.05 Wachtgelden en inactiviteitswedden

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor het burger- en militair personeel van de Koninklijke Marechaussee.

Per saldo is ten opzichte van de begroting € 0,160 miljoen meer uitgegeven. Deze extra uitgaven worden onder ander verklaard door de hogere uitvoeringskosten USZO en hogere uitgaven voor het eigen risicodragerschap in het kader van de WAO militair personeel. Het grote verschil in het bedrag per uitkeringsjaar voor de overige wachtgelden militair personeel wordt veroorzaakt door het geringe volume waardoor individuele rechten het gemiddelde bedrag per uitkeringsjaar in hoge mate beïnvloeden.

06.22 Investerings groot materieel en infrastructuur

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord voor investeringen in groot materieel en infrastructuur. Het beleid is gericht op verbetering van het bestaande materieel, opheffing van tekortkomingen, zowel kwantitatief als kwalitatief, en vervanging van verouderd materieel door modern hoogwaardig materieel. Door snelle ingrijpende ontwikkelingen van moderne technologieën worden hoge eisen gesteld aan het materieel, met name op de aspecten mobiliteit, bereikbaarheid, tele- en datacommunicatie. Ten laste van dit artikel worden tevens de uitgaven verantwoord voor nieuwbouw, renovatie en aankoop van onroerend goed. Ook de honoraria voor bewezen ingenieursdiensten door de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T) worden op dit artikel verantwoord. De verplichtingen en uitgaven op het artikelonderdeel investeringen groot materieel en infrastructuur zijn ten opzichte van de begroting 2001 per saldo met respectievelijk € 17,105 miljoen en met € 19,379 miljoen gedaald.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	%	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	%
Vervoermiddelen en vaartuigen	5 105	5 675	570	11%	5 014	5 411	397	8%
Elektrisch en elektronisch materieel	3 176	2 547	- 629	- 20%	3 460	1 863	- 1 597	- 46%
Automatiseringsmiddelen	3 630	4 474	844	23%	3 222	3 432	210	7%
Bewapeningsmaterieel	635	0	- 635	- 100%	644	0	- 644	- 100%
Telefooninstallaties	690	1 268	578	84%	690	1 270	580	84%
Overig groot materieel	2 315	500	- 1 815	- 78%	2 307	1 105	- 1 202	- 52%
Infrastructuur	24 923	8 905	- 16 018	- 64%	24 178	7 056	- 17 122	- 71%
Totaal	40 474	23 369	- 17 105	- 42%	39 515	20 137	- 19 378	- 49%

Toelichting

Vervoermiddelen en vaartuigen

Door de groei van de organisatie als gevolg van uitbreiding van taken is in 2001 invulling gegeven aan de groeiende materieelbehoefte op voertuigengebied.

Elektrisch en elektronisch materieel

Op dit artikelonderdeel wordt het project C2000 in de proefregio verantwoord. Door vertraging in de ontwikkeling is deelname verlengd tot 2003. Vertraging in de realisatie van de proefregio C2000 wordt met name veroorzaakt door de vertraagde aanbesteding van de randapparatuur en het radiobedieningssysteem (€ 2,9 miljoen).

Automatiseringsmiddelen

Op dit artikelonderdeel worden uitgaven voor automatiseringsmiddelen verantwoord. Door de groei van de organisatie, uitbreiding van taken en het toenemende belang van automatiseringsmiddelen in de bedrijfsvoering laten de uitgaven een lichte overschrijding zien.

Bewapeningsmaterieel

De geplande aanschaf op het gebied van bewapeningsmaterieel is niet doorgegaan.

Telefooninstallaties

Dit artikelonderdeel bestemd voor telefonisch materieel laat een overrealisatie zien. Als gevolg van de groeiende organisatie en uitbreiding van taken zijn meer telecommunicatie-apparaten nodig.

Overig materieel

Uitgaven voor kleine bedrijfsmatige uitgaven worden hier verantwoord. Voor overig groot materieel was € 1,36 miljoen begroot om motorpakken aan te schaffen. Door nader onderzoek is de aanschaf vertraagd.

Infrastructuur

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord voor nieuwbouw en renovatie van diverse complexen binnen de Koninklijke Marechaussee. Hierop is minder gerealiseerd dan oorspronkelijk begroot. Belangrijkste oorzaken zijn:

- een overheveling van € 1,13 miljoen naar de Koninklijke Landmacht in het kader van het legeringsproject bij de Alexanderkazerne;
- een herfasering van het kasritme voor een tweetal grote infraprojecten. Het betreft de nieuwbouw van de huisvesting van het Opleidingscentrum Koninklijke Marechaussee (€ 7,26 miljoen) en de nieuwbouw van de Staf van het District Noord-Holland/Utrecht op de Marinekazerne te Amsterdam (€ 3 miljoen);
- een vertraging in de realisatie van de nieuwbouw brigade Coevorden waardoor € 1,13 miljoen doorschuift naar 2002;
- vertraging bij het interim project te Badhoevedorp voor € 2 miljoen en

- vertraging in de nieuwbouw Brigade Caribisch Gebied voor € 1 miljoen.

08. Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten

De totaal geraamde en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1000,-				
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Artikel 08.01 Luchtmobiele brigade	147 754	138 022	- 9 732	- 7%
Artikel 08.02 Vredesoperaties	154 299	198 290	43 991	29%
Artikel 08.04 Overige uitgaven Internationale samenwerking	42 965	44 329	1 364	3%
Artikel 08.05 Efficiencybesparing/ kwaliteitsverbetering	- 18 721	0	18 721	100%
Artikel 08.06 EVDB-fonds		45 379	45 379	
Totale uitgaven	326 297	426 020	99 723	31%

De verschillen worden naar oorzaak bij de realisatiecijfers van de uitgavenbegrotingsartikelen toegelicht.

08.01 Luchtmobiele brigade

De specifiek voor de oprichting van de Luchtmobiele brigade benodigde investeringen worden op dit artikel verantwoord.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
Bewapende helikopter	23 232	27 602	4 370	19 %	135 285	135 134	- 151	0 %
Transporthelikopter	3 543	4 594	1 051	30 %	8 217	2 471	- 5 746	- 70 %
Luchtmobiel speciaal voertuig						376	376	
Overige specifieke materieel-projecten		242	242		4 252		- 4 252	
Infrastructuur luchtcomponent						41	41	
Totaal	26 775	32 438	5 663	21 %	147 754	138 022	- 9 732	- 7%

Toelichting op de verschillen

Bewapende helikopter

Tegen de verwachting in is het toch nog mogelijk gebleken om, eind 2001, twee contracten te kunnen afsluiten hetgeen er de oorzaak van is dat de verplichtingenstand hoger is dan voorzien.

Transporthelikopter

Een van de bij de Bewapende Helikopter (BH) genoemde contracten is tevens van toepassing op de Transport Helikopters (TH) hetgeen, ook hier, er de oorzaak van is dat de verplichtingenstand hoger is dan voorzien. De uitgaven bleven achter bij de verwachtingen aangezien er diverse orders zijn vertraagd en vanwege het ontbreken van voorziene facturen. Tevens is een toegezegde bankgarantie niet op tijd beschikbaar gesteld, waardoor een voorziene, grote, betaling achterwege moest blijven.

Luchtmobiel speciaal voertuig (LSV)

De laatste levering van het voertuig heeft in 2000 plaatsgevonden. De verplichtingen en uitgaven in 2001 betreffen initiële reservedelen ten behoeve van het LSV.

Overige specifieke materieelprojecten

De verwerving van het lichte en van het zware mijndoorbraaksysteem was voorzien in 2001. Beide projecten zijn geheel verschoven naar 2002. Het geplande project «speciale springmiddelen luchtmobiel» ter grootte van ongeveer € 0,5 miljoen is als gevolg van organisatorische en technische factoren eveneens verschoven in de tijd.

08.02 Vredesoperaties

Ten laste van dit artikel worden de uitgaven voor vredesoperaties verantwoord. Dit betreft uitgaven voor het verplichte Nederlandse aandeel (contributies) in de kosten van VN-operaties en de additionele uitgaven die het gevolg zijn van de deelneming van de Nederlandse krijgsmacht aan vredesoperaties.

De additionele uitgaven hebben betrekking op:

- personele exploitatie, waaronder toelagen en reis- en verblijfkosten;
- materiële exploitatie, waaronder brandstofverbruik, verbruiksartikelen, huisvesting, transport en onderhoud en herstel van materieel.

Vanwege de onzekerheid wat betreft de mate van inzet van Defensiemiddelen zijn bij de opstelling van de ontwerpbegroting 2001 de uitgaven geraamd voor een beperkt aantal vredesoperaties. De totale voorziening voor additionele uitgaven voor vredesoperaties en VN-contributies bedroeg op dat moment € 154,3 miljoen. Met name de hogere Nederlandse bijdragen aan de VN van € 18,6 miljoen en de uitgaven voor de operatie UNMEE (€ 47,3 miljoen) hebben geleid tot een realisatie van de uitgaven voor vredesoperaties van in totaal € 198,3 miljoen.

Onderverdeling naar contributies en vredesoperaties (bedragen x € 1000,-)	Verplichtingen						Uitgaven	
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil		Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	
VN-contributies	29 949	59 559	29 610	99 %	29 949	53 773	23 824	80 %
Sfor	110 722	56 673	- 54 049	49 %	110 722	87 118	- 23 604	- 21 %
UNFICYP	1 815	3 671	1 856	103 %	1 815	1 347	- 468	- 26 %
Overige operaties	11 813	79 255	67 442	571 %	11 813	56 052	44 239	375 %
Totaal	154 299	199 158	44 859	29 %	154 299	198 290	43 991	29 %

Bij de eerste suppletore begroting 2001 is het beschikbare budget verder over de dan lopende operaties verdeeld. Teneinde tot een vergelijking per operatie te kunnen komen, worden in onderstaande tabel de cijfers van de eerste suppletore begroting 2001 gepresenteerd naast de realisatiegegevens over 2001.

(Bedragen x € 1000,-)	1e suppletore wet 2001	Realisatie 2001
<i>A. Contributies</i>		
- VN-contributies	48,6	53,8
<i>Subtotaal contributies</i>	<i>48,6</i>	<i>53,8</i>
<i>B. Inzet militaire middelen in vredesoperaties</i>		
- Mechbat. Stabilisation Force (SFOR)	74,1	71,6
- F-16's in Amendola	7,4	4,0
- Overige uitgaven SFOR	11,4	11,0
- KMAR SFOR	0,4	0,5
- Kosovo Force KFOR	2,8	4,0
- EU Monitor Mission (EUMM)	0,4	0,2
- UN International Police Task Force (UNIPTF)	0,4	0,4
- Multinational Advisory Police Element (MAPE)	0,3	0,1
- UN Mission in Ethiopië/Eritrea (UNMEE)	49,2	47,3
- Multinational Interdiction Force (MIF)	1,7	-
- UN Force in Cyprus (UNFICYP)	1,6	1,4
- Essential Harvest Macedonië (TFH)	-	1,6
- Overige operaties	0,5	0,4
<i>Subtotaal inzet militaire middelen</i>	<i>150,2</i>	<i>142,6</i>
<i>C. Bijdragen in overige operaties</i>		
- Nato Peace Support Operations (PSO)	1,8	1,5
- Humanitaire vluchten Ontwikkelingssamenwerking	0,8	0,3
- Noodhulorganisaties	0,3	0,1
- UN Standby force High Readiness Brigade (SHIR-BRIG)	0,1	0,0
<i>Subtotaal overige uitgaven</i>	<i>3,0</i>	<i>1,9</i>
<i>D. Totale uitgaven vredesoperaties</i>	<i>201,8</i>	<i>198,3</i>

A. Contributies

VN-contributies

De in het jaar 2000 ingezette stijging van de kosten van door de VN geleide operaties heeft zich in 2001 voortgezet. Financieel omvangrijke VN-missies zijn met name UNMIK (Kosovo) en UNOMSIL (Sierra Leone). De verplichte bijdrage voor Nederland in VN-operaties bedroeg tot 1 juli 2001 1,62%, daarna is het bijdragepercentage op 1,74 gesteld.

B. Inzet militaire middelen krijgsmacht in vredesoperaties

Mechbat SFOR

De onderrealisatie van € 2,5 miljoen betreft een gesaldeerd verschil van minder uitgaven voor brandstofverbruik, personeelszorg, transport, telecommunicatie, materieel en meer uitgaven voor huisvesting en overige uitgaven.

F-16's Amendola

De op Amendola geplaatste F-16 vliegtuigen van de Koninklijke Luchtmacht zijn per september 2001 teruggetrokken. Het F-16 detachement nam tot dat moment deel aan de Navo-luchtoperaties op de Balkan. De eerdere terugtrekking dan bij de raming voorzien, leidde tot een onderschrijding van € 3,4 miljoen.

Kosovo Force (KFOR)

De deelname van Nederland aan de operatie KFOR beperkt zich tot personeel geplaatst op het Navo-hoofdkwartier in Kosovo. Hogere uitgaven voor telecommunicatie zijn met name de oorzaak van de overschrijding van het geraamde budget.

EU Monitor Mission (EUMM)

De inzet van Nederlandse militairen in deze missie is in de loop van 2001 verminderd. Dit heeft geleid tot een onderschrijding van het geraamde budget.

Multinational Advisory Police Element (MAPE)

Medio 2001 is de Nederlandse inzet in MAPE beëindigd. De onderschrijding bij de uitgaven vindt zijn oorzaak in het feit dat bij het opstellen van de raming rekening werd gehouden met deelname voor een jaar.

UN Mission Ethiopië/Eritrea (UNMEE)

De lagere uitgaven voor UNMEE zijn ontstaan door een saldering van meer uitgaven voor onderhoud van het materieel en lagere voorbereidingsuitgaven. Daarnaast heeft de inboeking van de inverdieneffecten geresulteerd in een onderschrijding van het per Voorjaarsnota vastgestelde budget.

Multinational Interdiction Force (MIF)

Vanwege inzet van eenheden van de Koninklijke Marine in de operatie UNMEE is in de loop van het jaar 2001 besloten van deelname aan de operatie MIF af te zien.

Essential Harvest Macedonië (TFH)

In het najaar van 2001 heeft een versterkte compagnie van de Koninklijke Landmacht voor een maand deel genomen aan de operatie TFH in Macedonië. Bij de opstelling van de eerste suppletore begroting 2001 waren hiervoor geen uitgaven voorzien. De totale uitgaven voor deze operatie worden thans geraamd op € 1,7 miljoen.

C. Bijdragen in overige operaties

Humanitaire vluchten Ontwikkelingssamenwerking

Op verzoek van Ontwikkelingssamenwerking (OS) zet Defensie waar nodig vliegtuigen in voor humanitaire hulpacties. De door Ontwikkelingssamenwerking naar aanleiding hiervan vergoede kosten worden op het begrotingsartikel M.08.02 «Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties» verantwoord. Het aantal vluchten is in 2001 achtergebleven bij de raming.

Noodhulporganisaties

Door minder oefeningen en minder daadwerkelijke inzet zijn minder uitgaven noodzakelijk gebleken dan geraamd.

UN Standby force High Readiness Brigade (SHIRBRIG)

Onder de post SHIRBRIG wordt de Nederlandse financiële bijdrage aan het planelement SHIRBRIG, zoals gevestigd in Denemarken, verantwoord. De bijdrage over 2001 bedroeg € 49 312.

Overzicht per operatie en per kostensoort

In onderstaande tabel worden de additionele uitgaven per operatie en per kostensoort gepresenteerd. De kleinere operaties zijn getotaliseerd onder de operatie «overig». De betaalde VN-contributies zijn niet in deze tabel opgenomen. De bedragen staan vermeld in duizenden euro's.

Operatie/kostensoort	F-16's Amendola	SFOR	UNMEE	UNFICYP	KFOR	TaskForce Harvest	Overig	Totaal
Toelagen	828	33 318	10 553	1 093	165	575	515	47 046
Locale inhuur personeel		1 348						1 348
Kleding	13	2 823	39	2		240	25	3 141
Voeding	182	3 978	1 411	6	22	14	74	5 686
Personeelszorg		2 086	293	28	1	20	9	2 438
Personele voorbereiding		857	22				44	924
Materiële voorbereiding		551	3			10		564
Brandstof	546	1 639	2 817	1	12	88	162	5 265
Transport	197	5 671	6 691	162	165	356	73	13 315
Materieel	829	8 693	12 418	6	1 364	216	158	23 684
Huisvesting	569	6 689	170	5	149	5	32	7 618
Telecommunicatie	382	8 654	6 279	11	2 130	46	2	17 504
Opleiding		17	74	6			95	192
Overig	477	6 772	6 556	54	32	31	1 869	15 792
Totaal	4 023	83 095	47 325	1 375	4 039	1 603	3 058	144 517

08.04 Overige uitgaven Internationale Samenwerking

Op het artikel 08.04 zijn de uitgaven verantwoord die betrekking hebben op attachés, de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba en overige internationale samenwerking. De uitgaven voor de attachés en overige internationale samenwerking vallen onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). De uitgaven van de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba vallen sedert januari 2000 onder de reguliere Defensiebegroting.

Bedragen x € 1000,-								
Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
08.04.01 Attachés (HGIS)	19 386	21 235	1 849	10 %	19 386	21 852	2 466	13%
08.04.02 Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba	21 310	21 941	631	3 %	21 310	21 906	596	3%
08.04.03 Overige uitgaven (HGIS)	2 269	1 188	- 1 081	- 48%	2 269	571	- 1 698	- 75%
Totaal	42 965	44 364	1 399	3 %	42 965	44 329	1 364	3%

Toelichting op de verschillen

Attachés en overige uitgaven (HGIS)

De uitgaven vanwege het Nederlandse voorzitterschap van de West-Europese Unie (WEU) zijn geraamd onder het artikelonderdeel «overige uitgaven». Administratief technisch waren de hiermee verbandhoudende uitgaven niet van de uitgaven voor attachés te onderscheiden. Indien het totaal van beide posten in oenschouw wordt genomen, komt de overschrijding in totaal uit op € 0,7 miljoen. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door loon-, koers- en prijsstijgingen.

08.05 Efficiencybesparing/kwaliteitsverbetering

Bedragen x € 1000,-	Verplichtingen en uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
08.05 Efficiencybesparing/ kwaliteitsverbetering	- 18 721	0	18 721	100 %
Totale uitgaven	- 18 721	0	18 721	100 %

Ondanks vele pogingen om de opgelegde taakstelling door middel van concrete maatregelen te effectueren, is dit ook dit jaar wederom niet gelukt. De taakstelling is dan ook omgeslagen over de beleidsterreinen op basis van het beschikbare budget.

08.06 EVDB-fonds

Bedragen x € 1000,-								
Artikelonderdeel	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
08.06 EVDB-fonds	0	53 670	53 670		0	45 379	45 379	
Totaal	0	53 670	53 670		0	45 379	45 379	

Toelichting op de verschillen

De ten laste van dit begrotingsjaar verantwoorde uitgaven en verplichtingen worden voor ruim € 45 miljoen veroorzaakt door de bijdrage die is betaald aan Duitsland in verband met de uitbreiding van de Europese luchttransportcapaciteit. Daarnaast zijn de eerste verplichtingen aangegaan voor de oprichting van het HRF (L)HQ 1 (GE/NL) Corps.

09. Beleidsterrein Defensie Interservice Commando

Algemeen

- Het Defensie Interservice Commando (Dico) is er ook in 2001 in geslaagd haar doelstelling, het op een doelmatige wijze ondersteunen van de krijgsmachtdelen en de Centrale organisatie, voor een belangrijk deel te realiseren.

Samenstelling en ontwikkelingen Dico

Per 1 januari 2001 is het Koninklijk Tehuis voor Oud-militairen en Museum (KTOMM) Bronbeek door de Koninklijke Landmacht aan het Dico overgedragen. Het KTOMM Bronbeek is als resultaatverantwoordelijke eenheid binnen de Overige Interservice Diensten opgenomen. De in het Protocol van Overdracht overeengekomen fondsen zijn door de Koninklijke Landmacht aan het Dico overgeheveld, waarbij moet worden aangetekend dat in 2002 een evaluatie door het Dico zal worden uitgevoerd. Hieruit kunnen nog aanvullende (terug)ontvlechtingen volgen.

Per 1 juni 2001 is de Dienst Militaire Pensioenen (DMP), inclusief het onder de Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum (DARIC) ressorterende Team Gegevensbeheer Verzekerenadministratie (TGV), opgegaan in de organisatie van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De hiermee samenhangende budgetten zijn – daar waar het het Dico regardeert – per 1 juni 2001 overgedragen aan het Kerndepartement ten behoeve van de financiering van de kapitaaldekking militaire pensioenen.

Op 14 mei 2001 is besloten om de krijgsmachtdelen ketenverantwoordelijk te maken voor de gehele personeelsvoorzieningketen (in-, door- en uitstroom). Defensie Werving en Selectie is per 12 november 2001 omgevormd tot de werkorganisatie Instituut voor Keuring en Selectie (IKS) Defensie, onder gelijktijdige terugontvlechting van de wervingsonderdelen naar de krijgsmachtdelen. De ontvlechting van budgetten zal eerst in 2002 plaatsvinden. Inmiddels is het concept Realisatiememorandum van de Omvorming geaccordeerd en aangeboden aan het SOD/Werkgroep Algemeen personeelsbeleid. Per 28 februari 2002 is IKS Defensie geformaliseerd. Vooralsnog is met de krijgsmachtdelen overeengekomen dat de facilitaire ondersteuning zal worden gecontinueerd door IKS Defensie zoals bij DWS reeds gebruikelijk was. Evaluatie van de reorganisatie zal plaatsvinden per april 2003.

In 2001 is een tweetal verzoeken bij het Dico binnengekomen voor overname van kleinere organisatie-elementen van het Kerndepartement in het DARIC. Het betreft de overname van het uitvoerende element van de Directie Dienstplichtzaken van het DGP en de overname van het Bureau Documentaire Informatie en de Nato-mailroom van de CDS. De betreffende nulmetingen zijn in 2001 uitgevoerd en in 2002 zal worden besloten onder welke voorwaarden deze organisatie-elementen door Dico zullen worden overgenomen.

Besturing

Behoudens de baten-lastendiensten hebben alle eenheden de status van resultaatverantwoordelijke eenheid. Zij beschikken over decentrale

uitgavenbudgetten voor personeel en materieel. Alle eenheden hebben een zodanige mate van zelfstandigheid, dat zij zelf een zakelijke relatie met de klanten bij Defensie kunnen onderhouden. Voor een goede afstemming van de dienstverlening met de klanten zijn bij de grotere eenheden afzonderlijke klantenraden ingesteld.

De besturing van het Dico is primair gericht op het op een doelmatige wijze leveren van een breed scala aan ondersteunende diensten. Het besturingsmodel van het Dico berust op integrale verantwoordelijkheid en gaat uit van de volgende principes. Integraal verantwoordelijke ondercommandanten sturen de productie en levering van diensten en managen het beoogde eindresultaat. Deze integrale verantwoordelijkheid geldt binnen de strategische en financiële kaders voor de kwaliteit van het eindproduct en de daarvoor ingezette middelen (personeel, materieel en budget). Het producten- en dienstenpakket wordt door de ondercommandanten afgestemd in de klantenraad. In het politiek Beraad van 17 december 2001 is besloten het College van Bevelhebbers op te heffen en het Comité Chef Defensiestaf en Bevelhebbers (CoCB) te belasten met de adviserende rol in onder andere de behandeling van plannen en toprapportages.

Daarnaast wordt de Commandant Dico ambtelijk aangestuurd door de Secretaris-Generaal en heeft hij op ad-hoc basis zitting in het Politiek Beraad en het CoCB, daar waar het Dico- aangelegenheden regardeert.

Voortgang herstructurering

Het jaar 2001 heeft voor diverse diensten en bedrijven van Dico belangrijke gevolgen gehad voor de organisatie en de bedrijfsvoering. Met de herstructurering van de Dico-eenheden worden de noodzakelijke randvoorwaarden ingevuld voor een klantgericht en doelmatig Dico.

Op 21 mei 2001 heeft het Politiek Beraad positief besloten over de wijze waarop de ICT-activiteiten, die thans door DTO worden uitgevoerd, kunnen worden uitbesteed. Door de thans gekozen oplossingsrichting wordt invulling gegeven aan een versnelde professionalisering van de DTO-organisatie door DTO. Begin 2001 is door het Politiek Beraad een onderzoek geïnitieerd naar de mogelijke uitbesteding van ICT-diensten. Aanbevolen is om de Defensie Telematica Organisatie gefaseerd over te dragen aan een strategische partner. De uitbesteding van het beheer van *het Netherlands Armed Forces Integrated Network* (NAFIN) is op dit moment nog punt van discussie.

Voor DGW&T heeft 2001 in belangrijke mate in het teken gestaan van de reorganisatie. De reorganisatie van de DGW&T omvat in hoofdlijn de paarsgewijze fusie van de zes Nederlandse regionale directies. Ook de Centrale Directie van de DGW&T wordt in de reorganisatie betrokken. Voor deze laatste geldt dat zij afgeslankt zal worden waarbij alle uitvoerende activiteiten zullen worden ondergebracht in een op te richten Directie Interne Diensten DGW&T. De nieuwe hoofdstructuur van DGW&T wordt gerealiseerd vóór 31 december 2002.

In 2001 is een traject gestart om de bedrijfsvoering binnen de Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) verder te optimaliseren. Voorts is in 2001 de Klankbordgroep «Introductie van pandits in de Krijgsmacht» ingesteld.

Deze Klankbordgroep heeft onder andere tot taak het voeren van voorbereidende gesprekken met het bestuur van de Hindoeraad en het opstellen van een Plan van Aanpak.

Het Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf (MGFB) is nog doende zich te reorganiseren in het kader van verbeterde afstemming met klantenbehoeftes. Hiertoe heeft een reorganisatie plaatsgevonden van de Staf van het MGFB. Tevens is het opleidingspakket van het OCMGD aangepast aan de huidige wet- en regelgeving (onder andere de Wet Beroepen in de Gezondheidszorg (BIG)). Het hiermee samenhangende realisatiememorandum is door C-Dico op 7 februari 2002 vastgesteld.

In het kader van de bestuurlijke integratie van het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), het Instituut Defensie Leergangen (IDL) en de Koninklijke Militaire Academie (KMA) is in het najaar van 2001 door het College van Bestuur besloten om de juridische zetel van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) op het IDL te vestigen. Een eerste stap in de bestuurlijke integratie van de drie opleidingsinstituten is hiermee gezet. De omvorming van de huidige gesegmenteerde («krijgsmachtdeelgerichte») organisatie van het IDL naar een geïntegreerde organisatie, gericht op opleiding en onderzoek (het faculteitsmodel), is hiermee ook in gang gezet.

Doelmatigheidskengetallen (voorhoedeproject)

De ontwikkelde doelmatigheidskengetallen in het kader van het Voorhoedetraject en de prestatiegegevens zijn opgenomen in de Defensiebegroting 2002.

In het kader van VBTB zullen de prestatiegegevens en doelmatigheidskengetallen nader worden geconcretiseerd. De prestatiegegevens dienen beter aan te sluiten bij de wijze waarop het Dico intern kan worden gestuurd en bij de eisen van de afnemers. Voor een aantal doelmatigheidskengetallen die op dit moment worden gehanteerd, geldt dat deze meer worden beïnvloed door de krijgsmachtdelen (bijvoorbeeld de bezettingsgraad van cursussen) dan dat zij inzicht geven in de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de Dico-eenheden zelf. Een groeipad wordt gevolgd teneinde de te hanteren prestatiegegevens beter te laten aansluiten op de behoefte.

Het totale realisatiebeeld

De totaal begrote en gerealiseerde uitgaven van het beleidsterrein Dico voor het jaar 2001 zijn als volgt te specificeren:

Uitgaven (bedragen x € 1000,-)				
Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02 Personeel en materieel				
– Staf Dico	5 647	17 581	11 934	211%
– Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO)	53 695	56 443	2 748	5%
– Defensie Werving en Selectie (DWS)	50 075	68 140	18 065	36%
– Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf (MGFB)	51 859	55 423	3 564	7%
– Instituut Defensie Leergangen (IDL)	8 484	10 309	1 825	22%
– Overige Interservice Diensten (OID)	34 291	40 270	5 979	17%
– Wachtgelden en inactiviteitswedden	3 226	5 076	1 850	57%
Totaal Personeel en materieel	207 277	253 242	45 965	22%
09.03 Investerings groot materieel en infrastructuur	17 626	16 486	– 1 140	– 6%
Totale uitgaven Defensie Interservice Commando	224 903	269 728	44 825	20%

De verschillen worden naar oorzaak bij de realisatiecijfers van de uitgavenbegrotingsartikelen en -artikelonderdelen toegelicht. Dit betreft zowel de verplichtingen- als de uitgavenmutaties.

De mutaties die grotendeels de begroting van Dico hebben beïnvloed gedurende het begrotingsjaar 2001 zijn:

- de uitdeling van de loon- en prijsbijstelling;
- de budgettoevoeging ter dekking van de exploitatie-uitgaven LAN2000;
- de ophoging van het budget voor de programma-uitgaven werving en
- de ophoging van het budget voor de programma-uitgaven inhuur vervoerscapaciteit.

Artikel 09.02 Personeel en materieel

Ten laste van dit artikel zijn de verplichtingen en uitgaven verantwoord die betrekking hebben op de bedrijfsvoering van de tot het Dico behorende diensten en bedrijven. Hieronder vallen salarissen, andere personele en materiële uitgaven, alsmede kleine bedrijfsmatige investeringen, automatisering, telecommunicatie en activiteitgebonden uitgaven voor inhuur transportcapaciteit, werving en geneeskundige verzorging.

Ressort Staf Dico

De Staf Dico ondersteunt de Commandant Dico bij de aansturing van de onder het Dico ressorterende eenheden. Ook verzorgt de Staf ondersteuning op het gebied van personeel- en financieel beheer voor Dico-eenheden die deze taken om doelmatigheidsredenen niet uitvoeren.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.01 Ambtelijk burgerpersoneel	1 898	2 910	1 012	53%
09.02.02 Militair personeel	971	885	- 86	- 9%
09.02.03 Overige personele uitgaven	484	1 870	1 386	286%
09.02.04 Materiële uitgaven	2 294	11 916	9 622	419%
Totaal	5 647	17 581	11 934	211%

Toelichting op de verschillen

09.02.01 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en hetaandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de Staf Dicoverantwoord.

De meeruitgaven op dit artikelonderdeel zijn met name het gevolg van het abusievelijk niet ramen van de in het begrotingsjaar 2000 door Dico overgenomen Bureau Vorderingen, Inhoudingen en Kortingen (VIK) vanuit de Centrale organisatie.

09.02.02 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van de Staf Dico verantwoord.

09.02.03 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger – en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

De overschrijding op de personele uitgaven is voornamelijk het gevolg van de uitgaven voor de employee benefits voor het totale beleidsterrein Dico, die een niet voorziene overloop vertoont van 2000 naar 2001 voor met name het fietsenplan (€ 0,9 miljoen) en de uitgaven van transitiekosten (€ 0,5 miljoen) in verband met de overgang van het DMP naar het ABP.

09.02.04 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel en inhuur van O-, I- en A-deskundigheid. Tevens worden aanloopkosten voor nieuwe diensten die zijn opgenomen in het Dico, ten laste van dit budget verantwoord.

De overschrijding op de materiële uitgaven is met name het gevolg van de exploitatie-uitgaven voor het LAN-2000 (het gestandariseerde ICT netwerk Defensie). Ten tijde van het opstellen van de ontwerpbegroting 2001 waren nog geen fondsen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het ICT-plan Dico. De dekking voor deze uitgaven is geregeld met de tweede suppletore begroting 2001.

Ressort Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie

De taak van de Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO) is het op ieder gewenst moment voorbereiden en (doen) leveren van vervoers- en verkeersdiensten voor het gehele ministerie van Defensie. De DVVO verzorgt alle niet-operationele verkeers- en vervoersdiensten, voor zover deze betrekking hebben op de algemene verdedigingstaak, taken in het kader van crisisbeheersingsoperaties, humanitaire operaties en overige vredestaken (vredesoperaties).

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.05 Ambtelijk burgerpersoneel	7 316	7 748	432	6%
09.02.06 Militair personeel	14 592	13 029	- 1 563	- 11%
09.02.07 Overige personele uitgaven	2 397	2 809	412	17%
09.02.08 Materiële uitgaven apparaatsuitgaven	6 793	6 939	146	- 2%
09.02.08 Materiële uitgaven programma-uitgaven	22 597	25 918	3 321	- 15%
Totaal	53 695	56 443	2 748	5%

Toelichting op de verschillen

09.02.05 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de DVVO verantwoord.

09.02.06 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van de DVVO verantwoord.

09.02.07 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

09.02.08 Materiële uitgaven (apparaatsuitgaven en programma-uitgaven)

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel aan voertuigen en gebouwen, inhuur van O-, I- en A-deskundigheid en overige zaken van operationele aard.

De vervoersbehoefte (productie) van de klanten (RVE'n) van DVVO blijft jaarlijks stijgen hetgeen zich vertaalt in een stijging van de uitgaven voor de daaraan gerelateerde inhuur van transport. Zie verder de toelichting onder de tabel «Het productieplan».

Activiteiten en prestatiegegevens

De onderstaande realisatiecijfers zijn exclusief de realisatiecijfers voor vredesoperaties. Deze worden op artikel 08.02 Vredesoperaties verantwoord.

Het productieplan (exclusief vredesoperaties):				
Omschrijving	Eenheid	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil
<i>Wegvervoer</i>				
Diepladervervoer	dagen	6 520	4 512	- 2 008
Lijndienstvervoer (geregeld)	pallets	188 625	209 535	20 910
Munitievervoer	dagen	1 217	2 332	1 115
Containervervoer	dagen	2 714	4 265	1 551
Overige goederenvervoer	pallets	59 451	99 159	39 708
Personenvervoer met chauffeur	uren	89 032	105 351	16 319
Personenauto zonder chauffeur	dagen	96 207	209 927	113 720
Busvervoer	dagen	16 894	15 610	- 1 284
<i>Luchtvervoer</i>				
Goederenvervoer	tonvlieguren	4 956	3 893	- 1 063
Personenvervoer	personen/vlieguren	92 199	58 489	- 33 710
<i>Spoorvervoer</i>				
Goederenvervoer	tonkilometers	31 138 000	48 514 747	17 376 747
<i>Zeevervoer</i>				
Goederenvervoer	lanemetervardagen	145 735	92 410	- 53 325
Ferryvervoer	personenovertochten	4 516	4 081	- 435
Ferryvervoer	voertuigovertochten	1 146	1 278	132

Toelichting

Het vervoersproductieplan wordt in een laat stadium (bij het begin van het productiejaar) definitief vastgesteld. Daarom zijn de plannen van de ontwerpbegroting die veelal op basis van realisatiecijfers van twee achtereenvolgende jaren zijn berekend, snel verouderd. Derhalve ondergaat de planning van de ontwerpbegroting ultimo ieder jaar voorafgaand aan de uitvoering van het gepland transport nog significante bijstellingen. Gebleken is dat de jaarlijkse vraag van de klanten blijft toenemen, waarbij gemeld dient te worden dat de klant de vraag en de afname van hoeveelheden bepaalt.

DVVO is verantwoordelijk voor een zo doelmatig mogelijke wijze van vervoer, waarbij in eerste instantie de eigen middelen worden ingezet. In tweede instantie wordt gebruik gemaakt van de virtuele pool en als laatste optie blijft de civiele inhuur van transportcapaciteit over.

Enkele belangrijke oorzaken die geresulteerd hebben in een afwijkende vraag van de klanten, zijn:

- mede door de verdergaande samenwerking met de MOE-landen wordt er steeds verder weg van eigen land geoefend hetgeen met name effect heeft op toename van onder andere spoor- en wegvervoer;
- de toename van het inhuren van dienstauto's zonder chauffeur is te wijten aan het steeds meer regionaliseren van taken, waardoor er een steeds grotere vervoersbehoefte is ontstaan. Bij een gelijkblijvend

- dienstreizenbesluit leidt dit tot het vaker inzetten van dienstauto's en het daarmee verminderen van de druk op de eigen gelijkblijvende dienstreisbudgetten;
- doordat DTO-werkzaamheden veelvuldig op (vaak moeilijk te bereiken) Defensielocaties plaatsvinden is er een toename van langdurige inhuur van dienstauto's zonder chauffeur.
  - het afzien van deelname aan de oefening Roving Sands in de USA vanwege de MKZ-crisis heeft bij de Koninklijke Luchtmacht geleid tot een lagere realisatie bij goederenvervoer door middel van zee-, spoor- en luchttransport en tevens bij personen luchttransport;
  - het afzien van deelname van de oefeningen Falcon Varpalota (Hongarije), Spanish Falcon (Spanje), Griffin Diversion (Polen) vanwege de MKZ-crisis, Rien ne va Plus IV (Canada) en Falcon USA (USA) vanwege de 11 september gebeurtenissen, heeft bij de Koninklijke Landmacht geleid tot een gewijzigde realisatie;
  - bij de Koninklijke Marine is door de GOEM niet deelgenomen aan de volgende oefeningen vanwege de UNMEE uitzendingen: Dynamic Response (Bosnië), Adventure Express (Albanië), Ardent Ground (Polen) en Tesex (UK). Vanwege de MKZ-crisis is de oefening Rolling Deep (UK) vervallen voor de GOEM.

Het in januari 2001 bijgestelde productieplan heeft begin 2001 geleid tot een extra claim bij de verschillende beleidsterreinen met uitzondering van de Koninklijke Luchtmacht, die aan heeft gegeven het niveau van het jaar 2000 te willen handhaven.

De beschikbaarheid van de belangrijkste virtuele pool middelen is in 2001 procentueel hoger geweest, te weten luchttransport personen, dieplader en luchttransport goederen, waardoor er binnen het bijgesteld budget is gerealiseerd. Daarnaast is de civiele inhuur significant procentueel hoger geweest bij het geconditioneerd vervoer (koel-vrieswagens) en in mindere mate bij het containervervoer en de goederen over water.

De vraagtoename van de klanten is zichtbaar bij munitie-, geconditioneerd en containervervoer en deze is spectaculair hoger bij personenauto's en vrachtauto's zonder chauffeur. Bij het principe «de klant is koning» blijft de vraagtoename en de mogelijkheid van overschrijding mogelijk; er is hierbij nog geen sprake van vraagregulatie.

Toekomst

De vervoersbehoefte (productie) van de klanten (RVE'n) van DVVO heeft een jaarlijks stijgende trend hetgeen zich vertaalt in een stijging van de uitgaven voor de daaraan gerelateerde inhuur van transport.

In de nabije toekomst zal er een verbetering optreden door de uitkomsten van de werkgroepen WOIT (Werkgroep Operationele Inzet Transport) en WTMD (Werkgroep Toerekeningsmethodiek DVVO) waarbij er sprake is van een verbeterde vraagregulering en plansynchronisatie door tijdige beschikbaarheid van de oefenprogramma's van de krijgsmachtdelen. De afstemming van de activiteiten en capaciteiten leidt tot een effectiever gebruik van de virtuele pool. De Commandant DVVO krijgt vanaf 2002 een signaalfunctie binnen het planproces voor wat betreft ondoelmatige inzet van beschikbare middelen.

Verder zal het budget voor de civiele inhuur van dienstauto's, minibussen en vrachtauto's zonder chauffeur worden ontvlochten en op RVE-niveau worden teruggegeven waardoor de sturing en controle op het laagste niveau kunnen plaatsvinden. De trekkingsrechten worden vanaf 2002 per RVE en per product financieel gemaakt.

Tot slot zal het bovenstaande leiden tot het weglaten van de prestatiegegevenstabel (het productieplan DVVO) zoals deze thans in de begroting wordt gepresenteerd.

Ressort Defensie Werving en Selectie

Het ressort Defensie Werving en Selectie (DWS) is als interservice eenheid belast met de werving en selectie van het door de krijgsmachtdelen en de Centrale organisatie benodigde burger- en militair personeel. Door DWS wordt personeel geworven, geselecteerd en voorgedragen voor aanstelling op functies binnen de krijgsmacht.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.09 Ambtelijk burgerpersoneel	5 779	7 483	1 704	29%
09.02.10 Militair personeel	9 190	10 239	1 049	11%
09.02.11 Overige personele uitgaven	1 203	2 255	1 052	87%
09.02.12 Materiële uitgaven apparaatsuitgaven	2 819	3 891	1 072	38%
09.02.12 Materiële uitgaven programma-uitgaven	31 084	44 272	13 188	42%
Totaal	50 075	68 140	18 065	36%

Toelichting op de verschillen

09.02.09 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het DWS verantwoord.

De formatie van DWS is in het afgelopen jaar aan hevige veranderingen blootgesteld. Door geweldige druk op de wervingsinspanningen en versnellen van het keuringsproces is reeds in het verleden op verschillende momenten de organisatie al dan niet tijdelijk uitgebreid zonder dat verdere finalisering van het formele traject werd afgesloten. Na inventarisatie en met de randvoorwaarde dat het proces moest doorlopen, is vastgesteld dat bij DWS 36 vte'n niet financieel waren afgedekt.

09.02.10 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het DWS verantwoord.

09.02.11 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

De overschrijding van dit artikelonderdeel is met name het gevolg van het inhuren van personeel voor de sectie Geneeskundig onderzoek teneinde de piekbelasting en de onderbezetting van hoog gekwalificeerde functies

op te vangen. Daarnaast zijn door een hoog verloop van militair personeel de verplaatsingskosten hoger uitgevallen dan geraamd.

09.02.12 Materiële uitgaven (apparaatsuitgaven en programma-uitgaven)

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel aan voertuigen en gebouwen, inhuur van O-, I- en A-deskundigheid en overige zaken van operationele aard.

De overschrijding op de apparaatsuitgaven zijn met name het gevolg van de aanschaf van noodzakelijke computerapparatuur en extra dienstvoertuigen ten behoeve van de extra wervingsvoorlichters.

De overschrijding op de programma-uitgaven is voornamelijk het gevolg van de wervingsactiviteiten. De behoeftestellende beleidsterreinen hebben additionele budgetten beschikbaar gesteld.

Ressort Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf

Het Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf (MGFB) levert en ondersteunt de gezondheidszorg wanneer het optreden van de Nederlandse krijgsmacht dit vereist. Daarnaast bevordert het MGFB de samenhang in de militaire gezondheidszorg.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.13 Ambtelijk burgerpersoneel	12 796	14 485	1 689	13%
09.02.14 Militair personeel	18 048	17 007	- 1 041	- 6%
09.02.15 Overige personele uitgaven	5 010	4 479	- 531	- 11%
09.02.16 Materiële uitgaven	16 005	19 452	3 447	22%
Totaal	51 859	55 423	3 564	7%

Toelichting op de verschillen

09.02.13 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het MGFB verantwoord.

09.02.14 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het MGFB verantwoord.

09.02.15 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

09.02.16 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel aan voertuigen en gebouwen, inhuur van O-, I- en A-deskundigheid en overige zaken van operationele aard.

De meeruitgaven voor de materiële uitgaven zijn het gevolg van:

- a. tot en met de begroting 2001 was (een deel) van de uitgaven voor de uitbesteding van de opleidingen Algemeen Militair Arts (AMA) en Algemeen Militair Verpleegkundige (AMV) bij het Opleidingscentrum Militair Geneeskundige Diensten (OCMGD) verantwoord op Overige personele uitgaven. Het uit te besteden pakket is thans opgenomen als Materiële uitgaven (€ 1,4 miljoen);
- b. de orthopedische werkplaats van het Militair Revalidatie Centrum (MRC) heeft meer geproduceerd en geleverd dan begroot; de ontvangsten zijn daardoor toegenomen alsmede de uitgaven ten behoeve van de benodigde materialen (€ 0,1 miljoen);
- c. voorraadaanvulling binnen het Militair Geneeskundig Logistiek Centrum (MGLC) en Apotheek: met betrekking tot farmacie is meer ontvangen dan begroot als gevolg van verhoogde vraag en afname in combinatie met tariefstijgingen (€ 0,1 miljoen);
- d. het MGLC heeft in 2001 retourgoederen met zowel de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Marine als de Koninklijke Luchtmacht verrekend (€ 3,8 miljoen).

Prestatiegegevens

Prestatiegegevens MGFB (in aantallen)				
Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	
Hospitaaldiensten				
Bedcapaciteit	45	45		0
Bedcapaciteit calamiteitenhospitaal (maximaal)	300	300		0
1e consulten polikliniek	18 000	14 976		- 3 024
Verpleegdagen	9 200	9 527		327
Verrichtingen polikliniek	18 000	15 030		- 2 970
Verrichtingen OK	3 000	3 429		429
Functie-onderzoeken	15 700	14 649		- 1 051
Revalidatie				
Bedcapaciteit	80	80		0
Revalidatie behandeluren	43 000	40 989		- 2 011
Verpleegdagen	24 500	21 733		- 2 767
Geneeskundige opleidingen				
Cursistdagen Algemeen Militair Arts	4 000	8 702		4 702
Cursistdagen Algemeen Militair Verpleegkundige	49 000	52 846		3 846
Cursistdagen Management en Specialisten	13 500	8 797		- 4 703
Cursistdagen Militairen met Geneeskundige neventaak	32 000	16 992		- 15 008
Cursistdagen Geneeskundig hulppersoneel	36 000	11 800		- 24 200
Levering geneeskundig materieel				
Aantal orderregels bevoorrading	70 000	62 721		- 7 279
Aantal receptregels apotheek	55 000	52 997		- 2 003
Aantal bloedverstrekkingen (vers + diepvries)	950	1 140		190
Aantal assemblages optiek	12 000	8 663		- 3 337

Toelichting

Hospitaaldiensten

De primaire productie van de hospitaaldienst (Centraal Militair Hospitaal) toont vrijwel over de gehele lijn al jarenlang een daling. Niet duidelijk is wanneer een stabilisatie van de daling zal optreden. De daling is waarschijnlijk grotendeels te herleiden op de afname van de patiëntenpopulatie. Defensie heeft immers een groot aantal vacatures. Dit heeft tot gevolg dat het aantal potentiële patiënten ook beduidend minder is. Daarnaast is sprake van «weglek» van productie naar andere ziekenhuizen. Niet duidelijk is hoe groot deze «weglek» is. Dit wordt momenteel in samenwerking met de Stichting Ziektekostenverzekering Krijgsmacht (SZVK) onderzocht.

Revalidatie

De klinische productie is klein vanwege een patiëntenpopulatie die relatief jong en gezond is. Ook hier is de «weglek» een mogelijke reden voor de afname van het aanbod patiënten. Het aantal totaal consulten blijft achter bij de plangegevens van 2001, terwijl het aantal eerste consulten redelijk in de pas loopt. Mogelijke oorzaken zijn hiervoor reeds aangegeven.

Geneeskundige opleidingen

Algemeen Militair Arts

De overproductie wordt met name veroorzaakt door de meer dan begrote belangstelling voor korte opleidingen op het gebied van buitenlandse infectieziekten (BIUPAMA) en hygiëne preventieve geneeskunde (HPGAMA).

Algemeen Militair Verpleegkundige

Extra klantvraag is gerealiseerd door het onttrekken van instructiecapaciteit aan de opleidingsrichtingen «Militairen met geneeskundige neventaak» en «Geneeskundig hulppersoneel». Verder zijn instructeurs met neventaken (combifuncties) zoveel mogelijk als instructeur ingezet.

Militairen met geneeskundige neventaak

De op de klantvraag gebaseerde planning bij deze cursussen was aanzienlijk hoger dan de capaciteit van de militair met geneeskundige neventaak (MGN). Daarnaast zijn klassen vervallen door vacatures van instructeurs (zie AMV).

Geneeskundig hulppersoneel

Realisatie is lager dan begroot vanwege het feit dat bij deze opleidingsrichting de klantvraag aanzienlijk hoger lag dan de aanwezige capaciteit. Ook hier zijn er klassen vervallen door vacatures van instructeurs (zie AMV).

Levering geneeskundig materieel

De verwachte verhoging van het aantal orderregels bevoorrading is uitgebleven doordat uitleveringen in het kader van het Horizontaal Plan zijn doorgeschoven naar 2002.

Door onderzoek naar virussen in bloed is de aanmaak van diepvriesbloed achtergebleven op de planning en zijn de verstrekkingen van vloeibaar bloed toegenomen. Per saldo is hierdoor meer bloed verstrekt dan was begroot.

Ressort Instituut Defensie Leergangen

Het Instituut Defensie Leergangen (IDL) is het geïntegreerde opleidingscentrum voor loopbaanopleidingen en militaire aspectcursussen ten behoeve van Defensie-managers en staffunctionarissen bestemd voor midden-, hoger- en topniveau. Tevens worden internationale opleidingen voor officieren uit Midden- en Oost-Europa verzorgd.

Artikelonderdeel (bedragen x f 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.17 Ambtelijk burgerpersoneel	1 667	1 970	303	18%
09.02.18 Militair personeel	2 253	2 769	516	23%
09.02.19 Overige personele uitgaven	892	1 075	183	21%
09.02.20 Materiële uitgaven	3 672	4 495	823	22%
Totaal	8 484	10 309	1 825	22%

Toelichting op de verschillen:

09.02.17 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van de IDL verantwoord.

09.02.18 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van de IDL verantwoord.

Als gevolg van een uitbreiding van taken is een vijftal functies in de rang van luitenant-kolonel aan de organisatie van het IDL toegevoegd (twee vte'n bij de opleidingen Koninklijke Landmacht voor het aspect OTEF (Opleiding- en Trainingsfunctie), twee vte'n bij opleidingen Koninklijke Landmacht in verband met uitbreiding van de HMMV-opleiding (Hogere Militaire Vorming) van 12 naar 17 maanden en één vte als projectofficier KIK) (KIK=KIM-IDL-KMA).

09.02.19 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeels-

sterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

09.02.20 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel aan voertuigen en gebouwen, inhuur van O-, I- en A-deskundigheid en overige zaken van operationele aard.

De meeruitgaven zijn met name het gevolg van het eerder vervangen van het meubilair en aankleding van de hotelkamers teneinde het service niveau op een acceptabel niveau te houden alsmede de vervanging van verouderde laptops als onderwijs- en leermiddel, zodat aan de eisen van hoogwaardig onderwijs kan blijven worden voldaan.

Activiteiten en prestatiegegevens

Omschrijving (aantal in cursistweken)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil
Opleidingen KM, KL en Klu	5 629	4 950	- 679
Interservice opleidingen (niet ISOOC)	762	595	- 167
ISOOC	1 068	787	- 281

Toelichting

Het aanbod van de cursisten is door het IDL niet te beïnvloeden. Het krijgsmachtdeel bepaalt het instromend aantal cursisten, waarbij verschillende factoren van invloed zijn, zoals eigen prioriteitsstelling, uitzending en vullingsgraad.

Ter illustratie hieronder de realisatiecijfers van de afgelopen vier jaar:

Totaal aantal cursistweken	Begroting	Realisatie	In %
1998	7 533	4 830	64%
1999	7 333	6 111	83%
2000	7 349	5 879	80%
2001	7 459	6 332	85%

Toelichting

Het beoogde bezettingspercentage van 85% van de loopbaanopleidingen is bereikt.

De resterende capaciteit aan lokalen wordt, eventueel in combinatie met vrije hotelkamers, aan Defensie-onderdelen aangeboden voor de organisatie van trainingen, seminars, enzovoorts.

Ressort Overige Interservice Diensten

De verplichtingen en uitgaven van de organisatie-eenheden Dienst Militaire Pensioenen (DMP), Defensie Archieven, Registratie- en Informatie-

centrum (DARIC), Bureau Internationale Militaire Sport (BIMS), Dienst Personeels- en Salarisadministratie (PSA), Dienst Materieel Codificatiecentrum (DMC), Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) en Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD) zijn in de hierna volgende toelichting op het ressort «Overige Interservice Diensten (OID)» betrokken.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.21 Ambtelijk burgerpersoneel	12 805	15 047	2 242	18%
09.02.22 Militair personeel	10 896	12 749	1 853	17%
09.02.23 Overige personele uitgaven	2 283	2 615	332	15%
09.02.24 Materiële uitgaven	8 307	9 859	1 552	19%
Totaal	34 291	40 270	5 979	17%

Toelichting op de verschillen

09.02.21 Ambtelijk burgerpersoneel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen en het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het burgerpersoneel van het OID verantwoord.

09.02.22 Militair personeel

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de uitgaven voor salarissen, overwerk, toelagen alsmede het aandeel in de sociale lasten betrekking hebbende op het militair personeel van het OID verantwoord.

09.02.23 Overige personele uitgaven

Ten laste van dit artikelonderdeel zijn de personele uitgaven anders dan salarissen verantwoord. Deze hebben betrekking op burger- en militair personeel en zijn in sterke mate afhankelijk van zowel de personeelssterkte als de activiteitenplanning. De uitgaven hebben betrekking op voeding, reizen, inhuur tijdelijk personeel, onderwijs en opleidingen.

09.02.24 Materiële uitgaven

Onder dit artikelonderdeel zijn de materiële uitgaven verantwoord anders dan personele uitgaven. Het betreft hier uitgaven voor huisvesting, bureauzaken, automatisering, onderhoud en herstel aan voertuigen en gebouwen, inhuur van O-, I- en A-deskundigheid en overige zaken van operationele aard.

Activiteiten en prestatie-indicatoren

DMC

De Dienst Materieel Codificatiecentrum (DMC) voert codificatiewerkzaamheden uit in het kader van de functie van Nationaal Codificatie Bureau en stelt codificatie-informatie beschikbaar aan rechthebbenden. Tevens beheert het DMC het Defensie Materieel Codificatie Informatiesysteem (DEMCIS).

Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil
DMC			
– performance DEMCIS (beschikbaarheid van 07.00 uur – 19.30 uur)	97%	99,25%	2,25%
– responsietijden DEMCIS (90% van de transacties binnen 3 sec)	90%	94,63%	4,63%
– aantal codificatie-aanvragen	2 000	2 251	251
– aantal artikelen in onderhoud	40 500	43 235	2 735

PSA

De Dienst Personeels- en Salarisadministratie (PSA) verzorgt de salarisbetalingen aan het burgerpersoneel van Defensie en voorziet in personeels- en financiële informatie.

Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil
PSA			
– aantal individuele arbeidsrelaties (IAR's)	24 500	23 546	– 954
– spaarloonregeling Defensie (aantal militairen)	33 500	33 530	30
– spaarloonregeling Defensie (aantal burgers)	13 500	13 800	300

DMP

De DMP was belast met het uitvoeren van wetten en regelingen voor nabestaanden- en ouderdomspensioenen van militairen en met het uitvoeren van waarde-overdrachten en -overnames. Als gevolg van het van kracht worden van de Kaderwet Militaire Pensioenen is de DMP op 1 juni 2001 overgedragen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De medewerkers van DMP zijn in dienst overgegaan naar het ABP en de pensioenen van ongeveer 250 000 (oud-)militairen zijn daar ondergebracht. De overdracht van de militaire pensioenen aan het ABP zal op langere termijn leiden tot volledige kapitaaldekking van de militaire pensioenen.

DARIC

De Defensie Archieven, Registratie- en Informatiecentrum (DARIC) verzorgt de centrale documentaire informatievoorziening en voert de algemene secretarie alsmede de postregistratie van het ministerie.

Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil
DARIC			
– aantal strekkende meters in beheer	38 600	35 723	– 2 877
– aantal strekkende meters vernietigd	1 300	1 164	– 136
– aantal strekkende meters ontvangen	600	1 350	750
– aantal informatieverstrekkingen	60 000	–	n.v.t.
– aantal handelingen	–	701 857	n.v.t.

BIMS

Het Bureau Internationale Militaire Sport (BIMS) zorgt voor de organisatie van internationale militaire sporttoernooien en voor de uitzending van militaire équipes. Tevens coördineert het de militaire sport op nationaal niveau. Daarnaast wordt gezorgd voor stimulering van (top)sportbeoefening en (individuele) begeleiding van topsporters binnen de Defensie-organisatie.

Omschrijving	Begroting 2001*	Realisatie 2001	Vershil
BIMS			
– deelname internationale sporttoernooien in Nederland	7	5	– 2
– deelname aan internationale sporttoernooien in het buitenland	40	46	6
– deelname aan wereldkampioenschappen	15	15	0

* de aantallen zijn overgenomen uit de ontwerpbegroting 2002 in verband met de abusievelijk opgenomen cijfers in de ontwerpbegroting 2001.

DGV

De Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) zijn voortdurend beschikbaar om, mede in het kader van het streven van het ministerie van Defensie naar hoogwaardige personeelszorg, vanuit de verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergronden, begeleiding en zorg te leveren bij ethische vragen en (geestelijke) nood.

MDD

De Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD) staat voor hulp en dienstverlening aan burger- en militair personeel, het thuisfront en veteranen. Dit bedrijfsmaatschappelijk werk is gericht op het welbevinden van deze groepen binnen de context van de Defensie-organisatie. De MDD draagt daardoor bij aan de motivatie en inzetbaarheid van het personeel.

KTOMM

Met ingang van 1 januari 2001 is het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek (KTOMM) door de Koninklijke Landmacht overgedragen aan het Dico. Het KTOMM Bronbeek dient als verzorgingstehuis voor oud-militairen van alle krijgsmachtdelen, beneden de categorie officieren. Het houdt een koloniaal museum in stand, dat in 1996 door de Traditiecommissie Krijgsmacht officieel als krijgsmachtdeelmuseum is aangemerkt. Daarnaast ondersteunt KTOMM Bronbeek het veteranenbeleid van de minister op een actieve wijze en dient het als plaats voor het houden van herdenkingen en reünies.

Artikelonderdeel 09.02.25 Wachtgelden en inactiviteitswedden

De uitgaven op dit artikelonderdeel hebben betrekking op de diverse wachtgeldregelingen voor het burgerpersoneel van het Dico.

Toelichting

De meeruitgaven van de wachtgelden is met name het gevolg van een te lage raming ten tijde van de ontwerpbegroting 2001. Ten tijde van de

tweede suppletore begroting 2001 zijn op grond van de realisatiestand en het vermoedelijke beloop budgetten aan dit artikelonderdeel toegevoegd.

Artikel 09.03 Investerings groot materieel en infrastructuur

Ten laste van dit artikel zijn de verplichtingen en uitgaven verantwoord voor investeringen in groot materieel en infrastructuur die niet onder het begrotingsartikel 09.02 Personeel en materieel worden geraamd en verantwoord. Het beleid is gericht op het vervangen van verouderd materieel door modern, voor de bedrijfsvoering geschikt materieel.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Verplichtingen				Uitgaven			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.03.01 Groot materieel	4 084	7 959	3 875	95%	5 869	7 426	1 557	27%
09.03.02 Infrastructuur	11 742	8 120	- 3 622	- 31%	11 757	9 060	- 2 697	- 23%
Totaal	15 826	16 079	253	2%	17 626	16 486	- 1 140	- 6%

Toelichting per artikelonderdeel

09.03.01 Groot materieel

De overrealisatie op dit artikelonderdeel heeft, voor zowel de uitgaven als de verplichtingen, met name betrekking op eerdere vervanging van voertuigen en op de invoering van het internet/intranet en ICT.

09.03.02 Infrastructuur

De onderrealisatie op artikelonderdeel Infrastructuur is, voor zowel de uitgaven als de verplichtingen, met name het gevolg van vertragingen in de bouw van infrastructuur en/of onvoorziene vertraging in de aanvraagprocedure van het project Opleidingscentrum Militair Geneeskundige Dienst op de Korporaal van Oudheusden Kazerne (OCMGD, KvOK). Deze infrastructuurprojecten zijn doorgeschoven naar volgende jaren.

ONTVANGSTEN

01. Beleidsterrein Algemeen

01.20 Verrekenbare ontvangsten

De op dit artikel verantwoorde bedragen hebben betrekking op ontvangsten die gerelateerd zijn aan de personele en materiële uitgaven op artikel 01.20, de overige departementale uitgaven op artikel 01.29 en de ontvangsten die voortvloeien uit internationale verplichtingen in verband met Navo-infrastructuur op artikel 01.23 van de uitgavenbegroting.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)				
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.20 Verrekenbare ontvangsten				
01.20.01 Personele ontvangsten	470	660	190	40%
01.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten	4 696	1 015	- 3 681	- 78%
01.20.03 Ontvangsten uit internationale verplichtingen in verband met Navo-infrastructuur	14 430	4 951	- 9 479	- 66%
Totaal	19 596	6 626	- 12 970	- 66%

Toelichting op de verschillen

De onderrealisatie betreft het achterblijven van ontvangsten als gevolg van vertraging in het autorisatieproces bij de Navo en vertraging in de uitvoering van de Navo-projecten.

01.21 Niet-verrekenbare ontvangsten

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)				
Omschrijving	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
01.21 Niet-verrekenbare ontvangsten	318	3 355	3 037	955%

Toelichting op de verschillen

De hogere niet-verrekenbare ontvangsten van € 3,037 miljoen betreffen voornamelijk de eindafrekening 2000 van het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging € 0,336 miljoen, de afrekening advertentiekosten uit 2000 € 0,194 miljoen en minder ontvangsten betreffende royalties € 1,195 miljoen.

02. Beleidsterrein Pensioenen en uitkeringen

02.01 Verrekenbare ontvangsten

De op dit artikel verantwoorde bedragen hebben betrekking op ontvangsten die gerelateerd zijn aan de uitgavenbegroting van Pensioenen en uitkeringen.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
02.01 Verrekenbare ontvangsten	681	1 509	828	122%

Toelichting op de verschillen

De hogere realisatie van de ontvangsten op dit artikel met € 0,828 miljoen ten opzichte van de ontwerpbegroting is het gevolg van hogere ontvangsten AAW.

02.02 Niet-verrekenbare ontvangsten

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
02.02 Niet-verrekenbare ontvangsten	1 180	560	- 620	- 53%

Toelichting op de verschillen

De onderrealisatie van de ontvangsten wordt voornamelijk veroorzaakt doordat minder restitutie plaats vindt van uitkeringen op basis van het anti-cumulatiebeding.

03. Beleidsterrein Koninklijke Marine

03.20 Verrekenbare ontvangsten

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de ontvangsten geboekt die met name gerelateerd zijn aan personele en materiële uitgaven van het uitgavenartikel 03.20 Personeel en materieel.

Realisatie

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Ontvangsten			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.20.01 Personele ontvangsten	11 794	15 788	3 994	34%
03.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten	34 368	31 659	- 2 709	- 8%
Totale verrekenbare ontvangsten	46 162	47 447	1 285	3%

Toelichting op de mutaties

03.20.01 Personele ontvangsten

De per saldo hogere realisatie wordt met name veroorzaakt door een wijziging in de boekingsystematiek met betrekking tot de verrekening van voorschotten onderwijskosten voor militair personeel geplaatst in het buitenland.

03.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten

De lagere ontvangsten zijn het gevolg van tegenvallende BTW-ontvangsten op de afstoting van voorraadartikelen door het Marinebedrijf. Deze lagere ontvangsten zijn deels gecompenseerd door het alsnog ontvangen van betalingen op case closures Foreign Military Sales, een aantal langdurig open staande vorderingen op de Verenigde Staten en de incidentele terugbetaling van een lening door de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen.

03.21 Niet verrekenbare ontvangsten

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Ten gunste van dit artikelonderdeel worden de ontvangsten verantwoord in het kader van de restitutie van te veel genoten uitkeringen op grond van het anti-cumulatiebeding en ontvangsten die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau.

Realisatie

Artikelonderdeel (bedragen x € 1 000,-)	Ontvangsten			
	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
03.21 Niet-verrekenbare ontvangsten	953	2 660	1 707	179%

Toelichting op de mutaties

03.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten

De hogere realisatie van dit artikel wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere renteboeking op de in de Verenigde Staten aan te houden trust-account voor het NATO Seasparrow project dan was voorzien.

04. Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

04.20 Verrekenbare ontvangsten

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die met name betrekking hebben op verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen, inhoudingen wegens het verstrekken van kleding, voeding, huisvesting en verhuur van woningen. Daarnaast betreft het artikel de ontvangsten van terugvordering van BTW, de verkoop van topografische kaarten en drukwerk en de ontvangsten uit dienstverlening.

Deze ontvangsten zijn te relateren aan de geraamde personele en materiële uitgaven van het artikel 04.20 Personeel en materieel.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1000)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
04.20 Verrekenbare ontvangsten				
04.20.01 Personele ontvangsten	35 835	46 766	10 931	31%
04.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten	16 740	30 302	13 562	81%
Totaal verrekenbare ontvangsten	52 575	77 068	24 493	47%

Toelichting op de verschillen

04.20.01 Personele ontvangsten

De ontvangsten op dit artikelonderdeel zijn in belangrijke mate afhankelijk van de personeelssterkte en van de activiteiten. Het betreft onder meer ontvangsten voor het verstrekken van kleding en voeding, huren en geneeskundige verzorging.

De bijstelling van de ontvangsten is voornamelijk het gevolg geweest van een afkoop door de Verenigde Staten aan Defensie met betrekking tot POMS personeel dat na sluiting van de Sites ten laste komt van de Koninklijke Landmacht. Daarnaast zijn de ontvangsten hoger uitgekomen door een nacalculatie met DGWT voor geleverde diensten en huisvesting, afrekening holdingaccount(FMS-cases) en verrekening met Univé voor in eigen beheer uitgevoerde geneeskundige verzorging.

04.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten

De bijstelling van de materiële ontvangsten is voornamelijk het gevolg de verrekening met DTO met betrekking tot de overdracht van materieel. In het verlengde van de overdracht van de uitvoering van de telematica diensten en beheer door DTO is ook het materieel (hardware) overgedragen en verrekend.

04.21 Niet-verrekenbare ontvangsten

Op dit artikel worden ontvangsten verantwoord die geen directe relatie hebben met de uitgaven. Het betreft hier onder meer boetes in verband met te late leveringen, rente van voorschotten en afrekeningen welke betrekking hebben op vorige dienstjaren. Deze ontvangsten worden op basis van het realisatieverloop van de afgelopen jaren geraamd. Per saldo is dit jaar meer ontvangen.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1000)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Vershil	In %
Niet verrekenbare ontvangsten	3 353	5 394	2 041	61%

05. Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht

05.20 Verrekenbare ontvangsten

Grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd die in het bijzonder betrekking hebben op personele ontvangsten, materiële ontvangsten en specifieke ontvangsten. De geraamde ontvangsten zijn te relateren aan de geraamde uitgaven van het artikel 05.20 Personeel en materieel.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1000)	Begroting	Realisatie	Vershil	In %
05.20.01 Personele ontvangsten	11 390	11 582	192	2 %
05.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten	20 148	26 101	5 953	29 %
Totaal verrekenbare ontvangsten	31 538	37 683	6 145	19 %

Toelichting op de verschillen

De verhoging op dit artikel vloeit voort uit teruggestorte restfondsen van in de Amerikaanse administratie afgedane LOA's (case closure) en verlaging van LOA waarden (excess funds). In 2001 is aangedrongen op snellere administratieve afwikkeling van procedures. Het daadwerkelijke moment van terugstorting blijft echter nauwelijks te beïnvloeden. De omvang van de ontvangsten blijft daardoor moeilijk te ramen.

05.21 Niet-verrekenbare ontvangsten

Grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel worden de ontvangsten geraamd die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau. Het betreffen krijgstuuchtelijke geldboetes, boetes voor te late levering en nalatigheid, alsmede rente op voorschotten en rentedragende rekeningen. Het betreft onder andere rente op het account bij de *US Bank* in Denver, waarop de betalingen met betrekking tot het F-16 project worden gestort.

Ontvangsten x € 1000	Begroting	Realisatie	Verschil	In %
05.21 Niet-verrekenbare ontvangsten	3 494	5 421	1 927	55 %

Toelichting op de verschillen

De verhoging van de ontvangsten op dit artikel wordt met name veroorzaakt door een toename van F-16 gebruikers (landen) in de participatie van bepaalde (ontwikkel)programma's waardoor meer gelden naar de reeds deelnemende landen terugvloeien. Analooq aan de verrekenbare ontvangsten is het moment van daadwerkelijke ontvangst en de exacte omvang van de ontvangsten moeilijk in te schatten.

06. Beleidsterrein Koninklijke Marechaussee

06.20 Verrekenbare ontvangsten

De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten verantwoord die verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau. De ontvangsten hebben in het bijzonder betrekking op:

- verhaalde salaris- en ziektekosten bij ongevallen;
- inhoudingen wegens het verstrekken van kleding, voeding en huisvesting en dergelijke en
- verrekeningen met derden in verband met dienstverlening.

Artikelonderdelen (bedragen x € 1000)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
06.20.01 Personele ontvangsten	1 707	1 642	- 65	- 4
06.20.02 Materiële en specifieke ontvangsten	2 608	2 763	155	6
Totaal verrekenbare ontvangsten	4 315	4 405	90	2

06.21 Niet verrekenbare ontvangsten

De grondslag van het artikel

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau.

Ontvangsten x € 1000	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
06.21 Niet verrekenbare ontvangsten	272	957	685	252

Mutatie als gevolg van hogere ontvangsten op dit artikel door de creditnota van DTO betreffende licenties LAN2000 over het voorgaande jaar.

08. Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten

08.02 Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties

Op dit artikel worden met name de vergoedingen van de Verenigde Naties (VN) voor de Nederlandse deelname aan VN-vredesoperaties verantwoord. De hoogte van de vergoedingen is afhankelijk van de mate waarin Nederland aan deze VN-operaties deelneemt. Daarnaast speelt de financiële positie van de Verenigde Naties een belangrijke rol in het tijdstip van uitkeren van de bedragen.

Naast de VN-vergoedingen worden de kosten van door Defensie uitgevoerde humanitaire vluchten ten behoeve van Ontwikkelingssamenwerking via dit artikel verrekend.

Ontvangsten (bedragen x € 1000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
08.02 Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties	1 407	54 953	53 546	3 805%

Toelichting op de verschillen

De afwijking ten opzichte van de ontwerpbegroting 2001 is ontstaan door van de VN ontvangen vergoedingen voor de Nederlandse deelname aan vredesoperaties. In 2001 beschikte de VN, vanwege vereffening van door de Verenigde Staten verschuldigde VN-contributies, over voldoende financiële middelen om een groot deel van de openstaande Nederlandse claims te betalen. Dit betrof met name claims voor UNPROFOR (€ 40,1 miljoen) en UNMEE (€ 10,8 miljoen). Ter compensatie voor het verlenen van humanitaire bijstand is van Ontwikkelingssamenwerking in 2001 € 0,1 miljoen ontvangen.

08.03 Overige ontvangsten Internationale Samenwerking

Op dit artikel worden verantwoord de overeengekomen bijdragen van de Nederlandse Antillen en Aruba voor de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba en voorts de inhoudingen op salarissen/weddes van attachés.

Ontvangsten (bedragen x € 1 000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
08.03 Overige ontvangsten Internationale Samenwerking	5 309	6 905	1 596	30 %

Toelichting op de verschillen

In 2001 is de door de Nederlandse Antillen en Aruba verschuldigde bijdrage in de uitgaven voor de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba (in totaal € 6,8 miljoen) door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties overgenomen. Bijgevolg is dit bedrag als ontvangst in de Defensiebegroting verantwoord. Daarnaast is door inhouding c.q. verrekening van personele vergoedingen van attachés (afgerond € 0,1 miljoen), als ontvangst op dit artikel opgenomen.

09. Beleidsterrein Defensie Interservice Commando

09.02 Verrekenbare ontvangsten

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die in het bijzonder betrekking hebben op geneeskundige verzorging, verhuur van wagons aan de Railion en verhuur van faciliteiten door het Instituut Defensie Leergangen.

Artikelonderdeel (bedragen x € 1000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.02.01 Personele ontvangsten	18 909	22 208	3 299	17%
09.02.02 Materiële en specifieke ontvangsten	2 250	4 533	2 283	101%
Totaal verrekenbare ontvangsten	21 159	26 741	5 582	26%

Toelichting op de verschillen

09.02.02 Materiële en specifieke ontvangsten

De hogere meerontvangsten worden voornamelijk veroorzaakt door de overdracht van het KTOMM te Bronbeek aan het Defensie Interservice Commando. Daarnaast zijn door de DARIC meer activiteiten verricht die in rekening zijn gebracht bij derden.

09.03 Niet-verrekenbare ontvangsten

Ten gunste van dit artikel zijn de ontvangsten verantwoord die niet verrekenbaar zijn met het uitgavenniveau.

Ontvangsten (bedragen x € 1000,-)	Begroting 2001	Realisatie 2001	Verschil	In %
09.03 Niet-verrekenbare ontvangsten	0	134	134	

Toelichting op de verschillen

Deze ontvangsten hebben betrekking op uitgaven die in voorgaande jaren zijn gedaan voor het VIVO.

BATEN-LASTENDIENSTEN

Defensie Telematica Organisatie

De Defensie Telematica Organisatie (DTO) is het facilitaire informatie- en communicatie technologie (ICT)-bedrijf van het ministerie van Defensie. De DTO is per 1 september 1997 opgericht en heeft per 1 januari 1998 de status van baten-lastendienst.

De producten en diensten die DTO aanbiedt waren in 2001 in een vijftal productgroepen ondergebracht. Het betreft:

- **Advies/ontwikkeling**
De productgroep advies/ontwikkeling betreft enerzijds de levering van advies met betrekking tot specificatie, ontwikkeling, verwerving, invoering, beheer, exploitatie, mogelijkheden en toepassing van ICT-middelen, -systemen en -infrastructuren. Anderzijds bevat deze productgroep de feitelijke ontwikkeling, integratie en modificatie van ICT-infrastructuren, -systemen, -applicaties en gegevensbanken op nagenoeg alle soorten platforms.
- **Beheer/exploitatie**
De productgroep beheer/exploitatie bevat het uitvoeren van het technisch, functioneel en applicatiebeheer van de eigen ICT-infrastructuur en systemen. Tevens wordt, op basis van te maken afspraken, het technisch beheer en exploitatie van ICT-infrastructuren en -systemen van afnemers uitgevoerd.
- **Elektronisch transportnetwerk**
De productgroep elektronisch transportnetwerk bevat de communicatiefaciliteiten voor spraak, data en video, evenals de toegang tot externe netwerken.
- **Generieke diensten**
De productgroep generieke diensten bevat de diensten en applicaties voor algemeen gebruik die op of via de telematica-infrastructuur geleverd kunnen worden, zoals kantoorautomatisering, «electronic mail» en informatiegidsen.
- **Overige producten en diensten**
Naast voornoemde producten en diensten levert DTO producten en diensten in de sfeer van opleiding, installatie en verhuur/verkoop van telematicamiddelen. Deze producten en diensten worden niet zelfstandig doch uitsluitend in relatie met de in de overige productgroepen opgenomen producten en diensten geleverd.

De hoofdvestiging van DTO bevindt zich in Den Haag. Daarnaast zijn er DTO-vestigingen in Soesterberg, Den Helder, Maasland, Gouda, Oegstgeest en Rijswijk (ZH). Verder bevindt zich in Woensdrecht een uitwijkcentrum. De serviceline werkplekdiensten is verdeeld in een achttal regio's in Nederland en Duitsland welke zo dicht mogelijk bij de klanten van DTO zijn gelocerd.

Het ministerie van Defensie is de markt van DTO. Binnen grenzen vast te stellen door de Commandant Dico kan DTO, onder bepaalde voorwaarden, ook producten en diensten leveren aan afnemers binnen de Rijksoverheid («tweeden») en de Navo.

De missie van DTO luidt:

«Wij realiseren op betrouwbare, slagvaardige en concurrerende wijze integrale oplossingen, waarbij ICT creatief kan worden ingezet, voor Defensie en andere klanten bij de overheid, die voor hun opereren groot belang hechten aan veiligheid, flexibiliteit en communicatie.»

I. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De activa en passiva zijn, voorzover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde inclusief BTW. Een nadere toelichting op de algemene waarderingsgrondslagen wordt hieronder gegeven.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa bestaan uit gekochte software en licenties voor het gebruik van software. Deze activa worden geactiveerd voor zover de aanschafwaarde groter is dan € 11 500,- (was € 11 345) inclusief BTW. Waardering vindt plaats tegen aanschafwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Materiële vaste activa

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de aanschafwaarde, verminderd met de lineaire afschrijvingen. Er geldt een activeringsgrens voor vaste activa van € 5 000,- (was € 4 538) inclusief BTW.

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de kostprijs of de eventueel lagere verwachte netto opbrengstwaarde.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen kostprijs in voorkomend geval verminderd met een afwaardering voor reeds per balansdatum bekende verliezen. Bij onderhanden projecten is sprake van winstneming bij oplevering respectievelijk voltooiing van het werk.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De voorziening voor het risico van oninbaarheid is gesaldeerd.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gevormd voor specifieke verplichtingen en risico's die uitgaan boven het algemene risico dat aan het ondernemen als batenlastendienst verbonden is.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

De resultaten zijn berekend op basis van historische kostprijzen, waarbij de baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking

hebben (matching-principle). Transacties in vreemde valuta zijn omgerekend in euro's op basis van administratiekoersen. Deze koersen worden gehanteerd bij betalingen via het ministerie van Financiën en worden periodiek door dit ministerie vastgesteld.

Buitengewone baten en lasten

De buitengewone baten en lasten zijn baten en lasten die niet voortvloeien uit de normale bedrijfsuitoefening.

Afschrijvingsmethode en -termijnen

Alle afschrijvingen vinden lineair plaats en worden berekend op basis van de aanschafwaarde, dan wel lagere opbrengstwaarde.

De afschrijvingstermijnen zijn:

<i>immateriële vaste activa</i>	- software/licenties	5 jaar
<i>materiële vaste activa</i>	- terreinen	10 jaar
	- gebouwen en glasvezel	30 jaar
	- machines en installaties	8 jaar
	- kantoorinventaris	5 jaar
	- transportmiddelen	4 jaar
	- PC's en printers	3 jaar
	- overige computerapparatuur	3-10 jaar

Onder de categorie terreinen vallen naast grond ook werken. Op grond wordt niet afgeschreven terwijl op werken wel wordt afgeschreven. Om deze reden is bij terreinen – in tegenstelling tot wat daarover is vastgelegd in de handleiding agentschappen – een afschrijvingstermijn vermeld.

Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie (DTO)

Baten-lasten overzicht 2001: confrontatie oorspronkelijke begroting met de realisatie			
Omschrijving Bedragen x € 1000	(1) Oorspronkelijke vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en oorspronkelijk vast- gestelde begroting
Baten			
opbrengst moederdepartement	217 406	259 456	42 050
opbrengst overige departementen	3 857	5 512	1 655
opbrengst derden	0	0	0
rentebaten	0	0	0
buitengewone baten	0	0	0
vrijval voorzieningen	0	5 549	5 549
exploitatiebijdrage	0	0	0
Totaal baten	221 263	270 517	49 254
Lasten			
Apparaatskosten			
* personele kosten	128 737	144 755	16 018
* materiële kosten	68 203	92 129	23 926
Rentelasten	5 899	5 272	- 627
Afschrijvingskosten			0
* materieel	13 160	14 306	1 146
* immaterieel	1 724	3 872	2 148
dotaties voorzieningen	545	745	200
buitengewone lasten	0	0	0
Totaal lasten	218 268	261 079	42 811
Saldo van baten en lasten	2 995	9 438	6 443

TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

KENGETALLEN

In de begroting DTO 2001 zijn, aanvullend op de begroting van baten en lasten, onderstaand enkele kengetallen opgenomen.

Kengetallen Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie		
	Ontwerp- begroting 2001	Realisatie 2001
Omzet per werknemer (x 1000 euro)	95	129
Resultaatmarge	4,3%	3,7%

Omzet per werknemer: Onder omzet per werknemer wordt verstaan de gefactureerde omzet per medewerker (inclusief ingehuurd personeel). De omzet per medewerker is sterk gestegen doordat de omvang van het personeelsbestand lager is dan geraamd, door het omzet-effect van het UTD contract en door de sterk toegenomen handelsgoederenomzet.

Resultaatmarge: De resultaatmarge is het saldo van baten en lasten, exclusief dotaties en vrijval voorzieningen en rentebaten en -lasten, ten opzichte van de omzet. De resultaatmarge is gedaald door een relatief grotere handelsgoederenomzet met een kleine marge.

BATEN

Omzet (opbrengsten Moederdepartement en Overige departementen)

De totale omzet van ongeveer € 265 miljoen is ongeveer € 44 miljoen hoger uitgekomen dan begroot (€ 221 miljoen). Deze opbrengst wordt gevormd door een opbrengst Moederdepartement van ongeveer € 260 miljoen en een opbrengst Overige departementen van ongeveer € 5 miljoen.

De stijging van de omzet is deels het gevolg van een forse toename van de omzet handelsgoederen. De overname van de Krijgsmacht Telematica Organisatie van de Koninklijke Landmacht op 1 januari 2001 heeft eveneens geleid tot toename van de omzet (was reeds begroot). Daar staat evenwel een daling tegenover van de omzet in de productgroep advies en ontwikkeling.

In 2001 zijn de tarieven gemiddeld genomen gestegen als gevolg van de doorwerking van de generieke prijs- en loonstijgingen van ongeveer 3%.

Vrijval voorzieningen

In 2001 is sprake van het vrijvallen van voorzieningen tot een bedrag van € 5,5 miljoen. Dat wordt nader toegelicht bij de balanspost voorzieningen.

LASTEN

Personeel

De realisatie van de personele lasten in 2001 bedraagt € 145 miljoen, hetgeen € 16 miljoen hoger is dan begroot. De realisatie van het vaste personeel is lager omdat in de begroting is uitgegaan van de overname van een volledig bezette Krijgsmacht Telematica Organisatie op 1 januari 2001. Het aantal vacatures bleek echter aanzienlijk groter dan verwacht.

De extra wervingsinspanningen hebben niet geleid tot het beoogde resultaat. Mede daardoor is sprake van hogere inhuurlasten dan begroot. Evenals in 2000 moest worden ingehuurd op zowel op projecten als vaste formatieplaatsen, teneinde aan de vraag naar DTO-producten en diensten te kunnen blijven voldoen. De gemiddelde bezetting in 2001 ten opzichte van de begroting is als volgt:

Personeel Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie (in volledige tijds-equivalenten (VTE'n))		
	Ontwerp- begroting 2001	Realisatie gemiddeld 2001
- Militairen	165	180
- Burgers	1 921	1 519
Totaal DTO-medewerkers	2 086	1 699
- Inhuur	242	355
Totaal aantal VTE'n	2 328	2 054
Gemiddelde kosten per vte (x € 1000)		
- DTO-medewerkers		50
- Inhuur		168

Materieel

Deze post omvat alle (exploitatie)lasten van DTO.

Materiële kosten (bedragen x € 1000)	Realisatie 2001
Directe kosten	48 273
Huisvestingskosten	6 661
Kantoorkosten	2 891
Verkoopkosten	551
Algemene kosten	1 551
Kosten hard- en software	32 202
Totale materiële kosten	92 129

De gerealiseerde materiële kosten bedragen € 92 miljoen, ongeveer € 24 miljoen hoger dan begroot. De toename is voor ongeveer € 18 miljoen het gevolg van de toename van de omzet handelsgoederen (inkoop verantwoord onder de directe kosten). Ongeveer € 2 miljoen betreft de stijging van de huisvestingskosten, ondermeer als gevolg van het onderbrengen van de in 2001 nieuw gevormde serviceline ontwikkeldiensten in Rijswijk en de noodhuisvesting van delen van de serviceline beheerdiensten in Den Helder en Soesterberg.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn bijgesteld na herijking van de waarde van de actieve infrastructuur die is overgenomen van de Krijgsmacht Telematica Organisatie. Daarnaast is vervroegd afgeschreven op licenties. Onderstaand een overzicht van de afschrijvingen per afschrijvingscategorie.

Afschrijvingen (bedragen x € 1000)	Realisatie 2001
Licenties	3 872
Gebouwen en terreinen	1 050
Machines en installaties	714
Computer-, netwerkapparatuur en -infrastructuur	11 891
Overige bedrijfsmiddelen	651
Totale afschrijvingskosten	18 178

Dotaties aan voorzieningen

De dotatie voorzieningen wordt verder toegelicht in hoofdstuk IV «Toelichting op de balans».

Opbouw van het kasstroomoverzicht van de baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie (DTO)				
Omschrijving Bedragen x € 1000	(1) Oorspronkelijke vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
1. Rekening courant RHB 1 januari (incl. deposito)	22 300	12 857	9 443-	
2a. Saldo van baten en lasten (na winstverdeling)		5 394		
2b. Gecorrigeerd voor afschrijvingen		18 178		
2c. Gecorrigeerd voor mutaties voorzieningen		5 980-		
2d. Gecorrigeerd voor mutaties in het werkkapitaal		14 747		
2. Totaal operationele kasstroom	17 900	32 339	14 439	
3a. Totaal investeringen	18 200-	19 756-		
3b. Gecorrigeerd voor desinvesteringen		353		
3. Totaal investeringskasstroom	18 200-	19 403-	1 203-	
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement	2 600-			
4b. Eenmalige storting door het moederdepartement				
4c. Aflossingen op leningen	14 900-	12 851-		
4d. Beroep op leenfaciliteit	18 200	19 000		
4. Totaal financieringskasstroom	700	6 149	5 449	
5. Rekening courant RHB 31 december (incl. Deposito)	22 700	31 942	9 242	

III. TOELICHTING OP HET KASSTROOMOVERZICHT

Saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten voor winstverdeling is ongeveer € 6 miljoen hoger uitgevallen dan geraamd (raming bedroeg ongeveer € 3 miljoen) ondanks de aanvankelijk grote kostenstijgingen die werden geconstateerd in het begin van het verslagjaar. Dit heeft vanaf april geresulteerd in een besparingsoperatie, waardoor het jaar toch nog met positief resultaat kon

worden afgesloten. Het resultaat is verder toegenomen door de vrijval van voorzieningen. Van het resultaat wordt ongeveer € 5,4 miljoen toegevoegd aan het eigen vermogen.

Mutaties voorzieningen

Voor een nadere toelichting: zie de toelichting op de balans.

Mutaties uit werkkapitaal

In de begroting waren geen mutaties voorzien. Waar in 2000 nog sprake was van een afname van het werkkapitaal is in 2001 sprake van een forse afname. De in april 2001 ingezette kostenreductie-actie, alsmede het stroomlijnen van een groot aantal besturings- en financiële processen hebben geleid tot een forse afname van het onderhanden werk (ongeveer € 8 miljoen) en de debiteurenstand (ongeveer € 7 miljoen).

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

De investeringsuitgaven komen ongeveer uit op de hoogte zoals is begroot.

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

De post Aflossingen op leningen omvat de jaarlijkse aflossing van de vermogensconversielening ten bedrage van ongeveer € 11 miljoen en de aflossing van de in 2000 opgenomen investeringslening ten bedrage van ongeveer € 2 miljoen. Het Beroep op leenfaciliteit betreft de investeringslening 2001 bij het ministerie van Financiën.

Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie			
Balans per 31 december (bedragen x € 1000)			
Omschrijving	2001		2000
Activa			
Immateriële activa	3 029		6 373
Materiële activa			
– grond en gebouwen	16 681		16 509
– installaties en inventarissen	8 310		2 674
– overige materiële vaste activa	67 917		69 157
Voorraden	7 521		15 552
Debiteuren	30 779		37 233
Nog te ontvangen/overlopende activa	7 310		9 092
Liquide middelen	31 942		12 857
Totaal activa	173 489		169 447
Passiva			
Eigen vermogen			
– exploitatiereserve	3 077		3 259
– verplichte reserves	3 029		6 373
– onverdeeld resultaat	9 438	– 3 526	
– uit te keren aan moederdepartement	– 4 044		
– toevoeging eigen vermogen		5 394	– 3 526
Subtotaal eigen vermogen	11 500		6 106
Leningen bij het ministerie van Financiën ¹	88 057		81 909
Voorzieningen	6 595		12 575
Crediteuren	23 493		20 234
Nog te betalen/overlopende passiva ¹	43 844		48 623
Totaal passiva	173 489		169 447

¹ bedragen 2000 zijn gecorrigeerd voor het kortlopende deel leningen ministerie van Financiën

IV. TOELICHTING OP DE BALANS

Immateriële Activa	
(bedragen x € 1000)	
Aanschafwaarde t/m 31 december 2000	14 472
Investerings 2001	528
Desinvesterings 2001	–
Aanschafwaarde t/m 31 december 2001	15 000
Afschrijvingen t/m 31 december 2000	8 099
Afschrijvingen 2001	3 872
Afschrijvingen t/m 31 december 2001	11 971
Boekwaarde per 31 december 2001	3 029

Materiële Activa					
(bedragen x € 1000)	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Computernetwerk & infra	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal materiële vaste activa
Aanschafwaarde t/m 1 januari 2001	24 571	10 607	115 222	4 582	154 982
Investerings 2001	1 223	3 335	12 817	1 853	19 228
Desinvesteringen 2001	–	–	269-	84-	353-
Aanschafwaarde t/m 31 december 2001	25 794	13 942	127 770	6 351	173 857
Afschrijvingen t/m 1 januari 2001	8 063	7 933	47 962	2 685	66 643
Afschrijvingen 2001	1 050	714	11 891	651	14 306
Afschrijvingen t/m 31 december 2001	9 113	8 647	59 853	3 336	80 949
Boekwaarde per 31 december 2001	16 681	5 295	67 917	3 015	92 908

Vaste activa

De afschrijvingen op de vaste activa worden berekend op basis van de aanschafwaarde dan wel lagere opbrengstwaarde. Voor de afschrijvingspercentages zie «Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling».

Vorraden

De balanspost Voorraden bestaat per 31 december 2001 uit magazijnvoorraden ten bedrage van ongeveer € 1,0 miljoen en onderhanden werk van ongeveer € 6,5 miljoen (2000: € 15,5 miljoen).

Debiteuren

De afname van de debiteurenstand ten opzichte van 2000 is mede het gevolg van een defensiebrede verscherpte aandacht voor het facturerings- en betalingsproces.

Liquide middelen

Deze post betreft met name de rekening-courant bij het ministerie van Financiën. De liquiditeitspositie is aanzienlijk verbeterd ten opzichte van de situatie in dezelfde periode in 2000. Deels is dit het gevolg van het sneller betalen door afnemers. De crediteurenpositie is toegenomen ten opzichte van de stand in dezelfde periode in 2000.

Eigen vermogen

Overzicht vermogensontwikkeling 2000 – 2001 Baten-lastendienst Defensie Telematica Organisatie					
Bedragen x € 1 000	1998	1999	2000	2001 begroot	2001 realisatie
1. Eigen vermogen per 1/1	120 149	122 039	9 632	6 106	6 106
2. saldo van baten en lasten	1 890	255	– 3 526	2 995	9 438
3a. uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	– 4 044
3b. bijdrage moederdepartement ter versterking EV	0	0	0	0	0
3c. directe mutaties in het EV	0	0	0	0	0
3d. overige mutaties	0	0	0	0	0
4. Eigen vermogen per 31/12	122 039	122 294	6 106	9 101	11 500

Leningen bij het ministerie van Financiën (lang lopend)

Per 31 december 1999 zijn de vaste activa van de baten-lastendiensten geconverteerd naar een zogenaamde vermogensconversielening bij het ministerie van Financiën. Voorts zijn de leningen opgenomen ter financiering van investeringen. Het aflossingsschema is gebaseerd op de afschrijvingen van de daarmee gefinancierde vaste activa.

Leningen bij ministerie van Financiën		
(bedragen x € 1000)	Balans 31-12-2001	Balans 31-12-2000
Leningen bij het ministerie van Financien		
– Vermogensconversielening	66 423	70 564
– Investeringslening	21 634	11 345
Totaal leningen ministerie van Financiën. (lange termijn)	88 057	81 909

Saldo baten en lasten

Vanuit het saldo baten en lasten zal een uitkering plaatsvinden aan het moederdepartement in verband met de 5% norm eigen vermogen. Het resterende saldo wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

Voorzieningen

(bedragen x € 1000)	Balans 31-12-2000	Ottrek- kingen 2001	Vrijval 2001	Dotaties 2001	Balans 31-12-2001
Voorziening:					
Garantie aanspraken	4 039		1 889		2 150
Assurantie-fonds eigen risico	2 696		1 346		1 350
Reorganisatievoorziening					
– Streamline	1 135	735	400		0
– Integratie telematica-organisatie	1 815		1 065		750
– Sociaal plan Berdis	340		340		0
– Om-/bijscholing ontwikkelaars				600	600
– Ontwikkelstraten	2 042	154	288		1 600
Overige voorzieningen					
– Euro	508	287	221		0
– Verlieslatende contracten				145	145
Totaal aan voorzieningen	12 575	1 176	5 549	745	6 595

Onttrekkingen

In 2001 is een deel van de voorzieningen die in 2000 zijn gevormd voor Streamline aangewend. Van de Euro-voorziening is een deel aangewend voor uitgaven die betrekking hebben op de euro-conversie van de eigen DTO-systemen. De voorziening voor de reorganisatiekosten van de ontwikkelstraten wordt in fasen benut.

Vrijval

Van die voorzieningen waarvan projectkosten niet éénduidig aan die voorziening konden worden toegerekend, dan wel waarvan wordt aangenomen dat het risico niet meer van dusdanige omvang is, is het betreffende deel van de voorziening vrijgevallen. De voorziening «Assurantie eigen risico» wordt opgenomen ter dekking van risico's die DTO loopt in situaties waarbij DTO geen verzekering heeft afgesloten. Op basis van regelgeving met betrekking tot de jaarverslaggeving, waarin de vorming van een dergelijke voorziening niet meer geoorloofd wordt geacht, is besloten deze voorziening in twee jaar af te bouwen.

Dotaties

Nieuwe voorzieningen zijn met name getroffen voor de verdere integratie van serviceline application services.

Crediteuren

De stand crediteuren is toegenomen vergeleken met 2000 door de hoge handelsgoederenomzet, met name in de laatste maanden van 2001.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaat uit obligo's, termijnfacturering in de logistieke goederenstroom, vooruitgefactureerde omzet op onderhanden werken, aflossing op vreemd vermogen en uitkering moederdepartement.

Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (DGW&T)

De Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen is een baten-lastendienst van het ministerie van Defensie.

De baten-lastendienst DGW&T behartigt alle vastgoed belangen en – verplichtingen ten behoeve van de krijgsmacht delen, Dico en de Centrale organisatie en levert daarvoor een compleet en samenhangend **producten- en dienstenpakket** dat bestaat uit:

A. Vastgoedbeheer

- * Algemeen en technisch beheer
- * Groot onderhoud
- * Klein onderhoud
- * Kleine aanpassingen (commandantenvoorzieningen)
- * Storingsdienst
- * Milieu-advies

B. Ingenieursdiensten

- * Onderzoek & Advies
- * Nieuwbouw
  - voorbereiding en begeleiding van de uitvoering
- * Bodemsanering
  - begeleiding vooronderzoeken voor het bodemsaneringsprogramma
  - voorbereiding en begeleiding van de uitvoering
- * Geluidsisolatie
  - begeleiding van de uitbesteding

C. Beleidsvoorbereiding Specialistisch Onderzoek & Advies

- * Beleidsvoorbereiding
- * Specialistisch onderzoek & advies
- * Belangenbehartiging
- * Advies aan departements- en politieke leiding

D. Out of Area optreden

- * Ondersteuning
- * Toezicht houden

De baten-lastendienst DGW&T bestaat uit regionale directies in Nederland en één directie in Duitsland. Hierboven staat de Centrale Directie DGW&T.

De door de baten-lastendienst DGW&T opgestelde bedrijfsmissie luidt:

«Wij willen als vastgoedbeheerder voor Defensie de deskundige adviseur en intermediair zijn die de ruimtelijke belangen van de klanten zeker stelt en hun onroerend goed effectief en op maatschappelijk verantwoorde wijze inricht en beheert. Wij willen de klanten altijd en overal bijstaan in hun zorg voor de beschikbaarheid en bruikbaarheid van het vastgoed. Wij doen dit op een wijze die voor de Defensie-organisatie als geheel zo efficiënt mogelijk is en aan de klanten een zo hoog mogelijke kwaliteit biedt».

I. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen voor de waardering

De activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde inclusief BTW. Hier worden de algemene waarderingsgrondslagen nader toegelicht.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van verwachte levensduur, waarbij rekening gehouden wordt met eventuele restwaarde. De activeringsgrens bedraagt € 454 inclusief BTW.

Vorraden

Het karakter van de dienstverlening van de DGW&T is zodanig dat geen voorraden worden aangehouden, anders dan onderhanden werk. Het onderhanden werk wordt gewaardeerd op basis van directe uren maal kostprijs, vermeerderd met uitbestedingskosten. De kostprijzen per uur zijn gebaseerd op directe salariskosten, uitgaande van een normale bezetting op jaarbasis.

Debiteuren

De waardering van de post «debiteuren» vindt plaats tegen nominale waarde, rekening houdend met het vermoedelijke oninbare gedeelte hiervan.

Overige activa en passiva

De waardering van de overige activa en passiva vindt plaats tegen nominale waarde.

Vorzieningen

De voorzieningen zijn gevormd voor specifieke verplichtingen en risico's die uitgaan boven het algemene risico dat aan het ondernemerschap als baten-lastendienst is verbonden of ter egalisatie van kosten.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

De DGW&T hanteert voor haar resultaatsbepaling de methode van variabele kostencalculatie.

Opbrengsten

De diensten van *Vastgoedbeheer* worden gefactureerd op basis van aan het begin van het jaar overeengekomen vaste maandtermijnen.

De grondslag voor de diensten van *Algemeen en Technisch Beheer* wordt gevormd door de waarde van het vastgoed van de krijgsmachtdelen, Dico en de Centrale organisatie. Het honorarium dat de DGW&T voor de genoemde diensten ontvangt, is een hiervan overeengekomen promillage.

De grondslag van de diensten *Klein Onderhoud, Groot Onderhoud en Commandantenvoorzieningen* wordt gevormd door het financieel volume van de in het verslagjaar aan de krijgsmachtdelen, Dico en de Centrale organisatie aangeboden gecertificeerde programmafacturen. Het honorarium voor DGW&T is hiervan een bepaald overeengekomen percentage.

De *Storingsdienst* wordt verrekend op basis van het aantal uren vermenigvuldigd met een vast tarief.

De dienst *Milieuvadvis* wordt gefactureerd op basis van een overeengekomen percentage van geraamde projectkosten.

De omzet uit *Ingenieursdiensten* wordt gerealiseerd na verkregen goedkeuring voor geleverde diensten van de betreffende krijgsmachtdelen. Zolang een fase niet is afgerond, vormt deze een onderdeel van de post onderhanden werk. Met de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Landmacht is een nieuwbouw-programma overeengekomen dat in 12 maandelijke termijnen wordt gefactureerd met een eindafrekening na verloop van het jaar. De hieruit voortvloeiende omzet wordt genomen bij gunning en bij oplevering van het werk (Koninklijke Luchtmacht), dan wel bij afronden van een fase (Koninklijke Landmacht).

De diensten samenhangend met *Beleidsvoorbereiding, Specialistisch Onderzoek en Advies* worden uitgevoerd op basis van een regiecontract, doorgaans met een maximale richtprijs.

In het kader van de dienst *Out of Area optreden* levert de DGW&T ondersteuning en toezicht bij het optreden van de krijgsmacht in met name voormalig Joegoslavië. De bestede uren worden gefactureerd tegen het overeengekomen tarief.

Directe kosten

De directe kosten bestaan uitsluitend uit met de gefactureerde omzet samenhangende productieve uren, vermenigvuldigd met het kostprijs-tarief en vermeerderd met de kosten van uitbestede werkzaamheden; deze vormen tezamen de variabele kosten. Het kostprijs-tarief is gebaseerd op de directe salariskosten en een normale uurbezetting op jaarbasis.

Indirecte kosten

Alle overige kosten worden gerekend tot de indirecte kosten.

Afschrijvingsmethode en -termijnen

De DGW&T past in haar administratie de lineaire afschrijvingsmethode tot een bepaalde restwaarde toe.

Baten-lastendienst Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen			
Baten-lasten overzicht 2001: confrontatie oorspronkelijke begroting met de realisatie			
(bedragen x € 1000)	(1)	(2)	(3) =(2)-(1)
Omschrijving	Oorspronkelijk vast-gestelde begroting	Realisatie	Verschil realisatie en oorspronkelijk vast-gestelde begroting
BATEN			
Opbrengst moederdepartement	71 924	81 867	9 942
Opbrengst overige departementen	182	138	43-
Opbrengst derden	454	732	279
<i>Netto-omzet</i>	<i>72 559</i>	<i>82 737</i>	<i>10 178</i>
Mutatie onderhanden werk	-	823	823
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	<i>72 559</i>	<i>83 560</i>	<i>11 000</i>
Rentebaten	-	-	-
Bijzondere baten	-	922	922
Buitengewone baten	-	-	-
Totaal baten	72 559	84 482	11 923
LASTEN			
Apparaatskosten			
* personele kosten	58 719	67 486	8 766
* materiële kosten	9 121	13 614	4 493
Rentelasten	953	1 431	478
Afschrijvingskosten			-
* materieel	2 768	2 632	136-
Dotaties voorzieningen	726	771	45
Bijzondere lasten	-	905	905
Buitengewone lasten	-	0	0
Totaal lasten	72 287	86 838	14 551
Saldo van baten en lasten	272	2 356-	2 628-

II. TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMEEN

In 2001 zijn door de baten-lastendienst DGW&T producten en diensten verleend op het gebied van vastgoedbeheer, ingenieursdiensten, beleidsvoorbereiding en specialistische onderzoeken en adviezen (BSOA) en out of area optreden.

De afwijking tussen de in de begroting geraamde en de gerealiseerde baten 2001 wordt in deze toelichting op de rekening van baten en lasten getoond. De stijging van de omzet bedraagt ongeveer € 10 miljoen. Voor ongeveer € 7 miljoen is dit een gevolg van de verhoging van de tarieven voor ingenieursdiensten met drie procentpunt. Voor het overige is deze omzetsijging een gevolg van toename van het aantal en omvang van de opdrachten. Op meerjarentermijn wordt echter rekening gehouden met een omzetsdaling als gevolg van verminderde behoeftestelling van de krijgsmacht delen.

De stijging van de totale lasten (ongeveer € 14,6 miljoen) ten opzichte van de begroting hield geen gelijke tred met de stijging van de omzet. De personele kosten zijn gestegen met ongeveer € 8,8 miljoen, voornamelijk als gevolg van gestegen kosten van uitbesteding en inhuur, hetgeen samenhangt met de toename van de omzet van de DGW&T. De stijging van de materiële kosten (ongeveer € 4,5 miljoen) is voornamelijk veroorzaakt door de reorganisatie en door bevordering van de uniformiteit binnen de DGW&T.

Het resultaat over 2001 is ongeveer € 2,6 miljoen lager dan begroot. Als gevolg van de dreiging dat een negatief eigen vermogen zou ontstaan, is door het moederdepartement een openstaande lening kwijtgescholden. Inmiddels zijn maatregelen genomen met betrekking tot een betere beheersing van projecten die ertoe moeten leiden dat in 2002 een beter resultaat wordt gerealiseerd.

KENGETALLEN

In de begroting 2001 van de baten-lastendienst DGW&T zijn, in lijn met het statuut DGW&T, drie kengetallen opgenomen die niet direct gerelateerd kunnen worden aan de begroting van baten en lasten. In onderstaand schema zijn de ramings- en realisatiegegevens opgenomen.

Bedragen x € 1000	Begroting 2001	Realisatie 2001	Realisatie 2000
Productiviteit (som der bedrijfsopbrengsten/directe medewerkers)	€ 75	€ 81	€ 79
Flexibiliteit (incl. uitbestedingsequivalent)	18%	23%	26%
Verhouding indirect/totaal	27%	26%	27%

Productiviteit

Het kengetal voor de productiviteit is het quotiënt van de som der bedrijfsopbrengsten en het aantal directe medewerkers uitgedrukt in vte'n. De som der bedrijfsopbrengsten bestaat uit de gefactureerde omzet, vermeerderd met de mutatie van het onderhanden werk per ultimo 2001. Het aantal directe medewerkers wordt gevormd door het aantal vaste directe medewerkers, inhuurkrachten, tijdelijke medewerkers en het zogenaamde uitbestedingsequivalent. De berekening is gebaseerd op de som der bedrijfsopbrengsten (ongeveer € 83,56 miljoen) over het verslagjaar 2001 en het aantal directe medewerkers uitgedrukt in vte'n (1039), gemiddeld over 2001. De productiviteit is in lijn met de realisatie over 2000 en hoger dan in de begroting opgenomen. De berekening wordt beïnvloed door wijzigingen in de verkooptarieven van de DGW&T. In reële termen is de productiviteit iets lager dan gepland en dan in 2000. Dat wordt vooral toegeschreven aan de voorbereiding en implementatie van de reorganisatie.

Flexibiliteit

Het kengetal van de flexibiliteit is gedefinieerd als het quotiënt van het aantal inhuurkrachten, uitzendkrachten, tijdelijk contractanten, het uitbestedingsequivalent en het totaal aantal directe medewerkers. De hogere flexibiliteit dan begroot heeft met name te maken met de gestegen omzet, waardoor het aantrekken van extra capaciteit noodzakelijk bleek.

Die capaciteit wordt met name op flexibele basis aangetrokken. Voorts wordt ook zichtbaar dat de productiviteit in reële termen gemeten, beperkt lager is.

Verhouding indirect/totaal personeel

Dit kengetal geeft de verhouding weer van het aantal indirecte medewerkers ten opzichte van het totaal personeel, beide uitgedrukt in vte'n, gemiddeld over 2001. Het percentage indirect/totaal is over 2001 iets lager dan de begroting 2001.

BATEN

Opbrengst moederdepartement

Bij het opstellen van de begroting is een meerjarige daling in de omzet voorzien als gevolg van dalende infrastructuurbudgetten van de krijgsmacht. De reorganisaties binnen de krijgsmacht en de daarmee samenhangende wijzigingen in infrastructuur hebben echter in het verslagjaar geleid tot een toename van de vraag naar de diensten van de DGW&T, voornamelijk op het gebied van nieuwbouw. Dat resulteerde in een omzetsijging van ongeveer € 3 miljoen. In 2001 is een tariefswijziging geëffectueerd in de productgroep ingenieursdiensten (nieuwbouw) van 3 procentpunten, hetgeen leidde tot een omzetsijging van ongeveer € 7 miljoen.

De verdeling van de opbrengst moederdepartement (ongeveer € 81,9 miljoen) naar krijgsmachtdelen en Dico cq belangrijkste productcategorieën is als volgt:

(in procenten)	Vastgoeddiensten		Ingenieursdiensten		Overige dienstverlening		Totaal	
	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.
Koninklijke Marine	6	7	6	7			12	14
Koninklijke Landmacht	26	28	19	19	1	3	46	50
Koninklijke Luchtmacht	16	17	11	10			27	27
Koninklijke Marechaussee	2	1	1	1			3	2
Dico	1		2				3	0
Overige klanten	1	2	2	2	6	3	9	7
Totaal	52	55	41	39	7	6	100	100

Opbrengst derden

De DGW&T vraagt aan aannemers een vergoeding voor geleverde bestekken. Dat heeft in 2001 geresulteerd in een omzet van € 0,32 miljoen. Daarnaast is voor € 0,412 miljoen werk verricht voor derden zoals de Centrale Opvang Asielzoekers (COA) en werkzaamheden in Budel, gefactureerd aan de Duitse overheid.

Mutatie onderhanden werk

In de begroting werd deze post als nihil verondersteld. Het onderhanden werk omvat het nog niet gefactureerde deel van de op projecten geboekte kosten. Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen directe kosten

tot een maximum van de te verwachten opbrengsten per fase. De toename van het onderhanden werk (een positieve mutatie onderhanden werk) wordt met name veroorzaakt door een aantal grote projecten.

Bijzondere baten

De bijzondere baten bedragen ongeveer € 0,9 miljoen. De bijzondere baten bevatten de opbrengsten, voortvloeiend uit de normale bedrijfsuitoefening van voorgaande boekjaren, voortkomend uit de eindafrekening van vastgoeddiensten. Deze zijn, na afsluiting van het voorgaande boekjaar, in overleg met de beleidsterreinen vastgesteld.

LASTEN

Personele lasten

De realisatie van de bezetting in 2001 ten opzichte van geraamd is als volgt:

Personeel		
	Begroting 2001 (vte'n)	Realisatie per 31-12-2001 (vte'n)
Bezetting militair personeel	52	46
Bezetting Burgerpersoneel	1 003	957
Overige categorieën		
– Tijdelijk contract. *)	219	292
– Herplaatsers/personeel BDOS	0	5
Totaal	1 274	1 300
Gem. kosten per vte (x € 1000)		
– Ambtenaren	42	42
– Inhuurkrachten	59	62

* tijdelijke ambtenaren, inhuurkrachten en uitzendkrachten

De personele lasten bedroegen in 2001 ongeveer € 67,5 miljoen. Deze bestonden uit ongeveer € 61,5 miljoen aan «vast, tijdelijk en ingehuurd personeel» en voor ongeveer € 5,9 miljoen uit uitbesteding; dit zijn uitbestede werkzaamheden. De toename van de personele kosten ten opzichte van de begroting bedraagt ongeveer € 8,8 miljoen. De toename van de uitbesteding bedraagt ongeveer € 2,9 miljoen en van de overige personeelskosten ongeveer € 5,8 miljoen. Gedeeltelijk heeft dit te maken met de uitkomsten van het arbeidsvoorwaardenoverleg, gedeeltelijk ook met de gestegen omzet en de voorbereiding en uitvoering van de reorganisatie.

Materiële lasten

De materiële lasten bedroegen in 2001 ongeveer € 13,6 miljoen en omvatten alle lopende exploitatielasten van de DGW&T. Enkele hoofdcomponenten daarin zijn huisvesting (ongeveer € 2,6 miljoen), transport (ongeveer € 0,8 miljoen) en automatisering (ongeveer € 4,0 miljoen). De stijging ten opzichte van de begroting bedraagt ongeveer € 4,5 miljoen en

wordt voor ongeveer € 3 miljoen veroorzaakt door reorganisatie- en advieskosten. De resterende stijging wordt toegeschreven aan een aantal nieuwe ontwikkelingen in ICT (ongeveer € 1 miljoen) en prijsstijgingen.

Rentelasten

De rentelasten bedroegen in 2001 ongeveer € 1,43 miljoen, waarvan ongeveer € 0,16 miljoen werd veroorzaakt door het tijdelijk rood staan op de rekening-courant. De overige rentekosten zijn veroorzaakt door de afgesloten leningen uit hoofde van investeringen.

Afschrijvingen

Ten opzichte van de begroting hebben zich in de afschrijvingskosten geen materiële wijzigingen voorgedaan. De afschrijvingen bedragen totaal ongeveer € 2,63 miljoen en zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1000)	2001	2000
Grond & gebouwen	430	422
* Automatiseringsmiddelen	1 362	1 371
* Transportmiddelen	632	529
Inventaris & installaties	1 994	1 900
Overige bedrijfsmiddelen	208	239
Totaal van de afschrijvingen	2 632	2 561

Dotaties aan voorzieningen

De post dotaties aan voorzieningen (saldo van vrijval en dotaties) kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1000)	
	2001
Netto dotatie dubieuze debiteuren	1 027
Dotatie voorzieningen	922
Af: Vrijval voorzieningen	1 178
TOTAAL	771

Voor de verdere specificatie wordt verwezen naar de toelichting bij de balans.

Bijzondere lasten

Dit zijn lasten die voortvloeien uit normale bedrijfsuitoefening uit voorgaande boekjaren. Onder deze post zijn voornamelijk verantwoord de door de DGW&T met de beleidsterreinen verrekende bedragen. Dit zijn hoofdzakelijk correcties op honoraria van in 2000 geleverde diensten.

Bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten zal overeenkomstig de besluitvorming in de bestuursraad van de baten-lastendienst DGW&T ten laste van het eigen vermogen van de baten-lastendienst worden gebracht.

Opbouw van het kasstroomoverzicht voor de baten-lastendienst Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen (bedragen * € 1 000,-)			
Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Vershil
Liquide middelen 1 januari	4 084	3 147	- 937
saldo van baten en lasten	272	- 2 356	- 2 628
afschrijvingen/mutaties voorzieningen	3 040	2 232	- 809
mutaties in het werkkapitaal	0	1 618	1 618
1. Kasstroom uit operationele activiteiten	3 313	1 494	- 1 819
totaal investeringen	- 2 950	- 4 246	- 1 296
totaal boekwaarde desinvesteringen	681	809	128
2 Kasstroom uit investeringsactiviteiten	- 2 269	- 3 437	- 1 168
aflossing lening moederdepartement	- 4 538	- 4 538	0
eenmalige storting door moederdepartement	0	4 538	4 538
aflossing op leningen	- 2 768	- 2 295	473
beroep op leenfaciliteit	2 950	2 042	- 908
3 Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten	- 4 356	- 253	4 103
Liquide middelen 31 december	771	951	180

III. TOELICHTING OP HET KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroom uit operationele activiteiten

De operationele kasstroom is lager dan bij de begroting werd verwacht. De belangrijkste oorzaak daarvan is het lager dan verwachte bedrijfsresultaat. Dat is toegelicht bij de staat van baten en lasten. Daarnaast heeft de afname van het werkkapitaal nog een positieve rol gespeeld; er zullen na afsluiting van het boekjaar nog eindafrekeningen met krijgsmachtdelen plaatsvinden. Die eindafrekeningen hebben geen resultaatseffecten.

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

De kasstroom uit investeringsactiviteiten is met name gewijzigd door de eigendomsverwerving en activering van grond in Zwolle ten behoeve van de nieuwbouw van het directiegebouw van de nieuwe directie Noord van de DGW&T. De lening daarvoor is reeds in 2000 opgenomen en toen verantwoord bij liquide middelen als «Gelden in depot» (ongeveer € 1,6 miljoen). Daarnaast werd in de begroting nog uitgegaan van een extra desinvestering van ongeveer € 0,454 miljoen als gevolg van de geplande afstoting van een pand van de DGW&T. Die afstoting is niet in 2001 gere-

liseerd. Wel is een nog af te stoten object in Leiden inmiddels gedeactiveerd. Het betreft het directiegebouw van de voormalige directie Zuid-Holland.

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

De mutaties in de kasstroom uit financieringsactiviteiten zijn met name het gevolg van een lager beroep op de leenfaciliteit dan gepland aan investeringsvolume en de lager dan geplande aflossingen. Dat laatste hangt samen met de extra aflossing die in 2000 heeft plaatsgevonden als gevolg van de overdracht van het object «De Jagersborgh» te Roermond aan de Koninklijke Landmacht. In het verslagjaar heeft het moederdepartement de lening van € 4 534 miljoen DGW&T kwijtgescholden.

De balans van de baten-lastendienst Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen per 31 december 2001		
Bedragen x € 1000	31 december 2001	31 december 2000
ACTIVA		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa		
* Grond en gebouwen	17 368	16 539
* Automatiseringsmiddelen	2 311	2 676
* Transportmiddelen	3 392	3 024
* Overige	792	819
	23 863	23 057
Vlottende activa		
* Onderhanden werk	7 315	6 492
* Debiteuren	13 224	14 817
* Overlopende activa	2 654	2 357
* Liquide middelen	951	3 147
	24 143	26 813
TOTAAL ACTIVA	48 006	49 870
PASSIVA		
Eigen vermogen		
* Exploitatiereserve	3 371	642
* Verplichte reserve	0	0
* Onverdeeld resultaat	- 2 356	- 1 809
	1 015	-1 167
Aflossings- en rentedragend vermogen		
* Lening moederdepartement	0	4 538
* Leningen bij het Ministerie van Financiën	24 582	24 834
	24 582	29 372
Voorzieningen	3 449	3 850
Kort vreemd vermogen		
* Crediteuren	472	2 854
* Overlopende passiva	18 487	14 961
	18 959	17 815
TOTAAL PASSIVA	48 006	49 870

IV TOELICHTING BIJ DE BALANS

Activa

Immateriële vaste activa

Niet van toepassing voor DGW&T.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van verwachte levensduur, waarbij rekening gehouden wordt met eventuele restwaarde. De activeringsgrens bedraagt € 454 incl. BTW.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen	50 jaar
Houten opslagloodsen	25 jaar
Verhardingen	25 jaar
Inventaris	10 jaar
Transportmiddelen	4 à 6 jaar
Automatiseringsmiddelen	5 jaar
Overige activa	5 jaar

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

VERLOOPSTAAT MATERIËLE VASTE ACTIVA					
Bedragen x € 1000	GROND EN GEBOUWEN	AUTOMATI- SERINGS- MIDDELEN	TRANSPORT- MIDDELEN	OVERIGE MATER. VASTE ACTIVA	TOTAAL
Boekwaarde 31-12-00	16 539	2 676	3 024	819	23 057
Investeringen 2001	1 837	997	1 207	205	4 246
Boekwaarde desinvesteringen	578	0	207	24	809
Afschrijvingen 2001	430	1 362	632	208	2 632
Boekwaarde 31-12-01	17 369	2 311	3 392	791	23 862

GROND EN GEBOUWEN

Waardering van de gebouwen en verhardingen heeft plaatsgevonden op basis van uitgevoerde taxaties door beëdigde taxateurs, waarbij de herbouwwaarde is vastgesteld. Deze (actuele) herbouwwaarde is door middel van indexering aan de hand van bouwkostenindexcijfers herleid tot waarden op basis van historische kostprijzen in het stichtingsjaar van elk van de gebouwen.

De waardering van de terreinen heeft plaatsgevonden tegen de verkoopwaarde op 1 januari 1996, gelet op het feit dat de historische uitgaafprijzen in veel gevallen niet te achterhalen zijn.

AUTOMATISERINGSMIDDELEN

De post «automatiseringsmiddelen» bestaat uit de hardware en randapparatuur die bij de DGW&T in gebruik is, alsmede uit de standaard bijgeleverde (besturings) software. Activering van gekochte en ontwikkelde software ten behoeve van de dienstverlening van de DGW&T vindt niet plaats.

TRANSPORTMIDDELEN

De post transportmiddelen bestaat uit dienstpersonenauto's, service-wagens en terreinwagens.

OVERIGE MATERIËLE VASTE ACTIVA

De post «overige materiële vaste activa» bestaat uit de categorieën: communicatiemiddelen, inventaris en ondersteunende middelen.

Vlottende activa

ONDERHANDEN WERK

Het onderhanden werk omvat de lopende projecten binnen de product-groep Ingenieursdiensten. Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen directe kosten met als maximum de te verwachten opbrengsten van betreffende fase. Het onderhanden werk is in 2001 licht gestegen. Dit is een gevolg van een aantal grote projecten.

DEBITEUREN

De post «debiteuren» wordt gewaardeerd tegen nominale waarde, rekening houdend met vermoedelijke oninbaarheid. Voor 2001 is het bedrag van de vermoedelijke oninbaarheid berekend op ongeveer € 1,464 miljoen waarbij vorderingen met een looptijd langer dan één jaar volledig worden voorzien en vorderingen korter dan één jaar, maar ouder dan zes maanden, voor vijftig procent worden voorzien. In 2001 is ongeveer € 1,027 miljoen aan de voorziening dubieuze debiteuren gedoteerd.

OVERLOPENDE ACTIVA

De post overlopende activa omvat de volgende posten:

Bedragen x € 1000	31 december 2001	31 december 2000
Vooruitbetaalde bedragen	362	336
Nog te ontvangen bedragen	2 284	1 979
Te ontvangen goederen/diensten	8	41
TOTAAL	2 654	2 357

Op de post «nog te ontvangen bedragen» zijn onder andere verantwoord de nog van de beleidsterreinen te ontvangen bedragen van de eindafrekeningen over de vastgoeddiensten van 2001, alsmede een bedrag (€ 0,453 miljoen) dat, in afwachting van de uitslag van een arbitragezaak, onder ontvangst van een bankgarantie, betaald is op een lopend project.

LIQUIDE MIDDELEN

De post liquide middelen omvat de volgende posten:

Bedragen x € 1000	31 december 2001	31 december 2000
Gelden in rekening courant bij ministerie van Financiën	1 328	1 621
Gelden te verrekenen met departement	- 381	- 114
Kruisposten	0	0
Depot	0	1 634
Gelden in kas	4	7
TOTAAL	951	3 147

Depot

Het bedrag dat per ultimo 2000 bij een notaris in depot was gestort ten behoeve van aankoop bouwterrein te Zwolle voor een nieuwe kantoorlocatie van de toekomstige regionale directie Noord, is inmiddels aangewend voor de eigendomsverkrijging van het perceel.

Passiva

Eigen vermogen

De post «eigen vermogen» geeft in totaliteit het saldo weer van de bezittingen en schulden van de DGW&T. Het vermogen van de baten-lastendienst bedroeg per 31 december 2000 € 1,167 miljoen negatief. Dat bedrag staat als exploitatiereserve op de balans. De DGW&T kent geen verplichte reserves.

De lening van het moederdepartement is ten gunste van het eigen vermogen ultimo het verslagjaar kwijtgescholden. Het eigen vermogen neemt hiermee toe met ongeveer € 4,54 miljoen. Per 31 december 2001 bedraagt het eigen vermogen ongeveer € 1,015 miljoen.

De navolgende tabel toont het verloop van het vermogen van de baten-lastendienst vanaf 1997.

Overzicht vermogensontwikkeling baten-lastendienst DGWT 1997-2001						
Bedragen x € 1000	1997	1998	1999	2000	2001 begroot	2001 realisatie
Eigen vermogen per 1/1	25 191	24 501	25 053	642	- 1 167	- 1 167
* saldo van baten en lasten	- 690	552	455	- 1 809	272	- 2 356
* directe mutaties in het eigen vermogen						
- uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0	0
- exploitatiebijdrage door moederdepartement	0	0	0	0	0	0
- overige mutaties	0	0	0	0	0	4 538
Eigen vermogen per 31/12	24 501	25 053	25 508	- 1 167	- 895	1 015

Aflossings- en rentedragend vermogen

Specificatie van de balanspost «Leningen het ministerie van Financiën»
(bedragen x € 1 000,-):

1. Lening in verband met conversie van het vermogen van de baten-lastendienst: (oorspronkelijke hoofdsom) (looptijd 50 jaar, rente 5%)		24 865
Aflossingen 2000	4 614	
Aflossing 2001	1 718	
	<hr/>	
Schuldrest		18 534
2. Opgenomen lening in verband met investeringen 2000 = oorspronkelijke hoofdsom = schuldrest (looptijd varieert van 5 tot 50 jaar) (rente 5,5% voor langlopend, resp. 5,27% en 5,46% voor overige looptijden).		4 583
Aflossing in 2001		-/- 576
3. Opgenomen lening in verband met investeringen 2001		2 042
		<hr/>
Totaal		24 582

Voorzieningen

Deze post bestaat uit de volgende voorzieningen:

Bedragen x € 1000					
	STAND 31-12-2000	DOTATIE 2001	ONTTREKKING 2001	VRIJVAL 2001	STAND 31-12-2001
Groot onderhoud	381	253	34	287	313
Garantieplichtingen	292	306	0	0	598
Contractrisico's	227	363	111	0	479
Millenniumproblematiek	0	0	0	0	0
Wachtgelduitkeringen	2 723	0	0	777	1 946
Productiemiddelen	0	0	0	0	0
Assurantie eigen risico	227	0	0	114	113
TOTAAL	3 850	922	145	1 178	3 449

VOORZIENING «GROOT ONDERHOUD»

Deze voorzieningen worden gevormd ter egalisatie van kosten voor het planmatig onderhoud aan gebouwen in economisch eigendom. De jaarlijkse mutaties zijn gebaseerd op een onderhoudsplan.

VOORZIENING «GARANTIEVERPLICHTINGEN»

De voorziening «Garantieplichtingen» betreft een voorziening ter dekking van aansprakelijkheidsrisico's met inbegrip van beroeps-

aansprakelijkheid. Krachtens de RVOI is de DGW&T in bepaalde gevallen aansprakelijk te stellen tot de hoogte van het honorarium. Tot 2001 vonden dotaties plaats op basis van een bepaald percentage van de omzet. In 2001 is er gedoteerd in verband met een te voorziene claim van de Koninklijke Luchtmacht als gevolg van uitspraken van een arbitragecommissie inzake het geschil rondom de met asbest verontreinigde grond te Woensdrecht.

VOORZIENING «CONTRACTRISICO'S»

De voorziening «contractrisico's» wordt opgenomen ter dekking van risico's die de DGW&T loopt in situaties waarbij de DGW&T contracten afsluit ten behoeve van derden. Voor dergelijke risico's heeft de DGW&T geen verzekering afgesloten. De dotatie in 2001 houdt verband met een te verwachten claim van derden rondom het project Joint Air Defence Commando in De Peel.

VOORZIENING «WACHTGELDUITKERINGEN»

De voorziening voor wachtgelduitkeringen dient ter dekking van de verplichtingen voortvloeiend uit wachtgeldaanspraken van voormalige medewerkers. (Buitengewone) lasten, zoals kosten wachtgeld, VUT en herplaatsers, die zijn ontstaan vanaf 1998 en voortvloeien uit maatregelen genomen na de totstandkoming van de baten-lastendienst, komen voor rekening van de DGW&T. Op grond van ontwikkelingen in het verslagjaar en nieuwe inzichten omtrent de noodzakelijke omvang van de benodigde voorziening, is besloten een gedeelte van de voorziening te laten vrijvallen.

VOORZIENING «ASSURANTIE EIGEN RISICO»

De voorziening «Assurantie eigen risico» wordt opgenomen ter dekking van risico's die de DGW&T loopt in situaties waarbij de DGW&T geen verzekering heeft afgesloten, zoals de opstallen. Dotaties aan de voorziening vinden binnen de DGW&T centraal plaats op basis van de geschatte premies. Op basis van regelgeving met betrekking tot de jaarverslaggeving, waarin de vorming van een dergelijke voorziening niet meer geoorloofd wordt geacht, is besloten deze voorziening in twee jaar af te bouwen.

Kort vreemd vermogen

OVERLOPENDE PASSIVA

De post «overlopende passiva» omvat de volgende posten:

Bedragen x € 1000	31 december 2001	31 december 2000
– met betrekking tot huidig boekjaar te betalen bedragen	6 241	7 160
– te betalen vakantiegelden	1 915	1 844
– te betalen gelden in het kader van interimuitkering ziektekosten	545	545
– te betalen bindingspremies	0	12
– diverse betalingen onderweg*)	3 420	0
– vooruit ontvangen bedragen	86	47
– overlopende termijnen **)	6 277	5 429
– verschillenrekening ***)	3	– 76
TOTAAL	18 487	14 961

* Het saldo op de rekening diverse betalingen onderweg wordt verklaard door de overgang van guldens naar euro's, waardoor betalingen aan leveranciers in de eerste week van januari 2002 nog in guldens konden worden aangeleverd.

** Het saldo van de rekeningen «termijnen ingenieursdiensten» en «gerealiseerde omzet termijnen ingenieursdiensten» is gelijk aan het bedrag dat door de DGW&T aan de krijgsmachtdelen als voorschot op de omzet uit ingenieursdiensten is gefactureerd en waarover nog geen opleveringsverklaring cq. eindafrekening van de zijde van de krijgsmachtdelen is ontvangen.

*** Het bedrag bestaat voornamelijk uit vorderingen uit hoofde van ten onrechte doorbelaste kosten.

SALDIBALANS

Financiële verantwoording van het ministerie van Defensie (X) over 2001.

Saldibalans per 31 december 2001 (EUR1000)					
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	7 192 176	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	281 818
3)	Liquide middelen	48 919			
4)	Rekening-courant RHB	0	4a)	Rekening-courant RHB	6 892 128
5)	Uitgaven buiten begrotingsverband	54 376	6)	Ontvangsten buiten begrotingsverband	121 526
7)	Openstaande rechten	0	7a)	Tegenrekening openstaande rechten	0
8)	Extra-comptabele vorderingen	103 673	8a)	Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	103 673
9a)	Tegenrekening extra-comptabele schulden	0	9)	Extra-comptabele schulden	0
10)	Voorschotten	2 115 399	10a)	Tegenrekening voorschotten	2 115 399
11a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	0	11)	Garantieverplichtingen	0
12a)	Tegenrekening openstaande verplichtingen	4 232 586	12)	Openstaande verplichtingen	4 232 586
13)	Deelnemingen	2 420	13a)	Tegenrekening deelnemingen	2 420
	Totaal	13 749 550		Totaal	13 749 550

Toelichting behorende bij de saldibalans van het ministerie van Defensie per 31 december 2001 (alle bedragen x EUR1000, tenzij anders vermeld).

ad 3. Liquide middelen.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 48 919 en bestaat uit de volgende saldi:

Kasbeheerders	41 665
Concernrekeningen	507
Valutarekeningen	6 747
Totaal	48 919

De verdeling is als volgt:

Kas	7 515
Bank	41 404
Totaal	48 919

ad 5. Uitgaven buiten begrotingsverband (Derdenrekeningen vordering).

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 54 376.

Als criterium voor de toelichting naar grootte van vorderingen geldt een grensbedrag van > EUR 2 500. Hieronder volgt, voor zover van toepassing, per beleidsterrein een specificatie.

Beleidsterrein Koninklijke Marine (KM)

Door de KM zijn vorderingen ingesteld op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen en de Directeur Financiën van Aruba met betrekking tot de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Een aantal van deze vorderingen is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) voldaan aan de KM en is daarmee voor de KM afgedaan. Echter, overeengekomen is dat de KM de schuldpositie van de Nederlandse Antillen en Aruba volledig blijft registreren. Een en ander betekent dat voor het bedrag van de afgedane vorderingen de KM dit opneemt onder zowel de balanspost «uitgaven buiten begrotingsverband» als vordering op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen en de Directeur Financiën van Aruba, als onder de balanspost «ontvangsten buiten begrotingsverband » als schuld aan BZK.

Het gaat om de volgende vorderingen met een totaalbedrag van EUR 10 557:

- Een vordering uit 2000 op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen van EUR 3 709.
- Een vordering uit 2001 op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen van EUR 4 609.
- Een vordering uit 2001 op de Directeur Financiën van Aruba van EUR 2 239.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht (KL)

Twee vorderingen van resp. EUR 5 800 en EUR 4 500 betreffen reeds met de Amerikanen afgestemde bedragen inzake de POMS-organisatie (gevoerde ICL's, Fiscal Year 2001). De bedragen zijn als gevolg van functie-wisseling binnen de KL (Afdeling Financieel Beheer) met 3 maanden vertraging gevorderd. De bedragen zullen in het eerste kwartaal 2002 ontvangen worden.

Een bedrag van EUR 7 500 betreft reguliere salariskosten van de POMS-organisatie. De achterstanden vanuit 2000 zijn inmiddels ingelopen. Echter, door oorzaken bij enerzijds de Amerikanen als gevolg van functie-wisseling en anderzijds de POMS-organisatie als gevolg van software-problemen, is wederom achterstand in instemming en afdoening van afrekeningen ontstaan. Het betreft de periode augustus 2001 t/m december 2001. Genoemd bedrag van EUR 7 500 zal in het eerste kwartaal 2002 daadwerkelijk gevorderd worden en zal naar verwachting in het tweede kwartaal 2002 ontvangen worden.

Een bedrag van EUR 4 900 betreft een vordering op 254th BSB Schinnen inzake verrekening van salarissen. Het bedrag is inmiddels volledig gevorderd en de ontvangst wordt grotendeels (EUR 4 300) verwacht in het eerste kwartaal 2002. Voor een deel (EUR 600) is er een dispuut met de Amerikanen. Een doorbraak inzake dit dispuut wordt verwacht in 2002.

Uitgaven buiten begrotingsverband gedaan in 2000 of eerder welke in 2001 nog niet werden terugontvangen

Beleidsterrein Algemeen

Het betreft hier twee vorderingen met een totaalwaarde van EUR 8. De redenen waarom ontvangst van deze vorderingen nog niet heeft plaatsgevonden zijn enerzijds een trage afhandeling bij de debiteur (laatste rappel

volgt in 2002) en anderzijds is het betreffende project nagenoeg afgerond en wordt verwacht dat het restant van de vordering in 2002 ontvangen wordt.

Beleidsterrein Koninklijke Marine (KM)

Een bedrag van EUR 145 te ontvangen van de Marine Onderofficieren Club (MOOC) te Den Helder vanwege renovatiewerkzaamheden. Jaarlijks wordt EUR 36 afgelost, voor het laatst in 2005.

Een vordering van EUR 165 op de Nederlandse Antillen (bureau militaire zaken Curaçao). Het betreft een bijdrage in het bouwkundig onderhoud bij het detachement Suffisant over 1996. De vordering is ingesteld in juni 1997. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen ondervindt de afwikkeling van de vordering vertraging.

Een vordering van EUR 156 op de Nederlandse Antillen (bureau militaire zaken Curaçao). Het betreft een bijdrage in het bouwkundig onderhoud bij het detachement Suffisant over 1997. De vordering is ingesteld in januari 1998. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen ondervindt de afwikkeling van de vordering vertraging.

Een vordering van EUR 97 op de Nederlandse Antillen (bureau militaire zaken Curaçao). Het betreft een bijdrage in het bouwkundig onderhoud bij het detachement Suffisant over 1998. De vordering is ingesteld in juni 1999. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen ondervindt de afwikkeling van de vordering vertraging.

Een vordering van EUR 122 op de Raad van Ministers van Aruba. Het betreft een bijdrage in het bouwkundig onderhoud bij de marinierskazerne Savaneta over 1998. De vordering is ingesteld in mei 1999.

Een vordering van EUR 110 op de Raad van Ministers van Aruba. Het betreft een bijdrage in het bouwkundig onderhoud bij de marinierskazerne Savaneta over 1999. De vordering is ingesteld in februari 2000.

Naast bovenvermelde vorderingen worden de volgende, relatief kleine, vorderingen die zijn ingesteld vóór 2001 per instellingsjaar gespecificeerd:

vordering ingesteld in:	aantal vorderingen:	Totaal bedrag in EUR (x 1000)
1993	1	49
1995	1	13
1997	1	1
1998	4	4
1999	2	1
2000	2	3
totaal:	11	71

De vordering die is ingesteld in 1993, heeft als debiteur de DAF Trucks BV. Het bedrijf is failliet, doch de KM staat op de lijst van concurrente crediteuren. De vordering is in behandeling bij de Directie Juridische Zaken, wanneer afdoening plaatsvindt is nog niet bekend. De overige posten zijn onder meer ingesteld op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen, de Colombiaanse ambassade en de Griekse marine.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht (KL)

Een bedrag van EUR 600 te ontvangen van 254th BSB Schinnen. Dit betreft salariskosten waarbij een diplomatiek conflict met de Amerikanen is ontstaan over het functioneren van een aantal werknemers. Plaatsvervangend directeur Dienst Personeel en Organisatie voert overleg met de Amerikaanse legerleiding in Europa.

Een bedrag van EUR 1 300 te ontvangen van AFCENT/SHAPE inzake het Navo project Mobil War Headquarters. De langdurige onenigheid over afrekening en beschikbaarheid van fondsen is in januari 2002 ten einde gekomen. De ontvangst van de vordering is in het eerste kwartaal van 2002 te verwachten.

Een drietal vorderingen op de belastingdienst van resp. EUR 1000, EUR 400 en EUR 500. Het betreft hier te veel aangegeven en betaalde BTW (buiten EU) dat alsnog met volgende aangiftes gecorrigeerd dient te worden. Het intern overleg bij de KL omtrent deze materie verliep erg moeizaam maar inmiddels zijn de betrokken instanties het unaniem eens over de interne afhandeling. De verwachting is dat de vorderingen in 2002 afgedaan zullen worden.

Een vordering van EUR 100 op Rijkswaterstaat. Het betreft hier meer-uitgaven voor de dijkverzwaring van Fort Everdingen. Voor dit project ligt de verantwoordelijkheid van de uitvoering bij het Polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden. De KL zou maximaal EUR 900 miljoen bijdragen en eventuele uitgaven boven dit bedrag zouden te claimen zijn bij Rijkswaterstaat. Dit moet dan blijken uit een accountantsverklaring voor het gehele project en die wordt in 2002 verwacht.

Een vordering van EUR 700 te ontvangen van het ministerie van Algemene Zaken betreft geheime uitgaven.

Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht (KLu)

Een vordering uit 1998 van EUR 380 te ontvangen van de gemeente Eindhoven. Het gaat om een deel van de reconstructie van de hoofdbaan van de vliegbasis Eindhoven waaraan Eindhoven Airport de extra kosten zou bijdragen vanwege de nachtelijke uitvoering van de werkzaamheden. De discussie hieromtrent loopt nog steeds met de gemeente Eindhoven. Een vordering van EUR 540 is een restant van onderzoek in EPAF-verband van het Helmet Mounted Cueing Display. Ultimo 2001 is actie intern de KLu genomen om te rappelleren en tot afdoening van de vordering te komen.

ad 6. Ontvangsten buiten begrotingsverband (Derdenrekeningen schuld).

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 121 526.

Dit bedrag bestaat voornamelijk uit af te dragen loonheffing en sociale lasten. Een klein bedrag (< EUR 10) staat als waarborgsom geregistreerd van schietverenigingen die gebruik maken van de schietterreinen van de Koninklijke Landmacht en een ander klein bedrag (ongeveer EUR 11) staat open met betrekking tot af te dragen BTW inzake de dienstverlening van het Explosieven Opruimingscommando (EODKL).

Daarnaast is in deze balanspost een bedrag opgenomen van EUR 105 zijnde het per 31-12-2001 beschikbare saldo voor de invulling van pseudo-waivers. Het mutatieoverzicht van deze pseudo-waivers over 2001 is als volgt:

Saldo Pseudo-waivers per 1-1-2001:		661
Betalingen 2001 t.b.v. projecten:		
Railgun	246	
Tip Vortex Cavitation KL	160	
Dynamisch gedrag van composiet scheepsconstructies(DYCOSS)	150	
Totaal betalingen in 2001		556
Saldo pseudo-waivers per 31-12-2001:		105

Door de KM zijn vorderingen ingesteld op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen en de Directeur Financiën van Aruba met betrekking tot de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Een aantal van deze vorderingen is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) voldaan aan de KM en is daarmee voor de KM afgedaan. Echter, overeengekomen is dat de KM de schuldbalans van de Nederlandse Antillen en Aruba volledig blijft registreren. Een en ander betekent dat voor het bedrag van de afgedane vorderingen de KM dit opneemt onder zowel de balanspost «uitgaven buiten begrotingsverband» als vordering op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen en de Directeur Financiën van Aruba, als onder de balanspost «ontvangsten buiten begrotingsverband» als schuld aan BZK. Het gaat om de volgende vorderingen met een totaalbedrag van EUR 10 557:

- Een vordering uit 2000 op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen van EUR 3 709.
- Een vordering uit 2001 op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen van EUR 4 609.
- Een vordering uit 2001 op de Directeur Financiën van Aruba van EUR 2 239.

ad 7. Openstaande rechten.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 0. Voor zover aanwezig zijn deze posten opgenomen onder het bedrag van extra-comptabele vorderingen. Er wordt hiervoor geen aparte administratie gevoerd.

ad 8. Extra comptabele vorderingen.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 103 673.

Opgave van vorderingen per 31 december 2001:

Aard van de vordering	Bedrag
Vorderingen op de Verenigde Naties	24 836
Vorderingen NSK marine	5 575
Vorderingen NSK landmacht	3 414
Vorderingen NSK luchtmacht	2 426
Vorderingen NSK marechaussee	440
Pensioenen	186
Schadeverhaal	1 080
Aanrijdingen/aanvaringen	495
Km diversen	38 243
Materiële aanschaffingen KL	5 767
Materiële aanschaffingen KLu	5 405
Salarissen SHAPE/54th ASG & MTMC Europe	1 705
Infrastructuur KL	29 640
Overige gemeenschappelijke zaken	3 029
DICO CMH/MRC	2 747
Diversen	3 006
Subtotaal	127 994
Af: openstaand op rekeningen buiten begrotingsverband, zg. derden-rekeningen	- 24 321
Balanssaldo extracomptabele vorderingen	103 673

Opmerkingen:

Bij het **beleidsterrein Algemeen** zijn, voornamelijk op grond van het ontbreken van verhaalsmogelijkheden en mede op advies van de Directie Juridische Zaken (DJZ) en de landsadvocaat, tien vorderingen met een totaalwaarde van EUR 759 definitief buiten invordering gesteld. Eén vordering omvat 98% van dit bedrag. Het ministerie van Financiën heeft inmiddels toestemming gegeven om deze vordering buiteninvordering te stellen.

Twee vorderingen met een totaalwaarde van EUR 13 zijn kwijtgescholden.

Bij het **beleidsterrein Koninklijke Marine** zijn mede gelet op het geringe financiële beslag zeventenveertig kleine vorderingen voor een totaalbedrag van € 1 definitief buiten invordering gesteld. De vorderingen hadden voornamelijk betrekking op leveringen van kaarten en foto's.

Daarnaast zijn definitief buiten invordering gesteld:

Een vordering ingesteld in 1996 op Poseidon van EUR 2. Het faillissement is opgeheven bij gebrek aan baten. Een vordering ingesteld in 1988 op de Amsterdamse Droogdok Maatschappij (ADM) van EUR 30.

Tevens zijn drie vorderingen op de Amerikaanse marine kwijtgescholden voor een totaalbedrag van EUR 7. In deze gevallen kon niet duidelijk gemaakt worden voor welk onderdeel van de Amerikaanse marine brandstofleveringen hadden plaatsgevonden.

Tenslotte is een vordering van EUR 1 225 op het agentschap DGW&T kwijtgescholden ten behoeve van het opheffen negatief eigen vermogen DGW&T.

Bij het **beleidsterrein Koninklijke Landmacht** werden in 2001 drie vorderingen definitief buiten invordering gesteld. Het gaat om een vordering van EUR 42 waarop geen verhaalsmogelijkheid meer is en twee vorderingen van een zeer geringe omvang die diverse malen zijn gerappelleerd,

maar te gering van omvang zijn om verder actie op te nemen. Tenslotte is een vordering van EUR 2 269 op het agentschap DGW&T kwijtgescholden ten behoeve van het opheffen negatief eigen vermogen DGW&T.

Bij het **beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht** werd in 2001 een vordering op de belastingdienst van EUR 740 definitief buiten invordering gesteld omdat volgens de belastingdienst verrekening heeft plaatsgevonden met vorderingen van de belastingdienst op de KLu. Tenslotte is een vordering van EUR 1 044 op het agentschap DGW&T kwijtgescholden ten behoeve van het opheffen negatief eigen vermogen DGW&T.

Als criterium voor de toelichting naar grootte van vorderingen geldt een grensbedrag van > EUR 2 500. Hieronder volgt, voor zover van toepassing, per beleidsterrein een specificatie.

Beleidsterrein Koninklijke Marine

Een vordering, ingesteld in 2001, op België van EUR 6 200 vanwege de bijdrage in de BENECUP Mijnenvegers. Verwacht wordt dat deze vordering in 2002 afgedaan wordt.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

Een vordering van EUR 7 200 betreft een schulderkenning van november 2001 van de Defensie baten-lastendienst DGW&T aan de KL welke als overgangsmaatregel is overeengekomen bij de totstandkoming van de nieuwe verrekensystematiek inzake de dienstverlening voor «Ingenieursdiensten». De vordering zal zo spoedig mogelijk, in overleg met de contractpartners en de Defensie accountantsdienst, worden afgelost.

Een vordering van EUR 3 200 betreft het restant van de afkoopsom die in 2000 overeengekomen is tussen de Verenigde Staten en Nederland inzake de sluiting van de POMS SITES Coevorden en Eygelshoven. In 2001 is EUR 6 000 ontvangen en over het restant wordt wederom onderhandeld.

Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten (Musp)

Een vordering, ingesteld in 1998, op de Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen van EUR 3 850 vanwege het aandeel in de exploitatiekosten van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba 1998. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen wordt verwacht dat de afwikkeling van deze vordering verdere vertraging zal ondervinden.

Een vordering, ingesteld in 1999, op de Raad van Ministers Nederlandse Antillen van EUR 4 889 vanwege het aandeel in de exploitatie/investeringskosten van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba 1999. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen wordt verwacht dat de afwikkeling van deze vordering verdere vertraging zal ondervinden.

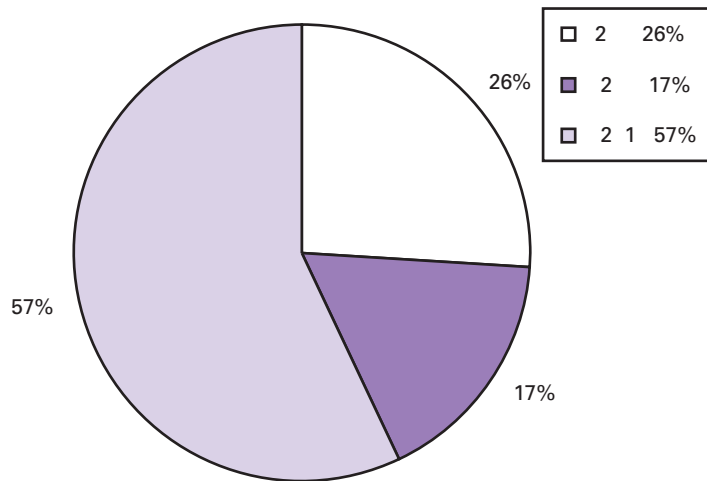
Een vordering, ingesteld in 2000, op de Directeur van Financiën van Aruba van EUR 2 918 vanwege het aandeel in de exploitatie/investeringskosten van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Twee vorderingen op de VN ingesteld in 2001 met een totaalwaarde van EUR 10 100 betreffen materiële- en personele kosten welke door Nederland gemaakt zijn in het kader van de UNMEE-operatie.

Een vordering op de VN ingesteld in 1995 voor een bedrag van EUR 6 100 betreft de operatie UNTAC in Cambodja.

Verdeling vorderingen naar ouderdom

De verdeling van de extra-comptabele vorderingen naar ouderdom is hieronder in een grafiek weergegeven.

Ouderdom vorderingen in miljoenen euro's (ultimo 2001)

Vorderingen groter dan EUR 50 die zijn ingesteld vóór 2000. Hieronder volgt, voor zover van toepassing, per beleidsterrein een specificatie.

Beleidsterrein Algemeen

Een vordering van EUR 68 op de Koninklijke Nederlandse militaire bond «Pro Rege». Het betreft hier een lening die is afgesloten in april 1991 door de KL. Vanaf 1997 wordt in jaarlijkse termijnen van EUR 14 afgelost, waardoor in 2006 de lening volledig is afbetaald.

Een vordering uit 1994 op de firma Verhoeven & Zn c.q. Van den Bogaard van EUR 112. In september 2000 is vonnis gewezen, doch de wederpartij is in hoger beroep gegaan. De kwestie is bij het Gerechtshof Den Bosch aanhangig gemaakt. De landsadvocaat verwacht het arrest niet op korte termijn.

Een vordering uit 1997 op Simon Engineering van EUR 589 (£ 360). Een procedure tegen de Lloyds Bank omtrent betaling van de bankgarantie heeft geen resultaat gehad. Een verhaalsmogelijkheid op Simon Engineering is onderzocht, maar het verhaalsrecht wordt minimaal geacht. In samenwerking met de KLu, die ook een procedure tegen Simon Engineering heeft lopen, wordt geprobeerd alsnog een deel te verhalen.

Een vordering uit 1997 op Centraal Beheer van EUR 48. De wederpartij eist van Defensie een medische onderbouwing. De medisch adviseur van Defensie moet deze nog opleveren.

Een vordering uit 1997 op een natuurlijk persoon van EUR 225. Inmiddels heeft beslaglegging via het G.A.K. plaatsgevonden. Regelmatig worden kleine bedragen via een deurwaarder afgelost.

Een vordering uit 1998 op Arbeidsmarkt en Scholing Defensie (ASD) van EUR 133. Afhankelijk van de uitkomst van een rechtszaak die de uitvoerende instantie (IVIO) tegen Defensie heeft lopen, wordt bepaald of inning van de vordering wordt doorgezet.

Een vordering uit 1998 op Unipol Assicurazioni van EUR 56. De wederpartij eist van Defensie een medische onderbouwing. De afdeling Claims van de DJZ heeft deze zaak in behandeling.

Een vordering uit 1999 op v.o.f. Regionaal Informatiecentrum Noord (RICNON) van EUR 58 wegens geleverde diensten door de Topografische Dienst Nederland (TDN). De landsadvocaat heeft deze zaak in behandeling, maar ziet de verhaalsmogelijkheden somber in. Een aanbod van Essent Nederland B.V., die betrokkenheid heeft bij RICNON, om 15% van de vordering tegen finale kwijting te voldoen is in beraad genomen.

Beleidsterrein Koninklijke Marine

Een vordering van EUR 143 is in 1998 ingesteld op de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). Het gaat hier om een vordering die betrekking heeft op de opleiding die VAE-personeel heeft genoten aan het KIM. Volgens de VAE is de vordering betaald. De ambassade van de VAE in Bonn is verzocht nader onderzoek te verrichten. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

Een vordering van EUR 208 is in 1998 ingesteld op de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). Het gaat hier om een vordering die betrekking heeft op de officierstraining die VAE-personeel heeft genoten aan het KIM. Volgens de VAE is de vordering betaald. De ambassade van de VAE in Bonn is verzocht nader onderzoek te verrichten. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

Een vordering op een natuurlijk persoon van EUR 70 in verband met teruggaaf opleidingskosten. Inmiddels is na uitspraak Raad van Beroep in augustus 2001 een nieuwe beschikking op het bezwaar gemaakt welke in december 2001 verstuurd is.

Een vordering op de Duitse overheid van EUR 500. Volgens het Duitse Bauamt is dit bedrag verrekend met andere projecten. Dit blijkt echter niet uit de KL-informatie. De oplossing in deze zaak duurt langer dan eerder was aangenomen; in 2002 wordt gestreefd naar afdoening.

Een vordering op de firma Siemens van EUR 326 inzake een boete voor te late levering van SST/PVT-systemen. Deze vordering wordt voldaan door het verrichten van onderhoud aan de betreffende systemen gedurende een aantal jaren. In 2001 is voor EUR 467 onderhoud verricht en voor het restant van de vordering zal in 2002 onderhoud worden verricht.

Een vordering van EUR 320 op een natuurlijk persoon die de vordering tot aan zijn pensioen met een maandelijks vast bedrag gaat voldoen. Het dan

resterende bedrag van EUR 109 zal, indien volledig is voldaan aan de betalingsverplichtingen, in november 2026 buiten invordering gesteld worden.

Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht

Een vordering van EUR 390 uit 1998 op de gemeente Eindhoven inzake het grondverzet op de vliegbasis Eindhoven. Vanwege diverse discussies met gemeentelijke instanties zijn juridische stappen genomen. Hierdoor is niet te voorspellen is op welke termijn de vordering wordt ontvangen.

Een vordering van EUR 90 uit 1997 op Lloyds Bank PLC. De vordering is overgedragen aan de Directie Juridische Zaken van het ministerie van Defensie.

Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten (Musp)

Een vordering van EUR 1 255 op de Raad van Ministers van Curaçao betreft het aandeel in de exploitatielasten van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De vordering is ingesteld in oktober 1997. Gelet op de liquiditeitspositie van de Nederlandse Antillen wordt verwacht dat de afwikkeling van deze vordering vertraging zal ondervinden.

Een vordering van EUR 785 op de Directeur van Financiën van Aruba. Betreft het aandeel in de exploitatielasten van de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba over 1999. De vordering is ingesteld in oktober 1999.

Zeven vorderingen met een totaalwaarde van EUR 11 500 hebben betrekking op de inzet van UNTAC Cambodja. De vordering is door de VN erkend, doch wanneer ontvangst plaatsvindt is onbekend, dit is afhankelijk van de liquiditeit van de VN.

Twee vorderingen met een totaalwaarde van EUR 300 hebben betrekking op de inzet van UNAMIR in Ruanda. De vordering is door de VN erkend, doch wanneer ontvangst plaatsvindt is onbekend; dit is afhankelijk van de liquiditeit van de VN.

Een restant van een openstaande vordering van EUR 200 heeft betrekking op Unprofor. Eind 2001 is EUR 41 700 ontvangen van de VN. Onderzocht wordt waarom het resterende bedrag niet voldaan is.

ad 9. Extra-comptabele schulden.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 0.

ad 10. Voorschotten.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 2 115 399. De voorschotten zijn gewaardeerd tegen de in het jaar van verstrekking geldende plankoers. Voorschotten waarbij voor de verstrekking termijnvaluta is aangewend, zijn gewaardeerd tegen de betreffende termijnkoers.

Voorschotten naar ouderdom:

De verdeling van de voorschotten naar ouderdom is vermeld in onderstaande tabel.

(bedragen x EUR 1,0 miljoen)								
Jaar van ontstaan	Algemeen	P&U	KM	KL	KLu	Musp	Overigen	Totaal
≤ 1997	2,4	0,0	59,8	14,3	101,3	3,1	0,0	180,9
1998	0,6	0,0	32,6	5,7	68,2	5,2	0,2	112,5
1999	2,1	0,2	76,3	12,1	121,6	5,2	0,1	217,6
2000	28,8	0,0	94,5	14,1	99,5	112,3	1,4	350,6
2001	51,8	711,7	132,7	98,2	155,2	95,9	8,3	1 253,8
Totaal	85,7	711,9	395,9	144,4	545,8	221,7	10,0	2 115,4

De post Overigen bestaat uit de beleidsterreinen Dico (EUR 6,6) en de KMar (EUR 3,4).

Ten opzichte van de stand t/m 31-12-2000 is een bedrag verrekend van EUR 1 169,8 miljoen. In 2001 zijn voorschotten verstrekt voor totaal EUR 1 323,3 miljoen waarvan in 2001 reeds werd verrekend EUR 69,8 mln. De totale mutatie in de voorschottenstand ten opzichte van 2000 komt daarvoor uit op + EUR 84,0.

Toelichting beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht verrekend voorschot 2001 inzake aanschaf F-16.

In 1977 heeft de Koninklijke Luchtmacht op basis van het wapenexportprogramma van de Amerikaanse Overheid 102 stuks F-16 gevechtsvliegtuigen gekocht. Met deze initiële investering was een bedrag van 1 500 miljoen US dollar gemoeid. De betalingen voor deze vliegtuigen werden in de KLu-administratie als voorschot vastgelegd. Op basis van de door de Amerikaanse Overheid aangeleverde informatie werden deze voorschotten in de loop van de tijd verrekend. Deze aangeleverde informatie voldeed niet aan de informatiebehoefte van de KLu. Ten eerste was de verstrekte informatie anders ingericht dan wenselijk voor verwerking in de naar de normen van de Comptabiliteitswet ingerichte KLu-administratie. Ten tweede was de door de Amerikaanse Overheid verstrekte informatie onvolledig omdat commercieel gevoelige informatie conform de Amerikaanse wetgeving niet aan de KLu mocht worden verstrekt. In 1985 is het laatste F-16 gevechtsvliegtuig afgeleverd. In 1997 heeft de Amerikaanse Overheid – nadat de KLu hierop had aangedrongen – besloten tot een spoedige afsluiting van de overeenkomst zodat de aankoop financieel kon worden afgewikkeld. Ultimo 1998 is deze overeenkomst administratief afgesloten; de laatste financiële informatie is in 1999 ontvangen. Uiteindelijk bleek er een verschil tussen de Amerikaanse en Nederlandse administratie te bestaan van EUR 43,1 miljoen. Ondanks uitgebreide inspanningen is de KLu er niet in geslaagd om dit verschil te herleiden naar individuele facturen van geleverde prestaties. Teneinde de inmiddels afgeronde overeenkomst volledig te kunnen afwickelen, is het verschil van EUR 43,1 miljoen in 2001 afgeboekt.

Inmiddels zijn, mede op basis van het voorgaande, verbeteringen in de administratie van de KLu aangebracht met het doel verrekeringen van aan de Amerikaanse Overheid verstrekte voorschotten beter en vollediger te kunnen herleiden naar individuele facturen van geleverde prestaties. Daarnaast slaagt de KLu er in toenemende mate in, in overleg met de Amerikaanse Overheid, de aanlevering van de informatie uit de admini-

stratie van de Amerikaanse Overheid meer in overeenstemming te brengen met de informatiebehoefte van de KLu.

Desondanks bestaat de verwachting dat de nu af te ronden cases, zoals momenteel de case KDC-10, nog niet volledig kunnen profiteren van deze verbeterde aanlevering van informatie en dat ook hier wellicht in de toekomst nog een saldo zal open blijven dat niet direct te herleiden is naar individuele facturen van geleverde prestaties.

Als criterium voor de toelichting naar grootte van voorschotten geldt een grensbedrag van > EUR 25 000. Hieronder volgt, voor zover van toepassing, per beleidsterrein een specificatie.

USZO-voorschotten.

De declaraties van de USZO met betrekking tot de post-actieven zijn voor een bedrag van EUR 793 985 als voorschot betaald en in de financiële verantwoording 2001 als extracomptabele voorschotten over de beleidsterreinen als volgt verdeeld:

Beleidsterrein Alg.	EUR 4 043
Beleidsterrein P&U	EUR 711 648
Beleidsterrein KM	EUR 16 517
Beleidsterrein KL	EUR 44 064
Beleidsterrein KLu	EUR 12 021
Beleidsterrein KMar	EUR 967
Beleidsterrein Dico	EUR 4 725

Beleidsterrein Algemeen

De declaraties met betrekking tot de ziektekostenverzekering die betaald zijn aan de Dienst Ziektekostenvoorziening Defensie (ZVD) en de Stichting Ziektekosten Verzekering Krijgsmacht (SZVK) zijn in de saldbalans verwerkt als extra-comptabele voorschotten voor een totaal bedrag van resp. EUR 44 080 en EUR 7 260. De definitieve vaststelling van het te verrekenen bedrag zal plaatsvinden in 2002.

Beleidsterrein Koninklijke Marine

Een voorschot van EUR 26 600 staat open in verband met de verwerving van Active Phased Array Radars (APAR) voor de Luchtverdedigings- en Commandofregatten.

Een voorschot van EUR 36 700 staat open in verband met de verwerving van het Combat Direction System voor de Luchtverdedigings- en Commandofregatten.

Leveringen en verrekening van bovenstaande voorschotten is conform de schema's die opgenomen zijn in de contracten.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

Een voorschot van EUR 41 300 staat open ten behoeve van de Gill Antitankwapen-systemen van de firma Rafael uit Israël. De leveringen en verrekeningen vinden plaats t/m 2005, hetgeen conform het oorspronkelijk leverschema is.

Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht

Een voorschot van EUR 103 100 staat open ten behoeve van de Midlife Update (MLU) Productiefase F-16. Dit bestaat voor het grootste gedeelte uit progress payments, die door de USAF aan leveranciers zijn verstrekt plus administratieve kosten. Op basis van opleveringsverklaringen vinden regelmatig verrekeningen plaats.

Een nog openstaand voorschot van EUR 40 100 voor de modificatie SD5/PDP5 van patriot radarsystemen. De eerste twee patriot radar-systemen zijn in oktober 2001 van de productielijn in de Verenigde Staten naar Nederland teruggekomen. De afrekening hiervan wordt medio 2002 verwacht. Dit betekent dat wellicht ongeveer 50% van het openstaande voorschot verrekend kan worden.

Een nog openstaand voorschot van EUR 31 000 inzake vervolgbestelling F-16, vanwege de complexiteit en omvang van de destijds afgesloten contracten is de verwachting dat de afdoening van deze voorschotten nog enige jaren op zich zal laten wachten.

Een nog openstaand voorschot van EUR 26 500 voor de Follow-on-Support voor het F-16 wapensysteem. Hier dienen door USAF nog veel activiteiten in rekening te worden gebracht (delivery listings) waardoor in combinatie met de opleveringsverklaringen het saldo van het openstaand voorschot zal afnemen. Daarnaast zal verzocht worden het huidige betaalschema te wijzigen zodat betalingen voorzien in de jaren 2002 en volgende jaren naar achteren zullen schuiven.

Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten (Musp)

Een openstaand voorschot van EUR 193 200, verstrekt aan MD Douglas via de FMS-procedure ten behoeve van de aanschaf van Apache gevechtshelikopters. Na aflevering van een gevechtshelikopter vindt verrekening met de Amerikaanse Luchtmacht plaats. De levering van de laatste helikopter is medio 2002 voorzien.

ad 11. Garantieverplichtingen.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 0. Voor de garantieverplichtingen wordt geen separate administratie gevoerd. Aanwezige garantieverplichtingen worden opgenomen onder de balanspost openstaande verplichtingen.

ad 12. Openstaande verplichtingen

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 4 232 586. De met termijncontracten afgedekte verplichtingen zijn opgenomen tegen de betreffende termijnkoers.

De niet op termijn afgedekte US\$-verplichtingen zijn gewaardeerd tegen de door het ministerie van Financiën voor 2001 voorgeschreven koers van EUR 0,998 (f 2,20).

Bij de nieuw aangegane verplichtingen is uitgegaan van de methode van het opnemen in de rekening van zowel de positieve als negatieve bijstellingen op oude verplichtingen. Daar waar nieuw aangegaan negatief zou uitlopen is deze stand op nihil gesteld waardoor voor die artikelen wel een negatieve bijstelling is opgenomen.

Verplichtingen 1/1/2001	3 106 153
Aangegane verplichtingen in verslagjaar	8 573 758
Subtotaal	11 679 911
Tot betaling gekomen in verslagjaar	7 446 455
Negatieve bijstellingen van aangegane verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	870
Subtotaal	7 447 325
Openstaande verplichtingen per 31/12/2001	4 232 586

Als bijlage is gevoegd een blad met de opbouw van de garantieverplichtingen.

Als criterium voor de toelichting naar grootte van openstaande verplichtingen geldt een grensbedrag van > EUR 50 000. Hieronder volgt, voor zover van toepassing, per beleidsterrein een specificatie.

Beleidsterrein Koninklijke Marine

Een verplichting van EUR 142 700 inzake het Bouwmeestercontract voor Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LCF). De overeenkomst is gesloten met de Koninklijke Schelde Groep. Het project eindigt in 2005. Te leveren zijn vier schepen LCF.

Een verplichting van EUR 486 400 inzake het opstarten van de productielijn en de verwerving van twintig NH-90 helikopters. De leverancier is NAHEMA en de levering vindt plaats in 2007 t/m 2012.

Een verplichting van EUR 138 100 inzake de modernisering van 10 P3C Orion maritieme patrouillevliegtuigen. De overeenkomst is via de FMS-procedure met de Amerikaanse overheid gesloten. De oplevering vindt plaats van 2004 t/m 2008.

Een verplichting van EUR 124 300 inzake de verwerving van sonar-C2 systemen ten behoeve van de mijnenbestrijdingsvaartuigen (IMCMS). De leverancier is Atlas Elektronik GmbH in Duitsland. Het betreft een samenwerkingsverband met België. Daarom is van het totale bedrag van de openstaande verplichting een bedrag van EUR 45 400 miljoen buiten begrotingsverband geregistreerd.

Beleidsterrein Koninklijke Landmacht

Een verplichting van EUR 380 300 inzake het Fenek-contract voor levering van 410 stuks lichte verkenning- en bewakingsvoertuigen. De overeenkomst is gesloten met het speciaal hiervoor opgerichte consortium Arbeitsgemeinschaft/Kraus-Maffei Wegmann/SP aerospace & vehicle systems in Duitsland. Deze overeenkomst is van december 2001 en de laatste levering is in 2007 gepland.

Een verplichting van EUR 135 800 inzake het Gill-contract voor levering van 2433 Antitankwapen-systemen. De overeenkomst is gesloten met de firma Rafael in Israël. Deze overeenkomst is in juli 2001 ondertekend en de laatste levering is in 2005 gepland.

Een verplichting van EUR 51 400 inzake de levering van 16 000 stuks pantsergranaatpatronen voor de Leopard-tanks. De overeenkomst is gesloten met de firma Rheinmetall Waffen und Munition GmbH in Duitsland. Deze overeenkomst is van februari 2001 en de laatste levering is gepland in 2003.

Een verplichting van EUR 247 800 inzake de dienstverlening van de voormalige telematica groepen welke overgegaan zijn naar de Defensie batenlastendienst DTO. De overeenkomst dateert uit 2000 maar is pas in 2001 geadministreerd. Deze overeenkomst loopt tot 2009.

Een verplichting van EUR 56 700 inzake de ontwikkeling van een nieuw pantserwielvoertuig (GTK/MRAV/PWV), welke samen met de Duitse en de Engelse overheid gesloten is met het consortium ARTEC. Dit consortium bestaat uit de Britse firma Alvis Vehicles Ltd., de Duitse firma's Krauss-Maffei Wegmann en Rheinmetall Landsystems en het Nederlandse Stork PWV. De overeenkomst is in februari 2001 ondertekend en de ontwikkelingsopdracht moet volgens planning afgerond zijn in oktober 2004.

Beleidsterrein Koninklijke Luchtmacht

Een verplichting van EUR 106 800 met betrekking tot follow-on support F-16 (FMS case NE-D-QBK) Het gaat hier om uiteenlopende activiteiten ter ondersteuning van de instandhouding van de F-16. Het betalingsschema loopt tot en met 2008.

Een verplichting met een totaalwaarde van EUR 52 600 inzake de follow-on-support Apache gevechtshelikopters (inclusief bijkomende kosten). Het betalingsschema loopt tot en met 2004.

Beleidsterrein Multi-service projecten en activiteiten (Musp)

Een drietal openstaande verplichtingen met een totaalwaarde van EUR 130 400 heeft betrekking op de aanschaf van de Apache gevechtshelikopters (inclusief een tweede amendement en bijkomende kosten, leverancier MD Douglas via FMS-procedure). De leveringen geschieden tot en met 2002.

ad 13. Deelnemingen.

Het saldo op de saldibalans bedraagt EUR 2 420.

Naam van de onderneming: Eurometaal N.V.

Wijze van deelneming: aandelen.

Het ministerie van Defensie was tot 2001 in het bezit van 33 1/3 % van de aandelen. De waarde bedroeg, uitgedrukt in de oorspronkelijke aankoopprijs, 33 1/3 % van EUR 18 151 = EUR 6 050. Na verkoop in 2001 van 4000 aandelen bedraagt het aandeel van Defensie in Eurometaal per 31 december 2001 13,3%. Uitgedrukt in de oorspronkelijke aankoopprijs bedraagt de waarde thans EUR 2 420.

Specificatie Garantieverklaringen per 31 december 2001 (RDB 5.8)

Begr. Artikel	Basis voor het aangaan van garantieverplichtingen	Aard van de verbintenis	Gegarandeerd bedrag	Verleende garanties	Looptijd	Openstaande garantieverplichtingen per 31-12-2000	Mutatie garantieverplichtingen	Openstaande garantieverplichtingen per 31-12-2001
U 124	Begrotingswet dd. 28 december 1960 Staatsbladnummer 566	Leningen ter stimulering van de woningbouw met een looptijd van ten hoogste 40 jaar.	Niet nader geregeld	Garantie aan de «Vereniging Pensioen Risico» te Amsterdam voor de betaling van rente en aflossing door de woningstichting «Ons Belang» te Amersfoort in verband met een geldlening van EUR 499 ingeval een overeenkomst van 31 augustus 1961.	t/m 2001	EUR 27	EUR -27	EUR 0
U 124	Derde wijzigingsovereenkomst op de Raamovereenkomst betreffende Eurometaal N.V. d.d. 19 maart 1990	Borgstelling in verband met aan te geven geldleningen, 1/3 deel van maximaal EUR 2 723. Onder aantekening dat in geval het maximumbedrag van EUR 2 723 niet voldoende mocht blijken, betrokken partijen over een eventuele verhoging van dit bedrag nader met elkaar in overleg zullen treden.	EUR 908	Borgstelling ten behoeve van Eurometaal N.V. voor de door genoemde vennootschap op te nemen geldleningen ter verdere financiering van de vennootschap.	Doorlopend	EUR 908	EUR -545	EUR 363

Specificatie Garantieverklaringen per 31 december 2001 (RDB 5.8)

Begr. Artikel	Basis voor het aangaan van garantieverplichtingen	Aard van de verbintenis	Gegarandeerd bedrag	Verleende garanties	Looptijd	Openstaande garantieverplichtingen per 31-12-2000	Mutatatie garantieverplichtingen	Openstaande garantieverplichtingen per 31-12-2001
U 124	Overeenkomst met de Vereniging Verbond van Verzekerders	Regeling van de verhouding tussen Defensie en de Vereniging met als doel om de belemmeringen die Defensieambtenaren in het maatschappelijk verkeer ondervinden als gevolg van uitsluitingsclausules bij levensverzekeringen, gekoppeld aan de financiering van een woning, weg te nemen.	Niet nader geregeld		Onbepaald	P.M.	P.M.	P.M.

BIJLAGEN

Algemeen

De eerste belangrijke stap in het ontwikkeltraject van de Mededeling Bedrijfsvoering binnen Defensie betrof de mededeling over de bedrijfsvoering zoals deze in de verantwoording 2000 is opgenomen. Deze mededeling werd opgenomen als onderdeel van de Defensiepilot die weer deel uitmaakte van een rijksbrede pilot. Op basis van de pilot-uitkomsten en de uitgangspunten van het Beleid Bedrijfsvoering Defensie is besloten om bij het opstellen en onderbouwen van de Mededeling over de Bedrijfsvoering van de Minister gebruik te maken van de deelmededelingen van de bevelhebbers en de resultaten van uitgevoerde Defensiebrede audits en de onderzoeken van de Defensie Accountantsdienst.

De Mededeling 2000 kwam tot stand op basis van de bij het management beschikbare informatie over de bedrijfsvoering. Hierbij werd het ontbreken van Defensiebrede normen voor de toetsing van de bedrijfsvoering als gemis ervaren.

Hoewel een Mededeling over de bedrijfsvoering voor de verantwoording 2001 nog niet is voorgeschreven is in aansluiting op de ervaringen in 2000 en als onderdeel van het totale ontwikkeltraject in deze bijlage een voorbeeldtekst inzake de mededeling over de bedrijfsvoering opgenomen. Voor het opstellen en onderbouwen van de mededeling over de bedrijfsvoering 2001 zijn zogenaamde baselines opgesteld. Deze baselines vormen het normenkader voor toetsing van en verantwoording over de bedrijfsvoering bij Defensie. Omdat het gebruik van de baselines voor de totstandkoming van de mededeling bedrijfsvoering 2001 nog niet verplicht was gesteld, zijn de baselines niet eenduidig gehanteerd.

De baselines 2001 zullen zowel qua inhoud als gebruik worden geëvalueerd en verder verbeterd. Daarnaast worden, indien wenselijk, gedurende 2002 baselines ontwikkeld voor de overige te onderkennen elementen van bedrijfsvoering. Voor de mededeling over de bedrijfsvoering 2002, zoals die met ingang van het jaarverslag 2002 in het departementale jaarverslag moet worden opgenomen, wordt gebruik gemaakt van de dan beschikbare baselines waarbij tegelijkertijd de baselines worden toegepast tot op het niveau van zelfstandige organisatie-onderdelen. In 2003 vindt wederom een evaluatie en een verdere verbetering van de beschikbare baselines plaats. Het streven is om uiteindelijk bij de totstandkoming van de mededeling over de bedrijfsvoering 2004 te kunnen beschikken over een volledige en uitgekristalliseerde set van baselines waarin de kwaliteitseisen, die aan de gehele bedrijfsvoering worden gesteld, zijn vastgelegd.

Met de Mededeling over de bedrijfsvoering 2004 zal de gewenste eind-situatie met betrekking tot de mededeling over de bedrijfsvoering binnen Defensie zijn bereikt. Defensie heeft door participatie in de rijksbrede pilot en het opnemen van voorbeeldmededelingen met ingang van de verantwoording 2000 een ontwikkelingstraject doorlopen met verschillende evaluatiemomenten en verbeteracties.

De onderstaande voorbeeldtekst inzake de mededeling over de bedrijfsvoering dient tegen de achtergrond van het hiervoor opgenomen ontwikkeltraject te worden gezien.

Voorbeeldtekst: Mededeling over de bedrijfsvoering

Reikwijdte

De mededeling over de bedrijfsvoering 2001 omvat de bedrijfsvoering-aspecten financieel beheer, materieelbeheer, personeelsbeheer, informatiebeveiliging en milieu.

Onderbouwing

De mededeling over de bedrijfsvoering is met name gebaseerd op de in de managementrapportages¹ van de (P)SG, CDS, Bevelhebbers en C-Dico opgenomen deelmededelingen inzake de kwaliteit van de vijf genoemde bedrijfsvoeringaspecten. Analyse en beoordeling van de kwaliteit is uitgevoerd aan de hand van de gedurende 2001 opgestelde normenkaders (baselines). Deze baselines betreffen een, aan de hand van de bestaande wet- en regelgeving, aanwijzingen en procedures, concrete invulling van het generiek toepasbare analyse- en beoordelingsinstrument interne beheersing (ABIB).

Naast de deelmededelingen zijn de bevindingen tijdens werkbezoeken, van Defensiebrede audits en van de onderzoeken van de Defensie Accountantsdienst als onderbouwing gebruikt.

Mededeling

In het begrotingsjaar 2001 is op een gestructureerde wijze aandacht besteed aan de bedrijfsvoering van het ministerie van Defensie. Op basis van een risicoanalyse is een systematische afweging gemaakt inzake de in te zetten instrumenten van sturing en beheersing. Daarbij werd naar aanleiding van de door de Algemene Rekenkamer geconstateerde «ernstige tekortkomingen» op het gebied van Financieel beheer en Materieelbeheer een Task Force ingesteld waarbinnen de verbeteracties werden geïnitieerd, gecoördineerd, gemonitord alsmede verantwoording over de resultaten werd afgelegd.

In 2001 zijn als onderdeel van de kwaliteitsverbetering van de bedrijfsvoering Defensiebrede normenkaders opgesteld, in aansluiting op de Rijksbrede normenkaders en het Beleid Bedrijfsvoering Defensie 2000. Deze normenkaders zijn vastgelegd in de baselines Defensie 2001 voor de bedrijfsvoeringaspecten Financieel beheer, Materieelbeheer, Personeelsbeheer, Informatiebeveiliging en Milieu. Door analyse en beoordeling van de bedrijfsvoeringaspecten met behulp van de baselines is inzicht verkregen in de kwaliteit van de bedrijfsvoering en nog te realiseren verbetermaatregelen.

Een en ander heeft in het begrotingsjaar 2001 geresulteerd in beheerste bedrijfsprocessen, aanvaardbare rest-risico's en inzicht in de resterende verbeterpunten.

Voor verdere verbetering van de bedrijfsvoering binnen het ministerie van Defensie is een verbeterplan opgesteld waarin acties zijn opgenomen ten aanzien van:

- Verbetering van het financieel beheer op de aspecten:
  - Administratieve discipline
  - Europese aanbestedingsregels
- Verbetering van het materieelbeheer op de aspecten:
  - Analyse van voorraadverschillen
  - Beheers- en bruikleenadministraties

---

¹ Door middel van de binnen het ministerie van Defensie opgezette Toprapportage-structuur wordt periodiek informatie verstrekt aan het Politiek Beraad inzake doelstellingen/ doelbereiking, bedrijfsvoering alsmede de aanwending van middelen. Met deze systematiek is een belangrijk fundament gelegd voor vergroting van de transparantie.

- Verbetering van het Milieuzorgsysteem op het aspect:
  - Betrouwbaarheid van de informatievoorziening
- Verbetering materieelbeheer bij de KL
- Verbetering financieel beheer bij de KM.

De wijze en de mate van inzet bij vredesoperaties

In het onderstaande wordt een nadere uiteenzetting gegeven van de wijze en mate van inzet van militaire middelen bij de verschillende operaties.

Ingezette middelen en uitgevoerde taken (SFOR)

Het Nederlandse bataljon opereert in de operatie SFOR in Bosnië-Herzegovina vanaf de locaties Bugonjo en Novi Travnik. Samen met eenheden van Groot-Brittannië en Canada vormt het Nederlandse bataljon de Multinational Division South/West (MNDSW). Sinds oktober 2001 voert Nederland het commando over MNDSW. Het tot 1 (NL) Mechbat. behorende mortierpeloton, dat in Duitsland is gelegerd, is aangemerkt als tactische reserve en staat op zeven dagen notice to move.

Nederland neemt aan deze operatie deel met de volgende middelen:

Eenheid	Organieke Personele sterkte	Inzet Groot Materieel
Gemechaniseerd bataljon (inclusief logistiek, genie)	610 ¹	8 Leopard A5-tanks, 63 YPR-rupsvoertuigen en 195 overige voertuigen
Nationaal Support Element	306 ²	65 voertuigen
Verbindingsondersteuningscompagnie	105	32 voertuigen
Helikopterdetachement	125 ³	5 Cougar-helikopters 54 voertuigen
Contingentscommando	43 ⁴	23 voertuigen
KMAR	22	9 voertuigen
EOV-detachement	5	3 voertuigen
Geneeskundig detachement Sipovo	17	
Personeel HQ MND(SW) en SFOR	125	
Staf/Wacht-peloton HQ MND(SW)	30	Op roulatiebasis
<i>Tactische reserve</i> t.b.v. mechbat:	30	Op 7 dagen notice to move
Mortierpeloton		(NTM)
<i>Strategische reserve</i> : 1e Mariniersbataljon	500	

¹ niet inbegrepen 36 Bulgaarse militairen

² niet inbegrepen 26 Roemeense militairen

³ niet inbegrepen 16 Roemeense militairen

⁴ niet ingegrepen 2 Bulgaarse en 2 Roemeense militairen

Eenheid	Activiteiten
Gemechaniseerd bataljon (inclusief logistiek, genie)	Patrouilles en inspecties conform operatie-order mechbat: Innemen en onschadelijk maken munitie en explosieven (mijnen en diverse soorten granaten).
Nationaal Support Element	Logistieke ondersteuning van alle Nederlandse eenheden
Verbindingsondersteuningscompagnie	Handhaven van de verbindingen t.b.v. MND(SW)
Helikopterdetachement	Helikoptersteun t.b.v. MND(SW) en inzet IRT-helikopter
Contingentscommando	Dagelijkse informatievoorziening ten behoeve van de CDS
KMAR	Politiedienst t.b.v. de NL-militairen
EOV-detachement	Interceptie en plaatsbepaling berichtenverkeer op continu basis binnen MND(SW)
Geneeskundig detachement Sipovo	Geneeskundige ondersteuning t.b.v. MND(SW)
Personeel MND(SW) en SFOR-hoofdkwartieren	Ondersteuning van de staven
<i>Tactische reserve</i> t.b.v. mechbat: Mortierpeloton	Aanvullende vuursteun op 7 dagen NTM in Nederland

Eenheid	Activiteiten
<i>Strategische reserve</i> : Mariniersbataljon	Aanvullende capaciteit t.b.v. COMSFOR

UNITED NATIONS MISSION IN ETHIOPIA AND ERITREA (UNMEE)

Met de aanneming door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties van de Resoluties 1312 en 1320 op resp. 31 juli jl. en 15 september jl. werd de weg vrijgemaakt voor de inzet van UNMEE. Deze resoluties verschaffen op basis van Hoofdstuk VI van het VN-Handvest het mandaat voor de ontplooiing van een internationale vredesmacht (UNMEE), bestaande uit maximaal 4200 militairen.

De vredesmacht is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- een UNMEE-Force hoofdkwartier
- drie infanteriebataljons
- 220 militaire waarnemers (UNMO's)
- een mobiele reservecompagnie (Force mobile reserve)
- twee genie-ontmijningscompagnieën en een genieconstructiecompagnie
- een hoofdkwartiercompagnie
- een rol 2 veldhospitaal
- een luchttransporteenheid.

UNMEE is een zogenoemde «Monitoring mission», welke door middel van waarnemers en de daadwerkelijke fysieke aanwezigheid van militairen op de grond toeziet op de uitvoering van de wapenstilstand, waarvan het akkoord is ondertekend op 18 juli 2000. Dit akkoord voorziet in de vorming van een gedemilitariseerde bufferzone, de «Temporary Security Zone» (TSZ) langs de ongeveer 1000 km lange grens tussen Ethiopië en Eritrea. In deze 25 km brede TSZ heeft UNMEE haar troepen ontplooid ter voorkoming van de hervatting van de vijandelijkheden tussen beide landen, met als doel de omzetting van het wapenstilstandsakkoord in een omvattend vredesakkoord. Eind maart 2002 presenteert de Verenigde Naties de definitieve vaststelling van de grens tussen Eritrea en Ethiopië.

Ingezette middelen en uitgevoerde taken (UNMEE)

In de periode vanaf medio december 2000 tot juli 2001 heeft Nederland deelgenomen aan de operaties in UNMEE met de onderstaande middelen:

Eenheid	Organieke Personele Sterkte	Inzet Groot Materieel
Hr. Ms. Rotterdam KMAR Detachement	210 10 + 8 tijdens deployment/ redeployment	9 jeeps
Contingentscommando Verkenning Peloton	29 22	8 jeeps 6 jeeps
KM Genie Peloton NECBAT Staf Coy	26 106	8 jeeps, diverse vrachtwagens. 16 jeeps, 6 vrachtwagen-trailer combinaties t.b.v. vervoer en opslag, mobiele keuken, sanitaire combinaties.

Eenheid	Organieke Personele Sterkte	Inzet Groot Materieel
A-Coy	153	6 Patria's, 17 jeeps, 9 vrachtwagens, generatoren, organieke bewapening.
B- Coy	153	6 Patria's, 17 jeeps, 9 vrachtwagens, generatoren, organieke bewapening.
C-Coy	153	6 Patria's, 17 jeeps, 9 vrachtwagens, generatoren, organieke bewapening.
H-Coy	1 (Iso)	(Canadees materieel)
LogBase	183	3 Patria's, 22 jeeps, 34 vrachtwagens, 7 forklifts, mobiele keuken en sanitaire voertuigen
Field Dressing Station	45	3 jeeps, ambulance
Helikopterdetachment	150	16 jeeps, 1 Crashtender, generatoren, ongeveer 20 diverse vrachtauto's t.b.v. transport en opslag, mobiele keuken en sanitaire voertuigen.
Genie-eenheid (KL)	71	4 YKZ's (kiepauto), 4 universele bouwmachines met aanhangwagen, 4 YTH's met broshuis (trekker met oplegger), 2 YAZ's (tankauto), 2 constructiesets.
EOD/DDG	7	

Eenheid	Activiteiten
Hr.Ms. Rotterdam	Transporteren van materieel naar SPOD Massawa, aldaar logistiek platform en ondersteuning konvoit-transporten, medische ondersteuning in de AOR, verzorgen retourtransport van geniematerieel naar NL.
NECBAT Stafcompagnie	Hoofdkwartiertaken voor NECBAT.
KMAR detachement	Politiediensten t.b.v. de NL-militairen.
Contingentscommando	Dagelijkse informatievoorziening ten behoeve van de CDS.
Verkenningpeloton	Route- en gebiedsverkenningen t.b.v. NECBAT.
KM Geniepeloton	Ondersteuning opbouw compounds. Routeverkenning. Ruimen UXO's.
A-Coy	Inrichten en beheren check-point; bij toerbeurten QRF taken uitvoeren.
B-Coy	Instandhouding grensposten en uitvoeren dag- en nachtpatrouilles.
C-Coy	Door dagelijkse voet- en gemotoriseerde patrouilles wordt de AOR geobserveerd, bij toerbeurten QRF taken uitvoeren.
H-Coy	Initieel werd deze locatie door personeel van de B-coy bemand; deze locatie wordt door de Canadese eenheid bemand.
LogBase	Ontvangst en doorvoer van al het naar het missiegebied ingebrachte materieel. Ondersteuning instandhoudingsactiviteiten.
Field Dressing Station	Uitvoeren van Role 2 + medische ondersteuning voor het NECBAT en, op verzoek van FC UNMEE, voor alle militairen in UNMEE. Medio februari werd het Jordaanse veldhospitaal operationeel inzetbaar, waarna de medische ondersteuning in principe werd beperkt tot het NECBAT.
Helikopterdetachment	Uitvoeren van medevac en ondersteunende vluchten. (uitgevoerd ongeveer 990 vliegreun); in rapportageperiode rond de 6600 pax vervoerd en zo'n 180 000 kg cargo.
Genie-eenheid (KL)	Verzetten grondwerk en inrichting compounds. De KL genie-eenheid is per 26 januari naar NL teruggekeerd.

Eenheid	Activiteiten
Redeploymentdetachement	Voor het afbreken en/of administratief afhandelen van de overdracht van de verschillende compounds. Het zorgdragen van het transport van goederen en personeel naar Nederland.

Eind juni 2001 zijn de Nederlandse eenheden teruggetrokken uit UNMEE.

Vanaf 23 november 2001 zijn ook de vijf Nederlandse stafofficieren werkzaam op het hoofdkwartier UNMEE teruggekeerd naar Nederland. Momenteel neemt Nederland nog deel met de Force Commander en zijn Militaire Assistent.

UNMEE Mine Action Centre (UNMEE MAC).

Op verzoek van de UN Office for Project Services (UNOPS) heeft Nederland vanaf 23 mei 2001 deelgenomen aan het UNMEE MAC. De taak van de instructeurs is het opleiden van Eritrese deminers. Deze deminers werden ingezet voor «humanitaire mijnenruiming». De Nederlandse onderofficieren waren voor een half jaar ter beschikking gesteld van de Verenigde Naties en zijn november 2001 teruggekeerd naar Nederland. Onlangs heeft Nederland positief gereageerd op een verzoek om wederom mijnruiminstructeurs beschikbaar te stellen. De twee mijnruim-instructeurs zijn vanaf 1 februari 2002, onder een zelfde mandaat als de vorige Nederlandse deelname aan UNMEE MAC, aangevangen met de missie.

Overzicht Nederlands Apache Detachment Djibouti (NAD)

Teneinde in voorkomend geval een mogelijke extractie van Nederlandse militairen uit Ethiopië/Eritrea te kunnen ondersteunen, waren vier Apache helikopters in Djibouti gestationeerd. Door middel van training en het houden van oefeningen bereidde het detachement zich op haar taken voor. Waar mogelijk werden gecombineerde oefeningen gehouden met het in Djibouti aanwezige Franse detachement. Met name de hoge temperaturen hadden een nadelige invloed op het functioneren van het NAD. Door een aantal maatregelen, waaronder aangepaste werktijden, werd het ongemak voor het personeel zoveel mogelijk beperkt. Ondanks de extreme omstandigheden, waren de (vlieg)oefenmogelijkheden zodanig ruim vertegenwoordigd, dat het NAD een aantal maanden voorliep op het oefen- en trainingsprogramma dat anders in Nederland zou worden gerealiseerd. Nadat de laatste Nederlandse UNMEE-militair uit de TSZ was vertrokken, is de missie van het NAD eind juni 2001 beëindigd.

Ingezette middelen en uitgevoerde taken

Vanaf februari tot en met juni 2001 zijn ten behoeve van het NAD de volgende middelen ingezet.

Organieke Personele Sterkte	Inzet Groot Materieel
128 personen	64 diverse voertuigen 30 diverse containers
	De vier Apache's hebben totaal 242 missies (450 uur) gevlogen ter voorbereiding van een mogelijke inzet

Overzicht United Nations Peace-keeping Force in Cyprus (UNFICYP).

UNFICYP ziet sedert 1974 toe op de handhaving van de overeengekomen bufferzone tussen de Griekse en Turkse partijen in het conflict. Het mandaat van de Verenigde Naties werd wederom met een half jaar verlengd tot 15 juni 2001. Nederland droeg bij met 100 militairen aan het Britse contingent in sector 2 van de Bufferzone, de Mobile Force Reserve (MFR), de Force MP en staf UNFICYP. De Nederlandse bijdrage, samen met een onder bevel gesteld UK-peloton, was geconcentreerd in sector 2-west. In dit eigen vak van verantwoordelijkheid in de Britse sector leverden de Nederlandse militairen hun bijdrage aan het welslagen van de missie en droegen bij aan het voorkomen van een hervatting van de vijandelijkheden tussen die beide gemeenschappen. De Nederlandse bijdrage aan UNFICYP is beëindigd in juni 2001. De Nederlandse eenheid is afgelost door een Engelse eenheid.

Ingezette middelen en uitgevoerde taken.

De Nederlandse bijdrage bestond uit een detachement van 97 militairen van de Koninklijke Landmacht en 3 militairen van de Koninklijke Marechaussee alsmede één functionaris in het hoofdkwartier van UNFICYP.

Eenheid	Activiteiten (24-uurs dienst)
«Bengal»-peloton en «Falcon»-peloton	Beveiligen bufferzone (cease fire line) – posten op waarnemingstoren, – patrouillegang, – optreden als «snelle-reactie eenheid»
«MFR»-peloton	– bewaking/beveiliging op de UNPA – uitvoeren van patrouilleversterkingsopdrachten – evt. optreden als crowd control unit

Overzicht Task Force Harvest

Na een gewapende strijd tussen het Macedonische leger de «Army of the Republic of Macedonia» (ARM) en de Albanese extremisten van het «Ushtria Clirimtare e Kosova – Macedonia» waren vertegenwoordigers van de entiteiten een politiek akkoord overeengekomen. Goedkeuring door het Macedonische parlement was mede afhankelijk van onder meer het inleveren van wapens door de UCK-M. De Macedonische president heeft indertijd de Navo verzocht de wapens van de UCK-M in te zamelen. Met de operatie «Essential Harvest» werd door de NATO hier invulling aan gegeven met als doel hervatting van vijandelijkheden tussen beide enti-

teiten te voorkomen en de stabiliteit in de regio te bewerkstelligen. De «Task Force Harvest» (TFH) gaf uitvoering aan de operatie Essential Harvest en bestond uit een multinationale brigade onder Engels commando. De duur van de operatie bedroeg in beginsel dertig dagen.

Ingezette middelen en uitgevoerde taken

De Nederlandse bijdrage aan Task Force Harvest bestond uit een versterkte compagnie luchtmobiele infanterie met een verkenningseenheid van het KCT en aanvullend uitgerust met Patria, een Senior National Representative met een staf en ondersteunend-, liaison- en stafpersoneel voor HQTFH. De compagnie was ingebed in het 2 (UK) Para Bataljon dat deel uitmaakte van de Brigade Task Force Harvest. Nederland heeft van 26 augustus 2001 tot 2 oktober 2001 aan deze operatie deelgenomen. De hoofdtak van de compagnie was het beveiligen van routes en wapencollectionpoints

Organieke Personele Sterkte	Inzet Groot Materieel	
250 militairen in de Compagnie en het Detachementscommando.	Patria (pantservoertuig)	14
3 functionarissen in het hoofdkwartier	Jeep (MB'S)	29
	Overig	33

ENDURING FREEDOM

In het kader van de door de Verenigde Staten geleide coalitie tegen het internationale terrorisme heeft Nederland drie fregatten, vier maritieme patrouillevliegtuigen, één KDC-10 tankervliegtuig, één C-130 transportvliegtuig, één onderzeeboot en zes F-16 gevechtsvliegtuigen ter beschikking gesteld.

Twee van de drie fregatten opereren thans in het verantwoordelijkheidsgebied van CENTCOM. Hr. Ms. Philips van Almonde (165 opvarenden) en Hr. Ms. van Amstel (155 opvarenden) werden op respectievelijk 20 december en 27 januari onder operationele controle gesteld van de «Combined Joint Forces Maritime Component Commander» (CJFMCC) van «US Central Command. De schepen worden ingezet voor inlichtingenverzameling en voeren tevens escort- en beveiligingstaken uit.

Het derde fregat, Hr. Ms. Abraham van der Hulst (155 opvarenden) wordt thans ingezet in het verantwoordelijkheidsgebied van SOUTHCOM (Caribisch gebied) ter aanvulling van de Amerikaanse eenheden aldaar. («back-fill»). Deze eenheid wordt vooral met anti-drugsoperaties belast. Ter aanvulling van de Amerikaanse eenheden in het Caribische gebied worden tevens twee maritieme patrouillevliegtuigen ingezet. Deze eenheden zijn belast met waarnemingstaken en inlichtingenverzameling. Het vliegtuigdetachement bestaat uit 40 functionarissen.

De Nederlandse onderzeeboot wordt thans ingezet voor inlichtingenverzameling. De bemanning bestaat uit 70 personen. Om militair-operationele redenen worden, zoals gebruikelijk geen openbare mededelingen gedaan.

Bovengenoemde eenheden zijn voor een periode van een jaar ter beschikking gesteld.

Volgens planning zal de KDC-10 op 03 april vanaf vliegveld Al Udeid in Qatar opereren. Dit toestel zal ter aflossing van een Amerikaanse tanker worden opgenomen in de daar opererende tankervloot. De KDC-10 wordt voor een periode van één jaar ingezet ter ondersteuning van de coalitie-luchtstrijdkrachten. Het detachement bestaat uit 31 personen.

De C-130 wordt vanaf 08 april ingezet vanaf het vliegveld Manas in Kirgizië. Het toestel wordt belast met tactisch luchttransport ter ondersteuning van de operatie Enduring Freedom. De inzet is voorzien voor een half jaar. Het detachement bestaat uit 45 personen.

De inzet van twee F-16's is voorzien eind juni/begin juli. De vliegtuigen zullen deel uit maken van een gezamenlijk Noors, Deens en Nederlands contingent (elk met twee toestellen) De inzet is voorzien voor een half jaar. De eenheden worden ingezet ten behoeve van «Close Air Support» en «Air interdiction».

Nederland is thans in onderhandeling omtrent de stationering van één maritiem patrouille vliegtuig in de VAE. Een datum van ontplooiing is thans nog niet bekend. Het Nederlandse detachement, bestaande uit ongeveer 50 personen, zal gaan samenwerken met het reeds aanwezige Canadese detachement.

Active Endeavour. Voorts heeft de Koninklijke Marine in het kader van de internationale strijd tegen het terrorisme in de periode van 3 december 2001 t/m 14 januari 2002 op verzoek van SACLANT deel uitgemaakt van STANAVFORLANT, welke in het kader van de Navo-operatie ACTIVE ENDEAVOUR in het oostelijk deel van de Middellandse Zee opereerde. De Nederlandse bijdrage betrof Hr.Ms. Amsterdam en Hr.Ms. Jacob van Heemskerk.

Eagle Assist. Sinds 9 oktober 2001 ondersteunt de NATO de Verenigde Staten met eenheden van de «Nato Airborne Early Warning & Control (NAEW&C) Force». De ondersteuning betreft 5 zogenaamde «Airborne Warning And Control Station» (AWACS) vliegtuigen en 6 crews. De AWACS-toestellen worden ingezet voor (VS) nationale luchtbeveiligings-taken tegen terrorisme, zodat de VS eigen vliegtuigen vrij heeft kunnen maken voor taken elders. De duur van de operatie is vooralsnog gesteld op maximaal 6 maanden. Nederland participeert in deze operatie met gemiddeld 15 augmentees (burgers en militairen).

International Security and Assistance Force (ISAF). Het mandaat voor de International Security Assistance Force (ISAF) is vastgelegd in de Veiligheidsresolutie 1386. Het houdt in dat ISAF de Afghaanse interim autoriteit (IA) zal assisteren bij het handhaven van de veiligheid in Kabul en omstreken, opdat de IA alsmede het VN-personeel in een veilige omgeving kunnen opereren. Het mandaat loopt tot medio juni 2002.

In het kader van de ISAF worden 5000 militairen ontplooid waaronder ± 200 Nederlandse militairen die deel uit gaan maken van een Duits bataljon. Ter voorbereiding van de ontplooiing van het voortdetachement en de hoofdmacht is de Nederlandse Compagniecommandant medio december afgereisd naar Kabul.

OVERIGE OPERATIES

Multinational Advisory Police Element (MAPE). De taak van het MAPE was het opzetten en toezien op de wederopbouw van het politie-apparaat in Albanië. De Koninklijke Marechaussee droeg aan deze operatie bij met personeel (9 personen) dat adviseert en instructie geeft. De training van het lagere politiekader door MAPE instructeurs (waaronder de NL-instructeurs) lijkt succesvol te zijn verlopen. De operationele taken van het Multinational Advisory Police Element (MAPE) in Albanië zijn per 1 juni van de WEU overgedragen aan de EU. Als gevolg van deze overdracht en de voorgenomen omvorming van de MAPE medio 2002, is ingestemd met een voorstel voor een overbruggingsproject onder de EU tot het moment dat de nieuwe MAPE-missie aanvangt. Eind juni heeft MAPE de werkzaamheden in Albanië beëindigd en is al het Nederlandse personeel naar Nederland teruggekeerd.

EC Police Assistance Project in Albania (ECPA). De overgangsfase «ECPA», die zal lopen van oktober 2000 tot medio 2002, dient de noodzakelijke continuïteit in de werkzaamheden van de MAPE te verzekeren. De werkzaamheden van de MAPE zullen in de toekomst met name worden gericht op het geven van strategisch advies aan de Albanese politie-autoriteiten en het trainen van het hogere politiekader. Voornoemde werkzaamheden zullen worden uitgevoerd door een managementteam en vier technische teams, die zich richten op Strategic development and institution building, High level/special techniques training, Information systems & infrastructure en Organisational development. Tijdens interdepartementaal overleg tussen de ministeries van Defensie, Buitenlandse Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is besloten dat de Nederlandse bijdrage aan de MAPE wordt voortgezet, mede met civiele politie-functionarissen. Voor de overgangsmissie ECPA hebben zowel de politie als de Koninklijke Marechaussee één kandidaat beschikbaar gesteld.

Ingezette middelen

T.b.v. MAPE 2x VW bus

T.b.v. ECPA 1x MB Jeep

United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO). Sinds 1948 houden militaire waarnemers toezicht op de bestandslijnen tussen Israël en haar buurlanden. Ten behoeve van UNTSO leveren de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine in totaal 11 militaire waarnemers en tot eind mei 2001 één staffunctionaris in Libanon. De strijd tussen de Palestijnen en Israël heeft nog niet geleid tot enige significante dreiging tegen de Nederlandse militairen en hun gezinsleden in Israël. Ook de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten hebben slechts tijdelijk geleid tot een verhoogde waakzaamheid, zonder dat dit leidde tot een aanpassing van de VN Alert State.

Kosovo Force (KFOR). Ondanks dat Nederland geen militaire eenheden meer levert ten behoeve van KFOR, blijven Nederlandse militairen werkzaam in Kosovo. Op het KFOR-hoofdkwartier te Pristina werken gemiddeld 7 Nederlandse militairen. Het betreft zogenoemde «international augmentees», dat wil zeggen personeel dat vanuit een internationale Navo-staf voor een bepaalde periode is uitgezonden naar Kosovo.

Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

a. OVSE Moldavië

Het doel van de OVSE-missie in Moldavië is het assisteren bij het totstandkomen van een allesomvattende politieke oplossing voor het conflict tussen Moldavië en Rusland over het terugtrekken van het materiaal van 14e Russische Leger uit Moldavië en het geschil over de speciale status van het gebied Transdniestrië. Sinds 1993 neemt Nederland deel aan de missie met één officier.

b. OVSE Macedonië

Sedert oktober 2001 wordt met één officier deelgenomen aan de «OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje». De missie heeft als doel het monitoren van de ontwikkelingen langs de grens tussen Macedonië en Servië (Kosovo) en de ontwikkelingen in andere gebieden die risico lopen betrokken te raken bij het conflict in voormalig Joegoslavië (Kosovo). Dit wordt bewerkstelligd door: het bewaken van de territoriale integriteit van Macedonië, het ondersteunen en uitbouwen van stabiliteit, vrede en veiligheid en het voorkomen van mogelijke conflicten in de regio. Het huidige mandaat voor deze operatie loopt eind maart 2002 af. Vooralsnog heeft de OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje een redelijk succesvol verloop. De aanwezigheid van monitors heeft geleid tot onder andere de terugkeer van gemengde Albanese en Macedonische politie-eenheden naar een aantal risicogebieden en tot betrekkelijke rust in die gebieden.

c. OVSE Albanië

De taak van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)-missie in Albanië is het adviseren van de Albanese autoriteiten op het gebied van humanitaire, economische en politieke zaken en veiligheidsaangelegenheden. Daarnaast zien OVSE-waarnemers toe op de ontwikkelingen in het grensgebied met Kosovo. Sinds mei 1998 neemt Nederland deel aan de OVSE-missie met twee officieren, waarvan één is ingezet als waarnemer en één werkzaam is in het hoofdkwartier in Tirana.

UNIPTF (United Nations Police Task Force). Het UNIPTF-personeel, waaronder 55 Nederlandse marechaussees, heeft tot taak het observeren, inspecteren, begeleiden en rapporteren over alle activiteiten op het gebied van wetshandhaving, alsmede het observeren, adviseren en trainen van Bosnisch politiepersoneel.

EUMM (European Union Monitor Mission). Nederland draagt momenteel bij met 3 militairen en 2 medewerkers van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De missie blijft zich richten op overleg met lokale civiele, kerkelijke en militaire autoriteiten over gevangenenruil, uitwisseling van gesneuvelde militairen, gezinsherenigingen, voedseldistributie, terugkeer vluchtelingen, ontheemden en evacués en huisvesting.

FEDMAC (Federation Mine Action Center). Sinds 1 september 1998 draagt Nederland bij met één Technical Advisor (KL) in de staf van het Federation MAC in Sarajevo. Sinds een recente reorganisatie brengt de Nederlandse militair rechtstreeks advies uit aan de (Bosnische) directeur van het Federation MAC. De advisering betreft operationele, organisatorische en bedrijfsvoeringsaangelegenheden.

UNMIBH (UN Mission in Bosnia and Herzegovina). In het kader van de implementatie van het «Dayton Peace Agreement» participeerde

Nederland tot juni 2001 met één militair in UNMIBH. Deze missie is door de Verenigde Naties per oktober 2001 beëindigd.

Ingezette middelen

Hieronder volgt een overzicht van de personele middelen ten behoeve van de kleinere operaties. Gezien de – relatief – geringe uitgaven behorende bij deze operaties, zijn deze niet verbijzonderd. Bij de onderstaande operaties is geen sprake van de inzet van groot materieel.

Operatie	Personele bijdrage
UNIPTF	55
UNTSO	12
MAPE	9
UNMEE	9
KFOR	7 (gemiddeld over het gehele jaar)
EUMM	3
OVSE	4
FEDMAC	1
ECPA	1
UNMIBH	1

Toelichting op verschillen:

De verschillen bij de artikelonderdelen Ambtelijk burgerpersoneel, Militair personeel en Wachtgelden en uitkeringen worden over het algemeen veroorzaakt door de verwerking, met terugwerkende kracht, van het arbeidsvoorwaardenaccord dat begin 2001 is afgesloten en dat terugwerkt tot september 2000.

De overschrijdingen bij de overige artikelonderdelen worden voor een groot deel veroorzaakt door de reguliere prijsontwikkeling alsmede de verhoging van de BTW van 17,5% naar 19%.

Een nadere toelichting wordt gegeven in het overeenkomstige deel van de artikelsgewijze toelichting.

Kengetallen en volumegegevens Algemeen Ambtelijk burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totaal personeelsaantal waarvan: actief burgerpersoneel	aantal vte'n	1 006	973	- 33
- personele sterkte	aantal vte'n	980	946	- 34
- gemiddeld salaris	x € 1,-	46 143	49 606	3 464
- totale uitgaven	x € 1000,-	45 220	46 928	1 708
- niet-actief personeel	aantal vte'n	26	27	1
- gemiddeld salaris	x € 1,-	24 714	33 765	9 051
- totale uitgaven	x € 1000,-	643	912	269
- TRIP	aantal vte'n	29	36	7
- gemiddeld salaris	x € 1,-	31 295	38 534	7 238
- totale uitgaven	x € 1000,-	908	1 387	480
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	46 770	49 227	2 457

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	616	514	- 102
- beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	590	477	- 113
- gemiddeld salaris	x € 1,-	44 447	54 278	9 831
- totale uitgaven	x € 1000,-	26 224	25 890	- 333
- beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	26	37	11
- gemiddeld salaris	x € 1,-	27 628	38 314	10 686
- totale uitgaven	x € 1000,-	718	1 418	699
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	26 942	27 308	366

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
- inhuur tijdelijk personeel	mensjaren	15,7	59	43,3
- gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,-	25 117	41 094	15 977
- totale uitgaven	x € 1000,-	394	2 425	2 030

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
- overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n	1 596	1 454	- 142
- gemiddeld per vte	x € 1,-	4 080	4 531	451
- totale uitgaven	x € 1000,-	6 511	6 588	77
- Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	6 906	9 013	2 107
Andere volumegegevens:				
- representatie bijzondere projecten	x € 1000,-	0	149	149
- georganiseerd overleg	x € 1000,-	1 455	2 197	742
- raden en commissies	x € 1000,-	869	691	- 178
- overige personele zaken	x € 1000,-	1 125	1 474	349
- TRIP	x € 1000,-	0	175	175
- employee benefits	x € 1000,-	113	353	241
Sub-totaal	x € 1000,-	3 562	5 040	1 478
Totale uitgaven	x € 1000,-	10 467	14 053	3 586

Materiële uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
- O-, I- en A-deskundigheid	aantal uren	46 284	222 372	176 088
- gemiddelde uitgaven per uur	x € 1,-	51,48	51,48	0
- totale uitgaven	x € 1000,-	5 251	25 227	19 976
- overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	1 570	1 423	- 147
- gemiddeld per vte	x € 1,-	7 280	15 501	8 221
- totale uitgaven	x € 1000,-	11 430	22 058	10 628
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	16 681	47 285	30 604
Andere volumegegevens:				
- kleine bedrijfsmatige investeringen	x € 1000,-	18 958	9 649	- 9 309
- informatiesystemen	x € 1000,-	12 420	22 540	10 119
- voertuigen	x € 1000,-	361	688	327
- overige materiële zaken	x € 1000,-	829	1 493	665
Sub-totaal	x € 1000,-	32 568	34 371	1 802
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	49 249	81 656	32 407

Wachtgelden en inactiviteitswedden

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	122	136	14
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	16 563	19 075	2 512
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 021	2 594	574
WBDP burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	27	18	- 9
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	7 227	7 739	513
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	195	139	- 56
WAO burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	22	19	- 3
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	18 976	18 915	- 61

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	417	359	– 58
Overige wachtgelden burgerpersoneel				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	22	23	1
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	16 584	32 633	16 049
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	365	751	386
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	2 998	3 844	845
Uitvoeringskosten	x € 1000,-	530	330	– 200
Totale uitgaven wachtgelden en inactiviteitswedden	x € 1000,-	3 528	4 173	645

Kengetallen Pensioenen

Militaire Nabestaandenpensioenen	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	4 382	4 318	– 65
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	6 213	7 011	798
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	27 227	30 272	3 045

Militaire Diensttijdpensioenen	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	24 778	25 862	1 084
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	11 589	12 082	492
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	287 164	312 460	25 296
Andere volumegegevens				
– kapitaaldekking nominale bijdrage	x € 1000,-	31 499	35 622	4 123
Totaal militaire diensttijdpensioenen	x € 1000,-	318 664	348 082	29 418

Militaire Invaliditeitspensioenen	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Invaliditeitspensioenen ex-dienstplichtigen < 65 jaar				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	6 649	6 743	94
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	4 463	4 930	467
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	29 675	33 241	3 566
Invaliditeitspensioenen beroeps < 65 jaar				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	863	921	58
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	4 779	5 500	721
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	4 124	5 063	939
Invaliditeitspensioenen ex-dienstplichtigen >= 65 jaar				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	5 183	4 466	– 717
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	4 977	4 868	– 109
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	25 794	21 741	– 4 053

Militaire Invaliditeitspensioenen	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Invaliditeitspensioenen beroeps >= 65 jaar				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	2 084	1 793	– 291
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	6 722	6 413	– 309
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	14 010	11 501	– 2 509
Arbeidsongeschiktheidspensioenen < 15%				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	2 593	2 563	– 30
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	1 047	806	– 241
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	2 715	2 065	– 650
Bovenwettelijke Arbeidsongeschiktheid				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	939	1 397	458
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	3 353	3 894	541
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	3 149	5 440	2 292
Suppletie-regeling				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	148	535	387
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	7 448	6 165	– 1 283
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	1 102	3 295	2 193
Andere volumegegevens				
– bovenwettelijke arbeidsongeschiktheid	x € 1000,–	92	3	– 89
Totaal militaire invaliditeitspensioenen	x € 1000,–	80 660	82 350	1 689

Uitkeringswet gewezen militairen	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	10 468	10 604	136
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	33 439	35 738	2 299
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	350 036	378 962	28 926
Overige artikelonderdelen				
Sociale zorg	x € 1000,–	5 720	5 978	258
Overige uitkeringen	x € 1000,–	7 201	6 099	– 1 102
Reserve-overdracht	x € 1000,–	7 624	8 778	1 155
Veteranenbeleid	x € 1000,–	519	373	– 146
Sub-totaal	x € 1000,–	21 063	21 228	165
Totaal uitgaven	x € 1000,–	797 650	860 893	63 244

Kengetallen en volumegegevens Koninklijke Marine

Ambtelijk burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Sterkte begroting 2001	aantal vte'n	4 265	4 350	85
waarvan :				
– actief personeel	aantal vte'n	4 170	4 242	72
– gemiddeld salaris	x € 1,–	35 644	39 640	3 996
– totale uitgaven	x € 1000,–	148 638	168 155	19 517

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– niet-actief personeel	aantal vte'en	95	108	13
– gemiddeld salaris	x € 1,-	30 986	36 668	5 682
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 944	3 960	1 016
Totaal ambtelijk burgerpersoneel		151 582	172 115	20 534

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	Verschil
Sterkte begroting 2001	aantal vte'en	12 288	11 812	– 476
waarvan :				
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'en	7 318	7 584	266
– gemiddeld salaris	x € 1,-	39 610	45 901	6 291
– totale uitgaven	x € 1000,-	289 866	348 115	58 249
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'en	4 811	4 123	– 688
– gemiddeld salaris	x € 1,-	27 184	31 223	4 039
– totale uitgaven	x € 1000,-	130 785	128 733	– 2 052
– ANT-/ARUMIL	aantal vte'en	159	105	– 54
– gemiddeld salaris	x € 1,-	19 592	19 592	0
– totale uitgaven	x € 1000,-	3 115	3 080	– 35
Totaal militair personeel		423 766	479 928	56 162

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– inhuur tijdelijk personeel	aantal vte'en	320	540	220
– gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,-	33 318	33 318	0
– totale uitgaven	x € 1000,-	10 645	17 986	7 341
– kleding en uitrusting	aantal vte'en	16 299	15 949	– 350
– gemiddeld per vte	x € 1,-	76	81	5
– totale uitgaven	x € 1000,-	1 239	1 292	53
– voeding	aantal vte'en	16 299	15 949	– 350
– gemiddeld per vte	x € 1,-	625	329	– 296
– totale uitgaven	x € 1000,-	10 183	10 226	43
– overige persoonsgebonden uitgaven voor de admiraliteit	aantal vte'en	1 647	1 838	191
– gemiddeld per vte	x € 1,-	1 775	1 822	47
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 924	3 349	425
– overige persoonsgebonden uitgaven overige KM-ressorts	aantal vte'en	14 652	14 111	– 541
– gemiddeld per vte	x € 1,-	2 030	2 675	645
– totale uitgaven	x € 1000,-	29 743	37 751	8 008
– vliegopleidingen	aantal vliegers in opleiding		10	10
– gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,-		123 201	123 201
– totale uitgaven vliegopleiding afkomstig uit materiële exploitatie	x € 1000,-		1 232	1 232

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– overige persoonsgebonden personele uitgaven voor de gehele KM	aantal vte'en	16 299	15 949	– 350
– gemiddeld per vte	x € 1,–	935	1 126	192
– totale uitgaven	x € 1000,–	15 233	17 965	2 732
Totaal overige personele uitgaven		69 967	89 801	19 834

Materiële uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– Uitbesteding O-, I- en A-deskundigheid	aantal vte'en	3	2	– 1
– gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,–	120 168	120 168	0
– totale uitgaven	x € 1000,–	324	255	– 69
– overige persoonsgebonden materiële uitgaven voor de KM ressorts	aantal vte'en	14 652	14 652	0
– gemiddeld per vte	x € 1,–	3 460	4 726	1 266
– totale uitgaven	x € 1000,–	50 698	69 246	18 548
– Overige persoonsgebonden materiële uitgaven voor de gehele KM	aantal vte'en	16 299	15 949	– 350
– gemiddeld per vte	x € 1,–	1 889	1 924	35
– totale uitgaven	x € 1000,–	30 788	30 682	– 106
– brandstoffen, oliën en smeermiddelen				
– gasolie schepen	x 1 000 m ³	75,8	75,8	0
– kerosine patrouillevliegtuigen	x 1 000 m ³	8,7	8,7	0
– helikopterbrandstof	x 1 000 m ³	1,7	1,7	0
– totale uitgaven	x € 1000,–	13 495	25 040	11 545
– Vliegers in opleiding	aantal vte'en	17		– 17
– gemiddeld salaris	x € 1,–	93 986		– 93 986
– totale uitgaven	x € 1000,–	1 598		– 1 598
Vliegopl naar overige personele exploitatie				
Totaal toegelicht	x € 1000,–	96 904	125 223	28 319
Andere volumegegevens				
– overige materiële uitgaven	x € 1000,–	152 324	157 162	4 838
Totaal materiële uitgaven		249 227	282 385	16 383

Wachtgelden en uitkeringen

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Wachtgelden sbk/ubmo burgerpersoneel				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal	346	268	– 78
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	24 090	25 842	1 752
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	8 335	6 926	– 1 409
WBDP burgerpersoneel				
– aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	71	56	– 15
– bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,–	17 116	20 728	3 612
– toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,–	1 215	1 161	– 54

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
WAO burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	48	36	- 12
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	14 086	30 378	16 292
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	676	1 094	417
Overige uitkeringen burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	50	50	0
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	21 745	25 502	3 757
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 087	1 275	188
Wachtgelden SBK/UBMO militair personeel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	22	17	- 5
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	7 467	8 195	728
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	164	139	- 25
Werkeloosheidsbesluit BBT-militairen				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	220	74	- 146
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	12 328	13 055	727
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 712	966	- 1 746
WAO en BW AO				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	52	38	- 14
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	8 360	20 014	11 654
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	435	761	326
WBDP BOT militairen				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal vte'en	8	20	12
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	12 933	10 913	- 2 019
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	103	218	115
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	14 728	12 539	- 2 189
Uitvoeringkosten	x € 1000,-	2 478	4 413	1 935
Totaal wachtgelden en inactiviteitswedden	x € 1000,-	17 207	16 953	- 254

Kengetallen en volumegegevens Koninklijke Landmacht

Burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totale sterkte	aantal vte'n	9 139	8 854	- 285
waarvan:				
actief personeel	aantal vte'n	8 890	8 573	- 317
gemiddeld salaris	x € 1,-	34 421	37 425	3 003
Totaal uitgaven	x € 1000,-	306 007	320 841	14 834
niet-actief personeel	aantal vte'n	249	281	33
gemiddeld salaris	x € 1,-	22 747	33 462	10 714
Totaal uitgaven	x € 1000,-	5 653	9 403	3 750
Totaal burgerpersoneel	x € 1000,-	311 659	330 244	18 584

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totale sterkte	aantal vte'n	23 099	21 390	- 1 709
waarvan:				
beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	10 747	10 310	- 437
gemiddeld salaris	x € 1,-	39 062	44 805	5 743
totaal uitgaven	x € 1000,-	419 802	461 940	42 138
beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	12 352	11 080	- 1 272
gemiddeld salaris	x € 1,-	22 980	25 069	2 089
totaal uitgaven	x € 1000,-	283 848	277 764	- 6 084
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	703 650	739 704	36 054
Uitgaven inzake de Nationale reserve	x € 1,- x € 1000,-	6 823	8 952	2 129
Totaal militair personeel	x € 1000,-	710 473	748 656	38 183

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
overige persoonsgebonden personele uitgaven ressort Overige BLS	aantal vte'n (bp en mp)	3 152	3 445	293
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	4 080	3 845	- 234
totale uitgaven	x € 1000,-	12 860	13 248	388
overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	29 052	26 758	- 2 294
overige ressorts				
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	1 588	2 012	424
totale uitgaven	x € 1000,-	46 146	53 849	7 703
overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
KL-breed				
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	366	390	25
totale uitgaven	x € 1000,-	11 699	11 699	0
kleding en uitrusting van mil personeel KL-breed	aantal vte'n (mp)	23 099	21 390	- 1 709
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	1 135	519	- 616
totale uitgaven	x € 1000,-	26 221	11 104	- 15 117
voeding KL-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	869	1 029	160
totale uitgaven	x € 1000,-	27 813	30 838	3 026
inhuur tijdelijk personeel	mensjaren	506,8	905,35	398,60
gemiddeld salaris	x € 1,-	44 329	44 329	0
totale uitgaven	x € 1000,-	22 464	40 134	17 670
onderwijs en opleiding t.b.v. BBT-personeel	aantal vte'n	12 352	11 078	- 1 274
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	790	728	- 63
totale uitgaven	x € 1000,-	9 764	8 062	- 1 702
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	156 967	168 934	11 967
Overige personele uitgaven	x € 1000,-	16 459	13 079	- 3 380
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	173 426	182 013	8 587

Materiële uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	32 204	29 963	- 2 241
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	1 169	1 323	154
totale uitgaven	x € 1000,-	37 644	39 654	2 009
inhuur O-,I-& A deskundigheid	mensjaren	42,2	45,6	3,41
gemiddeld salaris	x € 1,-	127 136	127 136	0
totaal uitgaven	x € 1000,-	5 361	5 794	433
huisvesting kl-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	1 560	1 853	292
totale uitgaven	x € 1000,-	49 911	55 510	5 599
inventarisgoederen en klein materieel KL-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	1 144	726	- 418
totale uitgaven	x € 1000,-	36 595	21 765	- 14 830
data/telecommunicatie kl-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde per vte	x € 1,-	1 124	2 651	1 527
totale uitgaven	x € 1000,-	35 959	79 436	43 477
onderhoud van gebouwen en terreinen kl-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	666	1 031	364
totale uitgaven	x € 1000,-	21 315	30 882	9 568
groot onderhoud van gebouwen en terreinen kl-breed	aantal vte'n (bp en mp)	31 989	29 963	- 2 026
gemiddelde uitgaven	x € 1,-	864	970	106
totale uitgaven	x € 1000,-	27 639	29 054	1 415
Totaal toegelicht bedrag		214 424	262 094	47 671
brandstoffen, olie, smeermiddelen	x € 1000,-	16 902	20 238	3 335
Overige materiële uitgaven	x € 1000,-	175 369	236 797	61 428
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	406 695	519 129	112 434

Wachtgeld en inactiviteitswedden

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Wachtgeld SBK/UBMO burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	555	805	250
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	16 113	18 389	2 276
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	8 943	14 803	5 861
WBDP burgerpersoneel + WW/BW/BZW				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	156	118	- 38
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	11 493	10 383	- 1 110
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 793	1 225	- 568
overige wachtgeld burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	128	126	- 2
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	17 687	19 113	1 426
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 264	2 408	144

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
WAO eigen risico/suppletierereg. niet-burgerpers. aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar	aantal x € 1,-		199 15 007	
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 052	2 986	1 934
Wachtgeld SBK/UBMO militair personeel aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar	aantal x € 1,-	860 8 495	669 7 117	- 191 - 1 378
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	7 305	4 761	- 2 544
Werkloosheidsbesluit BBT/WW BZW mil pers. aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar	aantal x € 1,-	297 11 826	355 6 288	58 - 5 538
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	3 512	2 232	- 1 280
WBDP BOT militairen aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar	aantal x € 1,-	5 40 840	7 26 903	2 - 13 938
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	204	188	- 16
overige wachtgeld militair personeel aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar	aantal x € 1,-	35 8 194	43 8 390	8 196
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	287	361	74
WAO eigen risico militair personeel aantallen in uitkeringsjaren bedrag per uitkeringsjaar			277 14 378	
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	919	3 983	3 063
Bij: uitvoeringskosten USZO	x € 1000,-	10 576	16 020	5 444
Totale uitgaven	x € 1000,-	36 856	48 968	12 112

Kengetallen en volumegegevens Koninklijke Luchtmacht

Ambtelijk burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
totaal burgerpersoneel waarvan:	aantal VTE'en	1 705	1 786	81
actief personeel gemiddeld salaris totale uitgaven	aantal VTE'en x € 1,- x € 1000,-	1 669 32 501 54 244	1 750 36 047 63 082	81 3 546 8 838
niet-actief personeel gemiddeld salaris totale uitgaven	aantal VTE'en x € 1,- x € 1000,-	36 25 333 912	36 25 889 932	0 556 20
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	55 156	64 014	8 858

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Sterkte begroting 2000				
waarvan:	aantal VTE'en	11 633	10 888	- 745
beroeps onbepaalde tijd	aantal VTE'en	7 320	7 160	- 160
gemiddeld salaris	x € 1,-	37 995	43 843	5 848
totale uitgaven	x € 1000,-	278 125	313 916	35 791
beroeps bepaalde tijd	aantal VTE'en	4 313	3 728	- 585
gemiddeld salaris	x € 1,-	27 714	29 608	1 894
totale uitgaven	x € 1000,-	119 530	110 379	- 9 151
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	397 656	424 295	26 639

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
inhuur tijdelijk personeel	mensjaren	133	233	99
gemiddeld salaris	x € 1,-	72 500	79 847	7 347
totale uitgaven	x € 1000,-	9 666	18 555	8 889
overige persoonsgebonden pers. uitgaven	aantal VTE'en	13 302	12 638	- 664
gemiddeld per VTE	x € 1,-	2 620	4 071	1 451
totale uitgaven	x € 1000,-	34 853	51 451	16 598
kleding en uitrusting t.b.v. vliegers	aantal vliegers	568	564	- 4
gemiddelde	x € 1,-	5 945	6 881	936
totale uitgaven	x € 1 000,-	3 377	3 881	504
kleding en uitrusting voor militair personeel	aantal VTE'en (MP)	11 633	10 888	- 745
gemiddeld per VTE	x € 1,-	388	713	325
totale uitgaven	x € 1000,-	4 519	7 767	3 248
voeding voor militair personeel	aantal VTE'en (MP)	11 633	10 888	- 745
gemiddeld per VTE	x € 1,-	735	778	43
totale uitgaven	x € 1000,-	8 548	8 471	- 77
vliegopleidingen (initieel)	vliegers in opleiding	111	96	- 15
gemiddeld per vlieger in opleiding	x € 1,-	172 477	126 302	- 46 175
totale uitgaven	x € 1000,-	19 145	12 125	- 7 020
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	80 108	102 250	22 142
Overige uitgaven	x € 1000,-	23 759	20 955	- 2 804
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	103 867	123 205	19 338

Materiële uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
inhuur O-, I- & A deskundigheid	mensjaren	31,2	36,1	5
gemiddeld salaris	x € 1,-	240 000	240 000	0
totale uitgaven	x € 1000,-	7 480	8 669	1 189
overige persoonsgebonden mat. uitgaven	aantal VTE'en	13 000	12 638	- 362
gemiddeld per vte	x € 1,-	5 671	7 433	1 762

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
totale uitgaven	x € 1000,-	73 726	93 936	20 210
vliegtuigbrandstoffen gemiddeld per m ³	aantal m ³ s x € 1,-	147 178 212	171 586 253	24 408 41
totale uitgaven	x € 1000,-	31 189	43 449	12 260
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	112 395	146 054	33 659
Overige materiële uitgaven	x € 1000,-	210 938	231 693	20 755
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	323 333	377 747	54 414

Wachtgelden en uitkeringen

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	130	168	38
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	16 792	16 964	172
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 183	2 850	667
reguliere Wachtgelden burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	128	128	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	11 695	11 875	180
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 497	1 520	23
Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	27	29	2
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	13 074	13 241	167
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	353	384	31
overige wachtgelden burgerpersoneel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	6	6	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	34 833	34 833	0
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	209	209	0
Wachtgelden SBK/UBMO militair personeel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	73	108	35
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	19 973	20 120	148
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 458	2 173	715
Werkloosheidsbesluit BBT-militairen				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	165	165	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	12 382	12 503	121
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	2 043	2 063	20
WAO militair personeel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	15	15	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	14 867	15 000	133
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	223	225	2
WAO bovenwettelijk militair personeel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	27	27	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	4 741	4 852	111
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	128	131	3
overige wachtgelden militair personeel				
aantallen in uitkeringsjaren	aantal	45	45	0
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1	18 333	18 422	89
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	825	829	4
Totaal toegelicht met ramingskengetallen		8 919	10 384	1 465

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Bij: uitvoeringskosten USZO	X € 1000,-	1 940	2 667	727
Totaal wachtgelden en inact. wedden	X € 1000,-	10 859	13 051	2 192

Kengetallen en volumegegevens Koninklijke Marechaussee

Ambtelijk Burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	316	309	- 7
actief personeel	aantal vte'n	312	301	- 11
gemiddeld salaris	x € 1,-	32 330	38 312	5 982
totale uitgaven	x € 1000,-	10 087	11 532	1 445
niet-actief personeel	aantal vte'n	4	8	4
gemiddeld salaris	x € 1,-	28 134	39 285	11 150
totale uitgaven	x € 1000,-	113	314	202
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	10 200	11 846	1 646

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Totaal personeelsaantal waarvan:	aantal vte'n	5 233	5 212	- 21
beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	3 095	3 117	22
gemiddeld salaris	x € 1,-	34 758	40 048	5 290
totale uitgaven	x € 1000,-	107 574	124 829	17 255
beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	2 138	2 095	- 43
gemiddeld salaris	x € 1,-	22 825	26 010	3 185
totale uitgaven	x € 1000,-	48 800	54 491	5 691
Totaal toegelicht bedrag	x € 1 000	156 374	179 320	22 946

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Inhuur tijdelijk personeel	aantal uren	55	107	52
gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,-	32 883	33 540	658
totale uitgaven	x € 1000,-	1 815	3 588	1 773
overige persoonsgebonden uitgaven	aantal vte'n	5 545	5 513	- 32
gemiddeld salaris	x € 1,-	3 608	4 282	674
totale uitgaven	x € 1000,-	20 005	23 605	3 600
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	21 820	27 193	5 373

Materiële uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
inhuur O,I & A-deskundigheid gemiddeld per mensjaar	aantal mensjaren x € 1,-	18 124 250	50 127 356	33 3 106
totale uitgaven	x € 1000,-	2 178	6 395	4 217
persoonsgebonden materiële uitgaven gemiddeld per vte	aantal vte'n x € 1,-	5 545 5 005	5 513 4 674	- 32 - 331
totale uitgaven	x € 1000,-	27 754	25 770	- 1 984
brandstoffen, olie en smeermiddelen gemiddeld per m ³	aantal m ³ x € 1,-	2 525 703	2 668 774	143 70
totale uitgaven	x € 1000,-	1 776	2 064	288
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	31 708	34 229	2 521
Overige materiële uitgaven	x € 1000,-	14 393	12 273	- 2 120
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	46 102	46 502	400

Wachtgelden en uitkeringen

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
WAO Burgerpersoneel aantallen in uitkeringsjaren	aantal	3	2	- 1
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	13 916	24 422	10 506
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	42	49	7
overige wachtgelden burgerpersoneel aantallen in uitkeringsjaren	aantal	5	6	1
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	18 333	26 077	7 744
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	92	156	65
Werkloosheidsbesluit BBT-militairen aantallen in uitkeringsjaren	aantal	22	10	- 12
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	11 613	12 299	686
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	255	123	- 132
WAO militair personeel aantallen in uitkeringsjaren	aantal	8	11	3
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	19 286	29 567	10 281
toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	154	325	171
overige wachtgelden militair personeel aantallen in uitkeringsjaren	aantal	2	4	2
bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	55 134	8 094	- 47 041
toegelicht bedgrotingsbedrag	x € 1000,-	110	32	- 78
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	654	686	32
Uitvoeringskosten USZO	x € 1000,-	159	287	127
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	813	972	160

Kengetallen en volumegegevens Defensie Interservice Commando

Ambtelijk burgerpersoneel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Sterkte begroting 2001	aantal vte'n	1 211	1 283	72
waarvan:				
– actief personeel	aantal vte'n	1 203	1 250	47
– gemiddeld salaris	x € 1,-	34 895	38 555	3 660
– totale uitgaven	x € 1000,-	41 979	48 186	6 207
– niet-actief personeel	aantal vte'n	8	33	25
– gemiddeld salaris	x € 1,-	35 224	43 874	8 650
– totale uitgaven	x € 1000,-	282	1 456	1 174
Totaal ambtelijk burgerpersoneel	x € 1000,-	42 261	49 642	7 381

Militair personeel

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Sterkte begroting 2001	aantal vte'n	1 411	1 334	- 77
waarvan:				
– beroeps onbepaalde tijd	aantal vte'n	994	958	- 36
– gemiddeld salaris	x € 1,-	44 584	46 705	2 121
– totale uitgaven	x € 1000,-	44 317	44 763	446
– beroeps bepaalde tijd	aantal vte'n	417	376	- 41
– gemiddeld salaris	x € 1,-	27 895	31 706	3 811
– totale uitgaven	x € 1000,-	11 633	11 916	283
Totaal militair personeel	x € 1000,-	55 950	56 679	729

Overige personele uitgaven

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
– inhuur tijdelijk personeel	aantal mensjaren	49	97	48
– gemiddelde uitgaven per mensjaar	x € 1,-	52 138	45 275	- 6 863
– totale uitgaven	x € 1000,-	2 555	4 391	1 836
– overige persoonsgebonden personele uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	2 622	2 617	- 5
– gemiddeld per vte	x € 1,-	3 611	3 706	95
– totale uitgaven	x € 1000,-	9 468	9 700	232
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	12 023	14 091	2 068
Andere volumegegevens:				
– overige personele uitgaven	x € 1000,-	0	1 012	1 012
– overige onderwijs gerelateerde pers. uitg.	x € 1000,-	245	0	- 245
Sub-totaal:	x € 1000,-	245	1 012	767
Totaal overige personele uitgaven	x € 1000,-	12 268	15 103	2 835

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
- uitbesteding O-, I- en A-deskundigheid	aantal mensjaren	1,28	9,15	7,87
- gemiddeld per mensjaar	x € 1,-	123 882	123 882	0
- totale uitgaven	x € 1000,-	158	1 133	975
- onderhoud voertuigen	aantal kentekens	522	618	96
- gemiddeld per kenteken	x € 1,-	3 736	3 461	- 275
- totale uitgaven	x € 1000,-	1 950	2 139	189
- onderhoud spoorwagons	aantal wagons	403	403	0
- gemiddeld per wagon	x € 1,-	1 689	2 641	952
- totale uitgaven	x € 1000,-	681	1 065	384
- brandstoffen, oliën en smeermiddelen (diesel)	aantal x 1000 km	17 000	16 229	- 771
- gemiddeld per 1000 km	x € 1,-	9,29	7,22	- 2,07
- totale uitgaven	x € 1000,-	1 830	2 249	419
- overige persoonsgebonden materiële uitgaven	aantal vte'n (bp en mp)	2 621	2 617	- 4
- gemiddeld per vte	x € 1,-	5 976	3 679	- 2 297
- totale uitgaven	x € 1000,-	15 664	9 630	- 6 034
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	20 283	16 216	- 4 067
<i>Andere volumegegevens:</i>				
- inhuur vervoerscapaciteit	x € 1000,-	22 597	25 919	3 322
- budget werving	x € 1000,-	29 950	42 973	13 023
- budget selectie	x € 1000,-	1 134	1 299	165
- overige onderwijs gerelateerde uitgaven	x € 1000,-	2 154	1 870	- 284
- uitgaven geneeskundige zorg	x € 1000,-	6 979	8 076	1 097
- onderhoud gebouwen	x € 1000,-	0	480	480
- Dico-brede uitgaven	x € 1000,-	0	781	781
- automatisering/informatievoorziening	x € 1000,-	5 334	14 942	9 608
- uitgaven Euro-conversie	x € 1000,-	0	37	37
- overige materiële uitgaven	x € 1000,-	5 141	14 208	9 067
Sub-totaal:	x € 1000,-	73 289	110 585	37 296
Totaal materiële uitgaven	x € 1000,-	93 572	126 801	33 229

Wachtgelden en uitkeringen

Omschrijving	eenheid	begroting 2001	realisatie 2001	verschil
Wachtgelden SBK/UBMO burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	119	150	31
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	15 707	20 941	5 234
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	1 869	3 141	1 272
Reguliere wachtgelden burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	44	48	4
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	14 047	20 326	6 279
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	618	976	358
WAO burgerpersoneel				
- aantallen in uitkeringsjaren	aantal	22	38	16
- bedrag per uitkeringsjaar	x € 1,-	13 284	13 506	222
- toegelicht begrotingsbedrag	x € 1000,-	292	513	221
Overige uitkeringen burgerpersoneel	x € 1000,-	130	7	- 123
Totaal toegelicht bedrag	x € 1000,-	2 909	4 637	1 728
Uitvoeringskosten USZO	x € 1000,-	317	439	122
Totaal wachtgelden en uitkeringen	x € 1000,-	3 226	5 076	1 850

- AI: Action Item
- DM: Deployability and Mibility
- SL: Sustainability and Logistics
- EE: Effective Engagement
- SF: Survivability of Forces and Infrastructure
- CC: NATO Consultation, Command and Control

DCIAI	Description	NL Statement
DM1	NATO nations will continue to review and should where necessary improve arrangements, including legal aspects, for military use of commercial rail, sea and airlift assets, as well as specialised air and sea port reception handling equipment and material.	In the Netherlands the emergency legislation was changed two years ago in order to meet new requirements. It gives the Government sufficient tools to obtain commercial assets at short notice, also in a peacetime environment. National arrangements with commercial carriers are subject of further study.
DM2	The Alliance and nations should further develop arrangements for cooperative or shared use of sea and airlift in order to use these limited resources as efficiently and effectively as possible.	Arrangements for cooperative or shared use of sealift and airlift assets exist (e.g. sealift and airtransport MOUs with several nations). In addition, the Netherlands is participating in the European Air Group (EAG) and the European Air Transport Co-ordination Cell (EACC) is established in Eindhoven. The Netherlands has joined the Multinational Sealift Group and are considering to host the Sealift Co-ordination Cell as well.
DM3	NATO nations should improve their sea and airlift capabilities including through specialised deployable transport and reception capabilities in order to meet the deployment requirements of their forces and of NATO multinational headquarters.	The RNLN operates 1 LPD and plans to procure a second LPD. This LPD provides strategic and tactical amphibious lift capacity for a reinforced battalion. In addition, the LPD can be used in a transport role. The second LPD will increase the tactical and strategic amphibious capacity and transport capability. The strategic air transport consists of two KDC-10 (also for AAR) and two C-130-30H. Furthermore, the Defence Staff is currently studying further strategic transport requirements
DM4	NATO nations should enhance transportability of equipment by paying increased attention to standardised transportability design criteria.	The NATO standardised transportable design criteria are always taken into consideration and financial consequences and possibilities permitting, implemented.
DM5	The Alliance and nations should explore the feasibility of options for acquiring multinationally owned or leased sea and airlift assets for rapidly deploying forces.	The Netherlands endorses the results of the DM 5 study and the decision to ask the High Level Meetings on Sealift and Air Transport to elaborate the conclusions of this study. MOD NL participates in both HLMs.
SL1	NATO nations should, in accordance with the agreed principle of collective responsibility for logistics, put in place measures or enablers to enhance co-operation and multinationality in logistics.	The principal aim of the logistics policy is to support all armed forces during their continuous peacetime and crisis tasks. In general, operations will always be conducted in a multinational and joint environment, for which the various MC documents provide the guiding principles and policies upon which the logistic support of the armed forces is based. The Defence Staff has conducted the study «Operational logistic concept 2006», in which new logistic concepts are developed which cover, amongst others, the possibilities for involving the industry for supply, storage and maintenance in general terms. The Netherlands embraces the Multinational Joint Logistic Centre (MJLC) Concept. In addition, the Netherlands, together with Germany, is increasing the logistic co-operation as an element of the overall co-operation between both armies and forces within 1(GE/NL)Corps through implementation of the «deeper integration programme». The OLC 2006 study is approved by the Minister. Now a follow-on study is conducted to look for concrete implementation. This implementation is foreseen before 2006. Focus of interest for the Netherlands.

DCIAI	Description	NL Statement
SL2	The Alliance should immediately determine the resource and manpower implications of the Multinational Joint Logistic Centre concept (MJLC) which is essential to the Combined Joint Task Force (CJTF) concept, with a view to beginning the implementation of the MJLC concept by the end of 1999.	The Netherlands embraces the Multinational Joint Logistic Centre (MJLC) Concept and supports the development of the concept and related doctrine.
SL3	The Alliance should examine, by mid 2000, the requirement for and the feasibility of establishing dedicated, multinational, military logistic formations.	This examination should be incorporated within the ongoing development of the MJLC doctrine in general and the related concept of «Multinational Integrated Logistic Units (MILUs) or Theatre Logistic Units» (TLUs).
SL4	The Alliance should install the Logistics Functional Area Sub-System (LOGFASS) as the logistic component of the Alliance's Command and Control Information System in all NATO commands, including the headquarters of deployable forces, as soon as possible, complementing national systems.	An operational link of the Allied Deployment And Movement System (ADAMS) has been established between MoDNL and HQ SHAPE. The national ADAMS policy has been implemented and is in accordance with NATO policy. The Netherlands notes, however, that LOGFASS implementation may be affected by the results of the newly created AHWG «LOGIS (Logistics Information System Architecture)». The AHWG LOGIS will presumably show a top-down approach, where LOGFASS is basically a bottom-up development.
SL5a	NATO nations should enhance interoperability through increased standardization of materiel and procedures and the implementation of common standards.	<p>The Netherlands is a strong advocate of standardization and supports this by active participation in the NATO Standardization Agency (NSA) and by tailoring all units within the armed forces to its standards.</p> <p>In order to facilitate Article V operations, an agreement with GE has been made concerning medical treatment, evacuation and supplies for all units allocated to 1(GE/NL)Corps.</p>
SL5b	NATO nations should enhance medical interoperability through increased standardization of medical support and medical evacuation, while taking all necessary measures to ensure a high quality of care.	<p>The Netherlands is a strong advocate of standardization and supports this by active participation in the NSA and by tailoring all units within the armed forces to its standards.</p> <p>In accordance with FG 2000 – EG4000 and EG 4232 the Netherlands will fill all assigned posts in the MJLC/Medical Co-ordination Cell and Theatre Surgeon Group.</p> <p>For the various peace support operations in the Balkan AoO, ad-hoc multinational agreements with BE, CZ, GE and the UK have been made concerning medical treatment, evacuation and medical supplies. This has evolved in the establishment of a «Multinational Integrated Medical Unit (MIMU)» role 3 facility in Sipovo.</p> <p>In order to facilitate closer co-operation an agreement with GE is being made concerning peacetime medical treatment, evacuation and supplies for all units allocated to 1(GE/NL)Corps both in barracks and during exercises. Both nations will use a NATO derived combined binational medical concept during combined operations.</p> <p>In accordance with FG 2000 – EG4243 the Netherlands is willing to contribute to a FWD, TAC and STRA MN AE System.</p> <p>The medical facilities on board both LPDs in its PCRS role comply with the NATO Medical Standardization Requirements to act as an echelon 2 medical facility.</p>
SL6	The Alliance should study and develop arrangements for third party logistic support to NATO forces.	The Netherlands supports this principle and is participating in the relevant NATO Working Groups. Furthermore, in the Netherlands study «Operational logistic concept 2006» amongst other subjects, co-operation with and employment of civil companies in support of operational logistics for both peacetime employment as well as the support of the armed forces during the conduct of non-Article 5 Crisis Response Operations is being considered. (See also SL1).

DCIAI	Description	NL Statement
SL7	The Alliance and nations should attach high priority to logistics support capability requirements, including shore-based facilities, to sustain NATO forces effectively.	The study «Operational logistic concept 2006» addresses this issue. (See also SL1).
SL8	The NMAs and nations should examine the force structure requirements necessary to sustain a range of different, long-running operations, some of which may occur concurrently across the full spectrum of Alliance missions, with a view to ameliorating any shortfalls.	After the NATO Force Structure Review, this item can be completed. In order to sustain long-running (crisis response) operations, the Netherlands armed forces are being restructured. This restructuring is characterised by a threefold structure, thereby facilitating mission preparation, mission execution and recuperation, and will be fully implemented in 2004. Logistic forces and assets have followed this reorganisation and thus meet the requirement to sustain long-running operations.
SL9	In order to further enhance efficient use of logistic resources, the Alliance should improve its structures and procedures for co-operative logistics planning and management and enhance co-ordination between the relevant planning disciplines.	The Netherlands is participating in the relevant NATO Working Groups.
SL10	The Alliance and nations should examine, and put in place or expand where appropriate, arrangements for co-operative acquisition and management of certain logistics stocks.	Co-operative acquisition is considered as a matter of policy as an option for all major investment programmes. Efficiency of stock management is pursued through bi- and multinational (EG NAMS0) arrangements. In addition, through the mechanisms of multinational and joint funding as instigated through the discussions based on the IS document within the High Level Steering Group, the Netherlands is investigating which specific, high value stocks are worthwhile for co-operative acquisition and management. Focus of interest for the Netherlands.
SL11	NATO nations should examine, initiate decisions, and put in place where appropriate, shared industrial based contracts in order to provide a standby capacity for certain special items critical to sustainment.	In order to guarantee the fuel supply of the armed forces in crisis situations, a standing agreement with oil companies exists in the Netherlands, should normal supply be hampered. The study «Operational logistic concept 2006» covers this issue by researching the possibilities to involve the industry for storage and maintenance of these items. (See also SL1). Awaiting the SC list of mission critical items, the Netherlands has already put in place numerous industrial based contracts for various types of equipment such as PGMs and propulsion systems for large surface combatants.
SL12	NATO nations should identify readiness and training requirements for units and/or personnel to enable them to be rotated in operations of long duration, bearing in mind that the balance of different military tasks to be performed may change during the currency of an operation.	Measures are being implemented to meet the readiness and training requirements as described in MC 55/4, in order to align national standards to this document. The ongoing reorganisation of the Armed Forces in a threefold structure also facilitates these requirements. Furthermore, when deployed on any mission, the minimum training requirement of the unit and military personnel equals that for the full range of missions, thereby guaranteeing that the unit has the capability to shift focus during a non-Article 5 Crisis Response Operation if the situation so requires.
SL13	The Alliance and nations should give priority to increasing the proportion of forces, especially logistics and other support units, that are available for the full range of Alliance missions.	As a matter of principle, all Dutch forces are trained and equipped to fulfil all missions throughout the entire spectrum. In order to sustain long running (crisis response) operations, the Netherlands armed forces are adopted. This restructuring is characterised by a threefold structure, thereby facilitating mission preparation, mission execution and recuperation. Logistic forces and assets follow this reorganisation and thus will meet the requirement to sustain long-running operations.
SL14	The Alliance should develop and implement an integrated interoperable logistic information system architecture as part of the consultation, command and control process, which is also interoperable with national information systems, to facilitate the co-ordinated assessment, planning and management of logistic resources, including the continuous tracking of critical assets for NATO commands, agencies and nations.	The Netherlands supports this principle and is participating in the relevant NATO Working Groups.

DCIAI	Description	NL Statement
EE1	NATO nations should pursue, and accelerate where this is feasible, their efforts to field capabilities needed to address the risks and potential threats posed by the proliferation of weapons of mass destruction and their means of delivery.	<p>MCCIS and LOCE/BICES are currently available for collection and dissemination of NBC-related data. All three Services have acquired or will acquire new warning systems to be used for NBC analysis.</p> <p>The incorporation of a lower-tier ATBM capability in the new Air Defence and Command Frigates is under investigation. Funds have been allocated in order to implement this possible capability in the 2010 – 2015 timeframe. All major units of the RNLN are equipped with a nuclear warning system. HNLMS Rotterdam and the Marine Corps units are equipped with a chemical detection system which will also be incorporated in all major units.</p> <p>The PDB-5/SD-5 upgrade of the PATRIOT missile systems, together with the delivery of PAC-3 missiles and additional launchers will give the RNLA a lower layer defence capability against TBMs.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
EE2	<p>The Alliance should complete work to ensure that NATO has a sufficient range of capabilities for the full spectrum of crisis response operations, including:</p> <ul style="list-style-type: none"> – work on a policy for the development and use of non-lethal weapons technology in accordance with national and international law; – adapting weapons technologies for use in operations that have a particular emphasis on the requirement to minimise collateral damage. 	<p>Studies for non-lethal weapons are ongoing. Procurement of non-lethal weapons is foreseen beyond 2010. The RNLA has a variety of PGMs in its inventory. Furthermore an additional need for PGMs has been identified. Within the timeframe 2002–2006 additional laser and GPS guided munitions will be procured.</p>
EE3	The Alliance should encourage the continued development and acquisition by nations, on a co-operative basis where appropriate, of sufficient quantities of all-weather precision guided munitions to permit all Allies to contribute to operations where such munitions are required.	<p>The Netherlands considers this issue to be of high importance and is in the process of procuring PGMs.</p> <p>The RNLA plans to acquire Sensor Fused Munition (SFM) and Fibre Optic Guided Weapons (FOGW), both could be seen as ground delivered PGM.</p> <p>The RNLN is currently investigating the possibilities of equipping naval forces with a (tactical) Land Attack capability with this kind of ammunition.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
EE4	More NATO nations should provide capabilities for suppression of enemy air defences and support jamming, particularly in the field of electronic counter-measures.	<p>The Netherlands supports this requirement. The RNLA has this capability as a plan-alternative because it goes beyond the national budget. Furthermore the Netherlands is of the opinion that these capabilities should be acquired through multinational or joint funding mechanisms as instigated in the High Level Steering Group.</p> <p>The RNLA participates in a EAG SEAD/SOJ study.</p>
EE5	In order to strengthen Alliance capability in the field of combat identification, NATO nations should investigate and agree upon a suitable interoperable interim solution to the provision of an Alliance Combat Identification capability.	<p>The RNLA has started a Soldier Modernisation Programme. One of the projects is CIDDS, Combat Identification Dismounted Soldier System. The RNLA is planning Combat ID systems from 2004 onwards, also depending on the STANAG on Combat ID, to which the systems will comply.</p> <p>The RNLA supports the NATO Air Force Armaments Group in the Air-to-Surface Identification Working Group (ASCIWG). Link 16 will be introduced in the RNLA. Currently IFF Mode 4 is being used. Technical feasibility of the Joint Combat identification System is being questioned, however.</p> <p>The RNLN is using MCCIS, link 16 and in due time link 22, and IFF mode 4, which facilitate this objective. Furthermore the RNLN is studying the possible impact of the civil Automated Identification System (developed and expected to be prescribed by the IMO).</p> <p>All aircraft and helicopters (except AL-III and Lynx) will be equipped with mode-s.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>

DCIAI	Description	NL Statement
EE6	<p>NATO nations should pursue the development of surveillance and reconnaissance systems, particularly unmanned and stand-off systems, capable of rapidly processing and disseminating data and imagery in an interoperable manner with a view to fielding such systems. As part of this work the NATO owned and operated core capability of an Alliance Ground Surveillance system should be defined with priority as well as its financial aspects.</p>	<p>The acquisition of long-range drones and UAVs has been anticipated in the navy and air force plans, the equipment is expected to enter service beyond 2004. In addition, the Netherlands has procured a short range UAV (Sperwer) and is co-operating with France and Sweden for further development of this system.</p> <p>The RNLN participates in NATO PG 35 (development of maritime shipborne UAV) and is investigating the possibilities for a UAV system on board the Air Defence and Command frigates.</p> <p>For the RNLAf it is planned that the current tactical air reconnaissance system will be replaced.</p> <p>In the future the capability upkeep programme of MPAs will enhance surveillance and reconnaissance capabilities, which can be used to support and conduct both sea and land operations.</p> <p>Affordability of a NATO core ground surveillance capability is of great concern to the Netherlands. A precise estimate of the costs of this capability should be available before the Netherlands decides on participation.</p> <p>In this respect, the Netherlands is currently participating in the EU satellite centre and in the SOSTAR project.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
EE7	<p>NATO nations should strengthen their multinational exercise programmes in order to improve their ability to act together in a theatre of operations.</p>	<p>In 1998, the British and the Netherlands Chiefs of Defence Staff signed an «Exchange of Letters», the main purpose of which was to enhance the interoperability between both armies in the field of Crisis Management Operations. This co-operation includes aspects such as harmonisation of doctrine and training programmes.</p> <p>Within 1(GE/NL)Corps, the «deeper integration programme» describes and develops opportunities for closer co-operation in the field of exercises and training. As part of this «deeper integration», units and personnel of both the GE and NL division take part in each other's exercises. The RNLA has a considerable multinational exercise programme with units participating in major NATO exercises (RC-North and MND-(C)) and in PfP-exercises, as well as «own-exercises» with multinational participation.</p> <p>The RNLAf provides an annual (F-16) Fighter Weapons Instructor Course at Leeuwarden AFB, which is open for NATO participation. In order to improve the ability to act together in a theatre of operations, the RNLAf also participates in a Deployable Air Task Force (DATF) with Belgium and Luxembourg, and in the European Air Group (EAG). Furthermore, the RNLAf participates in a trilateral EAD Task Force in Burbach (GE), together with the United States and Germany. The RNLAf acts as the lead organisation in an annual Combined and Joint Theatre Missile Defence (TMD) exercise (Joint Project Optic Windmill).</p> <p>The RNLN participates in the Flag Officer Sea Training in Plymouth. The Submarine Command Officers Course at Naval Base Den Helder is open for (non) NATO participation. The same is applicable for the Naval Task Force training programmes.</p> <p>As part of the UK/NL amphibious force and its participation in a number of NATO and multinational exercises, the RNLN actively participates in enhancing mutual understanding of doctrine and tactics with other nations for co-operation in future theatres of operation. Also, as part of a bilateral agreement with the US, the RNLN participates, together with a number of other nations, in US Joint Task Force exercises. These exercises support mutual understanding of procedures, tactics and interoperability.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>

DCIAI	Description	NL Statement
EE8	The Alliance should examine the implications of long-term non-Article 5 operations for interoperability of forces.	The results of this examination are incorporated within the Force Structure Review as NATO is currently conducting it. The lessons learned from the recent operations in the Balkans should also be reflected within this Review.
EE9	NATO nations should support the development and implementation of operational simulation devices in order to enhance interoperability in training and the decision-making process.	<p>Within the RNLA, the new KIBOWI 3.1 war gaming facility, which facilitates CAXs up to and including brigade level, is fully operational. For war gaming at corps and divisional level, the RNLA co-operates with the GEA in the use of the GUPPIS system. The RNLA participates in the modernisation and upgrading of the GUPPIS Training Centre at Wildflecken in Germany.</p> <p>The RNLAF TMD exercise «Joint Project Optic Windmill (JPOW)» also facilitates this capability. JPOW has also been submitted to SACLANT as a CDE «Nation Centred Activity (NCA)», thereby opening the possibility of further enhancing the lessons learned from this exercise.</p> <p>The RNLN approaches this topic as by-products from studies on future Command & Control and Combat Management Systems and C4I within the maritime (and joint) environment. These studies are being conducted under a RNLN R&D programme with the Netherlands' Organisation for Applied Scientific Research (TNO). Where opportune, information exchange on this topic takes place in the appropriate national joint fora and in the appropriate groups under the NNAG and/or NC30.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
EE10	NATO nations should examine and modify if needed, the drawing up of STANAGs, notably speeding up the ratification process.	The Netherlands participates actively in the NSA and NSP. The ratification process as such facilitates the possibility for adequate ratification, but it is up to the nations to comply in an appropriate manner.
EE11	The Military Committee, in playing its role with regard to the development of Concept Development and Experimentation (CDE), should facilitate information flow about CDE activities led by different nations and facilitate Allied military participation in such activities.	The Netherlands monitors all activities concerning CDE.
EE12	The Military Committee should consider the terms of reference and working practices of the Military Agency for Standardization with a view to accelerate and co-ordinate effort in the development of policies and doctrine, including those related to non-Article 5 missions and the role of Partners.	The Netherlands participates actively in the NSA and contributes to the development of policies and doctrine.
EE13	The Alliance should examine the feasibility of developing an agreed NATO policy on training, evaluation and exercises, including the issues of related funding and the involvement of Partners, in order to better harmonise training effort and so improve operational effectiveness. An improved contribution by the NATO Training Group and the ACE Command and Staff Training Programme should also be considered in this context.	The Netherlands participates actively in the NTG.
EE14	The Alliance should examine the feasibility of applying the Bi-MNC approach to the prioritisation of Standardization Requirements to other relevant planning disciplines.	The Netherlands fully supports the ongoing work by the Strategic Commanders on this issue and deems it of the utmost importance that an integral prioritisation tool, applicable throughout the entire NATO Defence Planning Process, will be developed.

DCIAI	Description	NL Statement
EE15	The High Level Steering Group should develop detailed proposals for Clearing House mechanisms within NATO which would fully involve the NMAs, to facilitate and co-ordinate information exchange amongst Allies and where appropriate between Ally and Partner nations contributing to multinational forces; such mechanisms could cover the composition and structure of these forces, lessons learned particularly on interoperability, and could focus on facilitating and exchanging information on training and exercises and future plans, including a long-term exercise programme, and issues related to force rotation. The proposals should make provision for full WEU involvement as appropriate. This work should be carried out with the aim of permitting implementation before the end of 1999.	Nothing to report (NTR).
EE16	The NMAs should, within the existing exercise structure, take every opportunity to exercise multinational forces within NATO, and, as appropriate, Partner and Allied/Partner formations in order to promote inter alia robust C2 procedures and common doctrine while fully maintaining the value and training capacity of exercises for Allies. Such exercises should where possible invite appropriate multinational HQs that are not assigned to NATO to participate in or observe these exercises. Where WEU operations making use of NATO assets and capabilities are being exercised, this will be done with WEU involvement. A report on such exercises should be presented to Defence Ministers by December 1999.	NTR
EE17	The Alliance will consider, by June 1999, how, for the Allies and Partners concerned, the relevant mechanisms of Alliance force planning and PARP can best be applied to multinational formations formed by Allies (consisting only of forces declared to NATO), Partners and between Allies and Partners.	NTR
EE18	NATO nations should continue to develop and field, on a co-operative basis where appropriate, day/night, all-weather air weapons systems.	<p>The F-16 Midlife Update is completed. Navigation and targeting pots have been introduced, establishing an all-weather, night/under the weather air-defence and precision bombing capability. The Apache AH-64 is also equipped with the Hellfire missile system.</p> <p>The RNLN will introduce the all-weather capable NH90 helicopter which will have provisions for air-to-surface guided missiles.</p>
EE19	NATO nations should develop, with a view to fielding, interoperable joint Combat Identification systems covering all aspects of the air/land/maritime battlespace.	<p>The RNLA participates in the Combat ID WG under the authority of the NAAG (see also FG EG3021). The RNLN is participating in various NATO working groups under the authority of the NNAG. The RNLAF participates in the ASCID WG under the authority of the NAFAG.</p> <p>From a joint perspective NL participates in the Identification Subcommittee and working groups under the NATO C3 Board.</p>
EE20	The Alliance and nations should acquire an airborne ground surveillance system consisting of a minimum essential NATO-owned and operated core capability, which would be supplemented by interoperable national assets as part of a system of systems.	The Netherlands supports this requirement in principle, but affordability of a NATO core ground surveillance capability is of great concern to the Netherlands. A precise estimate of the costs of this capability should be available before the Netherlands decides on participation.

DCIAI	Description	NL Statement
EE21	The Alliance should explore the need to improve NATO's early warning capability, in particular through the continued implementation of the Air Command and Control System.	<p>The Netherlands fully supports the ACCS concept. However, the Netherlands is of the opinion that the ACCS-program should be based on a realistic and feasible Minimum Military Requirement. In order to avoid any misinterpretation the minimum required number of static ACCS entities with regard to the ARSs, should be 16. The Netherlands contributes to the NATO DARS program. A site survey will be conducted for the location of a DARS at Nieuw Milligen.</p> <p>Early development of a Maritime-Land-ACCS interface and inclusion of ACCS as part of the Bi-SC AIS Air FAS should be given high priority.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
EE22	NATO nations should ensure that their forces have the flexibility to address a wide range of missions including conventional battlefield functions as well as specialised capabilities, for example, to promote civil-military co-operation and to support the implementation of civil aspects of peacekeeping and crisis management.	<p>In order to increase the availability of combat effective forces, able to conduct all missions in the full spectrum of operations (from Crisis Response to Collective Defence) all active forces have to meet the respective requirements. In order to meet these requirements, all forces are currently given basic training in all battlefield functions, placing emphasis on the specific capabilities if the Crisis Response – or Collective Defence – mission so requires. One of those specific capabilities is for example the Crowd & Riot Control training in preparation for a Crisis Response Operation.</p> <p>The Netherlands has developed a national Defence CIMIC Policy and a CIMIC Policy on the Operational CIMIC Staff Capacity. The nucleus text of these two policies is an integral element of the Defence White Paper 2000.</p> <p>The Netherlands accepted the CIMIC Force Proposals and provides roughly 50 % of the Framework for the CIMIC Group North, one General CIMIC Support Company and some 120 functional specialists. This CIMIC Group, formed by nations from the northern NATO region, is a multinational CIMIC Group in which the Netherlands co-operates with Germany, Norway, Czech republic, Poland and Denmark within RC-N.</p> <p>These NATO nations, and especially Germany, provides the other 50 % personnel in the Peacetime Establishment, the Crisis Establishment and the Emergency Establishment. The Peacetime Establishment of this CIMIC Group numbers approximately 20 Dutch personnel and additionally, at least, some 20 personnel from other NATO nations from the northern region. The organisation includes some equipment to support this Peacetime Establishment.</p> <p>It is planned that the CIMIC Group North will become fully operational by the 1st of September of 2002. Furthermore, the Netherlands has submitted this project to SACLANT to be incorporated as «Nation Centred Activity» within the CDE programme.</p> <p>Finally, the Netherlands has provided CIMIC Staffs to the headquarters of their national brigades and the division. Headquarters 1 (GE/NL) Corps has already been supplemented with a CIMIC Staff. If necessary the Netherlands can also provide CIMIC Staffs to the headquarters of battalions if deployed in a Crisis Response Operation.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
SF1	The Alliance should review the vulnerability of its communication and information systems to identify deficiencies in their resistance to interference and unauthorised access and subsequently to identify or develop remedial measures.	<p>All operational systems in the Netherlands are subjected to accreditation before being connected to a trusted secure network. A secure network for defence-wide information systems is being introduced using commercial-off-the-shelf and special designed soft- and hardware. Interim solutions, be they procedural or using hardware/software, have been taken to minimise the risks. Similarly a secure Tetra network is being developed for emergency services. In view of the emerging terrorist threat some of the already planned security measures have been accelerated.</p> <p>In order to keep abreast of new NATO (and foreign) CIS vulnerabilities and to contribute to solutions to counter vulnerabilities the Netherlands participates in the Information Security Subcommittee, the Communications Network Subcommittee and working groups under the NATO C3 Board.</p>

DCIAI	Description	NL Statement
SF2	In accordance with the agreed policy on Extended Integrated Air Defence, the Alliance and NATO nations should explore the scope for further improving their air defence systems with a view to giving them a more effective capability against Theatre Ballistic Missiles and cruise missiles and other air breathing aerial vehicles.	<p>The PDB-5/SD-5 upgrade of the PATRIOT missile systems, together with the delivery of PAC-3 missiles and additional launchers, will give the RNLAf a lower layer defence capability against TBMs and air targets with a small radar cross section within the lower and very low layers i.e. cruise missiles and ATMs.</p> <p>All frigates, AORs and the LPD have a self-defence capability against aircraft and missiles and the incorporation of a lower-tier ATBM capability in the new Air Defence and Command Frigates is being investigated. Funds have already been allocated to implement this capability. Furthermore, the new ADCF as well as the Heemskerck class frigates have an area AD capability.</p> <p>The Defence Staff has conducted an overarching study on the organisation and capabilities of the Netherlands Short Range Air Defence including integrated Air Defence Command and Control and capabilities, to address the emerging TMD threats in order to enhance the overall Extended Integrated Air Defence. Funds have been allocated for the implementation of the outcome of this study.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
SF3	Alliance ground-based air defence capabilities, shortfalls and requirements should also be addressed with a view to achieving an overall effective defence.	<p>The RNLAf takes part in the Extended Air Defence Task Force (EADTF), which was established in 1999 in Burbach (GE), together with Germany and the United States. This EADTF will address ground-based air defence capabilities, shortfalls and requirements including TMD and ABT, including CMs and ATMs.</p> <p>RNLA and RNLAf will establish a Joint Air Defence School and in the future a Joint Air Defence Centre. This concentration of Air Defence is intended to improve the national joint GBAD capabilities. The fielding of new SHORAD systems, including C2 equipment, is planned, albeit that the replacement of old systems will not be executed on a «like for like» basis. Also interoperability with NATINADS and the RNLAf Patriots is planned.</p> <p>The area-AD capabilities of the ADCF may provide a significant coverage of seaports and airports which are located in the vicinity of shorelines.</p>
SF4	NATO nations should complete the development of NBC personal protection equipment that is more operationally effective and have sufficient stocks to equip deployed forces where the threat so requires.	<p>In all Services, individual NBC protection gear (respirators and IPE suits) is available, new NBC protective suits are being evaluated. Replacement is planned around 2008. Treatment is provided for victims of an attack with chemical agents. A new type has replaced the current type of atropine injectors. The RNLA is examining the improvement of medical treatment of personnel in an NBC environment. Personal decontamination equipment is available for all Services in sufficient quantities.</p> <p>The Netherlands regards the development, storage and use of a vaccine against respiratory anthrax infections as being of high importance, and is therefore participating in both the international working groups which conduct research in this field and is conducting its own national R&D programme at the Netherlands' Organisation for Applied Scientific Research (TNO). However, the effectiveness of these vaccines has not yet been proven in a B/C warfare environment with high doses of anthrax bacillus. Furthermore, the Netherlands' national health regulations comprise, among other things, a list of legally approved medication. The above mentioned vaccine is not included on this list and therefore cannot be stored or used by the Netherlands armed forces.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>

DCIAI	Description	NL Statement
SF5	NATO nations should pursue, on a co-operative basis where appropriate, further work on the development of stand-off detection equipment against chemical and biological agents with a view to possible acquisition and to ensure that appropriate headquarters, base facilities and medical facilities have collective protection against these.	<p>The RNLA is testing a rapid alarm and identification detector (RAID) and an electronic precision detector for chemical gases (NEUS).</p> <p>In the RNLA and RNLN, the upgrading of existing CAM/FAM equipment is planned to start in 2003.</p> <p>Furthermore, the Netherlands is conducting a national R&D programme at the Netherlands' Organisation for Applied Scientific Research (TNO), which covers this issue.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
SF6	As a part of efforts to protect NATO forces, NATO nations should accelerate research and development of capabilities to improve avoidance of and protection against modern sea mines and torpedoes.	<p>With reference to the avoidance of and protection against <i>torpedoes</i>: Presently the Netherlands are developing a staff requirement for the acquisition of a Torpedo Test Bed in co-operation with the UK. This test bed should be operational in 2003. Within NG2/SG22, the Netherlands and the UK have offered other NATO nations to participate in this project. This test bed will be utilised, amongst other, for research into the avoidance and protection against torpedoes.</p> <p>With reference to the avoidance of and protection against <i>sea mines</i>: The current 7 year R&D programme (2001–2007) is based on existing national requirements. No changes were made to accommodate DCI SF6c or MO 2015 goals, but several issues of the existing program support a number of the goals. Furthermore, a staff requirement for a mobile MCM ranging system has been approved and budgets allocated. This system should fulfil national requirements for the routine ranging of the Alkmaar class MCMV's but especially the Out Of Area ranging of all naval units and the support of the emerging technique of Target Simulation (TSM) minesweeping.</p>
SF7	NATO nations should develop the means to better share their views, experiences and lessons learned in such areas as NBC capabilities and training, and also in the development of the broader concepts regarding force protection, including capabilities to address terrorist action against forces and infrastructure.	<p>The Netherlands participates in the relevant NATO Working Groups and is furthermore developing a national, overarching policy on NBC Protection.</p> <p>Within the NATO Special Forces community, the RNLA Commando Corps and specific elements of the RNLMC co-operate with NATO partners in order to improve capabilities for addressing terrorist action against forces and infrastructure, both on national territory and in an operational environment.</p>
SF8	The Alliance should work on the development of upper layer capabilities and, should the threat evolve, explore the scope for extending the Extended Integrated Air Defence in depth to the upper layer and/or to the boost phase.	NTR
SF9	NATO nations should adopt a modular approach to the provision of air defence assets to allow the tailoring of forces to meet the demands of a wide range of missions.	The RNLA, in co-operation with the RNLA, has already adopted the modular approach to meet the demands of a wide range of missions (F-16 flights instead of squadrons, TRIADS etc.).
CC1	The Alliance will accelerate the deployment of a single foundation, or core capability for ACE and ACLANT command and control information systems.	<p>The Netherlands will aim for implementation of or at least interoperability with the Bi-SC AIS. Concerning existing (legacy) systems and systems currently under development, the Netherlands will assist in realising a gateway. RNLA uses ICC, ACCS and a nationally developed management information system (OMIS-2). RNLA uses the ATCCIS based ISIS for Brigade level and above and BMS for lower echelons.</p> <p>RNLN uses MCCIS and aims for further (improved) interoperability with the Air and Land environment at the tactical/operational level on widespread datalink (L-11, L16, L22 + appropriate gateways) capabilities.</p>

DCIAI	Description	NL Statement
CC2	NATO nations should give a high priority to the development of interoperability between current generation tactical communications systems.	<p>The Netherlands participates in international (NATO and multinational) interoperability exercises, focusing on communications systems (such as COMBINED ENDEAVOUR), or exercises which rely heavily on these communications systems (such as Joint Project Optic Windmill TBMD exercise and the Joint Warfare Interoperability Demonstrator). The Netherlands also actively participates in the NATO Interoperability Environment Testing Infrastructure (NIETI) project.</p> <p>The problem with current systems was a lack of standards and this prevents interoperability. The development of new Dutch tactical communication systems always includes the development into gateways of other systems, based on NATO standards or NATO approved civil standards. To encourage the development, use and testing of these standards, the Netherlands actively participates in NATO bodies such as the NATO C3 Board and its substructure.</p> <p>The Netherlands fully supports the development of software programmable digital radios that will enable waveform- and algorithm standardization, exchange and accessibility and therefore interoperability. The new generation combat net radio for the Marines will use this technology. An upgrade of currently used Army radio's is considered to improve interoperability.</p> <p>Although maritime tactical communications (ship-ship and ship-air) are already highly interoperable, improvement of voice and data connectivity with amphibious (and land) forces remains necessary.</p> <p>Focus of interest for the Netherlands.</p>
CC3	The Alliance should give priority, within NATO commonly funded budgets and programmes, to the acquisition of an initial capability for deployable and augmentation command and control, in support of the full range of CJTF operations (which will become a full capability starting in 2004).	The Netherlands supports the NATO DCM project and agrees to the revision of the current requirement. Nationally the MOD has agreed to the inclusion of CJTF afloat C4I capability on the second LPD that will be commissioned in 2007.
CC4	NATO nations and the NMAs will assess the need for a Wide Area Network (WAN), accessible to Allies and Partners to encourage common approaches to developing interoperable communication and information systems.	The requirement for connectivity to capitals of the NATO WAN for both allies and partners has been recognized. Therefore CC4 has been completed with this confirmation. However security regulations prevent seamless integration of networks. The Netherlands supports the need for this connectivity but the technical details are the challenge.
CC5	The Alliance will conduct a review of information security requirements to facilitate the development of interoperable solutions; including appropriate measures to permit secure communications between Allies and Partners in NATO-led PfP operations.	The Netherlands participates in NATO security working groups that address this issue. Public Key Infrastructure (PKI) is regarded as being a possible solution to the security issue together with IP-encryption.
CC6	NATO nations will collectively develop a common view on military requirements for access to the radio frequency spectrum and should ensure this access is protected.	The Netherlands recognizes the territorial exclusiveness of the radio frequency spectrum. As stated in the DCI action item, there is a need for developing a common view on NATO military requirements, which should be undertaken in the NATO Frequency Management Sub Committee (FMSC). Nationally, the use of the spectrum is the result of close co-operation between military and civil authorities, where the ultimate decision lies with the Ministry of Transport. Military access to the wide radio spectrum within the NL cannot be guaranteed unconditionally, this being the result of a Frequency Management process, weighing the interest of all involved parties as directed by national law. NL will do its utmost to accommodate the military requirements of own and visiting forces. Civil participation in a high-level NATO frequency body is presently the subject of discussion within the NL.

DCIAI	Description	NL Statement
CC7	The Alliance should develop a NATO Consultation, Command and Control System architecture by 2002 to form a basis for an integrated Alliance core capability allowing interoperability with national systems.	<p>The Netherlands fully supports the NATO project to establish the core capability at an early stage. The RNLAF participates in ACCS. Furthermore the Netherlands encourages the migration of this core element to BI-SC AIS (CC1).</p> <p>The Netherlands aims for interoperability nationally and within NATO with an emphasis on the core capability. This view is incorporated in the Netherlands IT/IV programme, «Programma Management».</p>
		Focus of interest for the Netherlands.
CC8	A revised consultation, command and control planning process should be implemented by 2002 in order to provide a framework in which NATO, Allies and Partners can develop interoperable communication and information systems.	<p>The Netherlands supports the BI-SC C2 plan approach proposed in the NC3O to use an architecture model that describes the operational, systems and technical view for each requirement. This new approach no longer uses the MOR as starting point.</p>
		Focus of interest for the Netherlands.

ABP	=	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AD	=	Audiovisuele Dienst
AIH	=	Afdeling Individuele Hulpverlening
AMO/AKO	=	Algemene militaire opleidingen/kader opleidingen
ANTARUMIL	=	Antilliaanse en Arubaanse milities
AO	=	Administratieve Organisatie
AO	=	Aanstellingsopdracht
AO	=	Arbeidsongeschiktheid
AOCS	=	Air Operations Control Station (KLu)
AR(K)	=	Algemene Rekenkamer
ARBO	=	Arbeidsomstandigheden(wet)
ARES	=	Adaptive Radar Environment Simulator
AWACS	=	Airborne Early Warning and Control System
BBD	=	Beleid Bedrijfsvoering Defensie
BBE	=	Bijzondere Bijstandseenheid
BBKMAR	=	Beleid en Bedrijfsvoering KMAR
BBT	=	Beroepspersoneel-Bepaalde-Tijd
BBDIV	=	Beleids- en Behoeftestellingsdocument voor de Informatievoorziening
BDL	=	Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten
BDM	=	Bevelhebber der Marechaussee
BDM	=	Brandstof Distributiemiddel
BDZ	=	Bevelhebber der Zeestrijdkrachten
BERDIS	=	Berichtendistributiesysteem
BID	=	Beleidsmatige Inrichting Defensiebegroting
BIMS	=	Bureau Internationale Militaire Sportwedstrijden
BISO	=	BLS Interne Staven en Overige eenheden
BLS	=	Baten-lastenstelsel
BLS	=	Bevelhebber der Landstrijdkrachten
BOCO	=	Begeleidingsorganisatie Civiel Onderwijs
BOT	=	Beroepspersoneel-Onbepaalde-Tijd
BP	=	Burgerpersoneel
BS	=	Begrotingssterkte
BSOA	=	Beleidsvoorbereiding, Specialistische Onderzoeken en Adviezen
BTW	=	Belasting Toegevoegde Waarde
CDI	=	Centrale Documentatie Informatievoorziening
CDPO	=	Centrale Dienst Personeel en Organisatie (KL)
CDS	=	Chef Defensiestaf
CDV	=	Competitieve Dienstverlening
CEPMA	=	Central Europe Pipeline Management Agency
CIE	=	Compagnie
CIMIC	=	Civil-Military Co-operation
CIS	=	Commando- en Informatiesystemen
CIVIC	=	Contra-Inlichtingen- en Veiligheidsinformatie- en Communicatiesystemen
CJTF	=	Combined Joint Task Force
CKMARNs	=	Commandant van het Korps Mariniers
CMH	=	Centraal Militair Hospitaal
CNR	=	Combat Net Radio
CO	=	Centrale organisatie
CODEMA	=	Commissie Ontwikkeling Defensiematerieel
COKL	=	Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht

CTG	= Commander Task Group
CTL	= Commando Tactische Luchtmacht
CUP	= Capability Upkeep Programme
CVH	= Crisisbeheersings-, vredes- en humanitaire operaties
CZMCARIB	= Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied
CZMNED	= Commandant der Zeemacht in Nederland
DARIC	= Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum
DATF	= Deployable Air Task Force
DC	= Directie Control
DCBC	= Defensiecrisisbeheersingscentrum
DCI	= Defence Capabilities Initiative
DDI	= Developing Defence Industries
DEB	= Directie Economisch Beheer
DEEC	= Digital Electronic Engine Control
DEFAC	= Defensie Accountantsdienst
DELM	= Depot Elektronisch Materieel
DEMCIS	= Defensie Materieel Codificatie Informatiesysteem
DFEZ	= Directie/Directeur Financieel-Economische Zaken
DFZ	= Directie Facilitaire Zaken
DGFC	= Directoraat-Generaal Financiën en Control (voorheen DG Economie en Financiën)
DGV	= Diensten voor Geestelijke Verzorging
DGWT	= Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
Dico	= Defensie Interservice Commando
DM	= Directie Materieel
DMC	= Defensie Materieel Codificatiecentrum
DMP	= Dienst Militaire Pensioenen
DMVS	= Depot Mechanisch Vliegtuigmaterieel en Straalmotoren
DOE	= Decentrale Ondersteunende Eenheden
DP	= Directie Personeel
DPM	= DefensiePlanningsmemorandum
DPO	= Dienst Personeel en Organisatie
DRAMIDOL	= Draagbaar Mijndoorbraaksysteem Licht
DRAMIDOZ	= Draagbaar Mijndoorbraaksysteem Zwaar
DS	= Defensiestaf
DS/IOT	= Duelsimulatoren Geïnstrumenteerd Oefenterrein
DTO	= Defensie Telematica Organisatie
DVN	= Defensie Vrouwen Netwerk
DVVO	= Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie
DWO	= Divisie Wapensysteem Ondersteuning
DWS	= Defensie Werving en Selectie
ECMM	= European Community Monitor Mission
ECW	= Elektronische Centrale Werkplaats
EEZ	= Economische Exclusieve Zone
EMC	= Europese Richtlijn Electromagnetische Compatibiliteit
EMD	= Engineering and Manufacturing Development
EOCKL	= Explosieven Opruimingscommando KL
ERP	= Entepriised Resource Planning
ESSM	= Evolved Seasparrow Missile (onderdeel LAMS)
EUMM	= European Union Monitor Mission
EVDB	= Europees Veiligheids- en Defensiebeleid

FEDMAC	= Federation Mine Action Center
FEZ	= Financieel-Economische Zaken
FMS	= Foreign Military Sales
FPU	= Flexibel Pensioen en Uittreden
GES	= Groep Escorte Schepen
GLGW	= Grond-Lucht Geleide Wapens
GOEM	= Groep Operationele Eenheden Mariniers
GTK	= Gepantzerd Transport Kraftfahrzeug
HGIS	= Homogene Groep Internationale Samenwerking
HKKLu	= Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht
HOM	= Humanitair Ontmijnen
HOV	= Hydrografische Opnemingsvaartuigen
HRFLHQ	= High Readiness Forces Land Headquarters
HRM	= Human Resource Management
HVO	= Helikoptervliegopleiding
IAR	= Individuele Arbeidsrelaties
IBO	= Interdepartementaal Beleidsonderzoek
ICODO	= Informatie- en Coördinatie-orgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen
ICT	= Informatie- en Communicatietechnologie
IDL	= Instituut Defensie Leergangen
IGK	= Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht
IKS	= Instituut voor Keuring en Selectie
ILM	= Interim Landelijk Mobilfoonnet
IMPD	= Integrale Monitor Personeelsvoorziening Defensie
INK	= Instituut Nederlandse Kwaliteit
IP	= Invaliditeitspensioen
ISIS	= Geïntegreerd Staf-informatiesysteem
IV	= Informatievoorziening
JSF	= Joint Strike Fighter
KD	= Kerndepartement
KEC	= Kennis- en Expertisecentrum
KFOR	= Kosovo Force
KL	= Koninklijke Landmacht
KLS	= Korps Luchtmachtstaven
KLU	= Koninklijke Luchtmacht
KM	= Koninklijke Marine
KMA	= Koninklijke Militaire Academie
KMAR	= Koninklijke Marechaussee
KMARIM	= Koninklijke Marechaussee Implementatie Middenlaag
KNLWM	= Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum
KTOMM Bronbeek	= Koninklijk Tehuis voor Oud-militairen en Museum Bronbeek
KWC	= Kustwachtcentrum
LAMS	= Local Area Missile System (luchtverdediging)
LAN	= Local Area Network
LAS	= Landmachtstaf
LBBKL	= Landelijk Bevoorrading Bedrijf KL
LCF	= Luchtverdedigings- en Commandofregat
LCG	= Luchtmacht commando- en Informatiesysteem Groep
LCKLU	= Logistiek Centrum Koninklijke Luchtmacht
LCU	= Landing Craft Utilities
LMG	= Luchtmacht Verbindingsgroep

LOA	= Letter of Offer and Acceptance
LO/S	= Lichamelijke Oefening en Sportorganisatie
LPD	= Landing Platform Dock
LSV	= Luchtmobiel Speciaal Voertuig
LVB	= Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig
M&O	= Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAPE	= Multinational Advisory Police Element
MB	= Marinebedrijf
MBS	= Materieelbeheersingssysteem (KM)
MBV	= Mijnenbestrijdingsvaartuigen
MCMFORNORTH	= Mine Counter Measure Force North
MDD	= Maatschappelijke Dienst Defensie
MDI	= Mobiele Drinkwater Installatie
MEOB-O	= Marine Elektronisch en Optisch Bedrijf Oegst- geest
MGFB	= Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf
MID	= Militaire Inlichtingendienst
MIF	= Maritime Interdiction Force
MIF	= Multinational Interception Force
MILSATCOM	= Militaire Satelliet Communicatie
MJO	= Meerjaarlijks Onderhoud
MLRS	= Multiple Launched Rocket System
MLU	= Midlife Update
MoU	= Memorandum of Agreement
MRAT	= Middle-range anti-tank
MRC	= Militair Revalidatie Centrum
MTBS	= Maximaal Toegestane Begrotingssterkte
MTV	= Mobiel Toezicht Vreemdelingen
NAMSA	= NATO Maintenance and Supply Agency
NASAG	= Netherlands Armed Forces Support Agency Germany
NATCO	= Nationaal Commando
NATRES	= Nationale Reserve
NAVO	= Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBC	= Nucleair, biologisch en chemisch (materieel)
NECBAT	= Nederlands/Canadees Bataljon
NIM	= Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikke- ling
NLR	= Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium
NRT	= Nationale Ruimtevaart Technologie
NSSM	= Nato Sea Sparrow Missiles
NVC	= Nationaal Verzorgingscommando
OC	= Opleidingscentrum
OCCAR	= Organisme Conjoint de Coopération en Matière d'Armement
OCKMAR	= Opleidingscentrum Koninklijke Marechaussee
OCMGD	= Opleidingscentrum Militair Geneeskundige Diensten
OID	= Overige Interservice Diensten
O,I&A	= Organisatie, Informatie en Automatisering
OKM	= Opleidingen Koninklijke Marine
OLVD	= Objectluchtverdediging
OMW	= Oplegger met werkruimte
OS	= Ontwikkelingssamenwerking
OVBS	= Overige Eenheden Bevelhebber der Landstrijd- krachten

OVSE	= Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PAC	= Patriot Advanced Capability
PAM	= Project Aanpassing Mijnenbestrijdingscapaciteit
PBID	= Projectgroep Beleidsmatige Inrichting Defensiebegroting
PCC	= Planning en Controlcyclus
PE	= (sub-)Planningseenheid
PE	= Peace Enforcement
PIA	= Professioneel Inkopen en Aanbesteden
POMSS	= Prepositional Organizational Material Sites
PSA	= Personeels- en Salarisadministratie
PSG	= Plaatsvervangend Secretaris-Generaal
PSO	= Peace Support Operations
PWV	= Pantserwielvoertuig
RGD	= Regionaal Geneeskundige Dienst
RMC	= Regionaal Militair Commando
RPV	= Remotely Piloted Vehicles
RVE	= Resultaat Verantwoordelijke Eenheid
RWT	= Rechtspersonen met een wettelijke taak
SAPP	= Sector Approach
SBK	= Sociaal Beleidskader
SEWACO	= Sensor-, wapen- en commandosysteem
SFOR	= Stabilization Force
SLA	= Service Level Agreements
SM	= Standard Missiles
SMART-L	= Signaal Multibeam Radar for Acquisition and Targeting L-band
SMD	= Sociaal Medische Dienst
SRAT	= Short Range Antitank wapens
STANAVFOR- LANT	= Standing Naval Forces Atlantic
STANAVFORMED	= Standing Naval Forces Mediterranean
TBMD	= Theatre Ballistic Missile Defence System
TDN	= Topografische Dienst Nederland
TGVPBK	= Taakgroep Verbetering Personele Bezetting Krijgsmacht
THG/Klu	= Tactische Helikopter Groep Koninklijke Luchtmacht
TL	= Tactische Luchtmacht
TNO	= (Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
TRIP	= Trainee Interservice Projectenpool
TSZ	= Temporary Security Zone
TTO	= Tussentijds Onderhoud
UAV	= Unmanned Aerial Vehicles
UBMO	= Uitstroombevorderende Maatregel Ouderen
UKW	= Uitkeringswet gewezen militairen
UNFICYP	= United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNIPTF	= United Nations International Police Task Force
UNMEE	= United Nations Mission in Ethiopia/Eritrea
UNMIBH	= United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina
UNMIK	= United Nations Mission in Kosovo
UNMO	= United Nations Military Observer
UNTSO	= United Nations Truce Supervisory Organisation

USArmy	= United States Army
USZO	= Stichting Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs
VBTB	= Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording
VEB	= Verbeterd Economisch Beheer
VIK	= Bureau Vorderingen, Inhoudingen en Kortingen
VIR	= Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid
VN	= Verenigde Naties
VPN	= Virtual Private Network
VTE	= Volle tijds equivalent
VUIST	= Vuursteun-informatie-systeem
WEU	= West-Europese Unie
WOKS	= Werkgroep Optimalisatie Keurings- en Selectie-proces
WS	= Werkelijke Sterkte
YPR	= Pantser-rupsvoertuig, type Y
ZVD	= Ziektekostenvoorziening Defensiepersoneel